Bir Millet Uyanıyor: 1

Yöneten: Attilâ İlhan

...bir millet uyanıyor!..

ISBN 975 - 22 - 0126 - 1
2005.06.Y.0105.2553

Birinci Basım Mart 2005
İkinci Basım Mart 2005

Üçüncü Basım
Nisan 2005

BİLGİ YAYINEVİ
Meşrutiyet Caddesi, No: 46/A, Yenişehir 06420 / Ankara
Tlf : (0-312) 434 49 98 - 434 49 99 - 431 81 22
Faks: (0-312) 431 77 58

İstanbul Temsilciliği
İstiklâl Cad., Beyoğlu İş Mrk. No: 365, A Blok, Kat: 1/133 Beyoğlu 80070 / İstanbul
Tlf : (0-212) 244 16 51 - 244 16 53
Faks: (0-212) 244 16 49

BİLGİ KİTABEVİ
Sakarya Caddesi, No:8/A, Kızılay 06420 / Ankara
Tlf : (0-312) 434 41 06 - 434 41 07
Faks: (0-312) 433 19 36

BİLGİ DAĞITIM
Narlıbahçe Sokak, No: 17/1, Cağaloğlu 34360 / İstanbul
Tlf : (0-212) 522 52 01 - 520 02 59
Faks: (0-212) 527 41 19

www.bilgiyayinevi.com.tr • info@bilgiyayinevi.com.tr

Bir Millet Uyanıyor Dizisi: 1

"...bir millet uyanıyor!.."

Yöneten: Attilâ İlhan

Bilgi

kapak: bilgi yayınevi

Bu kitabın yayın hakkı, yazarıyla
yapılan sözleşme gereği
Bilgi Yayınevi'ne aittir. Kaynak
gösterilmeden kitaptan alıntı yapılamaz;
yayınevinin yazılı izni olmadan radyo ve
televizyona uyarlanamaz; oyun, film,
elektronik kitap, CD ya da manyetik bant
haline getirilemez; fotokopi ya da
herhangi bir yöntemle çoğaltılamaz.

baskı: cantekin matbaacılık
yayıncılık ticaret ltd. şti.
(0-312) 384 34 35 - 384 34 36

İÇİNDEKİLER

Attilâ İlhan
Takdim 9

Cüneyt Akalın
'Başardık'ın Anası 'Adio Avrupa' 35
Büyük Tahribat Yaratan Bir Soğuk Savaş Yalanı 45

Sina Akşin
Ulusal Cepheyi Kurmanın Sırası Gelmiştir 63

Necla Arat
Kadınlar Uyanıyor mu? 71

Ataol Behramoğlu
Uyuyan Kim? 89

Arslan Bulut
Küresel Saldırıya Küresel Cevap 97

Tevfik Çavdar
Küreselleşen Kapitalizm
Türkiye Cumhuriyeti'ni Hiç Affetmedi 113

Barış Doster
GAP'ı GOP'a Feda Etmek 127

Alpaslan Işıklı
AB ve GOP Kıskacında Türkiye 143

Halit Kakınç
Batıcılık Kavramı ve Batılılık Gerçeği 169

Yıldırım Koç
Avrupa Birliği ve İşçi Hakları 177

Erol Manisalı

Türkiye'nin İçine Düştüğü Çelişki Nedir? 201

Mehmet Bora Perinçek

Türk-Sovyet İttifakının Stratejik Temelleri 211

Vural Savaş

'Liberal Ekonomi (Serbest Ticaret)' Ülkemizi
Üç Defa Çökertti 233

Bir Milli Kahramana Saldırı 239

Necdet Sevinç

Selahaddin Eyyûbi Türktür,
Eyyûbi Devleti Türk Devletidir 247

Sadi Somuncuoğlu

Ahval ve Şeraitimiz, "Aydınlar Cepheye" Diyor 257

A. Altay Ünaltay

Avrasya Seçeneği: Bireycilik, Toplumculuk ve Uygarlık 271

YAYINCININ NOTU

Bu eser ve onu izleyecek olan diğerleri, **Bilgi Yayınevi** tarafından; içinde yaşadığımız "bu ahval ve şerait içinde dahi, **Türk istiklali**'ni ve **Türk Cumhuriyeti**'ni muhafaza ve müdafaa etmek" azmindeki okurları için, bir kültür hizmeti olarak düşünülmüştür...

Katkıları sevgi, saygı ve teşekkürle karşılanmış olan değerli yazarlar, herhangi bir takdim/tehir yanlışına düşülmemek için, soyadı alfabe sırasıyla yerleştirilmiştir. Eserin adı, dizinin adıdır; dizinin kitapları, aynı yazarların ve onlar gibi, '**karakterleri hürriyet ve istiklal olan**' başka değerli kalemlerin, çalışmalarından oluşacaktır...

Parola, 'Vatan'; işareti, 'Namus'!..

TAKDİM

Attilâ İlhan

1

...GÂZİ'NİN, O 'DEV' YALNIZLIĞI!..

Ne çetin bir 'dev' yalnızlığı içindeymiş!

Çevresinde yaşamış olanlardan, hangisinin hassas ve akıllı 'hatırasına' el atsam; bu gerçeği yoğun bir sis halinde, görmüşümdür: **Hasan Rıza Bey (Soyak)** sayfalar boyunca ima eder durur; **Falih Rıfkı Bey (Atay)**, üstelik sosyal haritadaki yerine koyarak, tarif etmiştir:

"...Mustafa Kemal'le, samimi olarak, yalnız Gökalp kolundan –yani 'ırkçı' ve 'gelenekçi' olmayan, Batı kültür ve medeniyetçisi– Türkçüler, işbirliği etmişlerdir. Sayılarının ne kadar az olduğunu söylemekten sıkılırım; pek çokları, Mustafa Kemal gibi bir kurtarıcının her yaptığının –kendi inançlarına aykırı da olsa– doğru olduğu fikrine bağlı idiler; pek azı, yapılanları anlayarak ve onlara inanarak; pek çoğu Mustafa Kemal'e bağlı olarak, ona inanarak yürümüşlerdir...

...Atatürk, ileri atılışlarında; daima statükocu, el altından sinsi sinsi, Tanzimat bürokratlarının, pasif dayatışına uğramıştır. Gerçekte Atatürk Partisi, 'millet içinde' değil 'kendi partisi içinde', azınlıkta idi. (buraya dikkat!) *Ölümünden sonra parti güdümü, bu inançsızların eline geçti.*

(sizce kimleri kastediyor?) *Türkiye'nin Atatürk sonrası ve Demokrasi Tarihi, dünya tarihine, karaktersiz aydınların, bir millete yapabilecekleri kötülükler örneği olarak ve Kurtuluş tarihi ise, sağlam karakterde bir aydının, nasıl mucizeler yaratabileceğinin örneği olarak geçecektir..."* (bkz. *Çankaya*)

Durumun 'vahametini' daha açık, nasıl söylesin?

'...halkla kaynaşmak', asıl kime düşer?

O nesil yalnız bizde değil –mesela **Çin**'de ve **Rusya**'da da– **çağdaşlaşma**'yı, **Batılılaşma**'yla karıştırıyordu. **Osmanlı**'nın **'Teceddüt Tarihi'**, **Batı**'dan –yani **Düvel-i Muazzama**'dan, yani **'emperyalizm'**den– medet uman aydınların tarihidir (yine öyle değil mi?); **Yeni Osmanlılar** da **Jöntürkler** de, Padişah ve Halife'nin saltanatına karşı olmuş; yarı inkılapçı, yarı 'komprador alafrangası' olarak, kapağı mutlaka ya *Paris*'e, ya *Londra*'ya, ya *Viyana*'ya atmışlardı; bulabildikleri çözüm, **Tanzimat**'tır; yani altı yüzyıllık **Devlet-i Aliyye-i Osmaniye**'yi 'batıran' süreç! Türklerde, **Mustafa Kemal Paşa** 'kurtuluşu' Doğu'da gören ilk ihtilalci idi: *Dersaadet*'ten Avrupa başkentlerine değil, *Samsun*'a gitmiştir.

O, **Tanzimat** 'oligarşisi'nin (bürokrasi+komprador burjuvazi+münevverân), ne türlü bir bela oluşturduğunu, **Falih Rıfkı Bey**'den (**Atay**) yıllarca önce (20 Mart 1923) söyleyecekti:

"...aydınlarımız arasında çok iyi düşünenleri vardır ama, genellikle şu yanılgıya düşeriz: inceleme ve araştırmalarımızda, daha çok kendi ülkemiz, kendi gelenek ve göreneklerimiz ya da ihtiyaçlarımızı temel almayız; aydınlarımız, belki bütün dünyayı, bütün öteki milletleri tanır, ama kendimizi bilmeyiz...

...aydınlarımız, 'milletimizi en mutlu millet' yapayım der; 'başka milletler nasıl olmuşsa, onu da aynen öyle yapalım' der; ama düşünmeliyiz ki böyle bir düşünce, hiçbir dönemde başarı kazanmış değildir: bir millet için mutluluk olan şey, diğer millet için yıkıma sebep olabilir; aynı neden ve şartlar, birini mutlu kıldığı halde, diğerini mutsuz edebilir. Onun için bu millete gideceği yolu gösterirken; dünyanın her türlü ilminden, icatlarından, gelişmelerinden yararlanalım; fakat unutmayalım ki, (buraya dikkat!) *asıl temeli kendi içimizden çıkarmak zorundayız...*

...milletimizin tarihini, ruhunu, geleneklerini; doğru dürüst ve sağlam olarak görmeliyiz. (buraya dikkat!) *itiraf edelim ki hâlâ ve hâlâ, aydınlarımızın gençleri arasında, halkla ve halkın alt kesimleriyle yakınlık gerçekleşmiş değildir. Memleketi kurtarmak için, bu iki kesim arasındaki uygunluğu* (uyumu) *sağlamak gerekiyor; bunun için de, biraz halkın yürüyüşünü hızlandırması, aydınların da çok hızlı gitmemesi lazımdır; fakat halka yaklaşmak ve halkla kaynaşmak, daha çok, daha fazla, aydınlara düşen bir görevdir..."*

'dip dalgası' ne durumdadır?

Geçenlerde, *"...sizin 'dip dalgası' ne durumdadır; bu çıkmazdan, nasıl kurtulacağız?"* diye soran bir emekli albaya **Gâzi Mustafa Kemal Paşa**'nın bu sözlerini okudum, hayret ve dehşet içinde dinledi; sonra da dedi ki: *"...üzerinden üç çeyrek yüzyıl geçmiş, durum aynı görünüyor; bu nasıl olabilir?.."* Şaşkınlık da, dehşet de, yanlış ve yersizdi, soru da: **İnönü Cumhuriyeti** yıllarında, devletin kültür politikası 'resmen' yeni bir **Tanzimatçılık** olursa, sonuç başka ne olabilirdi ki?

Bunu da, nereden mi çıkardım? Göreceğiz...

2

...'İLERİ BİR TANZİMATÇI' NE DEMEK?..

...**Falih Rıfkı Bey** (**Atay**) o günleri anlattığı eserinde; aslında, bir hayli yakından tanıdığı **Milli Şef**'i nasıl tarif etmiştir, bakar mısınız?

"...İsmet Bey, hiçbir zaman 'devrimci' olmamıştır. İlk gençliğinden beri, tanışma fırsatını bulduğu insanlara, kendini saydıran ve sevdiren, bir 'vazife adamı'dır: o, bir 'düzen adamı'dır, 'hiyerarşi adamı'dır: 'ileri bir Tanzimatçı' idi!.." (bkz. *Çankaya*, cilt 2)

İşin çarpıcı yanı şudur ki, *Hatıralar*'ında **Milli Şef** bu tespiti basbayağı doğruluyor: **Terakkiperver Fırkası**'nı kuran ve **Gâzi**'ye karşı muhalefete geçen, eski 'silah arkadaşları'yla aralarındaki farkı anlatırken, demiştir ki:

"...Terakkiperver erkânı reformcu kimselerdi ama 'Osmanlı Reformcusu' (yani 'Tanzimatçı') *idiler: ben dahil hiçbirimiz, reformculukta Atatürk metotlarını daha evvel görmüş, düşünmüş, benimsemiş değiliz* (yani, 'hiçbirimiz Atatürkçü değiliz' diyor). *Atatürk metotları* (yani 'devrimcilik') *meydana çıkınca, ben sükûnetle vaziyeti mütalaa ederek, 'halin, zamanın tedbirleridir' diye düşünmüşümdür. Atatürk'le konuşmalarımızda, 'Yapılabilirse, bu şimdi yapılır' dediği zaman; benim inanmam, ötekilerin korkması: farkımız bundan geliyor!.."* (bkz. *Hatıralar*, cilt 2)

...'mahiyet' değil, 'derece' farkı...

Görülen ne? **Terakkiperver** erkânıyla, **Milli Şef** arasındaki fark; hakikatte, 'mahiyet' farkı değil, 'derece' farkıdır: her iki taraf da, **Mustafa Kemal**'in 'inkılapçılığına' sahip değil; 'önceki kesim', daha **Osmanlı** 'reformcusu' (yani Halifeci ve Padişahçı, yani 'İngilizci'); oysa **İsmet Paşa**, başka ve yeni bir 'reformcu' tipi ama, o da aslında **'Tanzimat aydını'**; yoksa **Gâzi**'nin cumhurbaşkanlığı makamına kurulur kurulmaz, **Terakkiperver Fırkası** 'takımını' niye 'alayıyla' etrafına toplasın? **Yeni Türkiye**'nin, *'milletimizin tarihini, ruhunu, geleneklerini doğru dürüst ve sağlam olarak görmesini'*, zorunlu sayan **Gâzi**'ye rağmen; açıkça **'Perikles devri'** diye anılan bir çığır açarak, devletin 'milli eğitimini', **Yunan/Latin** (affedersiniz ama, yani **Tanzimat**) temeline niye kaydırsın?

Abartıyor muyum, hayır! **Milli Şef**'in o tarihteki kültür danışmanı **Nurullah Ataç**, *CHP*'nin 'nâşir-i efkârı' *Ulus* gazetesindeki köşesinde, aynen şu satırları döktürmüştü:

"a/ ...bizim 'devrim' dediğimiz hareketin amacı, bu ülkeyi Batı ülkelerine benzetmektir: devrimcisi ile, gelenekçisi ile...

b/ ...biz görüyoruz eksiğimizi: Yunanca öğrenmedik, Latince öğrenmedik, Avrupalıların eğitiminden geçmedik; onun için, ne denli uğraşsak, Avrupalılar gibi olamıyoruz, buna üzülüyoruz...

c/ ...gençleri kendilerine hür edebiyatı öğreterek kurtarabiliriz. Eski Yunaneli'nin, eski Roma'nın edebiyatını; Platon'un, Aristophanes'in, Euripides'in, Herakles'in, Vergilius'un eserlerini okusunlar; onların etkisi ile Avrupa edebiyatlarının eserlerini okusunlar..."

Hepsi bu kadar mı? Hayır! Neredeyse yirmi beş yıl önce kaleme aldığım bir 'söyleşi'de, bakar mısınız ne demişim:

"...buna karşılık Ataç, Halk Musikisi'ni sevenleri 'uygarlığa düşman' saymakta; aydınları, 'bu laubalilikten vazgeçirmek gerektiğini' ileri sürmektedir; 'o zaman, Alaturka Musiki'den de, belki kurtulurmuşuz'; 'Divan Şiiri'ni okumamak gerekirmiş'; onun için de, 'severekten, yüreğimiz kanayaraktan kapatacağız Divan Şiirini' dememiş midir?" (bkz. *Hangi Atatürk*)

Nilüfer Akkılıç Kütüphanesi

'kültür, zeminle mütenasiptir...'

Oysa **Mustafa Kemal Paşa**, onun bu söylediklerinin tam karşıtını düşünüyordu; zaten öyle de yapmıştı; daha **Cumhuriyet**'in ilanından önce (Temmuz 1921) verdiği bir 'tarif'te –tadını çıkarasınız diye, kelimesi kelimesine aktarıyorum– demişti ki:

"...şimdiye kadar takip olunan (Tanzimatçı) *tahsil ve terbiye usullerinin, milletimizin tarih-i tedenniyatında en mühim amil olduğu kanaatındayım. Onun için 'milli' bir 'terbiye programı'ndan bahsederken, eski devrin hurafatından ve evsâf-ı fıtrıyemizle hiç de münasebeti olmayan yabancı fikirlerden, şarktan ve garbtan gelen bilcümle tesirlerden uzak, seciye-i milliye ve tarihiyemizle mütenasip bir kültürü kasdediyorum...*

...çünkü deha-yı millimizin inkişafı, ancak böyle bir kültür ile temin olunabilir. (buraya dikkat!) *Laalettayin bir ecnebi kültürü, şimdiye kadar takip olunan ecnebi kültürlerin tahrip edici neticelerini tekrar ettirebilir. Kültür (haraset-i fikriye) zeminle mütenasiptir, o zemin milletin seciyesidir..."* (bkz. Enver Ziya Karal, *Atatürk'ten Düşünceler*)

Falih Rıfkı Bey, ilk **Kemalistler**'i anlatırken, ne diyordu bilir misiniz? Şunları:

"...bizler, 'Türkçülük'le idealsiz kalmaktan ve boşlukta sallanmaktan kurtulmuştuk. 1923'te Atatürk, Meşrutiyet milliyetçilerinin de hayallerini çok yukardan aşıp giden devrimlerini tasarladığı vakit, onu inanarak anlayanlar ve anlayarak ona sarılanlar, hep Türkçüler olmuştur..." (bkz. *Batış Yılları*)

Peki, hep öyle kalmışlar mıdır?

3

...GÂZİ'NİN 'NOKTA-İ NAZARI'!..

–**Mustafa Kemal Paşa** dahil– **Türkçüler**'in **Milli Mücadele**'deki katkıları ve fedakârlıkları; ne reddedilebilir, ne de inkâr; bu böyledir de, sonraki yıllarda –**Mustafa Kemal Paşa** dahil– **Kemalistler**'in takındıkları tavrın sebebi nedir? Sanırım bunu kavrayabilmek için, daha **Müdafaa-i Hukuk**'un ilk yıllarında, *İstanbul Türk Ocağı*'nda, en önemli Türkçülerimizden birinin, şu söylediklerini bilmek, üzerinde düşünmek, iyice anlamak gerekiyor:

"...bizde Türkçülük akımının, gitgide iki kola ayrıldığını, iddia etmek istiyorum. Bu akımı, şimdi moda olan tabirlerle tarif etmek istersek, birisine 'Demokratik Türkçülük', diğerine 'Emperyalist Türkçülük' diyebiliriz..."

'türkçülüğün' iki türü...

"...(buraya dikkat!) *'Demokratik Türkçülük' milliyet esasını, her millet için bir hak olarak kabul ediyor ve Türkler için talep ettiği bu hakkı, diğer milletlere de aynı derecede hak olarak tanıyordu. 'Demokratik Türkçülük', ihtimal ki Türklerin çoğunluğu, diğer milletlere mahkûm durumda bulunduklarına ve hatta hâkim sayılanların bile, iktisadi ve kültürel olarak, yalnız mahkûm değil, adeta bağımlı olduklarına ve bu nedenle, haklılığa dayanarak, kurtuluşun mümkün olacağına inanmaktan kaynaklanmakta idi. Bundan başka 'Demokrat Türkçüler', Türkün mevcut birikmiş kuvveti, şimdilik kendi kendini yaşatmaya ancak yeter diye düşünüyorlardı; diğer milletleri temsil etmek şöyle dursun, yönetmeye*

çalışmanın bile, o kuvveti zayıflatmaya neden olacağından zararlı sayıyordu...

...'Emperyalist Türkçüler' ise, daha çok Avrupa Nasyonalistlerine benziyorlardı; herkes için geçerli hakka değil, sırf kendi kuvvetlerini artıran milliyetçiliğe taraftar idiler. (buraya dikkat!) *'Demokratik Milliyetçilik' hakka dayanan ve sadece savunma amaçlıdır; gasp edilen hakkı almaya, gasp edilmek istenilen hakkı savunmaya çalışır; 'Emperyalist Milliyetçilik' ise saldırgandır; diğerlerinin hukukuna tecavüzü bile onaylayarak, kendi milliyetini güçlendirmeye çalışır. 'Saldırgan Milliyetçilik' dünyada henüz bitmiş değildir; fakat zannediyorum ki bu tür milliyetçilik, er geç sona ermeye mahkûmdur: Rusların, Avusturyalıların ve Almanların başlarına gelen, bir gün olup diğer emperyalistlerin de başlarına gelecektir..."*

Gerçekliği ve sağlamlığı, günümüzde bile geçerli olan bu sözlerin sahibi; **Gâzi**'nin safında **İstiklal Harbi**'ne 'fiilen' katılmış olan, Türk düşünürü **Yusuf Akçura**'dır; **Kemalizm**'in oluşturulmasına katkıları inkâr edilemeyecek olan bu fikirlerin, daha **Müdafaa-i Hukuk Doktrini**'nin henüz oluşturulmaya başlandığı yıllarda, bu kadar açık ve net olarak ortaya konulduğu görülürse, **Mustafa Kemal Paşa**'nın yıllar sonra (1927), *Büyük Nutuk*'ta aynı bahse dokunurken, şu söylediklerine, hiç şaşmamak lazımdır:

gâzi diyor ki...

"...muhtelif milletleri, müşterek ve umumi bir unvan altında cemetmek ve bu muhtelif unsur kütlelerini, aynı hukuk ve şerait altında bulundurarak, kavi bir devlet tesis etmek, parlak ve cazip bir nokta-i nazar-ı siyasidir. Fakat aldatıcıdır. (buraya dikkat!) *Hatta, hiçbir hudut tanımayarak, dünyada mevcut bütün Türkleri dahi bir devlet dahilinde birleştirmek, gayr-ı kaabili istihsal bir hedeftir. Bu asırların ve asırlarca yaşamakta olan insanların; çok acı, çok kanlı hadisat ile meydana koyduğu bir hakikattir...*

...(buraya dikkat!) *Panislamizm, Panturanizm siyasetinin muvaffak olduğuna ve dünyayı saha-i tatbik yapabildiğine, tarihte tesadüf edilmemektedir. Irk farkı gözetmeksizin, bütün beşeriyete şâmil, cihangirâne devlet teşkili hırslarının netâyici de tarihte mazbuttur. Müstevli olmak hevesleri mevzu-u bahsimizin harcindedir.* (buraya dikkat!) *İnsanlara,*

her türlü hissiyat ve revabıt-ı mahsusalarını unutturup; onları uhûvvet ve müsâvât-ı tamme dairesinde birleştirerek, 'insanî bir devlet' kurmak nazariyesi de kendine mahsus şeraite maliktir..."

Gâzi, Türkiye Cumhuriyeti'nin hangi prensibe oturduğunu, bu sözlerden sonra, şöyle ifade edecektir:

"...bizim vuzuh ve kaabiliyet-i tatbikiye gördüğümüz meslek-i siyâsi, 'Millî Siyâset'tir. Dünyanın bugünkü umumi şerâiti ve asırların dimağlarda ve karakterlerde temerküz ettirdiği hakikatler karşısında, hayalperest olmak kadar büyük hata olmaz. Tarihin ifadesi budur; ilmin, aklın mantığı, ifadesi böyledir..." (bkz. *Nutuk*, cilt II)

bu 'tefrik' niye?..

Gerek **Yusuf Akçura**'nın, gerekse **Mustafa Kemal Paşa**'nın; **Türkçülük**'te böyle bir 'tefrik' yapması nedendir? Bunda hiç şüphesiz, **Akçura**'nın **Çarlık Rusyası**'nda ve **Osmanlı**'da; **Gâzi**'nin ise, **İttihatçılar**'ın –bilhassa **Enver Paşa**'nın– **Panturanizm** ve **Panislamizm** teşebbüslerinde yaptığı vahim yanlışların önemli rolü olmuştur.

Mesela ne gibi mi?

4

HAKLI ÇIKAN KUŞKULAR!..

...**İtalya**, *Dersaadet*'te **Hürriyet**'in ilanını müteakip, *Trablusgarp*'a (**Libya**) saldırınca; **Devlet-i Aliyye**, *Roma*'ya ilan-ı harp etmedi. Neden? Payıtaht meseleye öyle soğuk bakıyordu ki; savaşa katılmak için *Derne*'ye gönüllü giden subaylara –bu arada **Mustafa Kemal**'e– durum anlaşılmasın diye, sahte pasaport veriliyor. Yoksa **İttihatçılar**, 'gizli' dönemlerinde; toplantılarına *Selanik* lokallerini açmış olan, **Macedonia Rissorta** (mason) locasına, birikmiş borçlarını mı ödüyorlardı?..

Jöntürkler'in arkasındaki 'ecnebi –yani emperyalizm– desteği' küçümsenemez; **Hürriyet**'in ilanı üzerine, **Kayzer Wilhelm**'in, 14 Ağustos 1908'de, olaya ilişkin raporunun altına, aynen şu derkenarı yazdığını kim biliyor?

"...ihtilal, Paris ya da Londralı Jöntürkler tarafından değil; ordu tarafından ve de 'Alman subaylar' olarak bilinen, Almanya'da eğitim görmüş Türk askerleri tarafından yapılmıştır. Tümüyle askeri bir ihtilaldir. Her şeyi denetimleri altına almış subaylar, kesinlikle Alman dostudurlar..."

Kısacası, *"Fransızlar ya da İngilizler yapmadı, biz yaptık"* diyor. O zaman soru şu mu: **Enver Paşa**'nın önce Turancılığı, sonra İslamcılığı; **İngiltere**'nin Türk ve İslam sömürgelerini, ayaklandırıp dağıtmak isteyen *Berlin*'in, dürtüsü olamaz mı? Hele **Türkiye**'den kaçtıktan sonra, **Parvus Efendi** kanalıyla **Karl Radek**'le temasa geçip, giderek; *Moskova*'ya, yani Bolşevikliğe ulaşmış; Ruslarla, bu defa **Cihan İslam İhtilali**'ne kalkışmış olduğu, bilinirse!..

Gâzi'nin itirazı Türkçülüğe değildi, **Türkçülüğün, ecnebinin maksatlarına alet edilmesine** idi. Nasıl ki, din düzeyindeki itirazı da **İslam**'a değil, **İslam**'ın ecnebi tarafından **Türk**'e karşı kullanılmasına idi. (şimdiki gibi mi?)

haksızlık etmeyelim!

Falih Rıfkı Bey (**Atay**) kuşağının yaşadığı bir gerçeği, zamanında şöyle saptamıştır:

"...1908 Meşrutiyetinin en büyük eseri, bizim kuşaklara Türkçülük ülküsünü vermek ve dilimizi Türkçeleştirmeye götürmekti. (...) Türkçüler de; Osmanlılar, hele sonraları pek azıtan İslamcılar arasında, bir avuç kişi idiler...

· ...'Genç Kalemler'de Ömer Seyfettin, Ali Cânip ve arkadaşları; 'Türk Ocağı'nda Hamdullah Suphi ve 'Yeni Mecmua'da Ziya Gökalp ve onlarla birlik çalışanlar Türkçecilik ve Türkçülük yolunu açmışlardır. 'Genç Kalemler' dile hizmet etti. Türk kadını ilk defa –kapalı da olsa– Türk Ocağı sahnelerinde konser verdi. 'Yeni Mecmua'da Ziya Gökalp ise Türkleşme ve Garplılaşma hareketinin 'fikriyatçısı' olmuştur..." (bkz. *Batış Yılları*)

On yıl kadar önce, konuya eğilmiştik; **Türkçülük**'teki 'iç dürtü'nün 'mahiyetini' incelerken, işaret etmiştim:

"...Türk Ocaklarını, Ziya Gökalp ve Hamdullah Suphi, 1913'te kuruyor. Anlamlı tarih, Balkan Hezimeti'nin hemen sonrası! Gerilerden bir yerden, Panturanizm etkili olsa da; (aynı hayal, Sultan Galiyef'i de etkilemişti) asıl amaç, imparatorluğu oluşturan Sırp, Hırvat, Rum, Bulgar vb. etnik grupların, emperyalist destekli 'milliyetçilik' iddialarına karşı; artık muhtevaını kaybetmiş Osmanlılık kavramıyla değil, Devlet-i Aliyye'nin unsur-u aslisi Türklük kavramıyla dikilmiş olmalarıdır: harıl harıl, kendini Müslüman olarak tanımlayan ahalide Türklük bilincini uyandırmaya çalışıyorlardı.

...Kurtuluş Savaşı'nda Ziya Gökalp'ın, Gâzi'ye iltihakı; Panturanizm hayalinden vazgeçmesi, neyi belirtir? Türk Ocaklarının Irkçı/Turancı olmaktan çok –söylem öyle gibi görünse de– Türkün ulusallığını ve bağımsızlığını değil mi? Hem de kimlere karşı? 'Sistem'in güçlü yayılmacı devletlerine! Peki bunda hiç mi antiemperyalist bir eda yoktur?..

...Gâzi'nin Cumhuriyeti, Türk Ocakları'ndan neden rahatsız olmuştu? Muhtemelen 'ittihatçılığın', daha çok da Enver Paşa 'Turancılığı'nın yuvası olmaları kuşkusundan! İtalyan ve Alman faşizminin Türkiye'deki 'köprübaşı' olabileceği kimsenin aklına gelmemişti. Oysa '40 Karanlığı'nın Türkçüleri, 'yurttaş' hitabını 'kandaş'la değiştirecek kadar, işi Rosenberg ve Gobineau 'ırkçılığına' dökmüşlerdi..." (*Cumhuriyet*, 1 Kasım 1996)

olayın arkasında 'mihver' mi vardı?

Olayın arkasında '**Mihver**'in olduğu hissediliyordu, iddia da edilmiştir ama kanıtlaması zordu; ancak yıllar sonra, **Nazi Almanyası** Dışişleri Bakanlığı'na giren **Kızılordu**'nun, ele geçirdiği belgeleri yayımlaması önemli ipuçları verdi. Diyorum ki:

"...dahası –günahları boynuna– bazı Türkçülerin, hangi utandırıcı koşullar altında, ırkçılığa yuvarlandıklarını açığa çıkaran, şu türden şifreler de dikkati çeker. 5 Aralık 1942, gece saat 02.30'da 'özel treni'nden Nazi Dışişleri Bakanı Von Ribbentrop'un Ankara'daki Alman Büyükelçisi Von Papen'e çektiği 1526 sayılı telgrafın metni, aynen şöyledir:

'..büyükelçiye özel/ 20 Kasım tarihli ve A/6154 numaralı raporunuza cevaben, Türkiye'deki dostlarımızı içinde bulundukları güç durumdan kurtarmak üzere, size beş milyon altın Alman markı iletilmesini emrettim. Bu parayı cömertçe kullanmanızı ve bana raporla durumu bildirmenizi rica ederim/ Ribbentropg.'" (Alman Dışişleri Dairesi Belgeleri/ *Türkiye'deki Alman Politikası [1941/1943]*, s.87, Havas Yayınları, 1977)

Kemalizm, işin içinde 'ecnebi' olursa kuşkulanmıştır. Haksız mıymış?

5

...GÂZİ'NİN, ARADIĞI 'FARK'!..

...**Kemalizm**, Türkçülüğe karşı olamaz; neden, çünkü kendisi **Türkçü**'dür; **Kemalizm**, dine karşı olamaz, çünkü onu yasaklamamış, sadece toplumsallıktan bireyselliğe çevirmiştir ki, 'medeni dünyanın' tavrı da budur; sonradan laikliğin, biraz da mütecaviz yorumu, **Müdafaa-i Hukuk Doktrini**'nin, başat karakteri antiemperyalizmi gizlemek isteyenlerce, öne çıkarılmıştır; yoksa okuyunuz **Gâzi**'nin **İslamiyet, Halifelik** vs. hakkındaki konuşmalarını; önce bilgisinin derinliğine şaşıracaksınız; sonra mü'min Türk halkına olan saygısına!

Bir örnek ister miydiniz, buyrun:

"...Allah birdir, büyüktür. Âdat-ı ilâhiyenin icâbatına bakarak diyebiliriz, insanlar iki sınıfta, iki devirde mütalâa olunabilir. İlk devir beşeriyetin sebâvet ve şehabet devridir; ikinci devir beşeriyetin rüşd devridir. Beşeriyetin birinci devrinde o, tıpkı bir çocuk gibi, tıpkı bir genç gibi, yakından, maddi vasıtalarla kendisiyle meşgul edilmeyi istilzam eder. Allah, kullarının lâzım olan nokta-i tekâmüle vüsûlüne kadar, içlerinden vasıtalarla dahi, kullarıyla iştigâli lâzime-i ulûhiyetten addetlidir..."
(Kasım 1922)

Hep düşünmüşümdür, acaba arasak günümüzde bu üslup ve edeble din-i mübini anlatabilen, kaç dini bütün Müslüman bulabiliriz? Ya da mesela, şu sözleri:

"...cenab-ı risâletpenah efendimiz, ehl-i İslâmın, ehl-i kitâbın malûmu olduğu üzere; yaradan tarafından, dini gerçekleri insanlığa duyurmak ve anlatmakla vazifelendirildiler. Ve ismi 'peygamber'dir, yani ha-

ber ulaştırmakla görevlendirilmiştir; Cenâb-ı Hak, Kur'an'ın değişmez hükümlerinde, kendisine saltanat, emirlik, padişahlık vermiş değildir; hükümdarlık vermiş değildir, peygamberlik göreviyle gönderilmiştir. Elbette, gerçek vazifesinin olgunluğuna sahip olan Cenâb-ı Peygamber, bütün dünyaya bu gerçeği tebliğ etti..." (İzmir Kasrı Mülakatı, 1339/1923)

meraklısı soracaktır...

İyi de, şimdi meraklısı soracaktır; peki, o **'İstiklal Mahkemeleri'**, o sıra sıra asılmışlar, o **'Bursa Nutku'** ne anlama geliyor? Hiç merak edip kurcaladınız mı? Ben kurcaladım: Söylev ve demeçlerinde, **mürteci** suçlamasını, **Mustafa Kemal Paşa**, asla vecibelerini yerine getiren, 'dini bütün' yurttaşa yöneltmiyor; **mürteci** dedikleri, daima 'ecnebi' dürtüsü ve teşvikiyle, ülkenin 'tam bağımsızlığına' ve 'özgürlüğüne' karşı, 'dini kullanmak' isteyenler:

Onun indinde, **Şeyh Sait mürteci**'dir, amacı **Kürtçülük** olan isyan, *"Şeriat isteriz"* diyordu; istediği, **Halife** ve **Padişah**'tı, yani **İngiltere** devleti fehimanesi'nin himayesindeki **Sultan Vahdettin**! Onun indinde, **Derviş Mehmet** ve 'avenesi', yani **Kubilay**'ı kör bağ bıçağıyla ensesinden kesenler, **mürteci**'ydi; zira amaçları din-i mübine saygı sağlamak değildi; o bahaneyle antiemperyalist, yani ulusalcı, yani **Kemalist Türkiye**'nin, yeniden **'sistem'**in kontrolüne girmesi idi. **Gâzi**'nin, **Bursa Nutku**'nda *"ben bizzat onların düşmanıyım"* dediği; hiçbir zaman 'mütedeyyin', yani dini diyanetiyle haşır neşir, namuslu ve kendi halindeki vatandaş, olmadı; aksi halde, devletin laikliği, onun ölümünün arifesine (1937) kadar gecikir miydi?

Kaldı ki, Müslümanın hasıyla, daima iyi geçinilmiş, çok sıkı işbirliği yapılmıştır: sadece, **'Börekçizade' Rifat Hoca Efendi**'yi, **'Sütçü İmam'**ı vd. hatırlamak yeterli.

börekçizade rifat hoca efendi...

Başka bir münasebetle, sanırım dokunmuştum: **Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti**'nin Hey'et-i Temsiliyesi, (**Gâzi** ve arkadaşları) *Ankara*'ya intikal ettiklerinde, cemiyetin kasasında hepi topu 48 kuruş para vardı; idari işlere bakan **Mazhar Müfit Bey**'in (**Kansu**) çekmecesinde de hatırlı misafirlere kahve yapabilmek için sakladığı, iki adet kesmeşeker! O zaman, **Paşa**'yı ziyarete gelen *Ankara* Müftüsü **Börekçizade Rifat Hoca Efen-**

di, vaziyetin vahametini muhtemelen kestirerek, kendiliğinden halktan topladığı bin lirayı, getirip onlara bağışladı: bin lira o zaman, bir servet!

Hepsi bu mu? Hayır! Bilindiği üzere, **Şeyhülislam Dürrizade**, Yunan uçaklarının *Anadolu*'ya yağdırdığı bir fetvasıyla, **Mustafa Kemal** ve arkadaşlarını **'dinen katli vacip'** ilan etmişti; **Börekçizade Rifat Hoca Efendi**, *Ankara* çevresindeki vilayet ve sancakların müftüleriyle bir toplantı yaparak; **Şeyhülislam**'ın bu fetvayı işgal altında verdiğini, binaenaleyh, dini bakımdan geçerli olamayacağını ilan etti. Onlar da kendi fetvalarının altına mühürlerini bastılar, hepsi muteber, görevlerinin bilincinde, hocalardı:

Şeyhülislam Dürrizade ile aralarında fark, (buraya dikkat!) **Gâzi**'nin ve **Kemalizm**'in, mütedeyyin kesimde mevcudiyetine hassas olduğu farktır: **Şeyhülislam**, ne yazık ki 'ecnebi'nin dürtüsüyle hareket ediyor, ülkesinin 'hürriyet' ve 'istiklali' aleyhinde bulunuyordu; **Börekçizade Rifat Hoca Efendi** ve onu destekleyen öteki müftüler, bu 'hürriyet' ve 'istiklal' için savaşmanın, din-i mübin'in bir gereği –gereği de laf mı, 'zarureti'– olduğuna inanmışlardı: hayatları pahasına 'vaziyet aldılar'.

Yanlış bilmiyorsam, **Börekçizade Rifat Hoca Efendi**, **Türkiye Cumhuriyeti**'nin, ilk Diyanet İşleri Reisi olmuş, vefatına kadar bu görevde kalmıştır: nur içinde yatsın!

6

UFUKTA 'ULUSALCI' SOSYALİZM!..

Anadolu İhtilali'nin, o en sıcak yıllarında, **Mustafa Kemal Paşa**; bazı hallerde sonu kötüye varan, anlaşmazlıklar içinde idi; buna mukabil, en umulmadık bir şekilde, **Bolşevikler**'le anlaşmasına ne demeli? Dilimde pelesenk olmuştur, söyleyip dururum:

a/ Kurtuluş Savaşı'nın ve Anadolu İhtilali'nin en muhataralı aşamalarında; en ünlü Türkçüler de, en ünlü Müslümanlar da, en ünlü komünistler de, Gâzi'nin yanı başındaydılar.

b/ Bolşeviklerin talihsizliği –belki Anadolu'nun talihi– kalkıştıkları Dünya İhtilali'nin; emperyalizmin yeryüzünü, bir ahtapot gibi kollarıyla kuşattığı, bir dönemde vuku bulmasıdır. Bu, 19. yüzyıl boyunca 'karşıt' sayılan 'ulusalcılık'la 'sosyalizm'i fena halde birbirine yaklaştırmıştı.

Asya, **Afrika** ya da **Güney Amerika**'daki 20. yüzyıl **'Ulusal Demokratik Devrimleri**'nin –hemen tamamının– **sosyalizm**'e yakınlığı su götürür mü? Dahası, **Sovyet Bloku**'yla **Üçüncü Dünya Hareketi**, **'Beyaz, Hıristiyan ve Batılı emperyalizm**'e karşı, 20. yüzyıl boyunca hep yan yana, hatta iç içe olmadı mı? Demek ki **ulusalcı devrimciliğin** öncüsü **Anadolu İhtilali**'nde, başka türlü olamazdı: **Mustafa Kemal Paşa**, Meclis Reisi sıfatını alır almaz, **Vladimir İlyiç**'ten yardım talebinde bulunmuş; o da, bilindiği gibi, **Gâzi**'ye ve 'ihtilali'ne arka çıkmıştır.

Peki, bu 'girizgâh' niye? Önce, ilk Meclis'teki iki 'fırka'nın, düpedüz 'komünist' olmasının nedenini anlamak için, sonra da **Komintern**'in Müslüman kesiminde **Sultan Galiyef**'in yardımcısı olan **Mustafa Suphi Bey**'in; *Ankara*'da oluşturulan **sosyalist/Kemalist** bileşkede yer almayı neden talep ettiğini ve **Gâzi**'nin bunu niye kabul ettiğini, kavrayabilmek

için! Kapitalizmin son aşaması **'emperyalizm'**, **Batı Avrupa**'da **amele sınıfı**'nı içinden çürütmüş; **Üçüncü Dünya**'da ise **ulusalcılar**'ı, **sosyalistler**'le iş ve eylem birliğine götürmüştü. Hadi bunu benden duymuş olmayın da, Batılı aydınlarımızın kabul edebilmesi için, ünlü bir Batılı söylesin!

işin ucu 'jakobenler'e dayanıyor...

"...ulusun toplumsallaşması, doğal sonucu olarak, sosyalizmin 'ulusallaşmasını' getirir: 'Ulusal sosyalizm' teriminin, bir Nazi icadı olmadığını söylemeye gerek bile yok. Bu terimin ilk kez, Frederick Naumann'ın oluşturduğu aydınlar grubu tarafından, 1885 yıllarında, Almanya'da kullanıldığı sanılıyor. (fakat) *Milliyetçilik ile sosyalizm arasındaki 'ittifak', Jakobenler'in 'İhtilalci milliyetçiliği' içindeki, ilk tohumlarına kadar geri götürülebilir. Jakoben geleneğinin güçlü kaldığı Fransa'da, 'sol', ardı ardına gelen sonraki ulusal krizlerde –1871'de, 1917'de ve 1940'ta– 'sağ'ın 'uzlaşmacı' ve 'teslimiyetçiler'ine karşı, 'ulusal çıkarların' koruyucusu olarak öne çıktı. Ancak ittifakın tarihi, modern biçimiyle, Lasselle'ın eğittiği Bismarck'a kadar dayanır; Bismarck Alman işçilerine, keskin ve amansız bir milliyetçilikten kazanacakları ne çok şey olduğunu gösterdi...*

...aynı dönemde, o zamana kadar görülmemiş bir şeyi –halk yığınlarının milliyetçiliğini– tanımlamak için, Büyük Britanya'da 'aşırı milliyetçilik' terimi bulunmuştu. Bir on yıl sonra da bu, karşı taraftan, Harcourt'un ünlü sözleriyle, 'biz şimdi sosyalistiz' sözleriyle yanıtlandı. Tory (muhafazakâr) *demokrasisinin başarıları, Joseph Chamberlaine'in kariyeri ve Liberal Parti'nin 1906'dan sonra, kapsamlı toplumsal reform tedbirlerini kabul etmesi... bütün bunlar, milliyetçilik ile sosyalizm arasındaki yakınlaşmanın, ilk belirtileriydi. 'Ulusal' politika, bundan sonra, halk yığınlarının desteği üzerine kurulacaktı; karşılığı, halk yığınlarının ortaklaşa çıkarlarının ve tutkularının, aracı haline dönüşmüş olan 'ulusa bağlılık'tı..."* (Edward Hallett Carr, *Milliyetçilik ve Sonrası*, s.33/34, İletişim Yayınları)

niye kaçınılmazdı?

Bir Batılının, manasını handiyse şıp diye kavrayacağı bu satırların; ülkemizdeki bir toplumcuya ya da siyasi iktisat meraklısına çetrefil gelmesi; besbelli, toplumumuzun, **Batı**'daki 'klasik gelişme şeması'na uymayışındandır. Bunda muhakkak ki, o yöredeki 'mülkiyet' idraki ve uygulamasıyla; bizim bu taraflardaki, mülkiyet idraki ve uygulamasının, birbirine uymayışı, hatta karşıt oluşu yatıyor. **Orada derebeyi, yalnız arazisine değil, arazinin üstünde yaşayan halka da, neredeyse sahip iken; bizim burada, timar ve zeametin mülkü, sahibinin değil; hatta, bunu işletsin ve kullansın diye ona veren Padişah'ın da değil, doğrudan doğruya Allah'ın idi. Osmanlı**'nın, Batılı derebeylerinin 'taklidi'ne sahip olabilmesi için, zaman içinde *Rumeli* âyânlarının peydahlanması; hatta bunların **Padişah**'a kafa tutması gerekmiştir.

Bu yüzden, 19. yüzyıl nihayetine doğru Batılı toplumlarda, 'mülk sahipleri' ile 'mülksüzler'; yani **burjuvazi** ile **işçi sınıfı** (**proletarya**) arasındaki farkı –fark da laf mı, düpedüz karşıtlığı– ifade edebilmek amacıyla; bunların 'iki millet' sayılması bizim için anlaşılmaz, en azından zor anlaşılır bir şey! Halbuki, 'mülksüzler'in –yani işçi sınıfı ve ortaklarının– yersiz yurtsuz, dolayısıyla 'vatansız', yani 'beynelmilel' sayılması, doğrudan bununla ilişkiliydi; zira, 'vatan' sadece 'mal sahipleri'ne ait kabul edilmişti.

Emperyalizm, sömürge soygunundan metropole aktardığı servetle; 20. yüzyıl başlangıcında bu açığı kapatmış, işçilerin 'beynelmilelliği'ni ortadan kaldırmıştır: Sosyalizmin ulusallaşması, artık kaçınılmazdı.

7

'KAPİTALİZM AFETİ' VE ONUN 'ÇOCUĞU'!..

Joseph Nehama'yı, **Batı Avrupa**'daki 'meraklı', iki muazzam eseri, *Yahudi/İspanyol Sözlüğü* ve *Selanik Yahudileri Tarihi*'yle tanırmış; doğrusu **Paul Dumont**'u okuyana kadar, benim, varlığından bile haberim yoktu; meğer o, **Tanzimat Selanik**'inde, bu önemli eserlerini vermekle kalmamış; aynı zamanda, **Jean Jaures**'den esinlenmiş bir **Balkan sosyalizmi**'nin de 'mübeşşiri' olmuş! O kadar ki, **Benaroya** ve 'amele arkadaşları', ondan aldıkları ilhamla, **Selanik İşçi Birliği**'ni (**Selanik Amele İttihadı**) kurmuş oluyorlar ki, **Devlet-i Aliyye**'deki ilk sendikadır.

önce biz yaşamışız...

Ne tuhaf! **emperyalizm**'in 'beslemesi', **Batılı işçi sınıfları**'nın; yeryüzünün geri kalanındaki haksızlıklara aldırmayıp, kulakları üzerine yatacaklarına da, ilk tanık olan bu amele örgütüdür. Zira, **Hürriyet**'in ilanıyla beraber, **İtalya** o tarihte **Osmanlı** toprağı olan *Trablusgarp*'a (**Libya**) saldırıyor; amaç nettir, **Osmanlı**'dan koparıp sömürgeleştirmek! Daha da tuhafı, Babıâli, yani **Devlet-i Aliyye**, buna çıt çıkarmaz da, kim itiraz eder, bilir misiniz? *Selanik*'teki **Amele İttihadı**, bağlı bulunduğu **Brüksel Enternasyonali**'ne, oradaki delegeleri vasıtasıyla, müracaat üzerine müracaat edip, hiç olmazsa **Enternasyonal**'in, bu açık ve haksız işgali protesto etmesini talep eder; cevap 'eveleme geveleme', yani 'oyalama'dır; sonunda iş, *Brüksel*'in, *"Canım ne diye büyütüyorsunuz, sorunu Masonlar vasıtasıyla çözeriz"* cevabı mertebesinde soysuzlaşır. (bkz.

George Haupt/Paul Dumont, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sosyalist Hareketler*, Gözlem Yayınları, 1977)

İşte bu, bilahare **Edward Hallett Carr**'ın kitabında sözünü edeceği, **Batı proletaryası**'ndaki 'yozlaşma'nın –yoksa 'semirme'nin mi demeliydik?– bizim bu taraflardaki ilk görüntüsüdür.

batı'da 'iki ulus' kaldı mı?..

Peki o ne diyordu?

Sanırım **Endüstri Devrimi**'nin, soyup soğana çevirdiği işçileri vatansızlaştırıp, uluslararası (beynelmilel) bir sınıfa dönüştürmesi yüzünden, **burjuvazi** ile **proletarya**'ya oralarda **'iki ulus'** denildiğini görmüş; aradaki uçurumun, 20. yüzyıl başına doğru **emperyalizm** 'bereketi' sayesinde kapatıldığına ulaşmıştık.

"...1900'lerin başlarında, 'iki ulus' arasındaki 'uçurum'; bütün Avrupa ülkelerinde öz olarak kapatılmıştı. Ulusun, burjuvaziye (orta sınıfa) ait olup, işçinin anayurdunun bulunmadığı 19. yüzyılda, sosyalizm 'beynelmilel' (uluslararası/enternasyonal) idi. 1914'te yaşanan kriz, bu bakış açısının, geri kalmış Rusya dışında, her yerde eskimiş olduğunu bir çırpıda gösteriverdi. İşçi yığınları, çıkarlarının nerede olduğunu, içgüdüsel olarak görüyorlardı...

...(sonuçta) *Lenin, kendi ülkesinin yenilgisini, sosyalist bir amaç olarak ilan etmekte; 'sosyal şovenler'e karşı 'ihanet' feryatları koparmakta, yalnız kalmış bir sesti. Uluslararası (enternasyonalist) sosyalizm, acıklı bir şekilde çökmüştü; onu yaşatabilmek için, Lenin'in giriştiği umutsuz ardçı hareket; sadece Rusya'da ve orada da devrimci koşullar kaldığı sürece, anlam taşıdı. Fiili olarak 'işçilerin devleti' yerleşince, 'tek ülkede sosyalizm' mantıksal sonuç oldu: Rusya'nın sonraki tarihi ve Komünist Enternasyonal'in (Komintern) traji-komedisi; milliyetçilik ile sosyalizm arasındaki 'ittifakın' sürdüğünün, parlak bir göstergesidir..."* (Edward Hallett Carr, *Milliyetçilik ve Sonrası*, s.33/34, İletişim Yayınları)

Demek ki neymiş? **Emperyalizm**'in son aşamasında, **sosyalizm**, ister **Batı**'da isterse **Doğu**'da, yaşayabilmek için **ulusalcılık**'la el ele vermiş, iç içe geçmiş! Bunu **Türkiye Cumhuriyeti**'nde de görmek, görmek de söz mü, yaşamak mümkündü.

gâzi'nin tavrı nettir!..

Osmanlı sosyalizmi, bir manada 'frenk'ti; handiyse, 'komprador', 'dışardan gelme', **Batı**'nın ciddiye almadığı'; zaten örgütlenmesi de, bunun kanıtıdır: bir tarafta, **Batı** ülkelerinde öğretim ve eğitim görmüş, çoğu **'sabatayist'** ya da **'alafranga' komünistler**; bir tarafta, çoğu **Türkocağı Aydını**, ucu **Mustafa Suphi** üzerinden **Sultan Galiyef**'e uzanan, **'alaturka'**, ya da **'ulusalcı' komünistler**! Bu iki 'takım' **Cumhuriyet** tarihi boyunca da çekişmiş, gerçek manada uzlaşamamıştır.

Gâzi Mustafa Kemal, **Marksist** ya da **sosyalist** değildi; **emperyalizm** kavramını, 'ilk defa Ruslardan işittiğini', Meclis kürsüsünden söylemiştir; ne var ki, **emperyalizm**'le mücadelenin ancak **Anadolu İhtilali**'nin **Sovyet İhtilali**'yle yandaş olmasıyla, başarıya ulaşabileceğini görmüştü. Tavrı nettir: nasıl ulusal demokrat devrimi, Türkler, kendi koşulları içinde, kendileri yapıyorlarsa; **sosyalizm**'i de, aynı şekilde, kendi koşulları içinde, kendileri yapmalıydılar; onun için, herhangi bir dış müdahaleye meydan verilmiyor, buna mukabil, Dr. **Tevfik Rüştü Bey (Aras)**, yeni **Türk Devleti**'nin **Komintern**'e **(III. Enternasyonal)** üye yazılabilmesi için, özel murahhas sıfatıyla *Moskova*'ya gönderiliyordu.

Türkiye Cumhuriyeti, antiemperyalist bir savaşı kazanmıştı, kendisini '**mazlumlar**'la beraber, onlardan yana telakki ediyordu. Yoksa, **Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti**'nin –ve **Ankara Hükümeti**'nin 'nâşir-i efkârı'– *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde, sözgelişi, şu türden başyazılar yayımlanır mıydı:

"...en büyük düşman, düşmanların düşmanı, ne falan ne de filan millettir: bilakis bu, adeta bütün dünyaya hâkim olan 'kapitalizm âfeti' ve onun çocuğu olan 'emperyalizm'dir. Artık bütün dünyanın anlamış olduğu bu hakikat, bizde de tamamen idrak ediliyor..." (*Hâkimiyet-i Milliye*, 20 Temmuz 1336/1920)

8

'GÜN', O 'GÜN' OLMASIN?!..

Alphonse de Lamartine –hem 'devrimci', hem 'soylu', hem 'düşünür'– o Fransız; **Osmanlı**'yı, uçsuz bucaksız imparatorluğunu, zaman içinde 'yekpare' koruyamadığı için, neyle suçlamıştı; 'öteki' halklarını önce 'evcilleştirip', sonra 'özümsemek'le! Fikrince, *Roma*'nın yaptığı gibi, **Osmanlı** halklarına, din olarak İslam, dil olarak Türkçe dayatılsaydı; **Devlet-i Aliyye** 'ilelebet payidar' olabilirmiş! (bkz. *Türkiye Tarihi*) Gel gör ki Asyalı kavimlerde, Avrupalıların aksine, böyle bir yönetim geleneği yoktur: acaba hangisi daha 'beşeri'?

Batı –isteyen **emperyalizm** anlayabilir– üçüncü ülkelere bulaştı mı; hemen oracıkta, kendi 'İslamcılığı'nı, kendi 'Türkçülüğü'nü, kendi 'komünistliği'ni 'örgütler; bu, yalnız **Türkiye**'de değil, her yerde böyle olmuştur, halen de böyledir; uygulamasını, şu yakınlarda **Sovyetler**'de, **Yugoslavya**'da, **Gürcistan**'da, **Ukrayna**'da gördük; ülkemizde de bugün bile, meraklısı isterse; kaşla göz arasında, **Batı yandaşı Müslümanlığı, Batı yandaşı Türkçülüğü, Batı yandaşı sosyalistliği** sayabilir: aslında, **'sistem'**in bir süredir **'evrensel ideoloji'** konumuna taşımaya çalıştığı **'küreselleşme'** budur ki, yerkürede **emperyalizm**'in mutlak hegemonyasını ifade ediyor.

Gâzi yaşarken de, **Gâzi**'den sonra da, benzer bir konjonktör yaşanıyordu: İslamcı kesimden de, Türkçüler arasından da, **komünistler**'de de; daima 'hürriyet' ve 'istiklal' yandaşı **ulusalcılar** mevcut olmuş; buna mukabil, diğer bazıları, *Anadolu* yarımadasındaki yaşantının, ancak, **'sistem'**in olmazsa olmaz bir cüz'ü haline dönüşürsek, yaşanabileceğini savunmuştur; bir bakıma, bilerek bilmeyerek, **Lamartine**'in, **Abdülmecit**'e tavsiye ettiğini; **Tanzimat** sadrazamlarının –bilhassa **Keçecizade Fuat Paşa** ile **Âli Paşa**'nın– önerdiğini yapmak!

Kemalizm, bunun tam aksiydi: hep öyle kalacaktır: gerçek **İslamcılık**, gerçek **Türkçülük**, gerçek **sosyalistlik** de!

o 'müdafaa-i hukuk' tablosu...

...Çünkü 'klasik toplumsal ve ekonomik gelişme şeması'nın; –hele **sömürgecilik** yeryüzüne egemen olduktan sonra– her yerde eşit aşamaları gerçekleştiremeyişi, **sermaye gücü**'ne karşı **üretim güçleri**'nin 'yükselişini' aynı hız ve yoğunlukla sağlayamıyor. **Sermaye gücü**, (buraya dikkat!) hele **sömürgeciliği**, **küreselleşme** aşamasına dönüştürdükten sonra, üçüncü ülkelerdeki 'kırılma noktalarını' kolayca bulup, ele geçirebilmektedir; bu da, (buraya dikkat!) **o ülkelerin sağlam güçlerine, 'teslim olmamak' için, biraraya gelmek, ortak bir direnişe yönelmek zorunluluğunu doğuruyor.**

Türkiye'de başka türlü olmamıştır: Batı ittifakı ve NATO üyeliğinden bu tarafa, 'sistem', ekonomiden kültüre, savunmadan eğitim ve öğretime, bütün 'ulusal' kalelerimizi düşürmek peşindedir; 'dil'ini ve 'din'ini, açık açık, göstere göstere, dayatmaya başlamıştır; geçen yüzyılın başındakine benzer, bir dünya savaşı 'mağlubu' olmadığımız halde, aşağı yukarı aynı muameleye maruz kalmaktayız. O zaman, hangi kesimden olursak olalım, o dönemdeki benzerlerimizin, ne yaptığına bakacağız; çünkü onlar, 'muzaffer olmuşlardır'.

Hanidir, yazıp çizerken olduğu kadar, söyleşirken de, o Müdafaa-i Hukuk 'tablo'sunu, gözler önüne getirmeye çalışıyorum: 1920'li yılların, Gâzi ve 'şehit Ankara'sında; Gâzi Mustafa Kemal Paşa, bir yanına Ziya Bey'i (Gökalp) almıştı, bir yanına Yusuf Akçura'yı; Mehmet Akif Bey, hiç uzağında değildi, 'İstiklal Marşı' ona rica edilmiştir; Börekçizade Rifat Hoca Efendi'yle, eylem birliği yapıyorlar; dahası, Bakû'da, İttihatçıları etkisiz kılıp, TKP'yi örgütleyen Mustafa Suphi Bey –ki Galiyef'den ruhsatlıdır– Paşa'dan, Ankara'da mülaki olmayı rica ediyor ve ricası kabul ediliyor; esasen o da, 'sosyalist sol'da görünen Ethem Nejat Bey de, Şevket Süreyya Bey de, formasyonu itibariyle, 'Türk Ocağı aydını'dırlar; Nâzım Hikmet de, Vâlâ Nurettin'le 'Anadolu'ya iltihak etmiştir.

'ecnebi' gurbetinde, 'vatansız' ölüm!

'Öbürleri', 'manda' ya da 'himaye' taraflısı **Batı yandaşları**, **İslamcı** olarak da, **Türkçü** olarak da, **sosyalist** olarak da; halktan –yani binyıllık tarihten– yana olmamayı; 'asrilik', 'müterakki' olmak ya da 'halife'ye sadakat'ın gereği diye benimsemişlerdi; akıbetleri hazindir: **yüzellilik**'lerden **Kâmuran Bey**'i (**Bedirhan**), *Paris* sürgününde, 'hasbelkader' görmüş oldum (1949): Allah kimseyi o hale, o çaresizliğe düşürmesin: *St. Michel*'de, *Dupont Kahvehanesi*'nden henüz çıkmıştı; yalnız ve çaresiz, şemsiyesine sığınmış; soğuk yağmur karanlığı içinde adeta kayıp, akıbetine doğru yürüyordu: 'ecnebi' gurbetinde, 'vatansız' bir ölüm!

Gün, 'o gün' olmasın?

CÜNEYT AKALIN

1945'te İstanbul'da doğdu. Bir memur çocuğudur. Galatasaray Lisesi'nden 1965'te mezun oldu. Öğrenimine bir yıl ABD'de devam etti. Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden 1969'da mezun oldu. Aynı yıl adı geçen fakültede asistan kaldı.

Tutuklanarak üniversiteden ayrıldı. 1974'teki 'Genel Af'la özgürlüğüne kavuştuktan sonra İstanbul'da yayıncılık, gazetecilik yaptı. *Hürriyet, Cumhuriyet, Aydınlık* gazetelerinde muhabir, dış politika yazarı, araştırma editörü, spor editörü vb. olarak çalıştı.

"Uluslararası İlişkiler Ortamında 27 Mayıs Hareketi" adlı teziyle 'siyaset bilimi doktoru' unvanını İstanbul Üniversitesi'nde kazandı.

Şu anda, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde görev yapıyor. Çok sayıda teorik-bilimsel makalesi çeşitli dergilerde yayımlanan, İngilizce-Fransızcadan Türkçeye 10'u aşkın kitap çeviren Akalın'ın *"Journa-*

lism in Turkey", "Askerler ve Darbeler", "68, Düşler ve Gerçekler", "27 Mayıs'ın Uluslararası Arka Planı", "Soğuk Savaş, ABD-Türkiye" adlı telif çalışmaları da bulunuyor. *Teori* ve *Bilim Ütopya* dergileri yayın kurulu üyeliği yapan Dr. Cüneyt Akalın evli, iki kızı var.

'Başardık'ın Anası 'Adio Avrupa'

Cüneyt Akalın

Türk basınının 17 Aralık 2004 günkü manşetleri birer ibret belgesidir. Batıcı-liberal, Batıcı-İslamcı basın, Başbakan **Recep Tayyip Erdoğan**'ın Brüksel'deki basın toplantısında sarf ettiği bir sözcüğü sekiz sütuna manşet yaptı: *"Başardık."* (*Hürriyet, Milliyet, Yeni Şafak, Zaman* vb.) Kastedilen, Batı Avrupa uygarlığına ayak basmaktı. Türkiye'nin **Ankara Antlaşması**'ndan 41 yıl sonra muradına nail olduğunu iddia edenler, bu durumu 'başarı' ilan etmekle yetinmemiş, birinci sayfayı mavi-sarıya boyamış, gazetelerin çoğu Avrupa bayrağını milli bayrağımızla iç içe geçirmişti. Ciddi uzmanların **'imtiyazlı üyelik'** diye nitelediği **Doruk** kararını (17 Aralık 2004) içine sindiren hâkim sınıflar ve egemen medya, 'başardık'la süsledikleri 'zafer' çığlıklarıyla aslında durumu örtbas etmeye çalışıyordu.

Bunun yeni olmadığını, hâkim sınıfların ve egemen medyanın Türkiye'yi 'Batı'ya bağlamak için son 50-60 yıl içinde bu tür ilişkilerin içine girdiğini vurgulamak gerekir. Tereddüdü olan, aşağıdaki örnekleri gözden geçirmelidir.

ABD'nin yükselişinin basına yansımaları

Türk basını, ABD'nin **İkinci Dünya Savaşı** sırasında başlayan ve savaş sonunda iyice belirginleşen 'önlenemez yükselişi'ni dikkatle takip et-

meye başlar. **Hitler**/Almanya haberleri, Nazi subayları görüntüleri yerini **Roosevelt**'e, **Churchill**'e, Amerikan yaşam tarzının çeşitli örneklerine bırakır. Genel Amerikan propagandası, ülkemizde özel önem taşıyan olaylarda iyice belirginleşir. Bu olaylar kırılma noktaları olarak zihinlere kazınır.

O savrulma havası ile bugünkü hava arasındaki benzerlikler çarpıcıdır. Ancak o günlerde rüzgâr bugünkünden farklıdır. Avrupa ile kucaklaşmak değil, (ABD ile kucaklaşmak için) Avrupa'dan kaçıştır söz konusu olan. Bu eğilim bir başyazıda *"Adio Avrupa"* (Elveda Avrupa) sözleriyle karşımıza çıkar. Buna döneceğiz. Şimdi kırılma noktalarını ele alabiliriz.

Missouri Zırhlısı'nın İstanbul'u ziyareti dolayısıyla... Nisan 1946

Amerika'da ölen TC'nin Washington Büyükelçisi **Münir Ertegün**'ün cenazesi, diplomatik geleneklere uygun olarak, bir Amerikan savaş gemisi tarafından Türkiye'ye getirildi. Ancak, Doğu ile Batı arasındaki gerginliğin tırmandığı günlere rastlayan bu olay, ABD'ce Sovyetler Birliği'ne karşı bir gövde gösterisine dönüştürüldü. Japonya'nın teslim anlaşmasını imzaladığı ünlü **Missouri Zırhlısı**'nın İstanbul'a gelişi Amerika'nın Doğu Akdeniz'e uzanmaya başlamasının yanı sıra Türk-Amerikan ilişkilerinde de bir dönüm noktasıdır.

"...Türk milletin yararlı hizmetlerde bulunan ve Türk-Amerika münasebetlerinin takviyesi uğrunda on sene çalışan büyükelçimizin cesedini, büyük bir zırhlı içinde Amerika'dan Türkiye'ye nakletmek suretiyle gösterilen cemileden dolayı şükranlarımızı ifade etmek isteriz. Vazifesi başında ölen elçilerin cesetlerini harp gemisiyle nakletmek diplomatik teamüllere uygundur. Fakat Amerika daha küçük bir gemi de tahsis edebilirdi... Ertegün'ün cesedini bize getirmek için Missouri gibi bir zırhlının tahsis edilmesi, onun şahsında Türkiye'ye karşı bir dostluk cemilesinin manası vardır ki, bu tezahürler her Türkün kalbinde en samimi akisler uyandıracaktır." (Genel olarak basın)

Nadir Nadi: "Dost Amerikan denizcilerini karşılarken"

Savaş yıllarında bocalayan, Mihver devletleri (Almanya) yanlısı yazılar kaleme alan **Nadir Nadi**, savaş sonunda yeni müttefik arayışı içindedir:

"...Rahmetli Roosevelt'in Ertegün hakkında söylediği güzel sözler her Türk vatandaşının kalbinde derin izler bırakmış, hakiki ve insanca kıymetlere Amerika'da gösterilen yakın alaka, bu vesile ile memleketimizde Yeni Dünya'ya karşı her zaman beslediğimiz hayranlık duygularının bir daha tazelenmesine neden olmuştur... Bize birkaç günlüğüne misafir gelen Missouri'yi İstanbul halkı sevinerek karşılıyor, en büyük harp gemisinin heybetli çizgilerinde yarınki barış dünyasını gerçekleştirmeye çalışan ülkücülük sembolünü görüyor... Türk milleti dost Amerika'nın kahraman denizcilerini sevgi ile selamlarken, onların şahsında aynı idealin temiz bayrağını selamlar." (*Cumhuriyet*, 4 Nisan 1946)

Ahmet Emin Yalman: "Faal bir Türk siyaseti"

Batı yanlısı bilinen ünlü gazeteci **Ahmet Emin Yalman** ise, yeni süreçte, bir yandan iman reçeteleri çiziktirirken, bir yandan da dış dünya ile ilişkileri yepyeni bir raya oturmak çabası içindedir. **Yalman** bu cümleden olmak üzere Cumhuriyet hükümetinin dış dünyadaki eli ayağı demek olan hariciyeyi elden geçirmeyi önerir. **Yalman**'a göre hariciyeyi ehlileştirerek işe başlanmalıdır:

(AB süreci ile bir koşutluk)

"...Böyle bir siyasetin manevi unsurları, asil bir milli iman, pürüzsüz bir insanlık sevgisidir... Lazım gelen iman ve anlayış memlekette yoktur demeyelim, pekâlâ vardır. Cihaza gelince, yepyeni bir hariciye kurmak, verimsiz ve kısmen hatalı bir şekilde işleyen eskimiş hariciye makinesini tasfiye etmek bakımından kaybedeceğimiz gün yoktur." (*Vatan*, 9 Nisan 1946)

Abidin Daver: "Amerikan mali yardımı"

Cumhuriyet yazarlarından **Abidin Daver**, *"bile bile lades"* diyor. İttihatçı Bahriye Nazırı **Cemal Paşa**'nın, *"Birinci Dünya Harbi'ne memurlara aylık vermek için girdik"* sözünü hatırlatan **Daver**, **Missouri**'nin ziyaretini fırsat bilerek, ABD'den kredi talep ediyor, yani alkışı krediye tahvil etmeye çalışıyor:

"...Türkiye'nin iktisadi kalkınmasına yardım etmek, Amerika'nın menfaatlerine uygundur... Amerika'nın sanayini bir pazardan mahrum edeceği akla bile gelmez..." (*Cumhuriyet*, 15 Nisan 1946)

Bir fikir vermek üzere birkaçını alıntıladığımız yazılar, o dönemin havasını tam anlamıyla yansıtan yazılardır. Bu hava, **Missouri**'nin ziyaretini izleyen günlerde derinleşerek yoğunlaşır. Ve savaş sonrası dünyada bir dönüm noktası oluşturan **Truman Doktrini**'nin ilanı sırasında doruğa ulaşır.

Truman Doktrini'nin ilanı sıralarında ve sonrasında...
Mart 1947...

ABD Başkanı **H. Truman**, daha sonra **Truman Doktrini** adını alacak olan konuşmasını, 12 Mart 1947 günü Kongre önünde yapar. Hazırlıkları 1947'nin başında başlayan bu konuşma, Yunanistan ve Türkiye'ye acil yardımı öngörmektedir. Bu, Türkiye'deki Amerikan yanlılarını sevinçten uçacak hale getirir.

Ahmet Emin Yalman: "Amerika ile işbirliğimiz..."
Batıcı **Ahmet Emin Yalman** şunları yazıyor:

"Amerika gaflet uykusundan uyanmak ve tehlikeyi önlemek maksadıyla tedbir almak ihtiyacını bir kez duyunca, Türkiye'nin dünyaya ettiği hizmetlerin farkına vardı. Amerikalılar bir taraftan öyle meziyetleri olan bir milleti tanımaya kıymet verdiler, bir taraftan da ilk safta devam eden mukavemetimizin bize nelere mal olduğunu anladılar ve bizi desteklemek ihtiyacı duydular..." (*Vatan*, 11 Mart 1947)

Abidin Daver: "Truman Doktrini'ni selamlıyoruz"
Cumhuriyet yazarlarından **Abidin Daver**'in zil takıp oynamadığı kalmış:

"Dünya umumi efkârında tecavüz, tahakküm ve istilaya karşı çıkanlar, Truman Doktrini'nin barışa hizmet edeceği kanaatindedirler. İki yıllık tecrübe içindeki hadiseler barış için ümit verici olmamış ve nihayet hadiseler Amerika'yı azimkâr bir siyasetle barış aramaya sevk ve icbar etmiştir. Hakikaten Bolşevik-Slav taşkınlığı karşısında tutulacak tek yol

da bundan ibarettir. Eğer bu yolun sonu da barış güneşi ile aydınlanmaz da harp yangını ile kızıllaşırsa, bu, neticede Amerika'nın ve onunla beraber yürüyen milletlerin mesuliyeti olmayacaktır..."

Ahmet Şükrü Esmer: "En ehemmiyetli adım"

Prof. **Ahmet Şükrü Esmer** de genel atışlara katılıyor kendi köşesinde:

"Yardım Amerika'nın dünya barışını korumak yolundaki alakasının bir sembolünden ibarettir. Yardım Kanunu ile açılan yeni politika Amerika'yı, milletlerin istiklallerini ve toprak bütünlüklerini ve Rus tahakkümü altına girmelerine engel olmak yolunda bütün maddi ve manevi kaynaklarını kullanmaya sevk edecektir. Rusya bunu ne kadar iyi anlarsa, barış da o derece emniyet altına alınmış olacaktır. Amerikanizmi ve kararını belirten bu kanunun (Truman Doktrini) *yürürlüğe girmesi, barışın korunması yolunda atılmış en ehemmiyetli adımdır."* (*Tanin*, 23 Mayıs 1947)

Bu yazılar böyle sürüp gidiyor... TBMM'nin 'Amerikan Yardımı'nı 1 Eylül 1947'de oybirliğiyle onayladığı düşünülürse, o yıllarda esen rüzgârın yönü ve şiddeti daha iyi anlaşılır. Ancak Eylül 1947'de *Cumhuriyet*'te yayımlanan başyazının ötekilerden önemli bir farkı vardır, bu nedenle özel olarak ele alınması doğru olur. Önce, yazının geniş bir özetini sunalım:

"Adio Avrupa"

"Güzel tabiatı, yumuşak iklimi ile daha dün, insan medeniyetinin en yeni ve en feyizli karargâhı olan Avrupa'nın bugün manzarası hazindir... Geniş ve zengin tabiatlı Sovyetler cennetinde otuz seneden beri fasılasız devam eden ekmek karnesi ve her türlü mahrumiyet, dahili ve harici harplerle kırılan hesaba sığmaz insan milyonları, göbeğinde iki büyük muharebeden sonra çöküp giden bir medeniyet mamuresinin bugünkü korkunç harabeleri ve nihayet garbında (batı) *ve cenubunda* (güney) *kâh ilerleyen kâh geriye dönen bir mücadelenin acıklı harebeleriyle, Avrupa; parasız, ekmeksiz, kömürsüz, yeni bir kışa doğru gidiyor. Bu kıt'anın bir köşesinde, mukadderatımız onun mukadderatına bağlı olarak yaşadığımız için, insan kendi kendine şu suali sormaktan kendini alamıyor:*

Acaba önümüzdeki kış, bu hasta, yaralı, yoksul Avrupa'yı tamamlayacak mı?..

Avrupa'nın şu 1947 senesi sonbaharının ilk günlerinde görülen manzarası çok ümid verici değildir. Açlık, yoksulluk, soğuk kâfi gelmiyormuş gibi ve güya yeni biten muharebenin açtığı yaralar az gelmiş gibi, Avrupa'nın yer yer, her tarafında yangınlar devam ediyor; çete muharebeleri, siyasi mücadeleler; fikir ayrılıkları, mezhep kavgaları ve bütün bunların yanı başında kavgaları körükleyen bir kuvvet unsuru olarak hâkimiyet davası, bitip tükenmek bilmeyen toprak hırsı, denize mahreç (çıkış) *iddiası vb. Avrupa o kadar derinden hastadır ki, bilmiyoruz tedavisi mümkün olacak mı?*

Hasta Avrupa'nın başucunda toplanan dünya doktorları, kâh bir tarafta kâh başka bir yerde konferanslar yapıyorlar. Başdoktor vazifesini üzerine almak mecburiyetini görmüş olan ABD Hariciye Bakanı da bir reçete hazırlamış görünüyor... Amerika'nın vermek istediği milyarlar; göndermek istediği yiyecek ve iptidai madde kafileleri Avrupa'ya gelip, onun kendini toparlaması devri başlatıncaya kadar kış gelip çatacak ve... sefalet bütün Avrupa için yeni yeni hastalık ihtilatlarına sebep olacaktır...

Şuuru o kadar uyuşmuş, umumi halinde o kadar düşüklük var ki, bu haliyle yakın zamanda Avrupa'nın silkinip ayaklanması ihtimallerini göremiyoruz. Yunanistan'a bakınız, daima bir mücadele halinde... Fransa'ya bakınız; grevden greve, münakaşadan münakaşaya koşuyor... Şu dakikada Avrupa da Babil Kulesi'ne benziyor ve Avrupa'da müşterek bir Avrupalılık namına düşünen tek bir kafa, tek bir yürek yok...

Belki İngiltere bunu düşünüyor; belki İngiltere Avrupa'nın tekrar canlanmasını isteyecek mevkidedir ve bunu istemektedir. Fakat acaba halen tarihinin en büyük buhranını geçirmekte olan İngiltere'nin takati (gücü), *bu ağır vazifeyi başarmaya kifayet edecek midir* (yetecek mi)*? Zannetmiyoruz...*

O eski Avrupa, dünya medeniyetine başlık eden, dünya milletlerine felsefe, sanat kılavuzluğu yapan, en güzel fikirlerin kaynağı, en güzel icatların vatanı ve bir kelime ile en yüksek insanlık şuurunun mihrakı olan o eski Avrupa'yı tekrar yapmak imkânı yoktur. Tarih onu, artık çiğneyip geçti, medeniyet kanatlarını açarak Yeni Dünya'ya uçtu. Adio Avrupa..." (*Cumhuriyet*, 25 Eylül 1947)

'Adio Avrupa' ya da 'Avrupa'ya veda' nameleri, Eylül 1947'de yükseliyor İstanbul'un bir köşesinden... Amerika'ya hareket eden geminin güvertesinde, bir hayal ülkesine doğru yola çıktığından emin görünen yazar, geride kalan, geride bıraktığını düşündüğü Avrupa'ya el sallarken, aslında 'yaşlı kıta'ya üstü açık/üstü kapalı lanetler yağdırmaktadır. (2003 baharında Irak'a saldırı öncesi ABD Savunma Bakanı **Rumsfeld** de aynı sözleri kullanmıştı.)

'Adio Avrupa' yazısı, *"kıtanın köşesinde mukadderatımızı onunla paylaştığımız Avrupa"* derken, kötü günlerde kalan eski bir dostun çektiği acılardan, sıkıntılardan üzüntü duyduğunu öne sürüyor, okuyucuda öyle bir izlenim yaratmaya özen gösteriyor. Ama okudukça anlaşılıyor ki yazarın Avrupa ile sorunu derinlerdedir: *"Güya yeni biten muharebenin açtığı yaralar az gelmiş gibi, Avrupa'nın yer yer, her tarafında yangınlar devam ediyor; çete muharebeleri, siyasi mücadeleler, fikir ayrılıkları, mezhep kavgaları ve hâkimiyet kavgası, hiç bitmek bilmeyen toprak hırsı, denize mahreç iddiası vb."*

Bu eleştirilerin bir bölümünün, özellikle 'hâkimiyet kavgası', 'toprak hırsı' ve 'denize çıkış' eleştirilerinin haklılığı konusunda kuşku yoktur. Köhnemiş düşüncelerin, yozlaşmış ahlaki değerlerin vatanı 'yaşlı kıta'nın, kötü sözleri hak ediyor olması, sözün sahibinin kişisel sorumluluğunu ortadan kaldırır mı?

Ancak, iş bunlarla sınırlı kalmıyor; yazı Avrupa'yı Avrupa yapan öğeleri (siyasi mücadeleler, fikir ayrılıkları vb.) karalıyor, bu öğeleri hastalığın esası olarak sunuyor. Avrupa'yı Avrupa yapan demokratik-devrimci değerleri yadsıyor. İç savaşın acılarını yaşayan Yunanistan'ı, savaşın yaralarını sarmaya çalışan Fransa'yı, İtalya'yı, genel olarak Avrupa'yı horluyor. Yazar, kapitalist-emperyalist Avrupa'ya, dişlerinin dökük, tırnaklarının sökük olduğu bir anda, kendi derdine düştüğü için en güçsüz olduğu noktada saldırıyor. Bu sözlerden sonra, yazarın Avrupa için üzüldüğüne kim inanır? Döktüğü gözyaşları timsah gözyaşlarıdır. Yazarın yaptığı, eline fırsat geçmişken, Avrupa'yı bir güzel 'benzetmek'tir.

Bu özelliğinin yanı sıra yazının tarihine dikkat çekmek gerekiyor. 25 Eylül 1947 tarihi, genel olarak Batı dünyasında belirsizliklerin sona erdiği, olayların netleştiği bir tarihtir. Savaş sonrası birçok olaydan, inişli-çıkışlı gelişmeden sonra, Türkiye Eylül 1947'de rotasını artık çizmiş bulunuyordu. 1947'de gerçekleşen bir dizi olay, tabloyu tamamlamıştı.

- Türkiye, 14 Şubat 1947 tarih ve 5016 sayılı yasa ile Dünya Bankası'na ve IMF'ye üye olur. (Batı'ya ekonomik entegrasyon)
- 12 Mart 1947 günü ABD Kongresi'ne seslenen ABD Başkanı **Truman**, daha sonra kendi adını alacak olan yasa tasarısını Kongre'ye sunar. Buna göre ABD, *"komünizm tehlikesine karşı Türkiye ve Yunanistan'a özel olarak yardım elini"* uzatmaktadır.
- Türkiye 10 Mart 1947'de Uluslararası Para Fonu'na katılır.
- Türkiye'ye yapılacak askeri yardımı görüşmek üzere Tümgeneral **Oliver**'in başkanlığındaki Amerikan Askeri Heyeti, 22 Mayıs 1947'de Ankara'ya gelir.
- Cumhurbaşkanı **İnönü**, 22 Mayıs 1947'de Amerikan halkına yolladığı teşekkür mesajında, *"Amerikan yardımının Türkiye'nin iktisadi güçlüklerinin kısmen giderilmesinde de ferahlatıcı bir etken olacağını"* vurgular.
- Amerikan Dışişleri Bakanı **Marshall**, 5 Haziran 1947 günü Harward Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada, ABD'nin *"olağan ekonomik koşullara dönülmesini sağlamak amacıyla, Avrupa'da savaşın yaralarını sarmak"* üzere harekete geçmeye karar verdiğini açıklar. **Marshall Planı** için düğmeye basan ABD, 12 Temmuz 1947'de büyük bir konferans toplanması çağrısında bulunur. Bu konferansa Türkiye de katılır.
- Amerikan Yardımı Antlaşması, 12 Temmuz 1947'de imzalanır.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi, Amerikan Yardımı Antlaşması'nı 1 Eylül 1947'de oybirliği ile kabul eder.

Görüldüğü gibi hızla gelişen olaylar sonucunda, Türkiye kendini, 1947 yazının sonunda, yeni müttefiki Amerika Birleşik Devletleri ile birlikte, yeni ufuklara doğru yelken açar bulmuştur. *'Adio Avrupa'* yazısının bir de böyle düşündürücü yanı vardır. Amerika'ya doğru yola çıkan geminin güvertesinde, bir hayal ülkesine doğru yola çıktığından çok emin görünen yazar, geride kalan, geride bıraktığını düşündüğü Avrupa'ya el sallarken, aslında 'yaşlı kıta'ya üstü açık/üstü kapalı lanetler yağdırmaktadır. Köhnemiş düşüncelerin, yozlaşmış ahlaki değerlerin anavatanı 'yaşlı kıta', bu özellikleri ile kimi kötü sözleri hak ediyor. Ne var ki, bu davranış 'kötü günde beddua okumak' gibi bir ahlaki zafiyeti de içeriyor. Diğer bir deyişle, yazar kendini bir güzel emniyete almış, eski müttefiki Avrupa'ya sonul darbeyi indirmeden önce, sırtını ABD'ye iyice dayamıştır.

Avrupa'nın özellikle 1946-47 kışını çok zor geçirdiği bilinen bir tarihsel gerçektir. Avrupa'da Almanya'nın teslim olduğu 8 Mayıs 1945'ten sonra silahlar susmuştu, ama açlık, yoksulluk ve soğuk can yakmaya, can almaya devam etmişti. *'Adio Avrupa'* yazısı bu gerçeği, *"Avrupa, parasız, ekmeksiz, kömürsüz yeni bir kışa doğru gidiyor"* sözcükleriyle dile getiriyor.

1947 başında iyice tükendiğini fark eden İngiltere, müttefiklere desteği sürdüremeyeceğini bildirerek, Doğu Akdeniz ve Ortadoğu'nun denetimi için ABD'den yardım istemiştir. Türkiye de savaşın başlarında, 1939 Ekiminde İngiltere ile imzaladığı ittifak anlaşmasına rağmen, savaşın sonunda İngiltere'yi yeteri kadar güvenli bir liman olarak görmemiş, ABD'den destek aramıştır.

1946-47 kışında Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yer yer açlık baş göstermesi üzerine Türkiye'nin, kısıtlı olanaklarıyla, Avrupa'ya yiyecek yardımında bulunması, hükümetin Avrupa'daki yoksulluğa ve açlığa, keyfi tıkırındaki *Cumhuriyet* yazarından fazla duyarlılık gösterdiğini gösteriyor.

Yazar Avrupa limanından palamar çözerken, bir hayal dünyasına doğru yola çıkıyor. Aslında bilinmedik, 'meçhul' bir dünyadır bu. **'Medeniyetin uçtuğu Yeni Dünya'**ya, yani savaşın galibi, zengin, güçlü Amerika'ya doğru kırıyor dümeni. Aslında bu, bir kaçıştır. Kaçış olduğunu şimdi daha iyi anlıyoruz.

'Adio Avrupa' yazısı, **Lozan**'la başlayan ve **Cumhuriyet**'in kuruluşuna yol gösteren 'ulusalcı' politikaların yerini, eski, bilinen Osmanlıcı denge politikalarının aldığını gösteren çarpıcı bir örnektir. İşin traji-komik yanı ise, geminin fırtınalı denizlerde elli küsur yıllık seyirden sonra bugün geldiği limandır. 1947'lerde **'Yeni Dünya'**ya doğru yelken açan gemi, döne dolaşa gene bildik limanlara, 'eski dünyanın limanlarına' 'rica minnet' halat atmaya çalışıyor.

17 Aralık 2004 *"Başardık"* limanı bir kaçıştır. Gemi su almaya devam ediyor.

Atatürk-Mac Arthur Görüşmesinin İçyüzü...

Büyük Tahribat Yaratan Bir Soğuk Savaş Yalanı

Cüneyt Akalın

Atatürk ile ABD Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Douglas Mac Arthur arasında, 27 Eylül 1932'de Dolmabahçe Sarayı'nda gerçekleşen görüşmede tarafların savunduğu savları yansıttığı varsayılan metnin, kuşkuları çekecek pek çok tutarsızlıkla dolu olduğu uzmanların dikkatini çekmişti. Eski ABD Başkanı William Clinton'un görev süresi sona erdikten sonra 2001'de geldiği İstanbul'da, Dolmabahçe Sarayı'nda "yemeğe 1000 $ ödeyen seçkin bir davetli topluluğu önünde" yaptığı konuşmada adı geçen görüşmeye göndermede bulunması, fırsatı o görüşmede savunulduğu öne sürülen düşünceleri analizinin temeline oturtması, beni hızla harekete geçmeye zorladı. Ve tespitlerimi önce Cumhuriyet okurları ile sonra Mülkiye dergisinde yurttaşlarımla paylaştım. (Aslına bakılırsa adı geçen yazı yayımlanmasından iki yıl önce yazılmış ancak Ankara Üniversitesi İnkılap Tarihi Enstitüsü'nün çekmecesinde hapsolup kalmıştı.) Bu metnin varlığını/doğruluğunu irdeleme çabamın nedeni, bilimsel merakın ötesinde, ülkeme duyduğum sorumluluktur. Çünkü bu metin varoluş sorununu gizliyor. Türk dış politikasının İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde itildiği/sürüklendiği macerada birçok politikacı, tıpkı Clinton gibi, kendi Amerikancı düşüncelerini Atatürk'ün o görüşmesine dayandırmaya çalışıyor.

OYSA, BÖYLE BİR METİN, MEVCUT DEĞİL. Ortalıkta dolaşan ne idüğü belirsiz metin 1951'de Münih'te kimin tarafından yayımlandığı dahi belli olmayan Kafkasya adındaki bir dergiden alınmış. Türkiye'nin dış politikadaki Amerikancı tercihleri, o günden beri Atatürk-Mac Arthur görüşmesinden yola çıkarak temellendiriliyor. Okur bu yazıyı hem bir gerçeği arama çabası olarak okumalı, hem de bir isyan çığlığı olarak almalı; Soğuk Savaş yalanlarından birine karşı bir isyan çığlığı.

Mustafa Kemal Atatürk'ün, dönemin Amerikan Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral **Douglas Mac Arthur**'la 1932 yılının 27 Eylülünde İstanbul'da yaptığı görüşme, Cumhuriyet tarihimizin en ilginç uluslararası temaslarından biridir. **Atatürk** bu görüşmede General **Mac Arthur**'a, uluslararası siyasal gelişmeler hakkındaki görüşlerini ve kestirimlerini (tahmin) anlatmıştı. Daha doğrusu bunun böyle olduğu öne sürülüyor. Öne sürülüyor diyoruz çünkü bu tarihsel görüşmenin belgesi mevcut değildir. Söz konusu metin, kimin kaleminden çıktığı belli olmayan bir '**Soğuk Savaş propagandası metni**'dir.*

Atatürk-Mac Arthur Görüşmesi ve İddialar

Ortalıkta dolaşan, 27 Eylül 1932'deki tarihi görüşmeyi yansıttığı iddia edilen metne göre, 'Avrupa'nın vaziyeti hakkında' ne düşündüğünü soran **Mac Arthur**'a **Atatürk** şu karşılığı verir:

"Dün olduğu gibi yarın da Avrupa'nın mukadderatı Almanya'nın alacağı vaziyete bağlı bulunacaktır. Fevkalade bir dinamizme malik olan bu 70 milyonluk çalışkan ve disiplinli millet, üstelik milli ihtiraslarını kamçılayabilecek siyasi bir cereyana kendisini kaptırdı mı, er geç Versailles Muahedesi'nin tasfiyesine girişecektir."

Atatürk, Almanya'nın, İngiltere ve Rusya hariç olmak üzere bütün Avrupa kıtasını işgal edebilecek bir orduyu kısa zamanda teşkil edebileceğini, harbin 1940-45 seneleri arasında başlayacağını, Fransa'nın kuvvetli bir ordu yaratmak için lazım gelen özellikleri artık kaybettiğini, İngiltere'nin adalarını muhafaza etmek için bundan sonra Fransa'ya gü-

*) Kaynak: *Kafkasya* dergisi, Münih, Ağustos 1951.

venemeyeceğini söyler. İtalya'nın **Mussolini** yönetiminde kalkındığına, ancak İtalyan liderin **Sezar** rolünü oynamaya kalkışabileceğine dikkat çeken **Atatürk**, sözü Sovyetler'e getirir:

"Avrupa'da vuku bulacak bir harbin başlıca galibi ne İngiltere, ne Fransa, ne de Almanya'dır, sadece Bolşevizmdir. Rusya'nın yakın komşusu ve bu memleketle en çok harp etmiş bir millet olarak, biz Türkler orada cereyan eden hadiseleri yakından takip ediyor ve tehlikeyi bütün çıplaklığıyla görüyoruz. Uyanan şark milletlerinin zihniyetlerini mükemmelen istismar eden, onların milli ihtiraslarını okşayan ve kinleri tahrik etmesini bilen Bolşevikler, yalnız Avrupa'yı değil, Asya'yı da tehdit eden başlıca kuvvet halini almışlardır."

Sözün Asya'ya gelmesi üzerine General **Mac Arthur** söz alır:

*"Avrupa'da başlayacak bir harp behemahal Asya'ya da sirayet edecektir. Büyük devletlerin Avrupa'daki meşguliyetlerini Japonya, Asya'daki emellerini tahakkuk ettirebilmek için bir fırsat addedecektir. Amerika buna şüphesiz bigâne kalamayacaktır... Rusya ile mütefiken yapacağımız bir harp, Avrupa meselelerini olduğu gibi Asya meselelerini de halletmekten çok uzak kalacaktır... Asya Rusya'nın nüfuzu altına girdiği gün, dava Bolşevizm için halledilmiş olacaktır. Ruslar, Asya'da büyük bir faaliyet gösteriyorlar. Bugün Çin'in mühim bir kısmı komünist ajanların kontrolü altında bulunmaktadır."**

Mac Arthur'u dikkatle dinleyen **Atatürk**, konuk generalin sözlerini bitirmesi üzerine gülerek şöyle der:

"Görüşlerimizde tam bir mutabakat var. Fakat temenni edelim ki, vaziyeti biz yanlış görelim."

Kafkasya dergisindeki yazı, görüşmeyi yansıtmakla yetinmiyor, General **Mac Arthur**'u överek, üstelik generalin o sıralarda (1951 yılı) süren **Kore Savaşı**'ndaki performansını yücelterek sona eriyor:

"...Bu muzaffer komutanın Kore Harbi hakkındaki siyasi nokta-i nazarını diplomatlar ve devlet adamları müvacehesinde bu kadar şiddet, inat ve emniyetle neden müdafaa ettiği şimdi daha iyi anlaşılıyor."

Bu görüşmeden akılda kalan (**M. Kemal**'e atfedilen) belli başlı yargılar şunlardır:

* Almanya savaş çıkaracaktır.
* Savaşın galibi Bolşevizm olacaktır. (Dikkat! Sovyetler Birliği değil.)
* Uyanan şarkı istismar eden Sovyetler, sadece Avrupa'yı değil Asya'yı da tehdit eden başlıca güç haline gelmiştir.

General **Mac Arthur**'a atfedilen belli başlı yargılar ise şunlardır:

* Rusya ile (savaşta) ittifak yapmak sakıncalıdır.
* Ruslar, Asya'da büyük bir faaliyet gösteriyorlar.
* Çin'in mühim bir kısmı komünist ajanların kontrolü altındadır.

Bu yargıların ifade edilmiş olma olasılığını ve öngörü özelliklerini tartışmaya geçmeden önce *Kafkasya* dergisini kısaca tanıyalım:

Görüşmeyi yayımlayan Kafkasya dergisi neyin nesi?

Atatürk-General D. Mac Arthur görüşmesinin metniyle ilk kez, İstanbul'daki Amerikan Bilgi-Belge Merkezi'nde karşılaştım. Metnin daktilo edilmiş bir örneği ortalıkta dolaşıp duruyordu ama özgün kaynak, yani yazıyı yayımlamış olan *Kafkasya* dergisi ortalıkta yoktu. Dergi örneklerinin birkaç Amerikan üniversitesinde olduğunu öğrendim ve bunlara ulaşmak için girişimlerde bulundum. Yıllarca sonuç alamadım. Mensubu bulunduğum üniversitenin kütüphanesi, *Kafkasya* dergisinin koleksiyonunun kütüphanesinde bulunduğu University of Indiana'dan bu belgeyi birkaç kez, resmen istedi. Hiçbir yanıt alamadım. Metnin bir fotokopisinin **Şakir Eczacıbaşı**'nda olduğunu duyunca, kendisinden rica ettim. Ondan bana ulaştırılan metin ne yazık ki ortalıkta dolaşan 'ne idüğü belirsiz' metnin İngilizcesiydi. Umudumu kesmek üzereydim ki, Kadıköy'deki bir sahaf imdadıma yetişti. Bana *Kafkasya*'nın birkaç sayısını getirdi. Bu çalışma, o dostun yardımı olmasaydı gerçekleşemezdi.

İlk sayısı Ağustos 1951'de yayımlanan *Kafkasya* (Der Kaukasus) dergisi, düzensiz yaklaşık 15 sayı çıkıyor. *"Milli İstiklal Mefkûresini yayar, Aylık Mecmua"* alt başlığını taşıyan derginin mesul müdürü **A. Kandemir**. **Kandemir** ve dergiyi çıkaranlar hakkında başka bir bilgi yok. Kimi

siyasal liderlerin (**Resulzade** gibi) yazıları dışında, dergideki tüm yazılar takma adla yazılmış. Üç dilde (Türkçe, İngilizce, Rusça) yayımlanan derginin adresi: München 8, Steinstr. 40'tır. Derginin arka iç kapağında, *Kafkasya* dergisinin 'hariçteki mümessilleri'nin ad ve adresleri veriliyor. Buna göre dergiyi; Amerika'da **Bilatti**, İngiltere'de **A. Sacchanowicz**, Arjantin'de **Kosireff** ve Fransa'da **Mr. Elekhoty** temsil ediyor.

Atatürk-Mac Arthur görüşmesi ilk kez bu dergide, yazıyı derleyenin bile belli olmadığı bir dergide yayımlanmış. Tek işaret **F.D.** rumuzudur.

Derginin ilk sayısında esas olarak şu yazılara yer veriliyor:

- Kafkasya
- Azerbaycan'a Hitap
- Kafkasya'nın İstiklal Mücadelesi
- Kuzey Kafkasya'da Halkın Toptan İmhası
- İki Emperyalizm
- Moskova ve Yabancı Komünistler
- Stalin'in "Yeniçerileri"
- Atatürk ve Mac Arthur
- Molotov ve Tito Düellosu

Derginin Kasım-Aralık 1951'de çıkan 4-5 sayısında yayımlanan *"Kerensky'nin Entrikaları"* yazısında, önde gelen sağcı yazarlardan **Kadircan Kaflı**, Amerikalı yetkilileri Kafkasya konusunda uyarıyor. Derginin adı geçen sayısında **Mc Ghee**'nin Ankara elçisi olarak atanması da 'memnuniyetle karşılanıyor'. Derginin Ağustos 1952'de yayımlanan 13. sayısının başlığı ise *"İki Blok Arasındaki İslam Camiası"*dır. Bu sayıda, Tudeh Partisi'nin (komünist) desteği nedeniyle İran'ın milli lideri **Musaddık**'ın 'Milli Cephe'sine sataşmalar yer alıyor. Kısacası, *Kafkasya* dergisi her yönü ile **'soğuk savaş'** kokuyor.

Ünlü görüşmedeki düşüncelerin ülke kamuoyuna mal oluşu ise *Cumhuriyet* aracılığıyla oluyor. *Cumhuriyet* gazetesi, *Kafkasya* dergisinde çıkan **Atatürk-Mac Arthur** görüşmesini, 8 Kasım 1951 günkü sayısında alıntılıyor. Hatalar zinciri birbirine ekleniyor: Türk Tarih Kurumu bu görüşmeyi *Cumhuriyet* gazetesinden alıntılayarak *"Atatürk'ün Söylev*

ve Demeçleri" içinde yayımlıyor. (*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, III, 1918-1937, s.93-95).* Sözün kısası, Münih kentinin kuytu bir bir köşesinde birkaç aklıevvel tarafından yazıldığı güçlü olasılık olan bir metin, devletin resmi 'İnkılap Tarihi' kurumlarınca allanıp pullanıp milletin önüne konuyor.

Görüşme metninin sahteliğinin öteki kanıtları

Kafkasya dergisini eline alan, bir **'soğuk savaş malzemesi'** ile karşı karşıya olduğunu ânında kavrıyor. Ama bu, kimileri için yeterli olmayabilir. Ben de öteki olasılıkları elemek için çalışmayı derinleştirdim.

Öncelikle, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'ne bir yazı yazarak, görüşmenin belgesinin fotokopisini istedim. Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği'nden **H. Bülent Serim**'in imzasını taşıyan 17 Ekim 2001 tarihli yazıda, *"adı geçen tutanağın Cumhurbaşkanlığı Arşivi'nde bulunmadığı"* belirtiliyordu.

Şansımı bir kez de 2002 baharında, Washington'da bulunan 'American National Archives'de (Amerikan Ulusal Arşivi) denedim. Görüşme tutanağı burada da mevcut değildi.

Son olarak ABD'nin Virginia Eyaleti Norfolk kentindeki Mac Arthur Memorial'in (Mac Arthur Vakfı) kapısını çaldım. Burada çalışan arşiv görevlisi **James Zobel**, görüşmenin tutanağının kendilerinde mevcut olmadığını, çünkü **Mac Arthur**'un 'kişisel yazışmalarının ve belgelerinin büyük bölümünün' Filipinler'de savaş sırasında tahrip olduğunu bildirdi. General **Mac Arthur**, Filipinler'de 1935-1941 arasında bulunmuştu.

Bu bilgi üzerine tereddüt kalmadı.

Kesin kanım şudur: **Atatürk-Mac Arthur** görüşmesinin ortalıkta dolaşan metni sahtedir; **'soğuk savaş propagandası'**ndan başka bir şey değildir.

---

*) Görüşlerine başvurduğum Prof. Şerafettin Turan şu açıklamayı yaptı:
"Türk Tarih Kurumu Yasası yanılmıyorsam, 1942'de Hasan Âli Yücel'in başkanlığı sırasında çıkarılmıştı. Tek parti yönetimine uygun bir yasaydı. CHP'nin temsilcisi, hükümetin temsilcisi vb. vardı. 1950'de DP iktidar olunca, eski yasa ihtiyaca yanıt veremez hale geldi. Yasa düzeltilemedi. Ve bir tıkanıklık yaşandı. 'Söylev ve Demeçler'i Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü derledi. Bu enstitü, A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ne bağlıydı, imkânları sınırlıydı. Çalışma bir-iki arkadaşın üzerine kaldı. Onlar da kaynağını araştırmadan, var olanı derlemekle yetinmişler. Hadi o zaman imkânlar kısıtlıydı vb.; bugün geniş imkânları olan kurumlar var. Aynı yanlışlıklar sürüyor. Buna ne demeli?" (Özel görüşme, 14.08.2000) Gerçekten ne demeli, bilemiyorum!

Atatürk-Mac Arthur görüşmesinin analizine, daha doğrusu bu metni piyasaya sürenlerin olası hesaplarına geçmeden, tarafları biraz daha yakından tanımak zorunludur. Kimdir bu **Mac Arthur**?

General Mac Arthur kimdir?

İkinci Dünya Savaşı'nın en önemli komutanlarından biri olan, Japonya'nın teslim anlaşmasını müttefikler adına imzalayarak ününe ün katan Amerikalı Orgeneral **Douglas Mac Arthur**, genç yaşta orduya katıldı. Babası, Filipinler'de askeri valilik yapmış bir generaldi. **Mac Arthur** girdiği orduda kısa sürede sivrildi, **Birinci Dünya Savaşı**'nda savaştığı, ilk başarılarını kazandığı Avrupa'da dikkatleri üzerine çekti, ünlendi. **Birinci Dünya Savaşı**'nda en çok madalya kazanan asker unvanını elde etti. Generalliğe yükseltildi. Savaştan sonra atandığı West Point Askeri Akademisi'ndeki öğretmenlik yıllarının ardından çeşitli kademelerde ve bu arada Filipinler'de görev yaptı. **Mac Arthur** 1930'da Başkan **Hoover** tarafından Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na getirildiğinde, o güne kadar bu göreve atanan en genç komutan (50) sıfatını kazandı.

Mac Arthur göreve geldiğinde, **'büyük depresyon**'un en kötü günlerini yaşayan Amerikan halkı savaşa çok tepkiliydi. **Mac Arthur** ordunun etkinliğini artırmak üzere Kongre'yi ikna etmek için çok çaba göstermek zorunda kaldı. Programını uygulamada ancak kısmen başarılı oldu. **Büyük depresyon**, ordu saflarında da büyük sıkıntılar yaratmış, yaralar açmıştı.

Kara Kuvvetleri Komutanı olarak 5 yıl görev yapan **Mac Arthur**'un, savaş gazilerinin Washington'da düzenlediği bir hak arayışı gösterisini zorla bastırmada aktif rol alması tepki çekti. Yaklaşık 15.000 gazinin bonoların ödenmesi için düzenlediği gösteride polis etkisiz kalınca, Başkan **Hoover** başkentin gazilerden temizlenmesi görevini General **Mac Arthur**'a vermiş, üniformalı **Mac Arthur**, 28 Temmuz 1932'de yanında o sıralarda binbaşı rütbesindeki **D. Eisenhower** olduğu halde komutayı eline almış ve gazileri kentten söküp atmıştı. Bu, onun askeri bir diktatör olma tehlikesini akıllara yerleştirdi.

1933 Martında göreve başlayan **F.D. Roosevelt** döneminde bir süre daha görevini sürdüren **Mac Arthur**, 1935'te görevini tamamlayarak ayrıldı. 1935-41 arasında Filipinler ordusuna danışmanlık yaptı, bir Filipinler savunma gücü oluşturmaya çalıştı. Aralık 1937'de ordudan emekli oldu. ABD 1941 sonunda savaşa girince, özellikle Filipinler konusundaki

tecrübesi nedeniyle orduya çağrıldı. Filipinler'de Japonlara karşı başarılı bir geciktirme harekâtını yönetti. Müttefiklerin, **İkinci Dünya Savaşı**'ndaki Pasifik kuvvetlerine komuta eden **Mac Arthur**, Japonya'yı teslim alan kişi olarak tarihe geçti. Ancak, **Kore Savaşı** sırasında, savaşı Çin'e yaygınlaştırmak istemesi üzerine, ABD yönetimi ile çelişkiye düştü ve Başkan **Truman** tarafından emekliye sevk edildi. Meslek yaşamının sonu parlak noktalanmamış olsa da, **Mac Arthur** 20. yüzyılın en önemli, en ünlü askerlerinden biridir.

General Mac Arthur Türkiye'ye neden geldi?

Mac Arthur Türkiye'ye neden geldi, **Atatürk**'le görüşmeyi kim örgütledi? 1930'ların başında ABD-TC ilişkilerinin oldukça sınırlı olduğunu belirterek konuya girmek gerekir. TC-ABD dipolmatik ilişkileri de oldukça sıkıntılı başlamıştı. **Lozan Antlaşması**'nın ABD Senatosu'ndaki görüşmeleri sırasında, özellikle Ermeni gruplarının ve Protestan kilisesinin lobi çalışmaları sonucunda, antlaşma gerekli üçte iki çoğunluğu sağlayamadığı için Senato'dan döner. Bu, anayasaya göre, ABD'nin Türkiye'yi diplomatik planda tanımama sonucunu doğurabilecek bir karardır. Ancak her iki tarafın yöneticileri, duygularıyla değil, sağduyularıyla hareket ederler. Türk tarafından Başbakan **İsmet İnönü** ve Dışişleri Bakanı **Tevfik Rüştü Aras** ile Amerikan tarafından, **Lozan** görüşmelerine de katılmış olan seçkin diplomat (**İkinci Dünya Savaşı** yıllarında Dışişleri Bakan Yardımcılığı yapan) **Joseph Grew**'nün yapıcı tavırları sonucunda, ABD ve Türkiye 1927 yılında bir **'modus vivendi'** ile birbirlerini tanırlar. TC o yıllarda dünya ülkeleri ile iyi ilişkiler geliştirme, dünyaya açılma çabası içindedir, ABD ile diplomatik ilişkiler bu çabanın bir halkasıdır.

ABD ve TC'nin birbirlerini karşılıklı tanımaları, iki ülke ilişkilerinin tıkanmasının önüne geçer ama ikili ekonomik-siyasal ilişkilerde fazla bir canlılık yaratmaz. Birinci Dünya Savaşı sonrası yeniden sarıldığı **'yalnızcılık'** (infirat/isolation) politikası sonucunda kabuğuna çekilen ABD'nin, Avrupa'ya ilgisi sınırlı kalır. Dahası, **1929 Büyük Dünya Bunalımı**'nın yarattığı dev sorunlarla boğuşan ABD'nin dikkati, esas olarak ülke içine dönüktür.

Mac Arthur'un gezisinin mimarlarından biri ABD'nin Ankara Elçisi **Sherill** olabilir. Kendisi de asker olan ve **Mustafa Kemal**'e yakınlık duyan, Ankara'da geçirdiği iki yıl boyunca birçok kez **Atatürk**'le görüşen,

onu öven, yücelten kitaplar yazan Elçi **Sherill**, ülkesi ile TC arasındaki ilişkileri geliştirmeye çalışan ilginç bir şahsiyettir.

Avrupa'ya geziye çıkan **Mac Arthur**'un Türkiye'ye gelmesi için nabız yoklayan, düşüncesini Dışişleri Bakanı **Tevfik Rüştü Aras** ve Başbakan **İsmet İnönü**'ye açan Elçi **Sherill**, Türk tarafından olumlu yanıt alınca, 1 Temmuz 1932'de Washington'a şu telgrafı çeker:

"General Mac Arthur'un öteki başkentleri ziyaret ettikten sonra eylül sonunda İstanbul'a gelebileceğini duyan Türkiye Cumhurbaşkanı, kendisini o tarihte Yalova'daki ikametgâhında kabulden memnun olacağını belirtir." (*FRUS*, 1932)

General **Mac Arthur**'un yanıtı, Ankara'ya 6 Temmuzda ulaşır:

"Türk Cumhurbaşkanı'na daveti en seçkin kabul ettiğimi lütfen bildirin. Bu benim için, sadece kişisel bir mutluluk kaynağı olmayacak, Amerikan ordusunun komutanı olarak ülkesi için duyduğum saygı, hayranlık ve dostluk (comradship) duygularımı ifade etmemi de sağlayacaktır." (*FRUS*, 1932)

Ancak Elçi **Sherill**'in iyi niyetli çabalarının tek başına bu buluşmayı açıklaması zor görülmektedir. O halde buluşmayı kim örgütlemişti? Yanıt aramayı, olayı inceleyerek sürdürelim.

Mac Arthur Türkiye'de

Avrupa'ya eylül başında gelen **Mac Arthur** Çekoslovakya, Polonya, Macaristan, Avusturya, Romanya'yı* ziyaretin ardından Türkiye'ye gelir.

Romen bandıralı DACİA şilebi ile 25 Eylül 1932 öğle saatlerinde İstanbul'a varan General **Mac Arthur**, Galata rıhtımında, aralarında İstanbul Valisi ve Garnizon Komutanı Korgeneral **Şükrü Naili Paşa**'nın da bulunduğu ilgililer tarafından askeri törenle karşılanır. Karşılama sırasında Amerikan Milli Marşı çalınır (*Cumhuriyet*, 26.9.1932). Galata'dan Pera Palas oteline geçen ve burada dinlenen General **Mac Art-**

*) General Mac Arthur, 7-13 Eylül arasında Polonya'yı, 13-16 Eylül arasında Çekoslavakya'yı, 16-19 Eylül arasında Macaristan'ı, 22-25 Eylül arasında Romanya'yı ziyaret ettikten sonra İstanbul'a gelir.

hur, akşam, hükümetin kendisine tahsis ettiği özel bir vagona binerek Ankara'ya hareket eder.

Ankara'da garda bir kez daha askeri törenle karşılanan **Mac Arthur**, Genelkurmay Başkanı **Fevzi Paşa**'yı ve Savunma Bakanı ve Dışişleri Bakan Vekili'ni ziyaret eder. Başbakan **İsmet İnönü** bir yurtiçi gezisi için Gaziantep'te ve Meclis Başkanı **Kâzım Paşa** Ankara dışında oldukları için, onlarla şahsen görüşemez. Zaten **Mac Arthur**'un resmi muhatabı Mareşal **Fevzi Çakmak**'tır. Öğleyin **Fevzi Paşa**'nın halkevinde onuruna verdiği yemekte bir konuşma yapan **Mac Arthur** özetle şunları söyler:

"Amaçlarımız, özlemlerimiz, temel özelliklerimiz birbirine benziyor. (...) Esasta Türkiye ve ABD tam, yürekten bir anlaşma içindedir."

Mac Arthur konuşmasının sonunda kadehini *"Türk ordusunun ve onun ölümsüz lideri Gâzi'nin onuruna"* kaldırır.

27 Eylül 1932 sabahı İstanbul'a dönüşünde Haydarpaşa garında bir kez daha vali ve garnizon komutanı tarafından karşılanan **Mac Arthur**, Tokatlıyan otelinde öğle yemeğini yedikten sonra, 17.00'de Dolmabahçe'de **Gâzi** tarafından kabul edilir. **Mac Arthur**'un yanında Elçilik İşgüderi **Shaw** ve çevirmen **Orhan Tahsin Bey** vardır. İki liderin baş başa görüşmeleri yarım saat kadar sürer. Daha sonra **Gâzi** konuğunu, Dolmabahçe'de toplantı halindeki Türk Dil Kongresi'ne götürür. **Mac Arthur** yaklaşık bir saat kadar burada kalır.

Yapılan kısa resmi açıklamada şöyle denir:

"Reisicumhur Hazretleri Amerikan Genelkurmay Başkanı'nı saat 5.00'de kabul buyurmuşlardır. General saat 6.20'ye kadar Gâzi ile birlikte bulunduktan sonra Pera Palas'a geçmiştir." (*Cumhuriyet*, 28.9.1932)

Mac Arthur'un 28 Eylül Çarşamba sabahı Taksim Anıtı'na koyduğu çelenkte, *"Amerikan Silahlı Kuvvetlerinin Gâzi Mustafa Kemal'e ve Türk Ordusu'na duydukları büyük hayranlık ve takdirlerinin bir nişanesi olarak..."* ibaresi dikkati çeker (*Cumhuriyet*, 29.9.1932). O günü şehir turu yaparak geçiren **Mac Arthur**, akşam Semplon Ekspresi ile Paris'e hareket eder. *Cumhuriyet*, General **Mac Arthur**'un izlenimleri hakkında şunları yazar:

"General Mac Arthur kendisine gösterilen samimi konukseverlik ve tezahürattan pek memnun olmuş, bilhassa yapılan askeri resmi geçitte

müşahade ettiği intizam, inzibat ve mükemmeliyetten dolayı hayranlık ve takdirlerini Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa'ya tekrar tekrar ifade etmiştir." (*Cumhuriyet*, 29.9.1932)

Mac Arthur neden geldi?

Yaşamsal soru budur. **Mac Arthur** Türkiye'yi neden ziyaret etti? Bu ziyaret bağımsız, tek başına bir ziyaret midir?

30'lu yılların başında Batı dünyası başlıca iki uğraş içindeydi.

a) ABD'de patlak veren ve sonraları dalga dalga dünyaya yayılan ekonomik buhrana son vermek, bu buhrandan çıkmak.

b) Sovyet tehdidini bertaraf etmek için çareler geliştirmek.

General **Mac Arthur**'un bunlardan ikincisine kafa yorduğu, Sovyetler Birliği'nin ideolojik-siyasal-askeri yayılmasına karşı önlem almaya, fikir geliştirmeye çalıştığı, ilk akla gelen olasılıktır.

Türk basınının aklını kurcalayan da bu olasılıktır. Nitekim Elçi **Sherill**, ağustos sonunda Washington'a gönderdiği raporda buna değinir; basının, generalin gezisinin Sovyetler'le sınırdaş üç ülkeye (Polonya, Çekoslovakya, Romanya) yapıldığına, buna bir de Türkiye'nin eklenmesinin dikkat çektiğini belirtir. Bu konuda benzer kuşkular taşıyan başkaları da vardır. *Milliyet*'ten **Ahmet Şükrü Bey (Esmer)**, **Mac Arthur**'un neden salt Sovyetler'le sınırdaş olan ülkeleri ziyaret ettiğini Elçi **Sherill**'e sorar. *Cumhuriyet* gazetesi, **Mac Arthur**'un Romanya'da *"Dinyester'de Sovyet sınırını da ziyaret edeceğini"* bildirir. 'Sovyet sınırını ziyaret' haberi Elçi **Sherill**'i tedirgin etmiş olacak ki, 26 Ağustosta İstanbul'dan merkeze yazdığı raporda, Dışişleri Bakanlığı Notu'nda **Mac Arthur**'dan *"Ankara'ya ulaştığında kabul edilecektir"* diye söz edildiğini hatırlatarak, Dışişleri'nin duyarlılığını vurgular ve generalin ziyaret ettiği ülkelerde Sovyet sınırına gitmemesini önerir. (*FRUS*, 26 Ağustos 1932)

Mac Arthur'un ziyaretinin Sovyetler'le ilgi olabileceğini akla getiren bir başka öğe, zamanlamasıdır. Ziyaretin yapıldığı Eylül 1932 sıraları, **Roosevelt**'in başkanlık seçimi kampanyasının en ateşli günleridir ve **Roosevelt**'in kampanyasının bellibaşlı dış politika konusu Sovyetler Birliği'nin tanınmasıdır. (ABD, **Roosevelt** başa geçince 1933'te SSCB'yi resmen tanıdı.) Acaba **Mac Arthur** ABD'nin yeni politika arayışlarını yerinde tespit etmek için mi geziye çıkmıştı?

Mac Arthur'u komutanlığa atayan **Hoover** cumhuriyetçi, buna karşılık **Roosevelt** demokrat idi. **Roosevelt** ile **Mac Arthur** arasında bir

yakınlık da yoktur. Öyleyse **Mac Arthur**'un Türkiye ziyaretini **Roosevelt**'in politikaları ile ilişkilendirmek zorlama olabilir.

Dikkati çeken bir başka öğe, **Mac Arthur**'un bir yıl önce Kara Kuvvetleri Komutanı sıfatıyla Avrupa'yı bir kez daha ziyaret etmiş oluşudur. **Mac Arthur** 4 Eylül 1931'de enerjik yaveri Binbaşı **T.J. Davis**'le birlikte, Fransız Genelkurmay Başkanı General **Weygand**'ın kişisel konuğu olarak, Fransız ordusunun manevralarını izlemek üzere Fransa'ya gider. Manevralar, **Mac Arthur**'un **'Gökkuşağı Tümeni**'nin 5.000'den fazla kayıp verdiğ alanın yanı başındaki Aisne Vadisi'nde düzenlenmişti. **Mac Arthur** Avrupa'daki en son askeri gelişmeleri yerinde görmek arzusunda idi. (Frazier Hunt, s.136)

Mac Arthur'un iki yıl peşi sıra yaptığı Avrupa gezilerini bir kül olarak ele almak daha doğru olacaktır. **Mac Arthur** komutanlık makamına gelmeden önce de kimi demokrat çevrelerce *"Ordu ve Donanma bütçesinde büyük kesintiler yapılması"* yönündeki görüşlere şiddetle karşı çıkmış, Pittsburg Üniversitesi'nde yapmış olduğu ünlü konuşmada bu temayı işlemişti. (F. Hunt, s.136)

General **Mac Arthur**'u Avrupa'ya çeken, Avrupa'da yükselen savaş tehlikesi olmalıdır. Nazi Partisi, Reichtag'daki (Alman Meclisi) sandalye sayısını 1929'da 12'den, 1932 yazında 209'a çıkarmıştı.

Hitler'in 1932'de Almanya Cumhurbaşkanlığına adaylığını koyacak kadar güçlenmiş olması (1933 Ocağında **Hindenburg** tarafından başbakanlığa atanacaktır) Nazi tehdidini apaçık hale getirmişti. Cihan Savaşı'nın psikozunu üzerinden atamamış olan Fransız askeri ve sivil liderler, 1931'de Fransa'da katıldığı manevralar sırasında Alman militarizminin yeniden canlanmasından kaygı duyduklarını **Mac Arthur**'a açıkça söylemişlerdi. (Clayton James, s.372)

Japonya'nın 1931 Eylülünde Mançurya'ya asker çıkarması ve ABD hükümetinin 1932 Ocağında Japonya'nın Mançurya'daki toprak düzenleme isteklerini kabul etmeyeceğini açıklaması da konumuzla yakından ilgilidir. Japon yayılmacılığından kaygılanan Dışişleri Bakanı **Stimson**, General **Mac Arthur**'un desteğini aldıktan sonra Japonya'ya ekonomik yaptırımların uygulanması için Başkan **Hoover** nezdinde girişimlerde bulunmuş, ancak bu önlemlerin Japonya'yla bir savaşa yol açabileceğinden çekinen Başkan önerileri kabul etmemişti. (James, s.374)

General **Mac Arthur**'un Avrupa'yı iki kez peş peşe ziyaret ettiği 1931/32 yıllarında Alman-Japon militarizmi hakkında kafa yorduğu, ABD'de güçlenen demokrat kaynaklı savaş karşıtı pasifizm düşüncesinden kaygı duyduğu kesindir. 1932 **Cenevre Silahsızlanma Konferan-**

sı da bu sıraya denk düşer. ABD'nin Fransa'daki askeri ataşesi General **Stanley Ford** da silahların denetimi tartışmalarının **Mac Arthur**'u kaygılandırdığını yazıyor. (*NARA*, Askeri İst., 1917-1941)

Atatürk-Mac Arthur görüşmesi ve değerlendirme

Atatürk-Mac Arthur görüşmesi, sonraki yıllarda TC'nin Sovyetler Birliği'yle, özellikle Bolşevizm'le kurmuş olduğu dostluğa karşı kullanıldı. Oysa 1932 yılı, Türkiye'nin kuzey komşusu ile ilişkilerinin en iyi olduğu yıldır, dense yeridir. Başbakan **İsmet İnönü** ve Dışişleri Bakanı **Tevfik Rüştü Aras**, 1932 baharında Moskova'yı ziyaret ettiler. **İnönü**, 1 Mayıs törenlerini Sovyet liderlerle birlikte **Kızıl Meydan**'da izledi. Bu ziyaret, iki devlet arasında siyasi ve iktisadi münasebetlerin tekrar ele alınması için yeni bir zemin hazırladı. Bu temaslar sırasında Sovyet hükümetinin Türkiye'ye 8 milyon sterlinlik bir kredi açması hakkında mutabakata varıldı... Türkiye, Moskova görüşmelerinden kısa bir süre sonra Milletler Cemiyeti'ne girdi. (*Olaylarla Türk Dış Politikası*, SBF Yayını, s.114) Bunlar, döneme ilişkin en önemli çalışmalardan biri olan ve SBF'ce hazırlanan *Olaylarla Türk Dış Politikası*'nın tespitleridir.

Dahası, **Atatürk** 1932 Kasımındaki Meclis'i açış konuşmasında Sovyetler'le ilişkileri över.

7 Mart 1935 tarihli 6. **İnönü** hükümetinin programında Sovyetler'le ilişkiler hakkında şu görüşlere yer verilir:

"Sovyet İttihadı ile münasebetlerimiz her zamandan ziyade sıcak bir dostluk içindedir. Sovyet sanayiinin güzel eserleri sanayileşme hayatımızda ebedi dostluk hatıraları olarak yükselmektedir." (İ. Arar, *Hükümet Programları*, s.65)

Bundan çıkan sonuç şudur: **Atatürk**'ün Sovyetler Birliği ve Bolşevizm konusunda sarf ettiği öne sürülen sözler, gerçeklerle çelişiyor. Sovyetler Birliği ile o yıllarda önemli ilişkiler geliştirme kararı içindeki bir ülkenin, dahası Cumhurbaşkanı'nın, TC'nin dış politikasının temel dayanağı Sovyetler hakkında, *"...Rusya'nın yakın komşusu ve bu memleketle en çok harp etmiş bir millet olarak, biz Türkler... tehlikeyi bütün çıplaklığıyla görüyoruz"* şeklinde bir söz söylemiş olması, akla yatkın değildir.

Tarihçi **Mete Tunçay**, o dönemle ilgili olarak, biraz da **Kemalist**'leri eleştirmek için, Türkiye'nin içerde ve dışarda Sovyetler'le çok iç içe

olduğunu yazıyor. **Tunçay**'ın tespitlerinin abartılı, dahası önyargılı olduğu düşünülebilir. Ama **Atatürk** gibi temkinli ve ulusal çıkarları her şeyin üzerinde tutan bir liderin, bu tür görüşlere sahip olsa bile, bunları 1932'de Amerikan Kara Kuvvetleri Komutanı ile paylaştığını düşünmek akla yatkın değildir.

Metin başka açılardan da tutarsızlıklarla doludur. **Mac Arthur**'a mal edilen *"Çin elden gidiyor"* biçimindeki sözler de inandırıcı değildir. 1930'ların başında Çin Komünist Partisi çok güç durumdaydı. Büyük kentlerdeki güçleri **Kuomintang** tarafından katledilen **Mao**, Çin'in güneydoğusundaki Çiangsi'de tutunmaya çalışıyordu. (Uzun Yürüyüş, 1934-35'te yapıldı.) Japonlar Mançurya'ya asker çıkarmışlardı. Bu nedenle 1932 yılı itibariyle ne Çin'de, ne Çin Hindi'nde halkların komünist oluşumlara yöneldiklerine dair güçlü belirtiler vardır.

Atatürk'ün Sovyetler ve 30'lu yıllarda TC'nin dış politikası konusundaki görüşlerine gelince; güvenilir kaynaklar ters bilgiler veriyorlar.

Atatürk'ün Dışişleri Bakanı ve yakın çalışma arkadaşı **Tevfik Rüştü Aras**'ın yapıtlarında ayrıntılı bir biçimde belirttiği ve sonraları **Celal Bayar**'ın açıkladığı üzere (*Milliyet*, 7 Kasım 1972), **Atatürk** bağlantısız dış politikanın sürdürülmesinden yanadır. **İkinci Dünya Savaşı** tehlikesinin arttığı günlerde **Atatürk**, Başbakan **Celal Bayar** ve Dışişleri Bakanı **T. Rüştü Aras**'a, *"Türkiye tarafsız kalmalı ve bir ittifak içine girmemelidir"* talimatını verir. Ölümüne yakın vasiyetini yazdırırken de **Atatürk**, Genel Sekreteri **Hasan Rıza Soyak** aracılığıyla şu uyarıyı yapmıştır:

"Bizim şimdiye kadar izlediğimiz açık, dürüst ve barışçı politika memlekete çok yararlı olmuştur. Arkadaşlar da buna alıştılar. Gerçek ve yaşamsal sorunlar dışında, bu politikamız devam eder gider." (D. Avcıoğlu, *Türkiye'nin Düzeni*, s.538)

Mustafa Kemal Atatürk, ölümünden çok kısa bir süre önce yakın arkadaşı **Ali Fuat Cebesoy**'a savaş konusunda şunları söyler:

"Fuat Paşa, pek yakında dünya vaziyeti mütareke senelerinden çok daha ciddi olacak ve karışacaktır. İkinci bir büyük harp karşısında kalacağız... Birkaç maceraperest, Almanya ile İtalya'nın başında cebren bulunuyorlar. Karşı karşıya geldikleri zayıf adamların aczinden cüret alıyorlar. Bunlar bugün dünyayı kana bulamaktan çekinmeyecektir. Eski dostumuz Sovyetler Birliği hükümeti, acizlerle maceraperestlerin yanlış hareketlerinden istifade etmesini bilecektir. Bunun neticesinde dünyanın

vaziyeti ve muvazenesi (dengesi) *kâmilen değişecektir."* (A.F. Cebesoy, *Siyasi Hatıralar*, II. Kısım, 1960, s.252)

Görüldüğü gibi **Atatürk**'ün 1938 sonbaharında yaptığı tahlil çok daha ölçülüdür. Bu güvenilir kaynaklardan bize ulaşan tespitleri esas almak gerekir.

Bitirmeden önce, önemli olduğunu düşündüğüm bir noktanın daha altını çizmek istiyorum: 2004 sonunda Yapı Kredi Yayınları tarafından yeniden basılan *Atatürk'ten Hatıralar* kitabının yazarı, eski Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri **Hasan Rıza Soyak**, General **Mac Arthur**'un 1953 yılında **Atatürk**'ün ölüm yıldönümünde Türk milletine bir mesaj gönderdiğini kaydeder. (H.R. Soyak, *Atatürk'ten Hatıralar*, YKY, İstanbul, 2004) **Mac Arthur** o sıralarda Japonya'dan dönmüş, ülkesinde emekliliğini yaşamaya başlamıştır. Yıllar sonra **Atatürk**'ü hatırlaması, bir bellek tazeleme midir, yoksa bir **'soğuk savaş'** öğesi mi?

Yukarıda da belirttim; ilk kez, Almanya'nın Münih kentinde daha çok Kafkasya göçmenlerince çıkartıldığı anlaşılan *Kafkasya* dergisinde 1951'de basılan, 8 Kasım 1951 tarihli *Cumhuriyet* gazetesinin *Türk Haberler Ajansı* üzerinden bu kaynaktan alıntıladığı, oradan *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*'ne giren **'Atatürk-Mac Arthur görüşmesi'**nin belli bir dayanağı yoktur. Bir belge mevcut değildir. Ortalıkta dolaşan söylentiler ve iddialar, **'soğuk savaş'**ta sıkça başvurulan kafa karıştırma taktiklerinden başka bir şey değildir.

SİNA AKŞİN

1937'de doğdu. 1955'te Robert Kolej'den, 1959'da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. ABD'de Fletcher School Of Law and Diplomacy'de uluslararası ilişkiler alanında yükseklisans çalışmaları yaptı. 1961-1967 yıllarında Robert Kolej Yüksekokulu İnsan Bilimleri Bölümü'nde Uygarlık Tarihi dersleri verdi.

1968'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden 'Son Çağ Tarihi Doktoru' unvanını aldı. 1969'da Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Türk Siyasal Kürsüsü'ne asistan oldu. 1975'te doçent, 1989'da profesör unvanlarını aldı.

Ulusal Cepheyi Kurmanın Sırası Gelmiştir

Sina Akşin

Türkiye bugün yokuş aşağı gitmektedir. 'Aracımızı' denetim altına almazsak korkunç bir kazaya uğrayacağımız kesin gibi görünmektedir. Ne var ki, bir yandan devletlilerimiz, bir yandan aslan medyamız ve onlara alet olan sözümona aydınlarımız, sünnet çocuklarını avutan palyaçolar gibi, bize, hiçbir şey yokmuş, işler yolundaymış izlenimi vermek için var güçleriyle çabalıyorlar. Bir an önce uyanmamız gerekiyor. Yurtseverlerin bu gidişe hayır demeleri ve iktidara gelip **Atatürk** devrimini kaldığı yerden sürdürmeleri gerekiyor.

Bu acıklı duruma nasıl düştüğümüzü kısaca anımsatayım. **Dostlar, bizi borca batırdılar ve borçkolik olduk.** Kim batırdı? *"Günümüzde medeniyet, kredi medeniyetidir", "Borç yiğidin kamçısıdır"* diyen, ne kadar borç para gerektiğini soran gazeteciye, *"Sınır yok. Ne kadar olursa"* diyen devletlilerimiz batırdılar. *"Almasaydınız, almasaydık"* diyenler oluyor. Doğru, ama borç verenlerin de günahı, sorumluluğu yok mu? Onların da var. Sermayenin en az tehlikeli, en 'rahat' yatırımı borç vermektir. Ticarete, sanayiye yatırım yapmak demek, uğraşmak, didinmek, baş ağrısı demek. Verirsin borcu, yan gelip yatarsın, faizleri toplarsın. O bakımdan, para babaları borç verebilmek için ülkelerin devletlilerinin ağzından girip burunlarından çıkarlar, kandırmak için her çareye başvururlar. Gündelik yaşamımızda, banka memurlarının sokaklarda bile bizi çevirip kredi kartı vermek için nasıl yırtındıklarını görüyoruz.

Böylece borca batarsınız. Para babalarının devletleri de –ki bunlar emperyalist devletlerdir– borca batık bir ülkenin nasıl boynu eğik olduğunu bildikleri için, sizi borca batırmak için ayrıca çabalarlar. Devletlilerinize borçlanmanın ne denli hoş, şık bir şey olduğunu fısıldarlar. Başka şeyler de yaptıklarından kuşkunuz olmasın.

Borca batmak korkunç bir şey. Kişisel yaşamımızda borca batık olmanın, hatta yalnızca borçlu olmanın bize ne denli kötü bir duygu verdiğini hepimiz biliriz. Aynı duyguyu devleti yönetmekle yükümlü devletlilerimiz duymadılarsa ve duymuyorlarsa, bunlara hangi sıfat ya da sıfatları yakıştıracağız? Ya seçimlerde bu gibilere sürekli, kuzu kuzu oy verenler? Onlara da vereceğimiz sıfatlar olmalıdır. Tabii, bu dizgeyi (çokpartili dizgeyi) zamanı gelmeden başımıza saran kişiyi de –**İsmet İnönü**'yü de– tarih önünde değerlendirmemiz adaletin gereği olacaktır.

Borca batmak korkunç dedik. Ama daha da korkuncu var. O da borçkolik olmak. Asıl korkunç bu. Bilirsiniz, alkolik sürekli içer. İçkisiz kalamaz. İçkisiz kalırsa öleceğini sanır. Ne yapıp yapıp içki bulmak zorundadır. Ona bir kadeh getirene velinimet diye sarılır. İşte borçkolik de, bir borç daha almazsa öleceğini sanan kişi ya da devlettir. Borçkoliğin işi bitiktir. Bir borç daha almak için her şeyi yapmaya hazırdır. Emperyalizm için mükemmel bir kurbandır. Ne yazık ki Türkiye de borçkolik oldu. Bir borç daha alacağız diye her şeyi yapıyoruz. Örneğin, **Atatürk**'ün *"efendimizdir"* diye tanımladığı köylümüzün canına okuyoruz. Tarım ve hayvancılık Türkiye'de yokuş aşağı gidiyor. Ulusal kuruluşlarımızı haraç mezat satıyoruz. Bize bir borç daha getiren **Kemal Derviş**'e kurtarıcı diye sarıldık. Partilerimiz, alacaklılarımızın bu yakışıklı, bizim dilimizi de konuşan temsilcisini, ondan gördükleri her türlü hor muameleye aldırmadan, paylaşamaz oldular. Oysa, borçkolik olan bizlere bir borç daha getiren birisinden başkası değildi o. Köylümüzün canına okumamızı, ulusal varlıklarımızı haraç mezat satmamızı isteyen –alacaklılarımızın adına– oydu. Biz de borçkolik olduğumuz için, o ne dediyse yaptık.

Oysa borçkoliğin *"borç almazsam ölürüm"* korkusu, bir yanılsamadır. Borç almazsa rahatsız olur, ama ölmez. Aslında borçlunun durumu ne denli nazikse, alacaklının da öyledir. Alacaklı da alacağını alamamaktan korkmaktadır. Gerekiyorsa, bu uğurda özveriye de hazırdır. Onun için borçlu alacaklıyı çağırıp, *"Borcumu ödeyebilmem için faiz oranı şöyle, vadeler böyle olsun"* diye pazarlık etmek olanağına sahiptir. Alacaklı da, eli sopalı değilse, gelip borçluyla uyuşmak durumundadır. Tabii ala-

caklının eli sopalıysa, borçlu da çaresiz biriyse, borçlu mahkûmdur. Ama borçlunun da sopası varsa, çok güzel pazarlık yapılabilir.

Belki duymuşsunuzdur, bu konuda bir Yahudi fıkrası vardır. Mişon komşusu İzak'a borçluymuş, fakat gününde ödeyecek durumu yokmuş. Ödeme günü yaklaştıkça Mişon gece uyuyamaz olmuş. Sonunda uykusuzluk canına tak demiş. Pencereyi açıp komşusuna seslenmiş: "İzak", demiş, "sana hani şu borcum var ya, onu gününde ödeyemeyeceğim." İzak'a durumunu itiraf ettikten sonra rahatlayan Mişon, yatıp uyumuş. Uyumadan önce karısına, "Biraz da o uykusuz kalsın" demiş. İşte Türkiye'nin de alacaklılarını toplayıp, *"Şu faiz miktarını, şu vadeleri bir konuşalım"* demesi gerekiyor.

Acıklı durumumuzun ikinci ayağı AB tutkusudur. 1987'de **Özal** hükümetinin tam üyelik başvurusuyla birlikte Avrupa 'rüyalarımıza girdi', bir tutku oldu. AB'ye tam üye olacaktık ve her şey düzelecekti. Herkesler iş bulacaktı, isteyen Avrupa'da, isteyen Türkiye'de oturacak, refaha kavuşacaktık. Gençler uygun eşler bulup mutlu olacaklardı. Herkes bir anda uygarlaşacaktı. Gişelerde sıraya uyulacak, yerlere tükürülmeyecekti. Demokrasi tıkır tıkır işleyecekti vb... Bu, tam bir yeryüzü cenneti tasavvuruydu. Artık siyaset AB hesaplarına göre yapılıyor, Türkiye'yi AB üyeliğine biraz daha yaklaştırdıklarını düşünen, ileri süren siyaset adamları seçim kazanacaklarına inanıyor, ona göre seçim kampanyası yürütüyorlardı.

Alacaklılarımız dayatmalarda bulunuyorlardı. Örneğin **Kemal Derviş**'in ünlü **'15 günde 15 yasa'** dayatması... Sonra AB'nin **'uyum paketleri'** dayatmaları. Bu dayatmaların içinde bize yararlı sayılabilecek şeyler yok mudur? Kuşkusuz var. Polisin eline düşerseniz, bu dayatmalardan biri olan yeni CMUK'un insan haklarına uygun, güzel hükümlerinden yararlanabilirsiniz. **İkinci Cumhuriyetçi** gazetecilerimiz, bu 'güzelliklere' aldanarak ya da aldanmış görünerek, toptan, bütün dayatmalara övgüler, güzellemeler düzüyorlar. Bu arada Türk tarımının, hayvancılığının çökertilmesini, ulusal kuruluşlarımızın yağma edilmesini de alkışlıyorlar. Onlara göre biz adam değiliz, biz kendi kendimizi adam edemeyiz, 12 Eylül çukurundan çıkamayız. Bunu olsa olsa AB ve/ya da ABD yapacaktır. Onlar bizi adam edecek, zenginleştirecek, uygarlaştıracaktır.

Oysa bakıyoruz, Türkiye'yi adam edecek asıl konularda bir dayatmaları, bir yardımları yok. Örneğin, bize layık olabilmek için eğitiminizi düzeltin, sınıf mevcutları 30'u geçmesin, kızlar okutulsun, zorunlu eğitim 12 yıl olsun gibi bir talepleri yok. İşsizliği, yoksulluğu azaltın, bir sanayileşme programı yapın, demiryollarınızı, denizyollarınızı adam edin,

köylüleri kalkındırın, çiftçilere teknik eğitim verin, kooperatifleşsinler diye bir istekleri yok. Bu yönlerde gelişmeyi sağlayacak yoğun yatırımları yok. Bu berbat anayasanızı atın, yenisini yapın demiyorlar. Varsa yoksa kendilerinin ve adamlarının rahat hareket edebilecekleri bir hukuk ve maliye düzeniyle ilgili talepler. Ve bol bol merkezkaççı talepler: bol bol ademi merkeziyet, azınlıkları, Kürtleri, Alevileri, Hıristiyanları ilgilendiren konular. Benzetmek gibi olmasın, tıpkı **Tanzimat**'taki gibi.

Yeniden başa dönelim. Bu gelişmelere kim kapıyı açtı? Zamanından önce, **Köy Enstitüleri Kanunu**'ndan sonra ancak beş yıl geçmişken, çokpartili dizgeyi getiren **İsmet İnönü**. Bu kapıdan, bir daha hiç çıkmamacasına, mutlaka oyların % 50'den fazlasını alarak (yani her seçimi mutlaka ama mutlaka kazanarak), kim girdi? Kısmi karşıdevrim. Böylece **'Atatürk devrimi dönemi'** kapandı (1950), Türkiye Cumhuriyeti tarihinin yeni dönemi başladı: **'Kısmi karşıdevrim dönemi'**. Ama CHP'nin 1946-1950 iktidarı döneminde de karşıdevrimin kimi temellerinin atıldığını görüyoruz.

Bugün Türkiyemizin burun buruna geldiği yıkım, işte kısmi karşıdevrimin eseridir. Kısmi karşıdevrim diyorum ama bugün şeriat partisinin tek başına iktidarda olduğuna bakılırsa, belki de Cumhuriyet tarihimizin üçüncü bir dönemi başlamak üzere olabilir: **'Tam karşıdevrim dönemi'**. Şeriat iktidarı şimdilik dikkatli yürüyor, fakat bu gidişle cumhurbaşkanlığı (ve ona bağlı sayılabilecek nice kurumlar) onların olacağına ve AB bu hükümetimizden pek hoşnut olduğuna göre, bu yönde ani bir gelişme olabilir. Bir anda ülkenin 'iklimi' değişebilir ve artık kimse (ordu dahil) şeriatın önüne geçemez. Bizi AB'ye almamak için esaslı bir gerekçe olacağı için, şeriatçı Türkiye AB'nin çok işine gelebilir.

Bu gidişe karşı çokpartili dizge çerçevesinde ne yapılabilir? Birleşmek gerekir; hemen akla gelen yanıt bu. Ama birleşmenin **mutlaka** yıkılışa çözüm olacak bir birleşme olması gerekir. Yoksa seçmeni bir kez daha aldatacak bir birleşme büyük bir ihanet olacaktır. Türk halkının bir kez daha aldatılmaya dayanabileceği çok kuşkuludur. Mutlaka kurtarıcı bir sonuç verecek bir birleşme gerekiyor. Çözümün, **Atatürk** devrimine, Türkiye'yi 1919'dan 1945'e, 1950'ye getirmiş olan görkemli çözümlere dönmekte olduğu kuşkusuzdur. Onun için **Atatürkçü** çözümleri içeren **çok kısa, herkesin anlayabileceği,** bütün yurtseverlerin benimseyecekleri bir programla ortaya çıkılmalıdır. Seçmen neye oy verdiğini çok iyi bilmeli, seçilen ne için seçilmiş olduğunun çok bilincinde olmalıdır. **Hiçbir yanılgı olmamalıdır.**

Bu yönde bir adım, 16 Ekim 2004 tarihinde Mersin'de düzenlenen açıkoturumda konuşan Bağımsız Cumhuriyet Partisi (BCP) Genel Başkanı **Mümtaz Soysal**'ın önerisi oldu. Öneriye göre CHP, DSP, İP, BCP gibi partiler, mutlaka ortak bir program oluşturmak üzere birkaç temsilcilerini görevlendirecekler ve çalıştay (atölye) tipi bir çalışma yapacaklardır. Henüz bu öneri bir yankı bulmuş değil. Daha önce de 20 Mart 2004 günü Ankara'da **Atatürkçü Düşünce Derneği**'nin öncülüğünde toplanan Ulusal Birlik Kurultayı bir Sonuç Bildirgesi yayımladı ve bir **Ulusal Birlik Hareketi** başlattı. Bildirgede belirtildiği üzere, zaman Türkiye aleyhinde işlemekte, o bakımdan bir an önce birleşmeyi sağlamak gerekiyor. AKP'nin 2005 baharında bile baskın seçimlere gidebilme olasılığı da göz önünde bulundurulmalıdır. Onun için en geç 2005 başlarında birleşme işi sonuçlandırılmalıdır.

Ulusal Cephe için ortak bir program oluşumuna katkıda bulunmak üzere bir taslak sunuyorum:

1. **Türkiye bizimdir, bölünemez:** Türkiye'yi başkaları değil, biz kendimiz yöneteceğiz. Bölünme sürecine; ulusal varlıklarımızın satışına son vereceğiz.
2. **Borçlarımız kalkınmamıza engel olamaz:** Türkiye Cumhuriyeti'nin borç ödemelerini, topyekûn kalkınma hedefimize uyumlu olarak yeniden yapılandıracağız.
3. **Yeni, demokratik anayasa:** Eşitlik ve özgürlük ilkelerine uygun, demokratik yeni bir anayasa getireceğiz.
4. **Parasız eğitim ve kültür:** Devletin eğitim ve kültür hizmeti, parasız ve nitelikli olacaktır. Aydınlanma Devrimi kaldığı yerden sürdürülecektir.
5 **Parasız sağlık:** Sağlık hizmeti herkes için parasız ve nitelikli olacaktır.
6. **Kalkınma seferberliği, işsizlikle savaşım:** Her kesimde yaşanmakta olan işsizliğe de çare olmak üzere, en az borçlanmayla her alanı kapsayan, topyekûn ve planlı bir kalkınma seferberliğine girişeceğiz.
7. **KKTC yaşayacaktır:** KKTC'yi gönenç ve huzur içinde yaşatacağız.

Bu maddeler, sanırım ayrıca yorumu gerektirmeyecek denli açıktır. Yeni bir anayasa bence iki meclislilik dışında, **1961 Anayasası**'nı esas almalıdır. TRT, Dil ve Tarih Kurumları yeniden özerk olmalıdır. Köklü ve

gelişmiş üniversiteler, araştırma üniversiteleri olarak YÖK dizgesinin dışına çıkarılmalı, YÖK öncesindeki gibi düzenlenmelidir. **12 Eylül Anayasası**'nın yaratmış olduğu haksızlıklar giderilmelidir. Kalkınma seferberliğinin en önemli ereklerinden biri, tarım ve hayvancılığın canlandırılması ve ileriye götürülmesi olmalıdır. KKTC mutlaka yaşatılmalıdır. Uluslararası dünyada KKTC'nin tanınması, ekonomisinin sağlıklı bir temele oturması sağlanmalıdır. Güney Kıbrıs'la birleşme ancak konfederasyon biçiminde olabilir.

Ortak programı gördük. Şimdi bunun örgütsel olarak nasıl başarılabileceğine bakalım. Yakın siyasal tarihimiz incelendiğinde, parti birleşmelerinin pek zor olduğunu, gerçekleştirildiğinde de beklenen güç artışına yol açmayabileceklerini, tersine, güç yitimine neden olabildiklerini görüyoruz. Zorluğu, güçlü ya da kendini öyle gören partilerin, birleşmeyi kendilerine katılma olarak sağlamak istemeleridir. Sonra, her düzeydeki parti yöneticilerinin sık sık *"küçük olsun, benim olsun"* anlayışıyla davranabildiklerini, kimi ideoloji, kişilik ya da program uyuşmazlıklarını abartabildiklerini görüyoruz.

Onun için bence birleşme yerine tek liste yöntemine başvurulmalıdır. Her seçim bölgesinde **Ulusal Cephe**'nin bir listesi olmalıdır. Bu, tek bir partinin listesi demektir. Cephenin öbür partileri o bölgede seçime katılmazlar, onların adayları seçime giren cephe partisinin listesine bağımsız aday olarak girerler. Demek ki bu, adaylıkların paylaşımı anlamına gelecektir. Bu da kolay iş değildir ama partilerin birleşmesi yönteminden daha kolay olduğu bence açıktır. Tek listenin nasıl sağlanacağı seçim uzmanlarının işidir. Adaylıkların nasıl paylaştırılacağı ise parti sorumlularının aralarında yapacakları pazarlıkla belirlenecektir.

Denecektir ki bu da çok zordur. Bence **Ulusal Cephe Programı** az çok duyurulabilirse, aydın çevrelerden ve halktan **Ulusal Cephe**'nin gerçekleşmesi için oluşturulacak **büyük** baskı, partileri bu yöne gitmeye zorlayacaktır.

Göreceğiz.

NECLA ARAT

İstanbul doğumlu. Liseyi Amerikan Field Service Bursu ile gittiği ABD'de bitirdi.

1964'te İstanbul Üniversitesi Felsefe-Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu, doktorasını Felsefe Bölümü'nde yaptı. Sistematik Felsefe ve Mantık Kürsüsünde doçent ve profesör oldu. Halen aynı kürsüde Toplum ve Devlet Felsefesi, Ahlak Felsefesi, Bilgi Teorisi ve Feminizm dersleri veriyor.

Prof. Arat, 1989 yılında kurulan Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin kurucuları arasında.

1989 sonunda Türkiye'deki ilk Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'ni İstanbul Üniversitesi'nde kuran Arat, bu merkezin müdürlüğü ile yine ilk kez kurulan Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı'nın ve Yüksek Lisans Programı'nın başkanlığını üstlenmiş bulunmakta.

Türk Kadınlar Konseyi, Felsefe Derneği, Öğretim Üyeleri Derneği, Türk Dil Kurumu (80 öncesi), Kadın Araştırmaları Derneği gibi kuruluşlarda kurucu ve üye olan ve 1995 yılında 45 derneğin bir şemsiye altında birleşmesiyle oluşan İstanbul Kadın Kuruluşları Birliği'nin koordinatörlüğünü de yapmış bulunan Prof. Arat evli ve 3 çocuk annesi.

1975'ten bu yana çeşitli gazete ve dergilerde kadın hakları, laiklik, Kemalizm ve eğitim üzerine yazılar yazmakta.

"Sembolik Form Olarak Sanat", *"Etik ve Estetik Değerler"*, *"Kadın Sorunu"*, *"Feminizmin ABC'si"*, *"Susmayan Yazılar"* gibi telif kitaplarının yanı sıra E. Fromm ve E. Cassirer'den çevirileri, 1990'dan bu yana editörlüğünü üstlendiği *"Türkiye'de Kadın Olgusu"*, *"Kadın ve Cinsellik"*, *"Türkiye'de Kadın Olmak"*, *"Kadın Gerçeklikleri"*, *"Kadınların Gündemi"*, *"Aydınlanmanın Kadınları"*, *"Siyaset, Kadın ve İrtica"* başlıklı kitapları var. Arat, ayrıca yılda bir kez çıkan *Kadın Araştırmaları* dergisinin de editörlüğünü yapıyor.

Kadınlar Uyanıyor mu?

Necla Arat

21. yüzyıl, dijital çağ, insan hakları çağı ve bilişim çağı gibi adlarla adlandırılıyor. Acaba dünya kadınları bu çağa gerçek anlamda katılmalarını ve şekil vermelerini önleyen yüzyılların kalıntısı engelleri aşabilecekler mi? Bu hızlı değişim süreci içinde yaşam koşulları aynı hızla değişebilecek mi? Yoksulluk, açlık, hastalık, eğitimsizlik, işsizlik, karar mekanizmalarına katılamama gibi sorunlarını çözebilecekler mi?

Bilişim çağında ve bilgi toplumunda, geleceği öğrenmek, gelecek için yeni bilgiler üretip çalışmak ve geleceği yakalamak üzere yeni yaklaşımlar geliştirmek amaç olduğuna göre, kadınlar çağı yakalayıp çağa yön verenlerden olabilecekler mi? Geçmişin kalıntısı saplantı ve önyargıları aşabilecekler mi? Geleneksel ideolojinin öncesiz-sonrasız gücünü yıkabilecekler mi?

20. yüzyılın ikinci yarısında kadınların statü ve rolleri konusunda, güç ve sorumluluk dağılımında ve kaynaklara ulaşımda denge kurmak için harcanan tüm çabalara karşın **kadın-erkek eşitsizliği** ne yazık ki sürüp gidiyor. Dünyanın pek çok ülkesinde kadınlara karşı ayrımcılık, daha onlar doğmadan başlayıp ölene değin devam ediyor. Bazı toplumlarda kız çocuklar istenmiyorlar. Evde, okulda, işte, toplumda erkek kardeşlerinin sahip olduğu hak ve önceliklerden yoksunlar. Dünyada yaklaşık 115 milyon çocuk okula gitmemekte. Bunların % 60'ı kız çocukları.

Kadınlar, yoksulluktan, düşük sosyal statüden ve üretken rollerinden kaynaklanan pek çok sorundan zarar görüyorlar. Örneğin, dünyadaki iş yükünün çoğunu üstlendikleri halde, dünya gelirinden yalnızca % 10, dünyadaki mal varlığından ise % 1 oranında pay alabiliyorlar. Oku-

ma-yazma bilmeyen 876 milyon yetişkinin üçte ikisi kadın. Yani bütün dünyada 600 milyonu aşkın okur-yazar olmayan kadın var. Gelişmekte olan ülkelerde 25 yaşın üzerindeki kadınların yarısından çoğu hiç okul yüzü görmemiş durumda.

Kadınlar, her ülkede erkeklere oranla daha uzun süre çalışıyor ama daha az para kazanıyorlar. Kadın işçilerin ücretleri, aynı işi gören erkeklere oranla % 30-40 daha düşük. Görünmeyen ve de ödenmeyen kadın iş gücü yılda 11 trilyon dolara ulaşıyor. Ev işine, çocuk yetiştirmeye, tarlada çalışmaya ücret ödenmediği için, dünya ekonomisinin her yıl 11 trilyon dolarlık kaybı var. Oysa, kadınların tarımdaki, ev işlerindeki ücretsiz çalışmaları dikkate alınıp iş gücü istatistiklerine yansısa, iş gücündeki gerçek payları erkeklerinki kadar, hatta belki de daha fazla olacak.

Demokratik sistemle yönetildikleri öne sürülen ülkelerde seçmenlerden yarısı kadın. Ancak kadınların parlamentolardaki temsil oranları % 11'i geçmiyor. Yeryüzündeki yönetimlerin % 34'ünde en yüksek karar organı olan bakanlar kurulunda hiç kadın bulunmuyor. Devlet başkanlıklarının ise ancak 9-10 tanesi kadınların elinde bulunuyor.

Gelişmekte olan ülkelerde doğurganlık yaşındaki kadınların % 63'ü beslenme yetersizliği yüzünden kansızlık çekiyor. Oysa bu oran gelişmiş ülkelerin aynı yaştaki kadınlarında yalnızca % 10. Her yıl 40 milyondan fazla kadın kürtaj oluyor. Bunlardan yarısı bu işlemi sağlıksız koşullar altında yaptırmak zorunda kalıyor. Her yıl yarım milyondan fazla kadın, gebelik ya da doğum sırasında yaşamını yitiriyor.

Dünyanın en yoksul ülkelerindeki 570 milyon kadının yaşam süreleri, zengin ülke kadınlarının yaşam sürelerinden 20 yıl daha kısa. Ana-babaların **cinsiyet ayrımcılığı** yapmaları yüzünden her yıl bir milyon kız bebek ölüme terk ediliyor. Dünyada her yıl 3-4 milyon kadın dayak yiyor. Yani her 4 kadından biri evdeki şiddetin kurbanı. (bkz. UNDP, *Human Development Report*, 2003)

Saptanmış olan bütün bu örnekler, kadınların insan haklarının çiğnendiğini gösteriyor.

Bütün bu haksızlık ve çarpıklıkları görüp düzeltmek isteyen dünya kadınları, 1975-1985 arasındaki **Kadın On Yılı**'nda eğitim, sağlık, çalışma, siyaset, hukuk, din, bilim ve sanat alanlarında **ikinci** ve de **aşağı cins** olarak bırakılmış olmalarının nedenlerini araştırdılar. Bu durumu değiştirmek, toplumsal-siyasal yaşama **kadın bakış açısı** ile bakıp bir yeniden yapılanmayı gerçekleştirmek, başka bir deyişle yeni bir geleceği şekillendirmek için **Stratejiler, Eylem Planları, Eyleme Çağrı** platformları oluşturdular. Ne var ki söz konusu eşitsizlik ve dengesizliklerin

giderilebilmesi için kabul edilen uluslararası stratejiler ve eylem planları iyi niyetle atılan adımlar olmalarına karşın istenilen hedefe ulaşamadı. Çünkü kadın-erkek eşitliğine ilişkin tüm eylem programlarının, strateji ve planların uygulamaya sokulması için, gerek Birleşmiş Milletler gerekse Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği, hükümetlere yalnızca çağrıda bulunabiliyor. Bu çağrılara kulak verecek ulusal mekanizmalar ve sivil toplum örgütleri kendi ulusal ve yerel gereksinmelerine uygun yasal ve pratik değişiklikleri yapmadıkları zaman, çağrı metinleri kitaplıklardaki sessiz yerlerini alıyor.

Geçtiğimiz yıllarda **Avrupa Konseyi Kadın-Erkek Eşitliği 4. Avrupa Bakanlar Konferansı** toplanmış ve 38 ülkeden bakanlar ile hükümet temsilcileri, tüm kurum ve kuruluşları *"Daha adil ve demokratik bir Avrupa yaratmak için"*, Nairobi'de ve Pekin'de alınan kararları yineleyen bir eylem planını uygulamaya sokmaya davet etmişlerdi. Avrupa Konseyi Bakanlar Konferansı, kabul ettiği eylem planında *"Eşitliğin anahtarının erkekler olduğunu"* vurgulamakta ve *"erkeklerin eşitliğe eğitilmelerinin bir an önce başlatılmasının önemini"* dile getirmekteydi. Çünkü demokrasinin geliştirilmesi ve uluslararası kabul gören insan haklarının ve temel özgürlüklere saygının güçlendirilmesi için her şeyden önce erkeklerin **patri yarkal** *sisteme* karşı çıkmaları ve **cinsiyetçiliğin** yok edilmesi gerekmekteydi. Zira gözlemlenen bütün örnekler, kadınların insan haklarının çiğnendiğini göstermekteydi. Bütün bunlara ek olarak kadınlar, insan haklarına aykırı bir başka durumu da, genellikle gizlenen **aile içi şiddet** olaylarını da yaşıyorlardı. (N. Arat, "Kadınların İnsan Hakları", *Kadın Araştırmaları* dergisi, sayı: 5, s.5-11)

Ne var ki kadınlar 21. yüzyılda artık bütün dünyada toplumdaki yerlerini iyileştirmeyi, eğitim-öğrenim ve tüm diğer hizmetlerde eşit fırsat ve olanaklara sahip olmayı, gerçek anlamda eşitliği, yani kadınların insan haklarını yaşamayı istiyorlar. Nitekim 2000 yılında New York'ta gerçekleştirilen **Birleşmiş Milletler Bin Yıl Zirvesi**'nde yayımlanan **Bin Yıl Bildirgesi**, 21. yüzyılın uluslararası ilişkiler açısından zorunlu görülen temel değerlerini sıralarken, en başta **özgürlük** ve **eşitliğe** yer veriyor. **Özgürlüğü**, *"Kadınların ve erkeklerin açlık ve şiddet korkusu duymaksızın, baskı ve adaletsizliğe uğramaksızın kendi yaşamlarını onurlu bir biçimde yaşama ve çocuklarını yetiştirme hakkına sahip olmaları"* şeklinde tanımlayan bildirge, bu hakların en büyük güvencesinin, *"İnsanların kendi iradelerine dayalı demokratik ve katılımcı yönetişim"* olduğunu vurguluyor. **Eşitlik** ise bildirgede, *"Hiçbir birey ve hiçbir ulusun kalkınmadan yararlanma olanağından yoksun bırakılmaması, kadın ve*

erkeklerin hak ve fırsat eşitliğinin güvence altına alınması" olarak tanımlanıyor. Bu iki temel değeri, **dayanışma, hoşgörü, doğaya saygı, ortak sorumluluk** gibi ortak değerler izliyor. Bildirge aynı zamanda bu değerleri yaşama geçirmek için kilit hedefler de belirliyor.

Yine bildirgeye göre, bugün karşılaştığımız en temel sorun, **küreselleşme** sorunudur. Çünkü çok önemli fırsatlar sunmasına karşın, küreselleşmenin nimetleri çok dengesiz bir biçimde paylaşılmakta, külfetleri de dengesiz bir biçimde dağılmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler ve geçiş sürecindeki ülkeler, bu temel sorunun üstesinden gelmekte özel sorunlar yaşamaktadırlar. Örneğin, Birleşmiş Milletler'in küreselleşmenin son 25-30 yılını değerlendiren **1999 İnsani Gelişme Raporu**'na göre, sınıflar arası ve uluslararası eşitsizlikler, küreselleşmeye paralel olarak daha da artmıştır. Çünkü dünya nüfusunun en zengin % 20'sinin yaşadığı gelişmiş ülkeler, dünya GSMH'nin % 86'sını, ihracat pazarlarının % 82'sini, tüm yabancı yatırımların % 68'ini, tüm telefon hatlarının % 74'ünü ellerinde tutarlarken, bütün bu alanlarda en yoksul % 20'nin payı hiçbir zaman % 1.5'i geçmemektedir. Ayrıca, küresel ekonomi de sırtını kadınların görünen-görünmeyen, ücretlendirilen-ücretlendirilmeyen emeğine dayamakta ve gereksindiği emek gücünü son derece olumsuz koşullarda ve enformel olarak, kadınları emek piyasasına çekerek karşılamaktadır. Küreselleşme ile birlikte uluslar, kendi içlerinde ortak kaygı ve projeleri paylaşan birimler olmaktan çıkmışlar; sınıf kavgaları yerlerini **kültürel kimlik** kavgalarına bırakmıştır.

Teknolojik devrim de aynı küreselleşme gibi çok sınırlı bir bölgeyi ve nüfusu etkilemiştir. Küreselleşme basıncı genelde **sağlık hizmetlerini, çocuk bakımını, kadınların yaşam koşullarını** bozmakta, olumsuz sonuçları geniş halk kitlelerini etkilemektedir.

Yaşamın yeniden şekillendirilmesi olarak sunulmaya çalışılan küreselleşmenin, 21. yüzyıl insanına, özellikle de kadınlara daha mutlu bir dünya vaat edip etmediğinin, yaşam standartlarını iyileştirip iyileştirmediğinin eleştirel bir yaklaşımla yeniden sorgulanması gerekmektedir. Çünkü, küreselleşmenin bazı insanların yaşam koşullarını iyileştirirken bazılarınınkini kötüleştirdiği gözlemleniyor. Buna ek olarak, medyanın küreselleşmesinin insanların düşüncelerini, kültürlerini, dillerini etkilediği olgusu da gözden kaçırılmamalıdır.

Emre Kongar'a göre, **küreselleşme** karşımıza iki tehlike çıkarmaktadır. *"Bunlardan biri, Yugoslavya örneğinde olduğu gibi, bölünme yolu ile yok olmaktır. İkincisi de küreselleşmenin bir-örnekleştirici etkisi ile yok olmaktır. Bütün dünya büyük bir hızla aynı tür köfte yiyen, aynı*

marka ayakkabı giyen bir kültüre doğru yol almaktadır." (http://kongar.org/makale)

Bütün bu değerlendirmelerin ışığı altında Türkiye'de ve dünyada kadınlar, ülkelerinin ve dünyanın geleceğini olumlu yönde şekillendirmekte rol alabilecekler mi; ya da bunu nasıl gerçekleştirebilecekler? Türkiye özelinde bu sorunun yanıtı, hiç kuşkusuz **kadın** sorunu ile yakından bağlantılı olan **laiklik** sorunu ile iç içedir. Türkiye'de kadınlar, dünya kadınlarının yaşadığı olumsuzlukları paylaşmanın yanı sıra laik bir demokrasinin yurttaşları olmayı sürdürmenin ve laiklikten ödün vermemenin çabası içindedirler.

Laiklik kavramı, ülkemizde son yılların gündeminde oldukça önemli bir yer tutan ve üzerinde en çok yazı yazılan kavram olmuş, laiklik konusundaki tartışmalar da basında, kamuoyunda, **İslamcı** ve laik çevrelerde sürekli bir **öncelik** taşımıştır. Yalnızca kuramsal çerçevede ele alınmayan laiklik, karşıtlarının eylemli kalkışmalarında da hep hedef oluşturmuştur. Örneğin, büyük kentlerimizde Cumhuriyet tarihinin hiçbir döneminde görülmemiş **türban** direnişleri, **kapanma özgürlüğü** (!) için açlık grevleri, çarşaflı gösteriler yapılmış; sokaklarda, üniversite koridorlarında toplu namazlar kılınmıştır. Bütün bunların arka planında **Tanzimat**'tan beri devam eden ve zaman zaman su yüzüne çıkan **çağdaşlaşma** ile **şeriatçılık** arasındaki gerilim yatmaktadır. Çünkü Batı'nın **Rönesans** ve **Aydınlanma Çağı** ile gerçekleştirdiği çağdaşlaşma girişimleri, **Osmanlı**'da **çağdaşlaşma** ile **dindarlık** birbirinin karşıtı olarak algılandığı, dindarlıktan da **şeriatçılık** anlaşıldığı için, hep tepki ve düşmanlıkla karşılanmıştır.

Din ya da **şeriat**, Osmanlı'da siyasal egemenliğin kaynağı olarak kabul edilmekteydi. Çünkü **din** ve **devlet** özdeş sayılmaktaydı. İslam dini, inanca ve ibadete ilişkin kuralların yanı sıra **şeriat** adı altında aile, miras, ceza, kişi ve borçlar hukukunu kapsayan bir **hukuk sistemi** de yaratmıştı. Devletin temeli ise **ulusal istence** değil, **Kuran-ı Kerim**'e dayandırılmaktaydı. Bu yüzden, İslamda din ve devletin ayrılamayacağı öne sürülmüş, devlet ve hukuk düzenini, din kurallarından ayırma çabaları her zaman büyük bir direnişle karşılanmıştı. (*Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II*, s.73)

Müslüman toplumlarda genelde **değer**'lerin yerine **norm**'ların egemen olması yüzünden, **doğal din** anlayışı da yer alamamıştı. Oysa Batı dünyası 18. yüzyıl **Aydınlanma Çağı**'nda din anlayışını çağdaşlaştırmıştı. Çünkü, aydınlanmanın temel niteliği, laik bir dünya görüşünü yaşamın her alanında tutarlı olarak gerçekleştirmeye çalışmaktı. **Aydınlan-**

ma Çağı her türlü dış form ve gelenekten bağımsız olarak insanın doğasında yerleşik inançlardan kurulmuş bir **doğal din**'e, akılla bulunmuş ve aklın benimsediği bir din anlayışına ulaşmıştı. Bu **doğal din** anlayışının temel ilkesi, düşünce özgürlüğünün güvencesi olan **hoşgörü** idi.

Toplumsal-siyasal tarihimize bir göz attığımız zaman, tartışılacak pek çok yönleri olmasına karşın, geleneksel normların sarsıldığı bir tür yenileşme girişimi, eski ideolojinin yerine bir yenisini koyma çabası olan **Tanzimat**'a karşı çıkanların, öncelikle **Osmanlı** egemenliğinin **dinsel** temellerinin aşındırıldığı savını öne sürdüklerini görmekteyiz.

Gelenekçilik, Batı karşıtlığı ve şeriatçılık akımları, en parlak dönemlerini **II. Abdülhamit** zamanında, devletin resmi ideolojisi haline gelerek yaşamışlardı. Bu dönemde yeni bir din adamı tipi de oraya çıkmıştı. **Niyazi Berkes**, bu yeni din adamı tipini şöyle betimliyor: *"Şimdiye kadar halktan uzak olan resmi ulema aristokrasisinin yanında ve altında genişleyen ekonomik çöküşle orantılı olarak çoğalan talebe-i ulûm (medrese öğrencileri),.cerciler, hafızlar, imamlar, şeyhler, dedeler bol bol yetişmeye, özellikle tarikat ve zaviyeler mantar gibi bitmeye başlamıştı."* (N. Berkes, *Türkiye'de Çağdaşlaşma,* s.337)

Berkes'e göre, bu dönemde **Altın Çağ**'ın (Devr-i Saadet'in) gelecekte değil, geçmişte var olduğu vurgulanmış, **Batı uygarlığı** imgesinin yerini **Arap uygarlığı** imgesi almıştı. Arapça öğrenmemek bir Müslümanda ve Osmanlı'da en büyük eksiklik sayılmış; çağdaş Batı uygarlığının Arap uygarlığından alınma olduğu, özgün olmadığı savı kanıtlanmaya çalışılmıştı.

Meşrutiyet ideologları da reformlar gerçekleştirmeye çalışırlarken karşılarında yine şeriatçıları bulmuşlardı. O dönemde de **şeriatçılar**, geri kalmışlığımıza neden olarak şeriatın uygulanmamasını göstermişler, kurtuluşun **Batılılaşmada** değil, **İslamlaşmada** olduğunu savunmuşlardı. Ama onlar da **Tanzimat**'taki şeriatçılar gibi, Batı uygarlığının özdeksel yönlerinden yararlanılabileceğini düşünüp Batı uygarlığının tüm bilimsel buluşlarının aslında **Kuran**'da bulunduğunu öne sürmüşlerdi. (bkz. *agk,* s.409-410)

Geçtiğimiz on yıllarda da benzer ideoloji ve savlar dile getirilmiştir. **Neo-İslamcılar** da **Tanzimat**'taki ve **Meşrutiyet**'teki öncülerinden farklı ya da özgün şeyler söylememektedirler.

İşte tam bu noktada **laiklik** kavramının anlam ve öneminin vurgulanması gereği ortaya çıkmaktadır. **Atatürk devrimleri**'nin çoğunu etkileyen en önemli öğe olan **laiklik**; Cumhuriyet'in temel ilkelerine karşıt eylemlere eğilimli kimi çevrelerce, *"Müslüman-Türk toplumunun istek-*

lerine de eğilimlerine de uygun olmadığı; baskıcı, bölücü, özürlü bir mal" (bkz. *Zaman* gazetesi, 25 Nisan 1992) olduğu öne sürülen laiklik nedir?

Sözcük anlamını araştırdığımızda bu kavramın Türkçeye Fransızca **laicisme**'den geçtiğini, ama Grekçe **laos** teriminden türetilmiş olduğunu görmekteyiz. Grekçede **laos**, 'dine ait olmayan', 'din dışı', 'halk' ya da 'avam' anlamlarına geliyor. (Greklerde kadınlar, hastalar, çocuklar, ihtiyarlar, yabancılar, esir ve köleler, din dışı kimselerdi. Tanrılara yaklaşamazlardı.)

Laiklik ile anlamdaş gibi görünen ama çarpıcı ayrım noktaları olan **secularism** kavramı da bu bağlamda ilgilenmemiz gereken bir kavram. Çünkü Türkiye'de **laiklik** ile **sekülarizm** çokça karıştırılan, ayrımları bilinmeyen kavramlar. **Sekülarizm**, Roma'da Pagan ortamda ortaya çıkmış, tanrı ile dini, dinle devleti ve kralı ayrı birim ve güçler olarak görüp değerlendirmiş olan bir akım. **Sekülarizm**, toplumsal ahlak ölçütlerinin dine ve dinlere göre değil, güncel yaşama göre düzenlenmesinden yana olan, güncel yaşamı ilgilendiren her konuda dinsel yargıları dışlayan bir anlayış. **Sekülarizm, bireysel katılımı** ve **bilim**'i her şeyin üstünde görüyor. Dine karşı değil, dinin devletten ayrı ve özerk olarak var olmasından yana. Bireysel katılımı öngördüğü için, **demokratikleşme** ve **liberalizm** ile iç içe. Bireyin düşünsel, ahlaksal ve eylemsel açıdan dinsel dogmalardan bağımsız olmasını savunuyor. **Ulusçuluğun** kararlı bir yandaşı ama **ırkçı** ve **şoven** değil. Tersine **insancılığı** (hümanizmi) ön planda tutuyor.

Laiklik ise, dinin devletin denetimi altında bulunmasını savunuyor. Radikal dönüşüm ve reformları öneriyor. **Laiklik** gerçekte dar anlamında bir din-devlet ayrımı sorunu değil. **Berkes**'e göre, *"Kutsallaşmış gelenek boyunduruğundan kurtulma... geleneksel, katılaşmış kurum ve kurallar karşısında zamanın gereklerine uyan kurum ve kuralları geliştirme sorunu"*. (bkz. Berkes, *Çağdaşlaşma*, s.17) Yani devleti ve bütün siyasal-toplumsal örgütlenişleri *"geleneksel-dinsel ilkelerden ayırma; ekonomik, toplumsal ve kültürel örgütlerin (bilim, felsefe, sanat ve edebiyatın) özerkliği."* (bkz. Berkes, *Teokrasi ve Lâiklik*, s.25) Kısacası, *"laiklik, toplumsal yaşamın çeşitli alanlarının en üstün kural ve değer ölçüleri sayılan dinsel kavramlardan kurtarılması"*. (Berkes, *agk*, s.26) Bu nedenle de radikal, devrimci ve devletçi.

Laiklik bir çağdaşlaşma aşaması, dünya ve toplum sorunlarına akılcı ve bilimci bir bakış ve bir yaşam biçimi... Aynı zamanda **insan hakları** ve **demokrasi**'nin öncülü... Laiklikle asıl dile getirilmek istenen *"eğitimin, ailenin, ekonomik yaşamın, hukukun, giyimin, görgü kurallarının*

değişmez teokratik kurallardan ayrılarak zamanın ve yaşamın gereklerine göre belirlenmesi ve düzenlenmesi". (Berkes, *agk*, s.91)

Nitekim **Mustafa Kemal**, daha 1924'te bu konudaki görüşünü şöyle dile getirmekteydi: *"Önemli olan sorun, hukuk anlayışını, yasaları, adalet örgütünü toplumsal yaşamın uyması gereken çağ koşulları ile uyuşmazlık içinde olan ilkelerden kurtarmak sorunudur. Aile hukukunda, medeni hukukta izlenecek yol, ancak Batı uygarlığının hukuksal yönü olabilir. Yarı-önlemler ile yüzyıllık inançlara bağlılıkla izlenecek yol, ulusların uyanışının karşısına çıkan en büyük engeldir..."* (*Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c.I, s.317)

Mustafa Kemal, Türk ulusunu *"dar kafalı bağnazların"* elinden kurtarmak için ulema, tarikat, medrese geleneğinden farklı, radikal ve aydınlatıcı bir yöntem düşünmüştü. Bu yöntemi **laik Cumhuriyet**'in ideolojisini yerleştirmek için adım adım uygulamıştı. Önce saltanatı, halifeliği, şeriat hukukunu kaldırmış, ulema örgütlerini, medreseleri, tarikat ve zaviyeleri kapatmıştı. Daha sonra kılık kıyafet devrimi gerçekleştirilmiş, Medeni Kanun kabul edilmişti. Bunları harf devrimi, kadınlara seçme ve seçilme hakkı ile eşit yurttaşlık haklarının verilmesi izlemişti. Bu süreç, Cumhuriyet'in devrimci ideolojisinin ilke ve kurumlarının oluşturulmasıydı. Bu, bağnazlığa, katı gelenek ve görenekçiliğe son vererek, çağdaş değerler ile bir **yeniden yapılanma** eylemi idi.

Ne var ki 1924-1934 yılları arasındaki on yıllık dönemde hızla gerçekleştirilen bu devrimler, toplumda bir **kimlik bunalımı**'nın ve değerler boşluğunun doğmasına da neden olmuştu. Batı dünyası, 18. yüzyıl aydınlanmasından önce **Rönesans** ve 17. yüzyılın hazırlık aşamalarından geçmiş, kitleleri eğitmiş, onlara **doğal din** anlayışını ve **özgür birey** olma bilincini kazandırmıştı. Oysa, laik Cumhuriyet'in önünde böyle bir hazırlık dönemi yoktu. İşte bu nedenle kimi gruplar, yaşanan kimlik bunalımını ve değerler boşluğunu, İslami olarak bildikleri **dogma**'lara sarılarak çözümlemeye çalıştılar. Bu olgu, değişik zamanlarda istenmeyen toplumsal ve siyasal davranış boyutlarına dönüştü.

Günümüzde de kimlik bunalımlarını çözemeyen kişiler, kurtuluşu şeriatçı dinsel gruplarda, siyasal amaçları gizlemek için kurulmuş sahte tarikatlarda aramaktadırlar. Şeriatçı eğilimde olanların bilinçaltlarında *"devlet ve toplum düzenini dinsel kurallara dayandırmak"*, demokratik Cumhuriyet rejiminin yerine din devletini getirmek isteği yatmaktadır. Onlar, çağdaşlığa, *"Allahsızlık, kâfirlik"*, demokrasiye *"İslamiyetin gereksinme duymadığı yoz bir Batı rejimi"*, özgürlüğe ise yalnızca kendi katı,

kapalı ve acımasız saplantılarının bir savunma aracı olarak bakmaktadırlar.

Şeriatçılara göre, **İslam** ve **demokrasi** hiçbir zaman birlikte düşünülemez. Örneğin, **Müslüman Kardeşler** örgütüne göre, *"İnananlar ile inanmayanlar, zengin ile yoksul, erkek ile kadın, ulema ile halk arasında aşılması olanaksız sonsuz farklar olduğu için, tüm vatandaşların eşit olduğu düşüncesi, İslamın temel değerleri ile çelişir."*

Humeyni devrimine esin kaynağı olmuş olan Mısırlı **Seyyid Kutub**'a göre ise, *"Halkın bağımsızlığı, halk yönetimi (yani demokrasi) Allah'ın egemenliğini zorla elinden almak anlamına gelir. Ayrıca, kulların kullara boyun eğmesine olanak sağladığı için, bir çeşit zulüm yönetimidir."* **Kutub**'a göre, *"Tanrının üstünlüğünü açıklamak, yeryüzünde insanoğlunun her tür ve her koşuldaki yönetimine karşı kapsamlı bir devrimdir. Ayrıca, yeryüzünde insanın egemen olduğu ve iktidarın insanoğlundan kaynaklandığı her duruma koşulsuz karşı çıkmaktır."*

Laiklik karşıtları ülkemizde Cumhuriyet ideolojisinin din olgusu karşısındaki iyi niyetli ve saygılı tutumunu sonuna kadar kötüye kullanmışlardır. Aydın din adamı yetiştirmek amacı ile açılan din okullarının sayısı çığ gibi büyümüş; bu okullardan mezun olanlar, asıl işlerini yapacak yerde devletin her kademesinde görevlendirilmişlerdir. Devlet dairelerinde ve üniversitelerde namaz vakti görev ve dersler topluca bırakılabilmiş; kız öğrenciler için ayrı otobüsler, kadınlar için ayrı hastaneler düşünülmüştür. Dinsel amaçlı özel yerleşim yerleri kurulmuştur. **Medine Vesikası** model gösterilerek **çok-hukukluluk** ya da **hukuk seçme özgürlüğü** (yani dileyenin şeriat hukukundan yararlanabilmesi) talep edilmiştir.

Şeriatçı çevreler, kendi ideolojilerini benimsettikleri genç kız ve kadınları, **cinsiyete dayalı** farklı alanlar yaratmak ve bir **toplumsal apartheit** gerçekleştirmek için militanlaştırıp sokaklara dökmüşlerdir. Kendisini İslamcı olarak tanımlayan bu kesimden bir kadın yazar, televizyonda **türban** ve **tesettür** ile ilgili bir tartışma programında, *"Örtü, Müslüman kadını tanıtır, kötülüklerden korur... Cumhuriyet dönemi baskıları bugün geriye tepmiştir. Yok edilen bir geçmiş, hiç beklenmeyen bir anda ortaya çıkıvermiştir. Cumhuriyetin diktiği dar gömlek, çoktan yırtılmıştır... Tesettür kitleselleşmiş ve kamusal alanda büyük bir meşruiyet kazanmıştır... Tesettür artık kentli ve toplumsaldır. 'Bedenim benimdir' diyen her kadın için anlamlı bir kavramdır"* türünden görüşlerini sergilemiştir. (N. Arat, *Susmayan Yazılar*, s.202)

Yine bir başka televizyon programında bir İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi, *"Tarikat, bir fikri ihtiyaçtır. Devletin artık birtakım tabulardan kurtulması ve tarikatlara sıcak bakması gerekiyor... Tekkeler kapandığı zaman yasaklanan, halkın kendi tarihi, kültürü, dini idi. Şimdi Türkiye bizim yurdumuz diyorsak, dervîş çizgisini unutmamamız, İslamî kimliğimizi korumamız ve yaygın eğitimi tarikatlara yaptırmamız lazımdır"* diyerek tarikatları savunmuştur. (*agk*, s.202) Kendisini eğitim planlayıcısı olarak tanıtan Doç.Dr. unvanlı bir milletvekili ise, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde kaleme aldığı bilimsel yazılarında kendisinin, *"Biyoloji dersinin adının Kadir-i mutlak Allah olarak değiştirilmesini önerdiğini, çünkü bu derste olaylara seküler bakış açısı ile bakılıp yaradılışın nedeni olarak tabiatın gösterildiğini; ders kitaplarımızda konuların materyalist bir anlayışla anlatıldığını, tıpkı biyoloji gibi fizik, kimya, astronominin de hem toplumumuzun dünya görüşüne ters, hem din derslerinde verilen bilgilerle çelişkili olduğunu"* anlatmıştır. Bu eğitimci milletvekili, *"din derslerinin anaokulundan başlatılmasını, ortaokul ve liselerde de mescitler açılmasını, çünkü mescitlerin din derslerinin laboratuvarları olduğunu"* öne sürmüş ve *"tek başlarına iktidara geldiklerinde bilimlerin muhtevalarını* (içeriklerini), *milletin inancını, tarihini, dünya görüşünü iyi bilen ilahiyatçılar ile diğer âlimlerin belirleyeceği"* müjdelemişti (!). (N. Arat, *Susmayan Yazılar*, s.346-347)

Sergilediğimiz bu ilginç (!) görüşlere sözde din eğitimi verilen yerlerde okutulan **İzahlı Kadın İlmihali Ansiklopedi**'sinden seçtiğimiz iki alıntıyı da ekleyebiliriz. Birinci alıntı:

"Soru: Taksilerde şoför ile birlikte yalnız bir kadın bulunarak şehir içinde veya dışında uzak ya da yakın mesafede dolaşmak caiz midir?

Cevap: Birbirine yabancı olan bir erkekle kadının yalnız olarak bulunmaları dinen haramdır. Çünkü bir erkek ile bir kadın yalnız başlarına kalırlarsa mutlaka üçüncüleri şeytandır."

İkinci alıntı:

"Soru: Tesettürlü Müslüman kadını, tesettürsüz ve iffetsiz bir kadınla oturup konuşup gezebilir mi?

Cevap: Tesettürlü Müslüman kadının tesettüre riayet etmeyen bir kadınla oturup gezmesi, İslamı anlatıp onu irşad etmek ise, elindeki bütün imkânları kullanıncaya kadar, zaman zaman oturup kalkması lazımdır. Yoksa caiz değildir. Bu hüküm, yalnız tesettüre riayet etmeyen kadına mahsus değildir. Namaz kılmayan, oruç tutmayan ve içki içen kadın da onun gibidir. Böyle bir kadınla tebliğ etmeksizin keyfi oturup kalkmak günahtır." (*agk*, s.224-225)

Ülkemizdeki **laiklik** karşıtlarının **insan hakları** ve **demokrasi**'ye ilişkin görüşleri, yukarıdaki alıntılardan çıkarılabilir. Bu örnekler, bize laikliğin gerçekte insan haklarını ve demokrasiyi **önceleđiğini** göstermektedir. Laiklik karşıtlarının hiç olmazsa bir bölümü, **şimdilik** ve bilinçli olarak çatışmacı olmayan (ya da uzlaşmacı) bir rolü benimser gibi görünmektedirler. 'Kaleyi içerden fethetmek' ve hukuksal yollarla (örneğin çok sayıda yandaşlarını Parlamentoya sokarak ve devletinkine paralel ama onlardan daha etkili sosyal hizmet örgütleri kurarak) devlet mekanizmasını ele geçirme stratejisini benimsemekte; böylece amaçlarını daha kolay gerçekleştirebileceklerini düşünmektedirler. Uzun vadeli amaçları ise, **din devleti**'ni kurmaktır. Neo-liberallerin çok seslilik, çok renklilik, farklılıkların yan yana yaşaması ve çoğulcu demokrasi tezlerine karşı laiklik karşıtları, **siyasal partinin tekliği** temasını savunmakta, *"La hizb illa hizbellah"* yani *"Allah'ın partisinden başka parti yoktur"* demektedirler.

Geçtiğimiz on yıllar içinde şeriat felsefesini yayan ve hilafet propagandası yapan inanılmaz sayıda yayın Türkçeye çevrilmiş ve satış rekoru denilebilecek düzeyde satış yapabilmiştir. Bunlar arasında **Mevdudî**'nin, **Hasan el-Benna**'nın, **Muhammed Kutub**'un, **Yusuf el-Kardavî**, **Ali Şeriatî** ve **Said Havva**'nın şeriat felsefesini ve hilafet fikrini etkili bir biçimde işleyen kitaplarını sayabiliriz. Geçtiğimiz on yılda İslamcı gazete ve dergilerin sayı ve tirajları da inanılmaz oranda artmıştır.

Kısacası, 1920 ve 1930'larda düşlenen ve gerçekleştirilen ne varsa yok sayılmaya ya da çarpıtılmaya çalışılmıştır. Bütün bunlar, **din ve vicdan özgürlüğü** ile **çoğulcu demokrasi** adına ve bu idelerden yararlanarak gerçekleştirilmiştir. Yakın bir geçmişte seçkin bir hukukçu, *"Çoğulcu demokrasi, dayatmacı, hegemonyacı kimliği dışlar. Çünkü dogmaya, dogmalaştırmaya göz yumamaz"* tanımını yaparken şeriatçı dayatmacılığı ve dogmatizmi görmezlikten gelip, *"Kurtuluş Savaşı'nda din sömürüsünden çok çeken Atatürk ve arkadaşlarının o dönemde dini denetim altında tutmaları anlaşılır ve gerçekçi bir tutumdur. Ancak çoğulcu demokraside bu tutum sürdürülemez"* yorumunu yapmıştır. (bkz. *Aktüel* dergisi, S. Selçuk, Adli Yıl Açış Konuşması, s.35) Bu yoruma göre, *"1930'lara geri dönülemez. Dönülürse şimdiki zaman da avucumuzdan kayar gider."* Bu görüş doğrudur. Ne var ki 1923'lerden, 1930'lardan önemli dersler almamız ve geleceği bilimin ışığında ve **Mustafa Kemal**'in, *"Devrimin tamamlanması gerekir. Demokrasinin bütün gerekleri sırası geldikçe uygulamaya konulmalıdır"* buyruğu doğrultusunda gerçekleştirmemiz söz konusudur. Nitekim eğer ders almamız gereken

1923 Cumhuriyetinin temel niteliklerini kısaca anımsarsak, o dönemde bugün özlemini çektiğimiz çağcıl demokrasinin temellerinin ne denli güçlü bir şekilde atıldığını, *"fikri hür, irfanı hür, vicdanı hür"* insanın yetiştirilmesi için her türlü ortamın nasıl yokluklar yok edilerek yaratıldığını görürüz.

Bugün **şeriat** yandaşları ile **İkinci Cumhuriyetçi**'lerin *"artık dar bir elbise"* olarak niteledikleri 1923 Cumhuriyeti, **ulusal istencin egemenliği** ilkesine dayanır. **Ulusçu** ve **demokratik**'tir. Çünkü ulusun bütün bireylerinin yönetime etkin bir biçimde katılmalarını öngörür. Ulusun-devletin yönetimini, sınıf, aile, grup tekeline bırakmaz.

Antiemperyalist'tir. *"Ya istiklal ya ölüm!"* ilkesinden hareketle **manda** seçeneğinin karşısına çıkar ve tam bağımsızlığı, varoluşunun ve varoluşumuzun güvencesi kılar.

Aydınlanmaya ve bilime dayanmayı istediği, *"Dağ başındaki çobanın bile okur-yazar olmasını"* amaçladığı için, tüm ülkeyi dershanelere dönüştürüp ulusal eğitimi, aydınlanma ilkeleri ile donatır. Halkevlerini, Halkodalarını ve Köy Enstitülerini kurar. Çünkü, yozlaşmış geleneksel değer ve kurumları, boş inançları, dogmaları ve yobazlığı ortadan kaldırmak, *"düşüncelerdeki hurafeleri tamamen yok etmek"* ister. Ancak bu yol ile sorgulayan, araştıran,eleştiren kadın-erkek **birey** yurttaşlar yetiştirilebileceğini bilir.

Doğal inanç sistemini koruyarak **devlet** ve **din** işlerini ayırıp **laik-Müslüman**'lardan oluşan, eşi görülmemiş yeni bir toplum yaratır. Laikliği anayasal düzenin kaynağı yaparak **demokratikleşme** olanaklarını açar. Devleti **din** ve **gelenek**'ten gelen esaslara göre değil, **akıl** ve **bilim** ilkelerine göre yönetme istencini gösterir.

Kurduğu yeni **laik-hukuk** rejimi ile çağdaş demokrasinin temellerini oluşturan tüm hukuksal kavramları, hukuk sistemimize ve toplumsal kültürümüze kazandırır. Köylü, işçi ve çalışan kesime değer verip **insana saygı** gösterir ve ulusun olanaklarını, ülkenin varlıklarını yalnızca halk yararına kullanır. (bkz. Ahmet Taner Kışlalı, *Demokratik Toplumcu Çağrı*) Laik Cumhuriyet ayrıca, toplumun yarısını oluşturan ve yüzlerce yıldır **görünmez** kılınmış bulunan **kadınlarımızın** özgürleşmelerini sağlayacak **Medeni Yasa**'yı hazırlar. Böylece kadınlara **özgür yurttaş** olma hak ve bilincini kazandıracak, onları **kamusal** yaşama yönlendirecek çok önemli bir adımı atmış olur.

Daha alfabelerde kadın-erkek, kız çocuk-erkek çocuk eşitliği imgesini yerleştirmeyi, toplumu geçmişin **cinsiyetçi-ayrımcı ataerkil** kültürel kalıplarından arındırmayı amaçlar.

Erendiz Atasü, genç Cumhuriyet'in nasıl bir **kadın yurttaş** betimlediğini şu tümcelerle açıklamaktadır: *"Boş-inanların, bilgisizliğin karanlığından kurtulmuş, aklını kullanabilen, yurtsever, sorumlu, irkçı-dinci bağnazlıktan uzak, yalnızca ev içinde değil, ev dışında da varlığını ve üretkenliğini sürdürebilen; eğitim görme, çalışıp para kazanma, malmülk edinebilme haklarının bilincinde; erkeklerin üstlendiği toplumsal işlevlerin altından kalkabileceğine inanan; tek-eşliliği savunan; Cumhuriyet'e borçluluk duyan ve ona hizmet edebilme arzusu ile güçlenmiş bir insan..."* (E. Atasü, *75. Yılda Kadınlar ve Erkekler*, s.132)

Bu niteliklere sahip kadın yurttaşın toplumda yer alma serüveni, **Mustafa Kemal**'in başlattığı devrimin bağnazlıkla hesaplaşması, dinsel inancı laiklikle kişiselleştirmesi; yalnız zengin ailelerin kızlarının değil, kentli orta sınıf kızlarının ve Köy Enstitüleri ile de kırsal kesim kızlarının eğitime ve kültürel yaratıcılık olanaklarına kavuşturulmaları ile başlamıştır. Bu süreç içinde **hilafetin kaldırılması, laikleşme; cins eşitliğini hedefleyen bir eğitim politikasını içeren Tevhid-i Tedrisat (öğretim birliği), Latin alfabesinin benimsenmesi**, çok önemli kilometre taşları olmuştur.

Cumhuriyet ideolojisi, kadınların erkeğin geçtiği bütün eğitim kademelerinden geçebilmeleri için **eşit fırsat ve olanakları** hazırlamaya çalışmış ve kadınların düşünsel anlamda **aşağı cins** olduklarını savunan biyolojik kuramlara hiç rağbet etmemiştir. **Mustafa Kemal** ve devrimci arkadaşları Avrupa'da totaliter rejimlerin etkisinin her alanda duyulduğu ve kadınlarımızın % 90.02'sinin okur-yazar olmadığı o günlerde, kadınların *"mahrem yaşamdan kamusal yaşama çıkmalarının gerekliliğini"* savundukları için, bütün meslek alanları kadınlara açılmış ve kadınlarımız uzman mesleklerde yer alabilmişlerdir. Böylece 13 yüzyıl boyunca **özel alan**'a hapsedilmiş olan kadınlar, özel alandan, çarşaftan, kafes arkasından çıkıp **kamusal alan**'a girmişlerdir.

Mustafa Kemal, kadınların yüzlerini gizleyerek, kaçarak yaşamalarının sorumluluğunu **erkek bencilliği**'ne yükleyip erkek bencilliğini eleştirmiştir. O, ataerkillikten uzak yeni bir yaklaşımla bu toplumun kadınlarının yüzlerini dünyaya göstermelerini ve dünyayı kendi gözleri ile görmelerini istemiştir. Bu coşku dolu dönemde toplumumuz kadınları, yüzlerini dünyaya göstermeye, dünyayı kendi gözleri ile görmeye ve kendi özgüçlerini duyumsamaya başlayarak adeta yeniden doğmuşlardır.

Cumhuriyet ve **Kemalist devrim**, toplumumuzun tarihinde radikal bir dönüm noktası ve bugün bazı sosyal bilimciler tarafından tersi savunulsa da kadınlar açısından gerçek bir **milat**'tır. Çünkü laik Kema-

list ideoloji, kadınlarımızın **kulluktan yurttaşlığa** geçişlerini gerçekleştirip genç Cumhuriyet'in **yeni** kadınını, **yurttaş** kadınını yaratmıştır. Kadınlarımız bu nedenle laiklikten hiçbir şekilde ödün verilmemesini istemekte ve şeriatçı akımlara karşı çıkmaktadırlar.

Kadınlarımızla laiklik karşıtlarının karşı karşıya gelmelerinin bir diğer nedeni de yeni ve çağdaş kadın yurttaşların aldıkları laik eğitim sonucu özgüvenli, çalışkan, üretken, kimlik ve kişilik sahibi olmalarının karşıdevrimci tutucuları rahatsız etmesidir. Hiçbir komplekse kapılmayan, eşitlik bilinci güçlü, kendileri ile ilgili kararları alma yetkisini kullanan, bireysel tercih ve gelişmelerinde sınır tanımayan, ulusal kaynak ve değerlere bağlı, çağdaş, laik ve yurtsever olan bu kadınlar, şimdi **Cumhuriyet** ve **çağdaşlaşma**'nın aynı zamanda hem **simgesi** hem de **ilerlemeci gücü** olmuşlardır.

Ne var ki günümüzde **Yeni Feminist Hareket** ya da **İkinci Dalga Kadın Hareketi** diye adlandırılan grup içinde yer alan bazı kadın sosyal bilimciler, *"Kemalist reformlar, kadını özgürleştirmeyi ya da kadın bilincinin ve kadın kimliğinin geliştirilmesine katkıda bulunmayı değil, Türk kadınlarını daha iyi eş ve anne yapacak eğitim ve becerilerle donatarak, Cumhuriyetçi-ataerkil düzene katkılarını arttırmayı amaçlıyordu"* türünden görüşler öne sürmektedirler. (Zehra Arat, *75. Yılda Kadınlar ve Erkekler*, s.52) Yine aynı yazara göre, *"Kemalizm, kadınların ezilmişliğini tam anlamında kavrayamadığı gibi, kadınlara bir de kalkınma görevi vererek yüklerini artırmıştır."* (bkz. *agk*, s.68) Kuşkusuz, bu görüşlerde, eğitim ve beceri ile donatılmanın, önce bilinçlenmeyi hemen ardından da kimliğin gelişmesi ile özgürleşme istencini getireceği göz ardı edilmektedir. Ayrıca, ülkenin gelişmesi anlamında kalkınmaya katkıda bulunmanın ve o kalkınmadan giderek daha çok sayıda insanın pay alarak yararlanmasını sağlamanın, eşit birey ve yurttaş olmanın, katılımcı demokrasinin bir koşulu olduğu unutulmaktadır.

Aynı dalgadan bir başka kadın sosyal bilimci ise, İran'da peçenin (1936'da) kaldırılmasına ilişkin olarak yaptığı değerlendirmede, *"Toplumun geleneksel özelliklerini yok etme tercihi... toplumsal bellekte hem unutkanlık, hem de tahribat yaratan bu durum, modernleşme adına, kendi kültürel uygulamalarına yabancılaşma sürecini başlatmış oluyordu"* demekte ve eklemektedir: *"Kemalist reform Batılılaşmaya yönelik reform ve politikaları ile toplumda değişimleri başlatan güçlü bir faktör oldu. Bu tutum, mevcut kültürel uygulamalara karşı bir saldırı biçimini aldı."* (Ayşe Kadıoğlu, *agk*, içinde s.90)

Bu yazarın *"mevcut kültürel uygulamalara karşı saldırı"* olarak nitelediği radikal değişimlere çok yalın bir yanıt, Cumhuriyet'in ilk kuşak aydın kadınlarından **Mina Urgan**'dan geliyor. **Mina Urgan**, tramvaylarda kadın-erkek bölümlerini ayıran perdeye ilişkin olarak, *"Mustafa Kemal, o perdeyi de, kadınları toplumdan dışlayan, karanlık köşelere kapatan bütün perdeleri de yırttı... Onun yaptığı Devrimleri kendi gözleri ile gören bir kadının Mustafa Kemal'den yana olmamasının yolu yoktur"* diyor. (M. Urgan, *Bir Dinozorun Anıları*, s.158)

Kemalist Cumhuriyet'in kadın imgesine ve onun ete kemiğe bürünmüş gerçek örneklerine **başkalarının gözleri** ile bakanların, *"Kemalist kadın hakları devriminin, kadınları kullandığını; devlet feminizmi ile feminist hareketi engellediğini, kadınlara cinselliklerini inkâr ettirdiğini, onları erkek himayesi altına sokarak kadın sesini bir bakıma boğduğunu"* öne sürenlerin **gözlerindeki perdenin yırtılması** için yeni bir uyanış dönemine gereksinim duyulmaktadır. Çünkü bu gibiler, dünyanın 21. yüzyılın eşiğinde bilincine varıp değiştirme çabasına giriştiği bir **eşitsizliği, kadınların insan haklarının çiğnenmesini**, kadınlık durumundaki bu çarpıklığı, **Mustafa Kemal**'in daha 1920'lerde saptamış olduğunu, 1930'larda da *"Cumhuriyet rejimi demek, demokrasi sistemi ile devlet şekli demektir. Biz, Cumhuriyeti kurduk. O, on yaşını doldururken demokrasinin bütün icaplarını sırası geldikçe tatbikata koymalıdır. Kadın haklarını tanımak da bunun bir icabı olacaktır"* dediğini ne anımsamak ne de anımsatmak istemektedirler. İşte bu nedenle bu **uyanış** ya da uyandırma, tüm ulusu kapsayacak şekilde olmalıdır. Çünkü Cumhuriyet'in kuruluşundan 80 yıl sonra bugün, çok yakın bir geçmişte *"demokrasiyi referans almadığını"* dile getiren ve laikliği yadsıyan; Kemalist ideolojiyi Türkiye'de demokrasinin önündeki engel gibi gören ve gösteren bir anlayışın yandaşları artık iktidardadır. Buna ek olarak, **küreselleşme**, yeni dünya düzeni, ekonomide **çok uluslu**luk ve yabanıl boyutlara vardırılan bir **özelleştirme, Atatürk Cumhuriyeti**'nin **tam bağımsızlık** ilkesini ve **sosyal devlet** anlayışını tehdit etmektedir. Oysa, sosyal devlet anlayışı bir kenara bırakılarak, toplumsal dengesizlikler çoğaltılarak, **para** en yüce değer kılınarak **hakça** ve **katılımcı** bir demokrasi kurulamaz.

Türkiye'nin bugünkü çıkmazında rol oynayan **akıl dışı** arayışlardan, **yolsuzluklar**'dan, çözüm üretemeyen **çapsız siyasetçiler**'den kaygı duyan kadın-erkek her bilinçli ve sorumlu yurttaşın mutlaka yapabileceği bir şey vardır. Dünya, bilgi, bilim ve teknolojide dev adımlarla ilerlerken

Atatürk Cumhuriyeti'nin başka yollara ve yönlere sürüklenmesine kesinlikle izin verilmemelidir.

KAYNAKLAR

Arat, N.; *"Kadınların İnsan Hakları"*, **Kadın Araştırmaları** dergisi, no. 5, s.5-11, İÜ Yay., İstanbul, 1959.

"İdeolojik Bağlamda Din, Bilim, Felsefe", Ege Ü. Edeb. Fak. Yay., **2. Türkiye, Felsefe, Mantık, Bilim Tarihi Sempozyumu Bildirileri**, s. 315-325, İzmir, 1987.

"Çağdaşlaşma Sürecinde Kadın Sorunu", **Çağdaş Kültürümüz: Olgular ve Gerçekler**, ÇYDD Yay., no. 2, s.17-26, Cem Yayınevi, İstanbul, 1991.

"Türkiye'de Aydınlanma Devrimi ve Kadın", **Geçmişten Geleceğe Atatürk**, s.17-26, ÇYDD Yay., İstanbul, 1993.

Susmayan Yazılar, Say Yay., İstanbul, 1997.

Berkes, N.; **Türkiye'de Çağdaşlaşma**, Doğu-Batı Yay., İstanbul, 1978.

Teokrasi ve Lâiklik, Adam Yay., İstanbul, 1997.

Berktay, A. (ed.); **75. Yılda Kadınlar ve Erkekler**, İş Bankası Yay., İstanbul, 1998.

Özel, Oktay; *"İslâm Dünyasında Din-felsefe İlişkisi ve İbn-Rüşt"*, **Felsefe** dergisi, 88/3, s.37.

Kışlalı, A. Taner; *Demokratik Toplumcu Çağrı*.

Selçuk, Sami; *Adli Yıl Açış Konuşması*, **Aktüel** dergi eki.

Sivard, R. Leger; **Women: A World Survey**, 1995.

UNDP **Human Development Report, 1999**.
Human Development Report, 2003.

Urgan, Mina; **Bir Dinozorun Anıları**, Yapı Kredi Yay., İstanbul, 2004.

YÖK, **Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II**, Yüksek Öğretim Kurumu Yay., No. 5, Ankara, 1987.

TDK, **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri**, c.I.

ATAOL BEHRAMOĞLU

Çatalca'da doğdu. Çocukluk ve ilk gençlik yılları Ziraat Müdürü babasının görev yerleri olan Kars, Çankırı ve Bursa'da geçti. İlkokulun ilk üç yılını Kars'ta okuduktan sonra ilk, orta ve lise eğitimini Çankırı'da tamamladı. Bir süre Ankara Hukuk Fakültesi'nde öğrenim gördü. Ankara DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi.

1969'da yayımlanan *Bir Gün Mutlaka* adlı şiir kitabı ile yeni toplumcu kuşağın öncü bir şairi olarak kabul edildi. Sonraki kitaplarıyla günümüz Türk şiirinin önde gelen adları arasında yer aldı. Rus edebiyatından Lermontov, Puşkin, Gorki, Çehov gibi şair ve yazarların yapıtlarını dilimize çevirdi. Moskova Devlet Üniversitesi ve Paris-Sorbonne Üniversite'sinde Rus edebiyatı ve karşılaştırmalı edebiyat konularında lisansüstü çalışmalar yaptı.

Türkiye'de *Halkın Dostları, Militan,* Paris'te *Anka* adlı dergileri yayımladı. "Lozan" adlı belgesel-müzikli oyunu Devlet Tiyatrosu'nca sah-

nelendi. Çocuk edebiyatı, gezi, anı, deneme türlerinde çok sayıda yapıtı yayımlandı. Şiirlerini okuyarak tüm ülkeyi dolaştı.

1970 başlarında dört yıl Fransa, İngiltere ve Rusya'da yaşadı. 1982'de Barış Derneği kurucusu olarak on ay hapis yattı. 1984'te aldığı ağır mahkûmiyet üzerine ülkeden gizlice ayrılarak Paris'e yerleşti. 1989'da ülkeye dönünceye kadar birçok yabancı ülkede sürgünde bir şair olarak şiirlerini okudu, konuşmalar yaptı. İzlenimlerini *İki Ateş Arasında* adlı bir kitapta topladı. Türkiye Yazarlar Sendikası'nda genel sekreterlik ve iki dönem genel başkanlık yaptı. Şiirleri yabancı dillerde yayımlandı, çok sayıda şiiri bestelendi. Yaklaşık on yıldır *Cumhuriyet* gazetesinde köşe yazarı ve İstanbul Üniversitesi'nde öğretim üyesidir. Evlidir ve Barış adında bir kızı vardır.

Uyuyan Kim?

Ataol Behramoğlu

Çocukluk yıllarımdan anımsadığım bir karikatür vardır. Büyük olasılıkla *Akbaba* dergisinde gördüğüm bu karikatür, bize göre geleneksel giysileri içinde, eli sopalı bir Yunanlıyı ve Yunanlının sopa attığı bir Türkü gösteriyordu. Şunca yıl geçtikten sonra da aklımda sözcüğü sözcüğüne kalan alt yazı aynen şöyleydi:

"Vur eski kölesi utandır onu
Bırakma uyusun uyandır onu"

Karikatürün çiziminden çok, sözler yer etmiş zihnimde. Bu sözlerde can acıtan, irkilten bir şey var. Ustaca söylenmişliği (tonlama, uyaklar) etkiyi artırıyor... 'Eski köle'nin efendisini pataklaması, dayağı yiyen bakımından, aşağılanmanın varabileceği en son nokta olsa gerek...

İlkokul dönemlerimizde ve daha sonraki yıllarda, ders kitaplarından ya da başkaca kaynaklardan kendi tarihimiz konusunda edindiğimiz bilgiler, yüzeysel, duygusal, şovencedir. Cumhuriyet döneminin bütün kuşakları için sanıyorum ki bu böyledir. Kısa bir özet yapmak gerekirse, söylenebilecek olan şudur: Türkler Orta Asya'daki kuraklık nedeniyle Anadolu'ya göçmüş, Malazgirt'teki zaferden sonra önce Selçuklu sonra Osmanlı İmparatorluklarını kurmuş, iyi padişahlar ve devlet adamları döneminde yükselen Osmanlı İmparatorluğu, kötüleri döneminde çöküntüye uğramış, daha sonra da çöken bu imparatorluğun yıkıntılarında Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur.

İddia ediyorum ki, bu ülkede okumuş yazmışlar arasında bu konuda yapılacak bir soruşturmadan alınacak sonuçlar yukarıdakinden daha kapsamlı ve derinlikli olamayacaktır.

Orta Asya'dan gelen Türkler kim?

Orada ne yapıyorlardı?

Anadolu'ya gerçekten de niye geldiler?

Bu Türkler geldiğinde Anadolu'da kimler, hangi uygarlıklar vardı? Türklerin gelişinden sonra Anadolu'da neler değişti?

Orta Asya'dan gelen Türkler Anadolu'da ne gibi değişimlere uğradılar?

Selçuklu ve Osmanlı İmparatorlukları nasıl kuruldu, nasıl yükseldi, nasıl yıkıldı?

Bu konularda özellikle yabancı dillerdeki sayısız araştırmadan değil, bizdeki ders kitaplarından söz ediyorum. Türkiye'de ilk ve orta dereceli okullardaki tarih derslerinde okutulan kitapların doğru bir insanlık ve ulus bilinci oluşturmaya değil, kafa karışıklığı ve bilinçsizlik yaratmaya yaradığını düşünüyorum. Kabahat bu kitapları yazanlarda değil, bütün bir eğitim sistemindedir.

+ + +

Türklüğümle ilgili bilincimi oluşturan bizdeki tarih kitapları değil, yurtdışı yolculuklarımda edindiğim izlenimler olmuştur. Moskova'daki bir parkta gördüğüm bir anıt tuhafıma gitmişti. Yaşmaklı bir Türk (Müslüman) kadın diz çözmüş, kendisine süngü ya da tüfeğini doğrultan Rus askerine yalvarıyordu. Bizde o dönemde resim ve heykel yasaklı olduğu için 19. yüzyıla (ya da daha öncelere) ilişkin bu gibi 'anıt'lardan yoksunuz. Yine de, beni asıl yadırgatan, bir anıtta bir kadının bu durumda gösterilmesi olmuştu...

Bulgaristan yolculuklarımda, tarihsel yerleri gezerken, 'rehber'lerin en sık kullandıkları sözlerin başında 'Türk boyunduruğu' anlamına gelen *'turetskaya iga'* sözcükleri geliyordu. Osmanlı egemenliği dönemini adlandıran bu deyim sanıyorum ki bugün de geçerliliğini korumaktadır.

Bir Yunanistan yolculuğumuzda, Atina'nın girişindeki bir duvar yazısını, gruptaki Rumca bilen arkadaş dilimize çevirmişti: *"Türk kanı için!"*

Çekoslovak halk kültürü konulu bir derlemedeki bölümlerden birinin *'Türk Egemenliği Dönemi'* başlığını taşıdığını gördüğümde şaşırmıştım.

Yugoslavya'nın (şimdiki Sırbistan'ın) Niş kentinde bir semtin adının *'Kele Kule'* (kelle kule) olduğunu, buradaki bir müzede bir Osmanlı pa-

şasının kestirdiği kafalardan artakalan kaftaslarının sergilendiğini daha önce bir röportajımda yazmıştım...

Yakınlardaki bir Yunanistan yolculuğumda, o sırada bulunduğumuz küçük bir kentin İngilizce tanıtım broşüründe *"altı yüzyıl süren Türk işgali"* diye bir söz vardı. Yunanistanlı genç çevirmene, azıcık da alayla, bir işgalin altı yüzyıl süremeyeceğini, ya da altı yüzyıl süren şeyin işgal değil başka bir şey olması gerektiğini anlatmıştım...

Batıdan, doğudan, bunlara benzer çok sayıda örnek, izlenim sıralayabilirim...

Bir ara, başka dillerde Türklere ilişkin deyimleri, başka ülkelerden edebiyatçıların yapıtlarında Türklere ve Türkiye'ye ilişkin bölümleri derlemeye merak sarmış ve bu işte epeyce de yol almıştım...

Bunları söylemekle amacım, dünyada, özellikle de yakın coğrafyada, bize ilişkin olumsuz duyguların ne kadar çok olduğunu göstermek değil...

Çünkü örnekler sadece olumsuzlarla da sınırlı değil.

Yugoslavya'da, aynı Niş kentinin yakınlarında ünlü bir kiliseyi gezerken papaz, bu tarihsel anıtın bütün bir Osmanlı egemenliği döneminde varlığını koruduğunu, yardım ve destek gördüğünü, buna karşılık Nazi saldırıları sırasında hasara uğradığını söylemişti.

Yine bir Bulgaristan yolculuğumda, o sırada Cumhurbaşkanı Yardımcısı görevinde de bulunan ünlü Bulgar şairi **Georgi Cagarov**, bir sohbetimizde yarı şaka yarı ciddi, Balkanlar'da dirlik düzenlik için, Osmanlı egemenliği gibi bir egemenliğe gereksinim olduğunu söylemişti.

+ + +

Cagarov'un büsbütün de şaka olsun diye konuşmadığını anlamak için, bu sohbetimizden yaklaşık yirmi yıl sonraki Balkan trajedisiyle **İvo Andriç**'in ölümsüz yapıtı *Drina Köprüsü*'nü birlikte okumak yeter...

Bütün bunlarla asıl söylemek istediğim, dünyada ve özellikle de ülkemizin ait olduğu (Küçük ve Büyük Asya, Kafkaslar, Ortadoğu, Balkanlar, Orta Avrupa, Akdeniz ülkeleri...) coğrafyada var olan (olumlu, olumsuz, karışık vb...) Türk ve Türkiye imgesinden, Başta 'aydın'ımız olmak üzere, kendi ülkemiz insanının habersizliği, derin bilgisizlik ve ilgisizliğidir...

Namık Kemal'ler kendilerine 'Osmanlı' deseler de Batı bu sözcüğü 'Türk'e çevirmiş, 'Genç Osmanlılar'ı 'Genç Türkler' yapmıştır.

Balkanlar'da Yunan, Bulgar, Sırp, biraz daha geç olarak Anadolu'da Ermeni aydınları arasında ulusalcılık bilinci doğup gelişmekteyken, Osmanlı'da 'Türk' sözcüğü, geriliği, köylülüğü anlatmaktaydı...

19. yüzyılın son çeyreğinde **Mehmet Emin Yurdakul**'un *Türkçe Şiirler*'ine kadar.

Mustafa Kemal'in esin kaynaklarından biri, insancıl, özgürlükçü **Tevfik Fikret**'se, bir öteki *"bırak beni haykırayım"* diye haykıran şairdir.

Mehmet Emin Yurdakul'daki Türklük bilinci şoven bir ulusçuluk değil, *"en hakir bir insanı kardeş duyan"*, *"esir yaratmayan bir Tanrıya iman"* eden, *"paçavralar içindeki yoksul"*un yaraladığı bir 'ruh'tur.

'**Mustafa Kemal** ulusçuluğu' bu bilincin ve duygululuğun sentezidir...

"Özgürlük ve bağımsızlık benim kişiliğimdir" özdeyişi, bu sentezin üzerinde yükseliyor.

Bugün gelinen bir noktada Türk aydını şizofrenik bir kişilik bozulması yaşıyor.

Bir yanda gerici, dinsel akım.

Bir yanda şoven ulusçuluk.

Bir yanda küreselci teslimiyetçilik.

Bir yanda yurtseverlikten yoksun solculuk.

Ve her yanda tutuculuk (sekterlik) ya da fırsatçılık (oportunizm)...

Dünyanın hiçbir ülkesinde hiçbir solcu, emek ideolojisini, ulusal aidiyetinin karşısına koymaz.

Bunun, bağımsızlığını antiemperyalist bir savaşla kazanmış bir ülkede özellikle böyle olması gerekir.

Üstelik bu ülkenin bulunduğu coğrafyada, yukarıda sıralanan örneklerde görülebileceği gibi, sağcısıyla solcusuyla birçok ulus, haklı ya da haksız, kendi ulusal kimliğini Türk ve Türkiye karşıtlığı temelinde oluşturmuşken...

Yazımın girişindeki karikatüre ve zihnimden çıkmadığını söylediğim alt yazıya dönüyorum...

Kimse bizim 'eski köle'miz değil ve biz kimsenin 'efendisi' değildik...

Fakat insanlık tarihinin en eski, en köklü uygarlıklarından birinin mirasçısı, sürdürümcüsü olduğumuzu bugün bizler yeterince kavrayamıyor olsak da başkaları biliyor ve bir biçimde bunu bize anımsatıyorlar...

Cumhuriyet devrimleri ise bu büyük mirasın yeni, çağdaş aşamasıdır.

Hiçbir ulus, hiçbir halk, ötekinden daha 'hakir', daha aşağı görülemez...

Fakat, en azından Küçük Asya'daki tarihimizin başlıca bir özelliği, bu tarihin hiçbir döneminde bir başka ulusun boyunduruğu altında yaşanmamış oluşudur...

Sıradan halk, sokaktaki insan, bunun bilgisine olmasa bile sezgisine, içgüdüsüne sahiptir.

Bütün davranışlarında, tepkilerinde bu özelliğinin belirtileri görülebilir.

Aşağılık duygusu halka değil bir kısım aydınımıza özgüdür.

Milletimiz uyumuyor ama uyuşturulmuş.

Bilgisi kıt, fakat sezgileri, içgüdüsü henüz sağlam...

Uyuyanlar ise, aydınlarımız ya da aydın saydıklarımızın birçoğu...

Öncelikle onların şizofrenik kişilik bozulmasından kurtulmaları gerekiyor.

Burada öncülük, emeğin ideolojisi olan solculukla kimliğimizin temellerinden birini oluşturan yurtseverlik duygusunun ayrılmaz bir bütün oluşturduğunu kavraması gereken solculara düşüyor...

Solcular bu sentezi yapabildikleri ve onu halka ulaştırmanın doğru dilini ve yollarını bulabildiklerinde, milletin hiç de uykuda olmadığı açık seçik görülebilecek...

ARSLAN BULUT

1959 Trabzon-Maçka doğumlu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Vatani görevini askeri hâkim olarak yaptı.

1979 yılında gazeteciliğe başladı. *Son Havadis, Tercüman, Ortadoğu, Akşam, Sağduyu, Kıbrıs, Kurultay* ve *Yeniçağ* gazetelerinde, yazıişleri müdürlüğü, yayın koordinatörlüğü, yayın danışmanlığı ve genel yayın müdürlüğü gibi görevlerde bulundu. Bulut, günlük yazılarına ve araştırmalarına *Tercüman*'da başladı ve diğer gazetelerde de bu çalışmalarını sürdürdü.

1993 yılında yayımlanan *Türklüğün Yeni Dünya Düzeni* kitabında, Türkiye merkezli bir bölgesel ve süper güç oluşturulabileceğini savunan ve bunun temel ilkelerini ortaya koyan Bulut, bu çerçevede Türkiye, Almanya ve Avusturya'nın çeşitli kentlerinde konferanslar verdi.

Türk-Amerikan ilişkilerini inceleyerek başladığı araştırmalarına, Türk Dünyası, Alevilik, Nüfus Planlaması, Milliyetçilik, MHP, Gladio, Küreselleşme, Büyük Ortadoğu Projesi, Atatürk, İstanbul Senaryoları ve NATO gibi konularda devam etti.

Bir Türk kurultayı toplanmasını, "Türkiye-KKTC Bağımsız Devletler Topluluğu" ve "Türk Birleşik Devletleri" modellerini ve "sıfır enflasyon"u Türkiye'de ilk olarak öneren ve gündeme getiren Bulut, çözümcü yaklaşımları ile dikkat çekti.

2001 yılında yayımlanan *Atatürk'ün Yol Haritası* eserinden sonra, Küreselleşme, Büyük Ortadoğu Projesi, NATO ve Avrasyacılık üzerindeki çalışmalarını, *Üçüncü Dünya Savaşı* eserinde topladı.

Küresel Saldırıya Küresel Cevap

Arslan Bulut

1071 **Malazgirt Savaşı** ile **Alparslan**'ın Anadolu kapılarını Türkler'e açtığı söylenir. Bu tarihi yorum eksiktir. Bilgilerimiz, Anadolu'nun ezelden Türk vatanı olduğunu göstermektedir. **Fred Hamory** gibi Macar, **Kâzım Mirşan, Selahi Diker** ve **Haluk Tarcan** gibi Türk araştırmacılar, özellikle Sümerce ile bugünkü Türkçe arasında tıpatıp benzerlikler bulunduğunu ortaya koymakta, Anadolu'da bulunan eski yazıtların öntürkçe olduğunu ispatlamaktadır. Yine Frikler, Likyalılar ve Hattiler'den kalan yazıtların öntürkçe olduğu tespit edilmektedir. Dolayısıyla, **Alparslan**'ın, **Malazgirt Savaşı** ile tapusu ezelden beri Türklere ait olan Anadolu'yu asli sahibine iade sürecini başlattığı söylenebilir. **Alparslan**, bir yandan da denize ulaşmak ve Anadolu coğrafyasına tamamen hâkim olarak Avrasya merkezli yeni bir medeniyetin öncülüğünü yapmak istiyordu. **Alpaslan** ile birlikte ve ondan sonra Danişmendler, Mengücekler, Eretna Devleti veya beylikler döneminde, Anadolu'nun her metrekaresi için kan dökülmüş, sonuçta, Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Türkler, Anadolu'da yeni bir medeniyet kurmuştur.

Osmanlı'nın son döneminde, Türkçe'nin, buna bağlı olarak Türk düşüncesinin ve bilimsel gelişmenin duraklaması ve hatta gerilemesi sonucunda, İngiltere, Fransa ve Rusya, Kızılırmak'ın batısını Rumlara, doğusunu Ermenilere teslim ederek bu topraklardaki Türk varlığını tamamen yok etmeyi planladı. Planı, 1917 devriminden sonra **Lenin** bütün dünya

kamuoyuna açıkladı. Bu plan, Ermenilere ve Kürtlere ayrı devlet kurmayı öngören **Wilson Prensipleri** ile destekleniyordu. Ermeni istilası, **İttihat ve Terakki** tarafından tehcir ile önlendi. Kürtler, Türk varlığının bir parçası olduklarını ilan etti ve bu savaşta düşman oyununa gelmedi. Karadeniz'deki Rum çeteleri **Mustafa Kemal Paşa**'nın da desteğiyle **Osman Ağa** tarafından mağlup edildi. Ege'de devlete isyan etmiş efelerin bir kısmı Rum çetelerine karşı milli mücadeleye katıldı. İç isyanlar bastırıldı. **Mustafa Kemal Paşa**'nın başkomutanlığında sürdürülen milli mücadelede, önce **Kâzım Karabekir Paşa**, Şark cephesini düşmandan temizledi. Garp cephesinde **İsmet Paşa**, Türkün makus talihini yendi. Sakarya'da düşman tuzağa düşürüldü ve son olarak Dumlupınar'da **Fevzi Çakmak Paşa**'nın ve bütün komutanların da katılımıyla büyük taarruz gerçekleşti. Ancak, Anadolu'nun yeniden Türkleşmesi bitmemişti. Halka, *"Ne mutlu Türküm diyene"* politikası ile yeniden ulus bilinci vermeye çalışan **Atatürk**, Balkanlar'da kalan Türk varlığı ile Anadolu'daki Rumların mübadelesini sağladı. Gerçi bugün anlıyoruz ki, gidenlerin tamamı Rum değildi. Yüzyıllar önce Hıristiyan olmuş, ana dilleri, mezar taşlarındaki yazıları ve hatta ibadet dilleri bile Türkçe olan, fakat dinlerinden dolayı Türk sayılmayanlar da bu kitleler içinde gönderildi. Sonuç olarak, bu tür hatalara rağmen, Anadolu'nun yeniden Türkleşmesi mübadele ile tamamlandı. İngiltere, Anadolu yaylasında kurulan milli devletin, dil ve tarih politikasını gördükçe, Türk birliği kurulabileceği ve Britanya'nın egemenliğine son verilebileceği endişesi ile savaş sırasında başaramadığı kışkırtmayı, 1925'lerde ve daha sonrasında gerçekleştirerek Kürtlerin bir kısmını ayaklandırdı. Bu isyanlar da bastırıldı. 1939'dan itibaren **Atatürk**'ün tam bağımsızlık politikası terk edildi. İkinci Dünya Savaşı'ndaki politikalar, Türkiye ile SSCB'nin arasını açmış, **Stalin**'in toprak talepleri gündeme gelmişti... Türkiye savunmasını NATO sistemine bağlamak zorunda kaldı. NATO sürecinde, Amerikan subaylarının girmediği askeri birlik kalmadı... *"Yardım yap ve denetle"* politikası uygulanıyordu.

Amerikan barış gönüllülerinin Hıristiyanlık propagandaları tutmadı ama Kurmançi ve Zaza dillerini bilen Amerikan subayları ve sözde barış gönüllülerinin ektikleri ayrılıkçılık tohumları 70'li yıllarda filiz vermeye başladı. Bu dönemin de terörle mücadele çerçevesinde atlatılması sonrasında, bu defa **Sevr**'de öngörülen, ancak **Lozan**'da reddedilen ekonomik yaptırımlar gündeme girdi. Dünya Ticaret Örgütü'nün yönlendilmesi ile IMF ve Dünya Bankası politikaları dayatılmaya başlandı.

Ayrılıkçılık da bu programla birlikte yeniden hortlatıldı. Türkiye'yi PKK ile meşgul eden emperyalist güçler, **Barzani** ve **Talabani**'ye mesa-

fe aldırdı. Kuzey Irak'ta kurulan devletçiğin, GAP bölgesini yutması esas alınmıştı. GAP bölgesindeki arazi tahsisatları gizli tutuluyordu. Karadeniz ve Ege'de sözde araştırmacılar, arkeologlar, çevreciler geziniyor ve uydurma bilgilerle Türklere Romalılar döneminden ata arıyordu. Kimi işadamları bu organizasyonları destekliyor, hatta bazıları Boğazlar'ın uluslararası bir komisyon tarafından yönetilmesini istiyordu. % 85'lik reklam gelirini yabancı sermayeden alan medya, Türk kültürü ve ahlakını boğmaya yönlendirilmişti. Bütün bunlar yetmezmiş gibi, Osmanlı'nın son döneminde ve Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında olduğu gibi tarikatlar yeniden ele alınmıştı. İngilizlerin Avrasya üzerinde geliştirdiği *"ılımlı bir halife şemsiyesinde dörtlü konfederasyon modeli"*ni bu defa ABD, bir cemaat eliyle uygulamaya çalışıyor, bu iş için de bütün Türk dünyasında örgütlenmeye gidiyordu. **Wilson Prensipleri,** yeniden BM sözleşmeleri veya **Kopenhag Kriterleri** adı altında Türkiye'ye dayatılıyordu.

Alparslan ve **Atatürk**'ün bilinçli olarak uyguladığı Anadolu'yu yeniden Türkleştirme politikası, içerden büyük darbeler yiyor, emperyalizm, silah zoruyla yapamadığını mankurtlaştırdığı kişilere yaptırmaya çabalıyordu. Milletin bütün direnç noktaları Anayasa değişiklikleri ve ekonomik baskılar ile ortadan kaldırılmak isteniyordu.

Son dönemde, bu operasyonlara Avrupa Birliği tuzağı da eklendi. Artık, Türk milletinin içinden yeni azınlıklar çıkararak milli birlik ve bütünlüğü bozmak, Avrupa'nın aleni politikası haline geliyor, sözde Ermeni soykırımını tanımak, Kürtlere özerklik veya federe devlet hakkı tanımak, Fırat ve Dicle'nin sularını uluslararası bir yönetime devretmek gibi dayatmalar artık sıradan talepler olarak 'ilerleme' raporlarında yer alıyordu.

Dünya Bankası projeleri, Soros Vakfı'nın organizasyonları ve misyonerlik faaliyetleri ile bu defa Türklere karşı farklı bir savaş veriliyor, önce ülkede bağımlı ekonomik ve siyasi güç yaratmak, sonra da bu güçle birlikte bütün halkın kimlik duygusunu bozmak ve onları sürüleştirmek politikası uygulanıyordu.

Küresel talimatlar

ABD yönetimini elinde tutan **Evangelist**'lerin küresel talimatlarını harfiyen yerine getiren, hatta parti programı haline getiren ve uygulamaya çalışan iktidarlar kuruluyor; bir lobi şirketi vasıtasıyla sonradan Türkiye'nin başbakanı olacak olan kişiye, ABD'den faksla gönderilen

CFR kaynaklı memorandumda *"Ankara, yerel yönetimlere otonomi vermek ve milli hükümetin fonksiyonlarını yerel düzeyde merkezi olmaktan çıkarmak zorundadır. Dünya, bütün hükümetlerden bunu istemektedir. Bu memoranduma göstereceğiniz ilgiden dolayı takdirlerimizi sunarız..."* deniliyordu... Söz konusu kişi de bu muhtıradaki ifadeleri, AKP'nin parti programı haline getiriyor ve başbakan oluyordu!

AKP'ye uygulatılmak istenen kanton modeli, **Butros Gali**'nin *"Dünya 200 devletli olmaktan 2000 devletli, hatta 5000 devletli bir yapılanmaya doğru gidiyor"* diye dile getirdiği CFR planının ürünüydü ve **Tayyip Erdoğan**'a gönderilen memorandum bunun açık belgesiydi. Zaten belgeyi gönderen Bakkallı adlı lobi şirketinin arkasında ABD'nin eski Ankara Büyükelçisi **Morton Abramoviç** vardı.

AKP'ye uygulatılmak istenen kanton modeli, aynı zamanda, **Sevr Antlaşması**'nda Pontus ve Kürdistan olarak çizilen bölgelerde, AMDL şirketine verilen maden ve petrol arama imtiyazı ile ilgiliydi.

AMDL şirketinin, internette kendi yayımladığı maden arama imtiyazı aldığı bölgeleri gösteren haritalarla, **Barzani**'nin internet sitesinde Kürdistan ve Yunan gizli servisinin Pontus olarak gösterdiği coğrafya bire bir aynıydı!

Paflagonia Projesi'nde ise aynen şöyle deniliyordu:

"Amacı ulusal devletlerin iç federasyonunu gerçekleştirmek olan, politik bir fenomen geliştiriliyor. Küreselleşme ve kimliği arama çalışmaları aynı paralelde seyreden iki muhakemeyi birleştiriyor. Orijinin bulunması, kişinin bölgeler ve devletler üstü bir kimlik kazanması olarak yorumlanıyor ve temelinde kişinin birçok ülkenin yurttaşıymış gibi düşünmesi fikrine ulaşılıyor. Sonuçta, en ideal biçimine, çoklu kimlik noktasına dönüşüm sağlanıyor."

'Köklere Dönüş Projesi' dosyası ile birlikte dağıtılan haritaya göre federe devletlerin adları şöyleydi: Trakya, Bitinya, Misiya, Lidya, Karya, Likya, Pamfilya, Firikya, Kilikya, Kapadokya, Galatya, Paflagonya, Pont, Ermeniya, Antakya, Mezopotamya...

Atatürk modeli

Halbuki, 20. yüzyılın en ileri adımlarından biri olan Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran irade Türk milliyetçilerinin iradesiydi. Türkiye Cumhuriyeti veya **Atatürk modeli**, bütün mazlum milletlere örnek olmuş ve

dünya çapında Hıristiyanların elindeki topraklar azalırken, Müslümanların elindeki topraklar artmıştır!

Suat İlhan'ın tespitiyle, *"Atatürk devriminden, yani 1920'den önce, bugün Batı dediğimiz medeniyetin elindeki topraklar, 25.5 milyon mil kare idi. 1993'te bu rakam 12.7 milyon mil kareye, yani yarısına düşmüştür. İslam dünyası ise 1920'de 1.8 milyon mil kare üzerinde egemenlik sahibiydi. 1993'te İslam dünyasının sahip olduğu topraklar 11 milyon mil kareye yükselmiştir."*

Bu da **Atatürk modeli** sayesinde mümkün olabilmiştir.

Demek ki, bugün yapılması gereken, saldırıya aynı yöntemlerle cevap vermektir. Düşman, ekonomik, siyasi kültürel ve psikolojik operasyonlarla Türk milletinin enerji direniş seviyesini aşağıya düşürmeye çabalıyor. O halde, Türkiye'nin ve Türk milletinin birliğini savunanlara düşen, **Alparslan** ve **Atatürk**'ün Anadolu stratejilerini Türk çocuğuna anlatmaktır. Bununla da yetinilmemeli, millet, Türk varlığına yönelik bütün iç ve dış tehditler konusunda bilgilendirilmeli, bu konularda aynı yöntemlerle kamuoyu oluşturulmalıdır. Millet doğru bilgilendirilirse, bütün tehditler kendiliğinden ortadan kaldırılır ve Türkün birbiriyle didişmeyi bırakması, zamanı verimli kullanması ve hızla gelişmesi sağlanır...

Artık her Türk, durumdan vazife çıkarmak zorundadır. Kimse ama hiç kimse kendi gücünü küçümsememelidir. Dr. **Behiç Gürcihan**'ın *Belgelerle Türk Tarihi-Dün/Bugün/Yarın* dergisinde yayımlanan "Bilgi Kuvvetleri Komutanlığı" başlıklı yazısında belirttiği gibi, *"Artık savaşlar kan dökmek yolu ile cephelerde değil, toplumu kontrol etmek yolu ile o topluma ait bilgi alanları üzerinde kazanılmaktadır ki, bu değişim, topraklarını kanlarının son damlasına kadar korumaya and içmiş uluslar için büyük tehlike arz etmektedir. Bu uluslar, hızla, topraklarını sadece kanlarının son damlasına kadar değil, aynı zamanda beyinlerinin son hücresine kadar koruma yolunda da bir bilinçlenme süreci içine girmezlerse, bu yönde gelişen ulusların işgali altında yok olup gideceklerdir. Ülkelerin askerlerinin canlarına değil, vatandaşlarının düşüncelerine kasteden bu düşük yoğunluklu savaş yöntemleri, bilgi çağı ile birlikte çok daha farklı bir boyuta sıçramaktadır. Bilgi çağı, savaşların daha uzun zamana yayılarak, yoğunluğunun hedef toplum tarafından sezilemeyecek ve dolayısı ile savunma mekanizmalarının oluşumunu meşrulaştırmayacak boyutlarda gerçekleşmesini mümkün kılmaktadır. Düşman kapıya dayandığında, büyük birliktelik sergileyerek, tekvücut olan ve Çanakkale'nin geçilmesine izin vermeyen Türk ulusunun, düşmanın kapıya dayanmadan*

ülke içine sızmaya başladığı bu çağda, Çanakkale savunmasını beyninin içinde ve bütün toplumsal katmanlarında kurması gerekmektedir."

"Gerçeğin bir kelimesi bile dünyaya bedeldir"

Bir insan, bütün insanlığı dönüştürebilecek kudrete, yaradılıştan sahiptir. Hele ki bir insanın düşüncesi, mazlum kitlelerin ruhu haline gelmeye görsün... O gücün karşısında, ne ordular durabilir, ne nükleer, ne biyolojik, ne kimyasal silahlar... Yeter ki, kitlelerin ruhu, teslimeyete alıştırılmasın... Çünkü, beyinler bilgi taarruzu ile işgal edildiği zaman, teslimiyet başlamış demektir.

Çözüm, sadece Türklük için değil, bütün mazlum milletler için, bütün insanlık için geçerli olacak ve kendisine sadece Türk dünyasından değil, bütün milletlerden taraftar bulabilecek **'üçüncü binyılın evrensel hukuk ilkeleri'**ni tespit ederek, buna uygun siyasi stratejiler geliştirerek, sadece 21. yüzyılda değil, bundan sonraki binyıllarda da adaleti hâkim kılacak toplumsal bir ruh oluşturmakta ve bu esaslar üzerinde **'bilgi kültürü'**nün geliştirilmesinde aranmalıdır...

O kudret, bütün olumsuzluklara rağmen, yine Türk gençliğinin damarlarındaki asil kandadır... Ve kimse unutmasın ki, bu kan yine o kandır...

Başında **Rockefeller** ailesinin bulunduğu güç odakları, Dış İlişkiler Konseyi, Üçlü Komisyon, Bilderberg, IMF, Dünya Bankası, Dünya Ekonomik Forumu gibi kurullarla, dünya ekonomisine hâkim durumdadır ve siyasi hedefleri *"Tek bir dünya ekonomisi, tek bir dünya hükümeti, tek bir dünya dini"*dir.

Texe Marrs *Dark Majesty* kitabında şöyle diyor:

"Yürürlükteki bu korkunç komplonun içeriği, vasat insanları rahatsız ediyor. Konfor sınırlarını sarsıyor. Gerçek, geleneksel düşünce kalıplarının içine sığmıyor ve sosyal olarak 'doğru' kabul edilen olgularla örtüşmüyor. Mevcut sistemlere duydukları güven sarsılıyor, duygusal ruh halleri tehdit altına giriyor. Çok sarsıcı ve rahatlarını kaçırıcı olabileceğinden, gerçekle yüzleşmek istemiyorlar. İsteseler bile, liderleri, politik ve ekonomik sistemleri, idealize edilen değerler hakkındaki gerçekleri öğrendiklerinde daha sarsıcı bir açmazla karşı karşıya kalma riski olduğunu da biliyorlar. Ancak Soljenitsin'in belirttiği gibi; cesur bir insanın atacağı en basit adım, bir yalanın parçası olmamaktır. Gerçeğin bir kelimesi bile tüm dünyaya bedeldir..."

Tarihi zarureti kavramak!

Bugün Türk kimliğine ve Türkiye'ye yönelik saldırılar içerden ve dışardan o hale gelmiştir ki, milletin geleceğini düşünen insanlar için ilk iş Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte kazanılan Türk kimliğini korumak için önlemler almaktır.

Atatürk döneminde, **Atatürk**'ün varlığından dolayı böyle bir korumaya ve savunmaya gerek yoktu. Ancak, 1944'ten başlamak üzere, Türkiye'de Türk kimliğine yönelik saldırılar yoğunlaşmıştır.

Öyle bir noktaya gelinmiştir ki, Türk milleti içinden kendi kimliğini reddeden insanlar türeyebilmiştir. Bir zamanlar solun evrenselliği adına bu kimlik kaybına uğrayanlar olduğu gibi son dönemde de kendi ırkını, milliyetini hakir görmeye başlayan, bunu da İslamın gereği gibi gören insanlar türedi.

Mehmet Emin Resulzade, *"Yirminci asrın Şark'ı, on dokuzuncu asır Garp tarihinin kaydettiği Amerika ihtilali ile Fransız inkılabını bir hamlede yapmak zaruretindedir. Mustafa Kemal'in büyüklüğü işte tarihin bu zaruretini kavrayışındadır. Bu şümullü dehası ile Türk milliyetçiliğinin şanlı başbuğu, aynı zamanda kurtulan Şark'ın da sembolüdür!"* demişti.

Atatürk, dünyada ulus devlet modeli dışında yaşamanın mümkün olmadığını kavrayarak, ulusal yapılarını çoktan tamamlamış devletlere karşı, üstelik işgal altındaki bir imparatorluğun elde kalan topraklarında bir direniş hareketi örgütleyip, o hareketin geniş halk kitleleri tarafından benimsenmesini sağladı; ordusunu yeniden düzenledi ve milli gücü oluşturdu, güce dayanarak savaşı kazandıktan sonra da yeni bir savaş başlatarak ulusal devrimi gerçekleştirdi. **Atatürk**, her iki savaşı sürdürürken, Rusya ile birlikte hareket etti. Aksi halde Türk devriminin başarı şansı çok zayıftı. Batı emperyalizmine karşı kendi varoluş mücadelesini veren Rusların da 'bağımsız bir Türkiye'ye ihtiyacı vardı...

Küresel bir model, küresel bir örgüt!

Peki şimdiki çözüm modeli ne olabilir?

Şimdi insanlığa dayatılan model, federalizm görüntüsü adı altında ve şirketler komünizmi vasıtasıyla ulusal yapıları çözerek, artık güç olmaktan çıkacak ulus devletler yerine, yeni bin yılın imparatorluğunu kurmaktır. Yeni düzenin sahipleri, Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiye-

ti, **'Abraham temeli'**nde birleştirerek, üç dini bu imparatorluğun ideolojisinin alt yapısı olarak kullanmaya hazırlanmaktadır. *"Hz. İbrahim de Türktü"* iddialarının sebebi, **Abraham** temelli ideolojiyi Türk halkına kolaylıkla kabul ettirebilme düşüncesidir...

O halde şimdi ne yapmalı?

Güç odakları arasındaki çelişkilerden faydalanmak gereğini söylemeye bile lüzum yok. Ancak, sırf güç odakları arasındaki çelişkilerden veya dünyadaki direnişten faydalanmak suretiyle, Türk varlığını ebediyen yaşatmak mümkün değildir. **Atatürk**, takip edilecek yolun ne olduğunu hiçbir tartışmaya imkân vermeyecek kadar açık bir şekilde ortaya koymuştur: *"Bizim yolumuzu çizen, içinde yaşadığımız yurt, bağrından çıktığımız Türk milleti ve bir de milletler tarihinin binbir facia ve ıstırap kaydeden yapraklarından çıkardığımız neticelerdir. Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz ve Türk milliyetçisiyiz. Cumhuriyetimizin mesnedi Türk topluluğudur."*

Bu çizgiye oturmuş gerçek bir direniş olmazsa, yenilenme de olmaz ve Türk milleti köle haline bile gelmez, yok edilir. **Atatürk**, bir ulusal kurtuluş hareketinin lideri ve bir devlet kurucusu olarak elbette ilk planda kendi milletinin dünyada layık olduğu mevkiye yükselmesi görüşünden hareket edecekti. Kaldı ki **Atatürk**, bütün beşeriyette gerçek huzurun teminini arıyordu. Bugün de bu temel görüş geçerlidir. Ancak, **Yeni Dünya Düzeni**'nin ve küreselleşme sloganlarının başlattığı değişim, dünyayı serbest piyasadan ziyade tek pazara, tek paraya, tek merkezli bir tekelleşmeye götürürken eşzamanlı olarak, insan hakları sloganının şemsiyesi altında ulus-devletleri etnik veya dini parçalanmaya itmektedir.

Halbuki **Atatürk**, Avrupa'nın veya Batı'nın dediğini yapmadı; Avrupa'nın, Batı'nın kendisi için yaptığını Türkiye için yaptı... Bununla da yetinmedi, bir Türk modeli ortaya koydu ve Türk devrimini örnek alan birçok ülkede halk ayaklanmaları, ihtilaller oldu ve yeni ulus devletler kuruldu. Bu, **Atatürk modeli**'ydi... **Atatürk**, direniş içinde değişimi başlatmış, değişim içinde de direnmeye devam etmişti.

Atatürk'ün ortaya koyduğu örgütlenme biçimi, emperyalizmle boğuşan milletler için küresel bir model olmuştu...

İşte onun için **'Atatürk'ün Yol Haritası'** diyorum... Bugün de aynı yöntem geçerlidir. Türkiye, bugün de mazlum milletlere örnek olmalıdır...

Eşitlik, açıklık ve adalet ilkelerini uluslararası politikanın vazgeçilmez kuralı haline getirerek, yerli üretime ve yeraltı-yerüstü kaynaklarına

dayalı, her türlü dış baskı ve dayatmayı reddeden bir anlayış içinde Türkiye çok kısa bir sürede dünyanın en güçlü ülkelerinden biri olabilir...

Yani Türkiye, kendi küresel modelini hayata geçirmelidir. Türk aydınlarına düşen görev de bu modelin felsefi, ideolojik ve stratejik temellerini atmaktır.

Ancak küresel çözüm, sadece bir ülkenin ve o ülke aydınlarının tavrıyla geliştirilemez. Türkiye, kapalı kapılar ardında insanlığın geleceği ile ilgili kararlar alan Dünya Ticaret Örgütü, IMF ve Dünya Bankası'nın gayrimeşruluğunu ortaya koyabilir. Türkiye'nin aydınları küresel sömürüye karşı, küresel bir direniş başlatabilir ve üçüncü binyılın temel ideolojik kriterlerinin eşitlik, açıklık ve adalet olduğunu, mevcut dünya düzeninin ise sömürüye dayandığını ilan edebilir. Ayrıca, dörtte üçünün karşılığı olmadığı bilinen Amerikan doları tahtından indirilip yerine altın gibi başka bir birim konulabilir.

Türkiye, bütün insanlığı, eşitlik, açıklık ve adalete dayalı **'Türklüğün Yeni Dünya Düzeni'** kuralları etrafında arkasına alabilir ve insan hakları bayrağını yükseltebilir...

Bugün dünya elitlerinin rüzgârları ile yelkenlerini şişirmeye çalışan siyasiler, iş adamları, gazeteciler, yazarlar bilsinler ki, rüzgâra karşı sörf yapan kendileridir. İnsanlık, bu çapulculara, şirketler komünizmine teslim olmayacaktır. İşbirlikçiler ise bütün dünyada cezalandırılacaktır...

Üçüncü binyılın ideolojisi, medeniyetler beşiği olan Anadolu'dan çıkacak ve bütün insanlığı manyetik alanına çekecektir.

Türk milleti, **Atatürk**'ün belirttiği gibi, bütün beşeriyette gerçek huzurun temini yolunda kendisine düşen vazifeyi yapmakla başarıya ulaşacaktır...

Tabii, *"Türkiye, IMF, Dünya Bankası ve Avrupa Birliği dayatmalarına boyun eğerek nasıl milli bir strateji takip edecek?"* sorusu da ortadadır. Ekonomiyi çökerttiler, sıra ülkenin tapusunu almaya geldi! Bu konuda milli bir tavır geliştirmeden, dünya politikasına soyunmak mümkün değildir...

Enerji direniş seviyesi

Kavimlerin Türeyişi'ni yazan etnolog-tarihçi **Gumilev** diyor ki:

"Yiğitleri ve kahramanları kendi hayatından uzaklaştıran etnos, sadeleşmeye başlar, sadeleşme etnik kolektifin direniş gücünü azaltır. Sakin ve istikrarlı dönemlerde direniş gücünün azalmış olması pek fark edil-

mez ama biyolojik bir ortamla ve özellikle komşu bir etnosla karşı karşıya kalındığı zaman (savaşta), dinamik ve fedakâr insanların yokluğu açık bir şekilde hissedilir."

Gumilev'in **Tierri Ogüsten**'den naklettiği gibi, *"Büyük işler yapanlar ayrı ayrı ihtiras sahibi enerjik bireyler değil, enerji direniş seviyesi adı verilen ortak ruhtur."*

Türk etnosunun ortak ruhu bir **Atatürk** çıkardıysa, bu, Türk milletinin içinde başka **Atatürk**'ler de bulunduğunun göstergesidir. Zaten o da *"Ben öldükten sonra yüzbinlerce Mustafa Kemal çıkacak"* dememiş miydi?

Bugün, ABD, IMF ve Avrupa Birliği'nin talepleri üzerine parlamentoya karar aldırdıklarını açıkça söyleyenlerce yönetilen Türkiye'ye karşı, ekonomik, psikolojik, sosyolojik ve etnolojik savaş açılmıştır. Irak'la birlikte Türkiye'nin de parçalanmasını, bu topraklarda Büyük İsrail'in kurulmasını öngörüyorlar. Yani büyük savaş yakındır!

Bütün olaylar gösteriyor ki, Türk milletinin ortak ruhu, enerji direniş seviyesi yok edilmek isteniyor! Fakat bilim, *"etnos, insanların planıyla, programıyla yok edilemez"* diyor.

Etnos, bir genetik, biyolojik, kültürel vakadır ve bunlar da bütünüyle doğaya bağlıdır. Herhalde **Bilge Kağan**, bilimsel bilgiye sahipti ki, *"Üstte mavi gök çökmedikçe, altta yağız yer delinmedikçe senin ilini ve töreni kim bozabilir ki!"* demişti.

Büyük şair sezgisiyle **Fazıl Hüsnü Dağlarca** haykırıyor:

"Öylesine eskidir bu toprakta düşen kan
Toprak değil Türk çıkar depremde yeraltından"

Mehmet Akif, zaten *"Şüheda fışkıracak toprağı sıksan şüheda"* dememiş miydi?

Namık Kemal'in, *"Merkez-i hake atsalar da bizi; kürrei arzı patlatır çıkarız..."* diye anlattığı gibi, Anadolu baştan başa yakılıp yıkılsa, Türk nüfusu yeni teknolojilerle yok edilse, Türk etnosu yine yok olmaz! Altaylar'dan çıkamazsa, Alpler'den, Antlar'dan başgösterir, yeniden eski gücüne, kuvvetine kavuşur...

Ancak kurtuluş için, herhangi bir güçten medet ummanın faydası yoktur. Millet, ancak *"kendi azmi ve kararı"* ile yaşanacak büyük bir felaketten kurtulabilir. Milletin kararı, tek tek bireylerin kararı ile oluşur. Dolayısıyla, kimse kendi gücünü ve potansiyelini küçümsememelidir.

Her Türkün, Türkiye topraklarına yabancı güçlerin ayak basmasına direniş hakkı vardır. Bugün Türkiye ekonomik, siyasi ve kültürel açıdan büyük ölçüde işgal edilmiş durumdadır. Dolayısıyla herkesin ama 7'den

70'e herkesin, direniş hakkı vardır! Şimdi neredeyse bütün halk gerçekleri görmeye başladı. Küresel şirketlerin güdümünde, Türkiye tarımının bile çökertildiğini, halkın açlıkla karşı karşıya kalabileceğini artık herkes fark etmeye başladı. İşte, kurtuluşu bu bilinçlenme sağlayacaktır...

Felaket ne kadar yakınlaşmışsa, kurtuluş da o kadar yakınlaşmış demektir.

Düşman göz göre göre, Kuzey Irak'ta devlet kurup, her türlü teknoloji ile donatılmış Amerikan ordusunun desteğinde Anadolu'ya yayılmayı planlıyor.

Ancak, bu topraklarda yaşayan şehit oğulları, atasını incitmez... Vermez dünyaları alsa da bu cennet vatanı... Muhtaç olduğu kudretin damarlarındaki asil kanda mevcut olduğunu bilir... Ve yurdunun üstünde tüten en son ocak sönmeden bu şafaklarda yüzen al sancağını indirmez... Yeniden haykırır bütün dünyaya:

"Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın afakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
'Medeniyet!' dediğin tek dişi kalmış canavar?"

Yeni kızılelma

Şimdi anlaşılmıştır ki, çağdaş medeniyetin ön safına geçme ülküsü, tıpkı Osmanlı'nın '**Nizam-ı Âlem**' davası gibi bir formüle ihtiyaç duymaktadır. Biz, buna '**Türklüğün Yeni Dünya Düzeni**' diyoruz.

Dünyaya düzen verme iddiası olmayan bir milletin, kendisine çekidüzen vermesi beklenemez... Dünyaya düzen vermek gibi yüksek bir iddia, toplumu birbirine düşmekten alıkoyabilir ve önce kendisine çekidüzen vermeye zorlayabilir. Yoksa, 'milletler mezarlığı'nda kaybolup gitmek de vardır. Bu yokoluştan kurtulmak, böyle yüksek bir gayenin çekim gücüyle gerçekleşebilir. Bugün, Adriyatik'ten Çin Denizi'ne kadar Türk milletinin içinde bulunduğu durum, böyle büyük ve ortak bir iddia ve ülküden mahrum oluşundan kaynaklanmaktadır.

Gerek siyasi, gerek coğrafi dağınıklığın sebebi hedefsizliktir. Hedefin, sadece Türkiye'deki Türk milliyetçilerinin gönlünde, dilinde ve elinde bulunması yetmez. Hedef, milletin çoğunluğu tarafından benimsenmedikçe, bir siyasi partinin görüşü olarak kalır. Türkiye'de milli idealler sadece kendilerine 'Türk milliyetçisi' diyenlerin idealleri olmaktan; İslami idealler kendilerine 'İslamcı' diyenlerin idealleri olmaktan; çağdaş idealler de kendilerine 'ilerici veya solcu' diyenlerin idealleri olmaktan kurtarılmalıdır...

Peki, bunu kimler yapacak?

Elbette bunu, kendilerine Türk milliyetçisi diyen, İslamcı diyen ve çağdaş diyenler yapacaktır...

Bu üç ana grubun önde gelen fikir adamları 'bir ortak bileşen'de buluşmalıdır. Buluşmaya mecburdur. Aslında kendilerini Türk kimliği dışında görenlerin sayısı veya oranı o kadar küçüktür ki, çıkardıkları yaygaraya ve gürültüye hayret etmemek mümkün değildir. Ortak bileşen **'Türklüğün Yeni Dünya Düzeni'** olabilir. Hem Türkiye'de, hem bütün Türk dünyasında, hem İslam ülkelerinde, hem de bütün dünyada, eşitlik, açıklık ve adalete dayalı bir sosyal düzeni, insan haklarını, barışı, kardeşliği kurmayı hedefleyen bir ortak bileşen... Türkler, böyle bir ideolojiye sahip olmazlarsa, ABD'nin, **'Nizam-ı Âlem'** davasını **'Yeni Dünya Düzeni'** adıyla kendisine mal etmesine ve bu davayı **küreselleşme** adı altında neredeyse dini inanca dönüştürmesine nasıl direnebilir?

Yıldızları hedef almak

Türkler insan hakları meşalesini taşırken, kimseyi din değiştirmeye zorlamayacaktır... Fakat o meşale, bütün dünyada, eşitliği, açıklığı ve adaleti, kısacası huzuru sağlamayı temsil edecektir.

Kızılelma bir hayaldir ama **'Türk Birliği'** artık hayal olmaktan çıkmıştır. Dolayısıyla yeni kızılelma, Türk birliği ile birlikte, eşitlik, açıklık ve adaleti de temsil eden bilim meşalesini, bütün dünyaya taşımaktır. Bu meşaleyi taşırken, askeri fetihler yapmak gerekmiyor... Söz konusu olan, insanlığın gönlünü fethetmektir. Bu fetih, 'ay'ın, 'güneş'in ve 'yıldızlar'ın fethiyle tamamlanacaktır. Fetihlerde kullanılacak ışık, bilimden başka bir şey değildir.

Ütopyamız olmalı!

'Türklüğün Yeni Dünya Düzeni' ile ilgili bir konferans verirken, genç bir dinleyici, *"Bu anlattıklarınızın bir kısmı hayal, ütopya değil mi?"* diye sordu... Cevabım şöyle oldu: *"Evet, ütopya... Ama ütopyanın olması değil, olmaması büyük bir eksikliktir. Hatta diyebilirim ki, bugün, Türklerin en büyük sıkıntılarından biri de insanların ortak bir hedeflerinin, bir kızılelmalarının olmamasıdır. Bizler, dünyaya düzen verecek bir millet olma idealini yeniden kazanırsak, ancak o zaman kendimize de çekidüzen verebiliriz."*

Güneşi tuğ, gökyüzünü çadır olarak gören **Oğuz Han**'dan ve binlerce Türk liderinden sonra yakın tarihte, bilhassa **Atatürk**, aynı hedefi, Türk milletine yeniden kazandırmak istemiştir. Bakınız ne diyor **Atatürk** *Onuncu Yıl Nutku*'nda:

"Türk milletinin yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda; elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müsbet ilimdir. Şunu da önemle belirtmeliyim ki, yüksek bir insan toplumu olan Türk milletinin tarihi bir özelliği de güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki, milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, doğuştan zekâsını, milli birlik duygusunu, her zaman ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek geliştirmek milli ülkümüzdür...

Türk milletine çok yaraşan bu ülkü, onu bütün beşeriyette gerçek huzurun temini yolunda, kendisine düşen medeni vazifeyi yapmakla başarıya ulaştıracaktır."

İşte **Atatürk**'te de Türk milletinin tarihi ülküsü: Beşeriyette gerçek huzuru temin etmek... Dünyaya düzen vermek ülküsü, Türk milletini kendisine karşı da medeni vazifesini yapmaya mecbur eder ve devamlı uyanık tutar.

Türklüğün Yeni Dünya Düzeni'ne, milli, dini ve insani idealleri birbiriyle bağdaştırarak, Ankara merkezli ekonomik entegrasyonun beyni ve kalbi olup Türk milletini düşmansız kılarak, kendini bile kayırmayacak bir ahlak ve adalet ölçüsüne ulaşıp ferdi hürriyeti geliştirerek, parti, mezhep ve tarikat ayrılıklarından kurtulup iktidar kavgalarını en aza indirerek, **'Türk-İslam-çağdaş'** formülü ve kızılelma meşalesi ile ulaşılabilir.

Hem merkeziyetçi, hem de yerel yönetimlere önem veren üniter devlet yapısı içinde, bütün kavimlere, dinlere, mezheplere hoşgörü ve adalet düşüncesiyle yaklaşmak, Türk devlet felsefesinden yola çıkarak 10 kişilik, 100 kişilik, 1000 kişilik ve 10 bin kişilik teşkilatlanma ile bü-

yük kurultaya giden Türk demokrasisini yerleştirmek, zekâtın devlet tarafından toplanması ile servetin zenginler arasında dönüp dolaşan bir devlet olmaktan çıkarılmasını gerçekleştirmek; bunları yaparken **Paris Şartı**'nın yerine bir **Ankara Şartı** hazırlamak, **Kopenhag Kriterleri**'nin yerine **Ankara Kriterleri** oluşturmak, Birleşmiş Milletler'in yapısını demokratikleştirerek bütün insanlığa yön vermek mümkündür.

Türk boyları ve devletleri de ancak aynı felsefeyle birlik olabilir. Güneş ülkesinin meşalesi, sadece Türkiye Türkleri değil, bütün Türk dünyası gençliğinin elindedir.

21. yüzyılın veya üçüncü bir binyılın ideolojisini hazırlarken temel ölçülerimiz kendini kayırmayan ve şiddeti reddeden bir adalet fikri ve açıklıkla bağdaşmayan eylemleri ve karar mekanizmalarını hukuk dışı kabul eden ve gizli terör olarak nitelendiren, hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü anlayışı olmalıdır.

Yine her insanı, her halkı, kendisine ait haklar ve özgürlükleriyle birlikte ayrı bir kişilik olarak değerlendirmek, kendi ekonomik ve sosyal düzenini, dilini, dinini, kültürünü onlara dayatmamak, fakat 'adalet ve açıklık' ilkelerini bütün insanlığın ortak ilkeleri haline getirmek de temel görüşümüz olmalıdır. **Atatürk**'ün dediği gibi *"istibdat fikrini öldürmek"* yani şiddeti gizli açık terörü ortadan kaldırmak, adaleti hâkim kılmak hedefimiz olmalıdır. **Yeni Dünya Düzeni** veya **küreselleşme** ideolojisi, hatta bu çerçevede **'Genişletilmiş Büyük Ortadoğu ve Kuzey Afrika Projesi'** sahiplerinin, insan haklarını, ulusları çözmek ve parçalamak için kullanması karşısında, bütün dillere ve kültürlere saygı duyarak, aralarında adalet ve açıklık ilkelerini esas almak, hem çözülmeleri durduracak, hem de bütün insanlığı kendi kişiliğini ve kimliğini korumak kaydıyla bir **'evrenli bilinci'**nde birleştirecektir. Bu fikirlerin Anadolu'dan yeşermesi, güneşin artık Anadolu'dan doğacak olması tesadüf değildir. **Yeni Dünya Düzeni**'nin veya küreselleşmenin en fazla sıkıştırdığı ülke Türkiye'dir ve en fazla sömürmek istediği coğrafya Türk dünyasıdır. O halde üçüncü binyılın ideolojisi, medeniyetlerin beşiği olan Anadolu'dan çıkacak ve bütün insanlığı manyetik alanına çekecektir.

Unutmayalım ki, yeni Türk devletini kuran Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 23 Nisan 1920 toplantısı, Müdafaa-i Hukuk Dernekleri'nin genel kuruluydu! Demek ki, bugünkü imkânlarla, bütün dünyaya çekidüzen verecek örgütlenme modelini Türk tarihinin içinden çıkarmak mümkündür. Yeter ki Türkler iman tazelesin ve günümüzün saldırı yöntemlerine, günümüzün savunma ve karşı saldırı yöntemleri ile cevap verebilsin!

TEVFİK ÇAVDAR

1931 yılında İzmir'de doğdu. İstanbul İktisat Fakültesi'ni bitirdikten sonra Devlet İstatistik Enstitüsü ve Devlet Planlama Teşkilatı'nda uzun süre görev yaptı. Bu arada ABD ve İngiltere'de mesleki araştırmalarda bulundu.

Ortadoğu Amme İdaresi Sevk ve İdare Yüksek Okulu'nda, aynı kurumun Kamu Yönetimi Uzmanlık, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi İşletme Bölümü yükseklisans ve ODTÜ Şehircilik Bölümü'nde değişik zamanlarda öğretim görevlisi olarak çalıştı.

1970'ten bu yana Türkiye'nin yakın dönem siyasi ve iktisadi tarihi üzerine çalışmalarını sürdürmektedir. Değişik gazete ve dergilerde yayımlanan makale ve incelemelerinin yanı sıra çok sayıda kitabı bulunmaktadır.

Çavdar'ın eserleri: *Osmanlıların Yarı Sömürge Oluşu* (1969), *Milli Mücadele Başlarken Sayılarla 'Vaziyet ve Manzara-i Umumiye'* (1971), *Milli Mücadelenin Ekonomik Kökenleri* (1974), *Özgürlük Kavgasında Yaşayan Geçmiş* (1981), *Yüzyıllık Pahalılık* (1983), *Talat Paşa* (1983-1984), *İttihat ve Terakki* (1991), *Türkiye'de Liberalizm* (1992), *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi* (1939-1950, 1950-1995), *Bilanço: Yüzyılın Sonunda Dünya ve Türkiye* (2001), *Örgüt ve Mücadele ile Tanışırken* (2001).

Küreselleşen Kapitalizm Türkiye Cumhuriyeti'ni Hiç Affetmedi!..

Tevfik Çavdar

Biz, otuzlu yılları şu ya da bu şekilde idrak eden kuşaklar, **Cumhuriyet** olgusunun nasıl bir uyanma olduğunu yakından biliriz. Her biri devrim olarak sunulan ekonomik, kültürel, toplumsal hamleleri dikkatle izler ve bunları artan bir heyecanla karşılardık. Babamın memuriyeti nedeniyle, Anadolu illeri arasında adeta mekik dokurduk. Demiryolları boyunca boy gösteren yeni fabrikaları övünçle seyreder, yeni inşa edilen köprülerden geçerken onları kendimiz yapmış gibi gurur duyardık. Hiç unutmam, genişletilen Eskişehir Cer Atölyesi'ni görebilmek için, gece geç vakitlere kadar, uyumadan bu kente varmamızı beklemiştim. Gittiğimiz kentlerdeki Halkevleri adeta ikinci okulumuz olurdu. Yeni kurulan her Köy Enstitüsü bizler için ayrı bir kıvanç kaynağı idi. Hele Hasanoğlan'daki başarıları duydukça, bu okulun öğrencilerinin korolarını radyodan dinledikçe nasıl duygulanırdık. **A. Haşim**'in ünlü dizesi *"Biz melâli anlamayan nesle aşina değiliz"*i, o günlerdeki heyecanımızı yansıtmak için *"Biz Cumhuriyetin ürünlerini bilmeyen kuşaklara aşina değiliz"* biçiminde de değiştirebiliriz. O günlerde yarınlara daha bir güvenle bakıyorduk. Yerli Malı Haftası'nda sınıflarımızda sergilediğimiz meyveler, ürünler sanki bizlerin tüm dünyasını anlatırcasına benimsediğimiz gelişimi simgelerdi... İşte **"Bir millet uyanıyor"** tümcesini **Attilâ İlhan**'dan duyduğumda bu nedenlerle mutlu oldum. Bir ulusun uyandığı, yıldızı-

nın parladığı anlar tarihte pek sık görülmez, görüldüğü zaman da ona dört elle sarılmak gerekir. Bu uyanışlarda aydınların, halk önderlerinin ayrı bir yeri vardır. Onların öncülüğünde yığınlar uyanmayı gerçekleştirecek hedeflere doğru inançla koşarlar.

Bir millet neye karşı uyanır? Önce sömürünün her türüne karşı uyanmalıdır. Emeğin sömürüsünden başlayarak, ulusların, halkların bir başka devlet tarafından ezilmesine, can damarlarının kesilmesine karşın uyanmalıdır. Yani emperyalizm, ulusların, halkların reddetmesi, savaşması gereken bir olgudur, bu da topyekûn bir uyanışla mümkündür.

Emperyalizmle savaşımın temel koşulu ülkenin ekonomisinden, toplumsal politikalarına kadar tam bağımsızlığıdır. Bu tam bağımsızlığı, tüm dünyadan soyutlanma olarak algılamamız gerekir. Ulusun, diğer uluslarla eşit koşullarda kuracağı bir işbirliği çerçevesinde, sömürü öğesine hiç yer vermeden, oluşturacağı bir ekonomik, siyasal ve onu destekleyen dış politika tam bağımsızlığın olmazsa olmaz öğeleridir. Bir halkın kendi ekonomik gücüne sahip olması sanırım ki bağımsız yaşamanın, diğer uluslarla eşit koşullarda ilişkisinin ana koşullarından biridir. Geride bıraktığımız yüzyıl içersinde, Osmanlı'nın son on yılı da dahil olmak üzere bu gayretlere rastlanmıştır. Bir bölük aydın, asker ve sivil düşünür bu doğrultuda çalışmalar yapmış, özellikle Balkan Savaşı'nın ağır yenilgisinden sonra *"Bu ulus nasıl kurtulacak"* sorununu gündeme getirmişlerdir. Bunlar içinde **Celal Nuri**'nin (**İleri**) *Tarihi İstikbâl* adlı yapıtı Anadolu'ya sığınmanın gereğine işaret eden ilk eserlerden biridir. Dönemin **İttihat ve Terakki** iktidarının önde gelenleri bile ciddi bir biçimde ekonomik bağımsızlığı önemsiyorlardı. Nitekim Dünya Savaşı çıktığında, müttefiklerinin bile hoşnutsuz bakışları arasında, tek yanlı kapitülasyonların kaldırılması buna örnektir. Ne var ki bunların düşlerde kalması mukadderdi. O günlerden bu yana ekonomik bağımsızlığın geçirdiği serüven, ulusun uyandığı anları da bir anlamda sergiler.

1) **Birinci Dünya Savaşı**, temelinde, emperyalist ülkelerin dünyayı yeniden paylaşmasını hedefleyen bir savaştır. Paylaşılacak bölgeler arasında Osmanlı İmparatorluğu da vardır. Osmanlı İmparatorluğu savaşta hangi emperyalist grubun yanında olursa olsun bu paylaşmadan kaçamayacaktı. Ne yazık ki yansızlık siyasası bile onu kurtaramazdı. Nitekim savaşın içine adeta sürüklenmiştir. Mağlubiyet sonrasında, İstanbul'daki hükümet, **Sevr Antlaşması**'nı imzalamaktan çekinmemiştir. **Mondros Mütarekesi**'nin imzalandığı 1918 yılının sonbaharı Türk aydınlarının da sonbaharıydı sanki. Büyük bir umutsuzluk ortalığı sarmıştı. Sonradan

1918 depresyonu diye adlandırılan bu umutsuzlukta kurtuluşu daima savaşın muzaffer emperyalistlerinden birine kapılanmakta buluyorlardı. En ciddi, yurtsever yazarlar bile **manda** konusunu tartışıyor, hatta yabancı orduların ileri gelenleri arasında, bir nevi, bunun lobisini yapıyorlardı.

Mustafa Kemal Suriye'den döndükten sonra yakın arkadaşı **Fethi Bey**'e bir gazete çıkarmaktan söz eder. **Fethi Bey** bu gazeteyi çıkararak **M. Kemal**'in durumla ilgili yorumlarına dolaylı olarak yer verir. Nitekim bu gazetede yayımlanan bir röportajında, ilk olarak, Meclis-i Mebusan seçiminden söz eder. Böylece ulusal iradenin tezahür etmesini amaçlamaktadır. Nitekim Sivas Kongresi sırasında **Mustafa Kemal** seçim düşüncesini zamanın sadrazamı **Ali Rıza Paşa**'ya kabul ettirir. Böylece Osmanlı İmparatorluğu'ndaki son seçim olan **1919 seçimleri** gerçekleştirilir. Bu meclis, Ankara'da 23 Nisan 1920'de toplanacak Büyük Millet Meclisi'nin de iskeletini oluşturacaktır.

İzmir ve havalisinin Yunan ordusu tarafından işgali, direniş kıvılcımını parlatacaktır. Bir yandan Batı Anadolu'daki **Kuvayı Milliye** hareketinin yayılması, diğer yandan **Mustafa Kemal** önderliğindeki TBMM devinimi, **Anadolu İhtilali**'nin temelini oluşturacaktır. Büyük devletlerin himayesini isteyecek kadar kötümserliğe bürünmüş yurtseverler yeniden ayağa kalkacak, yorgun savaşçılar dizi dizi Ankara'ya koşacaklardır. Anadolu'nun bu uyanması karşısında aymazlığını sürdüren İstanbul Hükümeti, Paris'te önlerine konan **Sevr Antlaşması**'nı imzalayacaktır. Bu andlaşma Osmanlı topraklarının paylaşımını, bazı küçük devletlerin kurulmasını, Türklere büyük bölümü İç Anadolu'da olan küçük bir toprak parçasının bırakılmasını öngörüyordu. İşte Anadolu bu paylaşım belgesini reddetti. O günlerin galip devletleri, ABD, İngiltere, Fransa bu reddedişi affetmeyecekti.

Savaş galibi kapitalist ülkelerin isteklerini adeta kursaklarında bırakan iki devrimi burada zikretmekte fayda vardır. Bunlardan birincisi 1917'deki **Sovyet Devrimi**'dir. Müttefikler bu devrimi boğabilmek için **Kızılordu**'nun karşısına düzmece beyaz orduları çıkarmışlar, ağır yenilgilere uğramışlardır. 1919 ve 20'li yılların İstanbul'u bu beyaz ordunun kılıç-artıklarını aylarca misafir etmiş ve kentte yıllarca etkisi hissedilecek bir **Beyaz Ruslar** devrine tanık olunmuştur. İkinci devrim ise **M. Kemal** önderliğindeki **Anadolu Devrimi**'dir. Sovyet ve Türk Devrimleri kapitalist büyük devletlerin uzun süre affetmeyecekleri olgulardır. 20. yüzyıl bu affedemeyişin izleri ile doludur. **M. Kemal** önderliğindeki Türkiye Cumhuriyeti, ekonomiden, dış siyasetine kadar birçok noktada söz

konusu devletlerin çıkarlarına ters düşen kararlarıyla dikkati çekmiş, bir anlamda ulusal uyanışın örneklerini göstermiştir.

2) **Lozan görüşmeleri** genç Türkiye'nin kendi siyasi ve ekonomik bağımsızlığını korumakta ne ölçüde kararlı olduğunu ortaya koymuştu. Görüşmelerde en çetin tartışmalar kapitülasyonlar, Osmanlı borçları vb. ekonomik sorunlar üzerinde olmuştur. Hatta konferans bir ara inkitaa da uğramıştır. Ankara tüm direncine karşın Cumhuriyet'in ilk on yılında önemli ekonomik atılımlarda bulunmadı. Savaşın kayıpları, eldeki üretim gücünün sınırlı oluşu, bir anlamda, bunun temelinde yatan nedendi. Şubat 1923'te toplanan **İzmir İktisat Kongresi**'nde, iyi hazırlanmış İstanbul tüccar ve sanayicilerinin önerileri genel ilke olarak kabul edildi. Bu ilkelerin başında serbest piyasa ekonomisinin ana kuralları gelmekteydi. Uluslararası normlara uygun ticaret ve medeni yasaların kabulü, gene dünyaca kabul gören ölçülerin uygulanmaya başlaması, bizim Batılılaşma adımları diye kolayından algıladığımız giyim-kuşam vb. gibi dönüşümlerin gerçekleştirilmesi, bir ölçüde, Batı kapitalist ülkelerince de hoş karşılanıyor, Türkiye'nin istedikleri yörüngeye oturduğu noktasına geliyorlardı. Ne var ki 1929 dünya bunalımının patlaması genç Cumhuriyet'in ekonomik yaşamında yeni kararları alma gereğini de ortaya çıkardı. Dünya ekonomik bunalımı Türkiye'yi de yakından etkiledi. Yoksullaşma arttı. Halkın şikâyetleri yükselmeye başladı. Bir anlamda yığınların içlerini dökme fırsatı olarak ele alınan **Serbest Fırka** deneyimi bir karşı devrim hareketine dönüşme eğilimi gösterdi. **Serbest Fırka**'nın kendini feshetmesinden sonra **Gâzi** yanına bazı danışmanlarını da alarak yurt gezisine çıktı. Yaygın fukaralığı gördü. Türkiye'nin kendi ayakları üzerinde durmasının, yarınlara umutla bakabilmesinin ekonomik kalkınmayla mümkün olacağına bir kez daha inandı. Türkiye tarımıyla, sanayisiyle kendine yeter bir ülke olmalıydı. Bunun için sadece kâr amacı güden özel girişimcilere, yabancı sermayeye güvenilemezdi. Kendimiz yapacaktık. Devlet sanayi ve tarımsal kalkınma için gerekli sermayeyi kendisi bulacaktı. İşte bu kararla **devletçilik** diye adlandırdığımız kamu iktisadi girişimlerinin ilk adımları atıldı. Ekonomik alanda bunlar yapılırken toplumsal ve kültürel alanda da büyük dönüşümler hazırlanıyordu. Dış siyasette, onurlu bir politikanın yaşama geçirilmesi gerçekleştiriliyordu.

3) Türk devriminin gerçek yüzü 30'lu yıllarda biçimlenecektir. Bir yandan ulus kavramının yerleştirilmesi amacıyla ele alınan ideolojik ka-

rarlar, diğer yandan yapılanları ve hedefi halka daha bir anlatabilmek için açılan Halkevleri, eğitimde Köy Enstitüleri atağı, **Saydam**'ın bir manada ana doğrultusunu çizdiği sağlık programı, tüm bunların yanısıra müzik, tiyatro ve güzel sanatlarda yaşama geçirilen atılımlar, Osmanlılık çevresinde yapay bir birlik oluşturan halkı, Anadolu güneşi altında tek bir ulusa dönüştürüyordu. Gerçek anlamda kimliksiz bir Osmanlıdan, kişiliğine sahip ve onun bilincinde olan yeni Türk tipi doğuyordu. *Onuncu Yıl Nutku*'nun sonunda **Gâzi**'nin yürekten yinelediği *"Ne mutlu Türküm diyene"* belgisi ırkçı bir söylemden çok, tek bir amaca, toplumsal ilerlemeye adanmış inanç birliğini ifade etmektedir. Genç Cumhuriyet adım adım kişiliğini buluyordu. Kapitalizmin emperyalist odakları bunu dikkatle izliyorlardı, hoşlandıkları da söylenemezdi. Cumhuriyet Türkiye'sinin atacağı her adımın kapitalistlerce değerlendirileceği ve ünlü politika deyimiyle *"bir kenara not edileceği"* aşamaya gelinmişti. 30'lu yıllardan sonra günümüze kadar zaman zaman bu köklü uyanışın parladığını, önemli kararlara imza attığını görmekteyiz. Tüm kararlar, ülkenin gerçek düşmanı sayılabilecek olan kapitalistler tarafından hesabı sorulmak üzere not edildi ve yerli sermayenin güçlenmesi ve işbirliği ile şimdi Türkiye'nin önüne bir fatura gibi uzatılmaktadır. Bu faturalar posta kutusunda birikti ve 24 Ocak 1980'den sonra da tahsil edilmeye başlandı. Yerimiz müsait değil, onun için bu faturaların en önemlilerini iki grup halinde anımsatacağız. Birinci grupta Türkiye'nin gerçek anlamda bağımsız bir ülke olarak aldığı dış politikaya yönelik kararlarını anımsamaya çalışacağız. İkinci grupta ise kapitalist ülkelerin hiçbir şekilde tasvip edemeyeceği ekonomi politikası ve sonuçlarını ele alacağız.

(I) Genç Cumhuriyet döneminde Türk dış politikası kişilikli, saygın bir çizgiyi ısrarla izlemiştir. Günlerin **'Cemiyeti Akvamı'**na üye olmayı ancak davet sonucu kabul etmiştir. Bu yaklaşım, uluslararası camiaya mensubiyetinin bile tam eşitlik prensibi içinde ele alındığını çok güzel yansıtmaktadır. **Mustafa Kemal** döneminde dış politika bizzat kendisinin çizdiği yönde, Dışişleri Bakanı **Tevfik Rüştü Aras** tarafından yönetilmiştir.

Gâzi-Aras dış politikasının temel hedeflerinden biri ülkeyi bir barış çemberiyle kuşatmaktı. Emperyalizmin at oynattığı Ortadoğu ve Balkanlar'da yer alan ülkelerin bir birlik içersinde olmaları, dayanışmayı gerçekleştirmeleri için **Balkan Paktı** ve **Sadabat Paktı** yaşama geçirildi. **Sadabat Paktı**'na Türkiye, İran ve Afganistan dahildi. **Gâzi** bu iki ülkeye, modernleşme süreçleri içerisinde el uzatmayı kendince bir ödev kabul etmişti. O dönemde Afganistan'da birçok Türk doktor, mühendis,

subay uzman olarak hizmet etmiştir. Balkanlar'ın nasıl bir ateş fıçısı olduğuna **Gâzi** bizzat yaşamında tanık olmuştur. **Balkan Savaşı**'nı o kuşakların unutması mümkün değildir. ABD ve AB'nin elbirliği ile paramparça hale getirdikleri bugünkü Balkanlar'ı göz önüne aldığımızda başarılan işin ne denli önemli olduğu bir kez daha ortaya çıkar. **Gâzi**'nin bu politikası belki şiddetini kaybetmiş ama 1960'lara kadar sürmüştür. Balkan yarımadasını her zaman sultaları altında tutmak isteyen bugünün AB'nin lokomotif ülkeleri Almanya ve Fransa'nın, o tarihte bile **Balkan Paktı**'nı pek iyi niyetle alkışlamadıkları açıktır. Nitekim Nazi Almanyası'nın ana hedeflerinden biri bu yarımada olmuştur. İtalya'nın Habeşistan'a saldırması belki de en büyük muhalefeti **Cemiyeti Akvam**'da Türkiye tarafından görmüştür. Antalya yöresinde gözü olan, on iki adalara sahip faşist İtalya'nın **'Mare Nostrum'** siyaseti karşısında gene **Gâzi**'nin dimdik durduğunu görmekteyiz.

Türkiye'nin o dönemdeki dış politikası açısından Batılı kapitalist ülkelerin affedemedikleri bir nokta da SSCB ile olan yakın ilişkileridir. **Milli Mücadele** günlerine dayanan bu ilişki, genç Cumhuriyet evresinde devam etmiştir. Onuncu yıl kutlamalarına üst düzey Sovyet önderlerinin katılması, bu katılışı belgeleyen *Türkiye'nin Kalbi Ankara* belgeselinin Sovyet yönetmen tarafından çekilişi bugünün unutulmaz anıları arasındadır. Ne yazık ki bu ilişkiyi, **İkinci Dünya Savaşı**'nın başında, İngiltere, Fransa ve Türkiye arasında imzalanan karşılıklı savunma ittifakı zedelemiştir. Bu andlaşma **İnönü**'nün Cumhurbaşkanlığı sırasında imzalanmıştır. Böylece **Gâzi** ve **Lenin** tarafından oluşturulan SSCB-Türkiye Andlaşması zor tamir edilir bir yara almış, soğuk savaş sırasında adeta zımni bir düşmanlığa kadar uzanmıştır. Türkiye'nin kapitalizmin ana çizgisine adeta gönüllü oturduğu yıllarda ise devam etmiş, ancak 1970'li yıllarda **Demirel** iktidarı sırasında SSCB ile yapılan iktisadi yardım andlaşması ile bir ölçüde düzelmiş, ne var ki bu düzelme de not edilmiştir.

Türkiye'nin **İkinci Dünya Savaşı** sırasında Almanya'ya yönelik ikircikli politikası, hatta 1942 ve 43 yıllarında Alman zaferleri sürerken bir ölçüde yan tutması, bu ülkeyle krom ticaretine izin vermesi de İngiltere ve ABD tarafından not edilmiştir. Nitekim savaş sonrası **İnönü**'nün ve onu takip eden iktidarların ABD'ye tam bağımlılığı, NATO'ya giriş, ülke topraklarının ABD üslerine açılması ile bu durumun yarattığı soğukluk giderilebilmiştir. Hatay'ın Türkiye'ye katılımı da emperyalistlerin affetmediği bir başka noktadır.

Türkiye dış politikasında ikinci uyanış 1974 **Kıbrıs Harekâtı** ile kendini göstermiştir. Kıbrıs'ta ENOSİS'i hedefleyen faşist darbenin tehdit

ettiği soydaşlarımızı koruma amacıyla gerçekleştirilen bu devinimi, kapitalist Batı'nın büyük devletleri unutmadılar. Türkiye'ye uygulanan çeşitli ambargolarla ülke ekonomisi zor durumda bırakıldı. Bugün de hâlâ bu harekâtın hesabı ABD ve AB platformlarında sorulmakta ve Türkiye'den durumu tasfiye etmesi beklenmektedir.

(II) Batılı kapitalist ülkeler hiçbir zaman Türkiye'nin devletçi diye nitelenen kamu kesimi ağırlıklı ekonomi politikasını hoşgörüyle karşılamamışlardır. 1930'lu yıllarda Sovyetler Birliği'nin desteğiyle hazırlanan sanayi programı, ekonomik bunalımın yeni arayışlara ittiği Batı kapitalistlerini fazla rahatsız etmedi. Ne var ki aynı politikaların sürdürülmesi, kamu sektörünün ulusal katma değerin % 60'ına yakın bir üretim kapasitesine sahip olması kapitalizmin serbest pazar efsanesini sarsan bir olguydu. Türkiye 1930'lu yıllarda planlamanın yararlarını yakından hissetmiştir. Demokrat Parti iktidarı sırasında bile, özellikle dış ödemeler bunalımının doruğa ulaştığı 1955-1958 yıllarında İş Bankası'nın önderliğinde bir plan çalışması da gündeme gelmiştir. CHP, 1957 seçimi öncesi ilk *'İlk Hedefler'* bildirgesinde ekonomik kalkınmanın bir plana bağlanması gereğini yüksek sesle gündeme taşımış, 1960 Mayıs harekâtından sonra hazırlanan anayasada planlama bir amir hüküm niteliğinde yer almış, Devlet Planlama Teşkilatı kurulmuştur. Ülkede Demokrat Parti'nin mirasını paylaşmaya soyunmuş olan sağ partiler, liberal ekonomiye bağlılıkları nedeniyle hiçbir zaman planlama düşüncesine karşı sıcak olmamışlardır. Adalet Partisi'nin 1961 seçimindeki temel sloganlarından biri *"Plan mı pilav mı"* biçimindeydi. Kuşkusuz planı anlatmadığınız yığınlar için dumanı üstünde tüten pilav daha bir çarpıcı gelecektir. Sağ partilerin ve sermayenin tüm muhalefetlerine karşın ilk dört planın başarılı olduğunu söyleyebiliriz. **Demirel** iktidarında planlamanın etkin alanları arasına, özel kesimi teşvik ve yabancı sermayeyi özendirme gibi iki görev de konulmuşsa da planlar kamu kesiminin ekonomik yapısını daha bir güçlendirmiştir. Başta Keban ve GAP projesi (bu da Batı'nın affetmediği bir projedir) olmak üzere ülke ekonomisinin fiziki altyapısını güçlendirmek için birçok tedbir alınmış ve yaşama geçmiştir. İthalat ikamesi yoluyla ilk adımları atılan sanayileşmede önemli kazanımlar elde edilmiştir. 1960-1980 yılları arasında hazırlanan beş yıllık planlarda da karma ekonomi yaklaşımı egemendi. Planlar kamu kesimi için emredici, özel kesim için özendirici idi. Özel kesimin de birçok konuda planlamadan yararlandığını söyleyebiliriz. Bugün birçok özel kesim şirketinin üst yönetimlerinde planlama teşkilatından yetişmiş elemanlara rastlamaktayız. **Turgut Özal**'ın müsteşarlığı dönemine rastlayan ikinci plan bile projeci yapısıy-

la dikkati çekmektedir. Diğer yandan bu planın TBMM'deki tartışmaları sırasında TİP milletvekillerinin uyarıları, planın iç tutarlılığını sağlayan unsurlardan biri olmuştur.

1970'li yıllara kadar **Keynesgil** ekonomik yaklaşımlar çerçevesi içersinde planlama kavramına **'ekonomik büyüme'** kategorisi olarak bir ölçüde olumlu bakan kapitalist kuramcılar, **Chicago ekolü**'nden yeni yaklaşımları ile bu olguyu kesinlikle reddetmeye başladılar. **Monoter ekonomi** olarak nitelenen bu yeni liberal ekonomi, tekrar kapitalizmin 19. yüzyılın acımasız ortamına dönmesine bir ölçüde neden oldu. 1970'li yıllarda Batı'da, özellikle ABD'de bu değişim meydana gelirken, Türkiye'de Sovyet ekonomik yardımlarıyla gerçekleştirilen yatırımlar meyvelerini vermeye başlamıştı. Demir-çelik, alüminyum, petrol sanayii başta olmak üzere birçok sanayi tesisi bu yardımlarla gerçekleştirildi. İki ülke arasındaki bu yaklaşımın başta ABD olmak üzere birçok kapitalist devlet tarafından, bunların da ötesinde çokuluslu tekellerce iyi gözle karşılandığını söyleyemeyiz. Türkiye'nin bu tavrı da gene not edilmişti. Bir yandan ambargoların sıkıştırdığı ekonomi, diğer yandan sol siyasetin potansiyel bir güç olarak yükselmesi, 15-16 Hazirandaki **emek uyanışı**, 1976 ve 77 1 Mayısları, yurt içerisindeki büyük sermayenin dış ortaklarıyla beraber harekete geçmesinin gereğini ortaya koymuştu. 1970'li yıllara damgasını vuran **Ecevit**'in sol söylemlerle iktidara gelerek kurduğu hükümetler de dış ve iç sermayenin harekete geçmesi gereğini daha bir güçle duyurdu. Bu kez başkomutan **Turgut Özal**'dı.

4) Yurtiçi ve yurtdışındaki sermaye odakları **Ecevit** hükümetinin kurulmasından (1978 sonu) sonra hemen saldırı hazırlıklarına başladılar. Süren ambargolar nedeniyle dış ödemeler dengesi iyice bozulmuş, **Demirel**'in deyimiyle ülke 70 cente muhtaç hale gelmişti. İçerdeki sermaye odaklarının da özendirmesiyle **Tahtakale borsası** diye o günlerde adlandırılan bir karaborsa döviz pazarı ortaya çıktı. Artık Türkiye'de Merkez Bankası'nın resmi döviz kuru yanısıra bir de karaborsa döviz kuru oluşmuştu. Tüm bunlar herkesin, özellikle hükümetin gözleri önünde oluyordu. İsteyenler Tahtakale'yi kullanarak istedikleri miktarda parayı, dış ülke bankalarına havale edebiliyorlardı. Oysa döviz kıtlığından limanlara yanaşan petrol tankerlerinin yükünü boşaltması için hükümet ünlü deyimle kılı kırk yarıyordu. Ülkede kıtlıklar başlamıştı. Nebati yağ (Sana, Vita) tamamen ortadan kalkmış, bakkallarda ancak tezgâh altından bulunabilmekteydi. Yaygın kullanımı olan filtreli sigaralar da bulunmuyordu. Özellikle özel kesim sanayii neredeyse bilinçli bir

biçimde üretim yapmıyordu. Elektrikler sık sık kesiliyor, bunun nedeni bir türlü kavranamıyordu. 1978 kışı bu zor şartlarda geçti. Bir yandan da sağ militanların başrolü oynadığı Kahramanmaraş, Çorum vb. gibi merkezlerdeki katliamlar da halkın morali üzerinde etki yapıyordu. Dolayısıyla **Ecevit** hükümetine ve onun sol söylemlerine ilişkin halkın güveni ağır ağır kaybolmaktaydı.

Sermayenin etkin muhalefeti 1979 yılının bahar aylarında başladı. Önce OECD, IMF ve Dünya Bankası vb. kurumlarda temaslar yapan **Turgut Özal**, ülkeye dönüşte bu temaslarının ışığı altında bir yeniden canlanma programını **Aydınlar Ocağı** toplantısında kamuoyuna sundu. İlk anda bu program ilgi çekmedi. Ne var ki Mayıs 1979'da TÜSİAD'ın hükümeti uyaran ve ekonomik politikada değişiklik isteyen tam sayfa ilanları gazetelerde çıktı. TÜSİAD'ın yapılmasını istedikleri açık bir biçimde ekonominin küreselleşen kapitalizmle eklemlenmesi olarak özetlenebilir. Nitekim 1979 Aralık ayında kısmi senato ve milletvekili ara seçiminde ağır bir yenilgi alan **Ecevit** istifa edince, **Demirel** tüm sağ partilerin olurunu alarak bir AP azınlık hükümeti kurdu ve ekonominin direksiyonuna da **Turgut Özal**'ı getirdi. **Özal** dışardaki temasları sırasında kapitalizmin kaleleri sayılan kurumlarla anlaşarak hazırladığı programı **24 Ocak Kararnamesi** biçiminde gündeme getirdi ve yürürlüğe soktu. **Demirel** bu konuda ona sorgusuz bir destek verdi. Kararnamenin özünde Türkiye ekonomisinin küreselleşen kapitalizmle eklemlenmesi yatmaktaydı. **12 Eylül Darbesi**'nden sonra bu eklemlenme **Turgut Özal**'ın yönetiminde adım adım uygulandı. İlkönce dış ticaret önündeki tüm engeller kaldırıldı. Sınırlar ithal mallarına açıldı. Buna karşı ihracat da Türk lirasının değer yitirmesiyle paralel olarak artıyordu. Ama dış ticaret açığı her ay yükselmekteydi. İkinci raunt ise uluslararası sermaye akımına Türkiye'nin kapılarını açmaktı. Türk lirasının konvertibilitesi bu bağlamda kabul edildi ve hızla değer yitiren Türk lirası yurtiçinde bile dolaşımda zayıfladı. Sermaye girişinin serbestleşmesi hükümetin Merkez Bankası aracılığı ile iç borç mekanizmalarını işletmesine neden oldu. Artık Türkiye uluslararası finans oligarşisinin cazibe merkezi haline gelmişti. Yurda giren, hazine bonolarına yatırım yapan sermaye kârlarını katlayarak geri dönüyordu. Uluslararası finans oligarşisi açısından Türkiye bulunmaz bir emme-basma tulumba haline gelmişti. **Özal**'dan sonra **Demirel, Çiller, Ecevit** hükümetleri zamanında da bu tek yanlı yağma sürdü. Gerçi Nişantaşı, Osmanbey vitrinlerinde, bazı lüks süper marketlerde yok yoktu ama bunları kimler alıyordu? Tam anlamıyla yurtiçi ve dışı sermayenin yönettiği bir yağma sürüyor ve bunun tek doğru

seçenek olduğu ülkenin tanınmış iktisatçıları tarafından da yineleniyordu. 1994'ten sonra krizler peş peşe geldi ve IMF heyetleri Türkiye'de karargâh kurdu. Artık Türkiye hükümetleri kendi ekonomi politikalarını belirleyemiyor ve IMF'nin direktifleri doğrultusunda ekonomik ve yeniden yapılanma adını verdikleri kararları alıyorlardı. Ülke açık bir biçimde küresel kapitalizm karşısında teslim bayrağını çekmişti. 20. yüzyılın son senesinden itibaren Avrupa Birliği de IMF'nin yanında yerini almıştı. 2005 yılına girdiğimizde küresel kapitalizmin, ABD ve AB'siyle Türkiye'nin karşısına çıkardığı faturanın sonuçlarını şöyle sıralayabiliriz:

- Ülkenin tüm ekonomik kurumları çökertilmiştir.
- Ülke ekonomisinin can damarlarını oluşturan **Kamu İktisadi Teşebbüsleri** özelleşme adı altında haraç mezat satılmış ya da bilinçli kötü yönetimle değerlerini yitirmiştir.
- Ülkenin iç ve dış borcu, ulusal katma değeri katlamaktadır. Bu borçların azalma eğilimi içersinde olduğunu söylemek bugünkü koşullarda mümkün değildir.
- Ülke bütçeleri ancak cari harcamalarla, borç faizlerine, taksitlerine yöneltilmektedir.
- Türkiye'de iktidarın ulusal egemenliği temsil eden bir kurum olarak kendi ekonomik, toplumsal ve kültürel programlarına sahip olduğunu, bunları yürüttüğünü artık söyleyemez duruma gelmiş bulunuyoruz.
- Yolsuzluklar, kayıt dışı ekonominin yaygınlığı, kara paranın önünün hâlâ kesilememesi ekonomiyi her geçen gün tehdit eden hastalıklar halini muhafaza etmektedir.
- Sağlık, sosyal güvenlik, milli eğitim gibi sosyal devletin temel unsurları bütünüyle piyasanın acımasız yönetimine bırakılmıştır.
- Dış politikada ABD ve AB dominant rol oynamaktadır.
- Son AB katılım görüşmeleri açısından Brüksel'de kabul edilen metin ise başta Kıbrıs olmak üzere kapitalistlerin Sevr'den bu yana not ettiği ve affetmediği tüm noktalar, birer borç yükümlülüğü haline getirilmek üzeredir.

Çok genel hatlarıyla özetlediğimiz gibi Batı'nın, şimdilerde küreselleşen büyük devletleri, seksen yılın hesabının faturasını tek tek çıkartmaktadırlar. Bunu, **Özal**'ın ve onun izinden giden, sözde vizyon sahibi

yöneticilerin yaptığı tahribatla zayıflatılan Türkiye'yi her açıdan muhasara altına alarak gerçekleştirmek umudundadırlar. Tüm bu söylediklerimiz açık bir biçimde göstermiştir ki suçlu sandalyesine oturtulması gerekenler, Maliye Nazırı **Cavid Bey**'den günümüze liberal, neo-liberal iktisat politikalarını düşünmeden uygulayanlardır. Batı karma ekonomiyi yansıtan planlara bile tahammül edememiştir. Aynı Batı, ülkenin kendi olanaklarıyla oluşturduğu GAP gibi projeleri bile denetim altına almak istemektedir. İşte bunun için **"Bir millet uyanıyor"** tümcesi bizi heyecanlandırıyor. **İlya Ehrenburg**'un doyumsuz romanı *Dipten Gelen Dalga* benzeri bir dalgayı heyecanla bekliyoruz. Sayımız az değil, en azından sosyalistler buna hazır.

BARIŞ DOSTER

1973 yılında Kars'ta doğdu. Kars Gâzi İlkokulu'nu bitirdi. 1990'da İstanbul Kadıköy Anadolu Lisesi'nden, 1994'te İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu.

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde, Türk siyasal yaşamı üzerine yazdığı tezle yükseklisansını, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı'ndaki dış politikasını ve Kafkasya'daki Türk topluluklarıyla ilişkilerini incelediği çalışmayla da doktorasını tamamladı.

Gazeteciliğe 1995 yılında *Nokta* dergisinde başladı. 1996 yılından bu yana *Cumhuriyet* gazetesinde çalışmakta olan Doster, Türk siyasal yaşamı ve uluslararası ilişkiler konularında çok sayıda makale yazdı.

Trakya, Bilgi ve Marmara Üniversiteleri'nde Türk Devrim Tarihi, Uluslararası İlişkiler ve Kitle İletişim Sosyolojisi dersleri verdi. Aynı konularda İngiltere ve ABD'de araştırmalar yapan Doster, *Atatürk, Türk Dünyası ve Mazlum Milletler* adlı kitabın yazarıdır.

Sözler, GOP'un niyetini ele veriyor:

GAP'ı GOP'a Feda Etmek

Barış Doster

"Tarih ihtiyatsızlar için, merhametsizdir."
Atatürk

Cumhurbaşkanlarının, başbakanların, politikacıların, diplomatların kimi sözleri gazete sayfalarına yansıdıktan sonra, belleklerde de yer eder. Çünkü bu sözler, öylesine söylenmiş sözler değildir. Sadece o günün koşulları içinde değerlendirmek de yanlış, yanıltıcı olur. Uzun vadeli hesapların, büyük çıkarların, stratejik öngörülerin geçerli olduğu uluslararası ilişkilerde bu sözler, bazen yıllar sonra anlaşılır, bazen de çok büyük eylemlere dönüşür, önümüze çıkar.

Mesela, aşırı ABD yanlısı dış politikası ile bilinen ve ülkemizi NATO'ya üye yapmak için, anayasayı çiğneyerek Kore'ye asker yollayan Demokrat Parti hükümetinin Amerikan sevdası, dönemin Cumhurbaşkanı **Celal Bayar**'ın *"Memleketi küçük Amerika yapacağız"* sözüyle tarihe geçmiştir. Aynı hükümetin, bağımsızlığı için savaşan Cezayir'e karşı, Fransa'nın yanında yer alması ve Cezayir'i tanımaması, mazlum milletlerin antiemperyalist kavgasının öncüsü ve önderi olan **Gâzi Mustafa Kemal**'e ve **Kuvayı Milliye** geleneğine çok ters, Türkiye'ye hiç yakışmayan bir tutum olarak görülmüştür. Ülkesinin bağımsızlığı için savaşan Cezayirli gençler, **Kemalizm**'i örnek aldıklarını belirtip, göğüslerinde Türk bayrağı taşırken, **Menderes**, **Truman Doktrini** ve **Marshall Yardımı**'nın çoktan etkisi altına girmiştir. Ve diğer ülkeler NATO'ya başvu-

ruyla girerken, Türkiye şehit vererek, kan akıtarak, ağır bir bedel ödeyerek üye olmuştur. Bu dönemde Türkiye Kore'ye, ABD'den sonra en çok asker gönderen ülke olarak öne çıkmış, NATO ve **Bağdat Paktı**'nda Batı yanlısı politikalarıyla dikkat çekmiş, bağlantısız ülkelerin, mazlum milletlerin lideri olma şansını ise yitirmiştir. DP'li milletvekillerine seslenirken *"Siz isterseniz hilafeti bile getirebilirsiniz"* diyen ve **Said-i Nursi**'ye (Said-i Kürdi) olan hayranlığı ile de bilinen **Menderes** döneminde gelişen irticai akımlar, ABD'nin Sovyetler'i çevrelemek için İslamı kullandığı **Yeşil Kuşak Projesi** ile birlikte ele alındığında, günümüzde ABD destekli ılımlı-İslamın gerçek adı da konmuş olur: **Amerikancı İslam**.

Demokrat Parti'nin devamı olan Adalet Partisi'nin lideri **Demirel**, siyasetimizde, öteki vasıflarının yanı sıra, ilginç sözleriyle de dikkat çeker. *"Yollar yürümekle aşınmaz", "Dün dündür, bugün bugündür", "Petrol vardı da biz mi içtik?", "Memleket 70 sente muhtaçtır", "Bana sağcılar cinayet işliyor dedirtemezsiniz"* gibi sözler, hazırcevaplığıyla da bilinen **Demirel**'in, hemen akla gelen birkaç sözüdür. 'Barajlar Kralı', 'Çoban Sülü', 'Morison Süleyman', 'Baba' gibi lakaplarla anılan **Demirel**, hem mühendis hem de politikacı olarak GAP'a koyduğu emeği ve projeye dönük inancını vurgulamak için ise şu meşhur lafı etmiştir: *"GAP'ı gaptırmam."* Ancak **Demirel** bu sözü siyasi rakiplerine karşı söylerken, çok sayıda ülke GAP'ı yakın takibe almıştır.

GOP (**Genişletilmiş Ortadoğu Projesi**) ya da BOP ise (**Büyük Ortadoğu Projesi**), ABD'nin bölgede öldürerek, yakarak, yıkarak, işkence yaparak, yönetimleri devirerek, işgal ederek, zorla sınırları değiştirerek, toplu katliamlarla yaşama geçirmeye çalıştığı bir 'demokrasi' projesidir! 11 Eylül'ün sonuçlarından en çok yararlanan ülke olan ABD, bir dış dinamik ve işgalci güç olarak bölgeye yerleşmiş, demokrasi, özgürlük, hukuk devleti, sivil toplum, insan hakları, piyasa ekonomisi inşasına başlamıştır! ABD'nin muhafazakâr ve mütedeyyin başkanı ise 11 Eylül sonrasındaki bir konuşmasında *"Teröre karşı Haçlı seferi"*nden söz etmiştir.

GAP ve GOP derken, ABD'nin iki stratejik ortağından biri olan İsrail'in (öteki stratejik ortak İngiltere'dir), ülkemizin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne ve dolayısıyla da bölgedeki dev projeye dönük ilgisini unutmamak gerekir. Yıllar önce ülkemizde görev yapan İsrailli bir diplomatın *"Türkiye'nin güneydoğusu ilgi alanımız içindedir"* şeklindeki sözleri tarihe düşülmüş önemli bir nottur. Bu ülke şirketlerinin GAP'ta aldıkları toprakların genişliği de dikkat çekici boyutlara ulaşmıştır. İsrail'in Kuzey Irak'a, özellikle de bölgedeki Kürtlere yönelik politikaları göz önüne alınırsa, BOP'un amaçlarından birinin de BİP (**Büyük İsrail Projesi**) oldu-

ğu ortaya çıkar. Bu arada, İsrail'in nasıl kurulduğunu, o dönemde toprakların nasıl satın alındığını bir kez daha anımsamak gerekir.

"Diyarbakır'ı Büyük Ortadoğu Projesi'nin merkezi yapacağız" diyen kişi Türkiye Cumhuriyeti'nin başbakanıdır. Cumhuriyet'in ve Cumhuriyetçi bakış açısının merkezi, başkenti Ankara'ya karşı, hilafetçilerle-liberallerin İstanbul merkezli bakış açısına, bir de Diyarbakır'ı merkez yapma niyetleri eklenmiştir. Bu ilimiz, Batı destekli etnik ayrılıkçıların da kendi hayali devletlerine başkent yapmak istedikleri bir kenttir ama bu sözlerin sahibinin konumu, sözlerin önemini artırmaktadır. Ve ayrıca da ülkemizdeki terörün, etnik ayrılıkçılığın ve dinsel gericiliğin arkasındaki asıl büyük gücün kim olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Aynı başbakanın, **Atatürk**'ün *"Ne mutlu Türküm diyene"* şeklindeki sözüne gönderme yaparak, *"Sen, ne mutlu Türküm diyene dersen, başkasının da ne mutlu Kürdüm diyene deme hakkı olur"* şeklinde sözler etmesi, başbakan olduktan sonra da *"Türkiyelilik bilincini"* savunması, iktidarının ve partisinin arkasındaki gücü ele vermektedir.

ABD Dışişleri Bakanı, Türkiye'yi *"İslam Cumhuriyeti"* olarak nitelerken, bu sözlerden kısa süre sonra, bu ülkenin Ankara Büyükelçisi'nin verdiği resmi davete, Fener Rum Ortodoks Patriği'ni, 'ekümenik' olarak davet etmesi ne manidar bir yaklaşım olarak kayda geçmiştir. Bu olaydan birkaç gün sonra, ABD'nin misafiri olan 'emekli vaiz'in onursal başkanı olduğu vakfın, Brüksel'de düzenlediği toplantıda da aynı patrik, yine 'ekümenik' olarak anılmıştır.

Hoşgörü, diyalog, uzlaşma ve dinler arası kardeşlik söylemleriyle öne çıkan bu 'emekli vaiz'i, 'bir din büyüğü' olarak niteleyen, AB tutkusuyla bilinen ve Yüce Divan'da yolsuzluk nedeniyle yargılanan eski bir başbakanın geçmişte, *"AB'nin yolu Diyarbakır'dan geçer"* dediği hatırlanır ise eğer, projenin hangi ayaklar üzerinde yükseldiği daha iyi anlaşılır.

Bu sözleri eden başbakanı Türk siyasetine kazandıran, şimdiki ABD Başkanı'nın babasına *"Dostum Bush"* diye hitabetmekle övünen, Birinci Körfez Savaşı sırasında kraldan çok kralcı tavrıyla öne çıkan, Türkiye'yi savaşa sokmak için çabalayan eski bir cumhurbaşkanının, *"Federasyonu tartışmalıyız"* dediği bilinmektedir. Aynı cumhurbaşkanının, *"Adriyatik'ten Çin Seddi'ne Büyük Türk Dünyası"* hayalleri de bilinir, başkanlık sistemi özlemi de, *"Kemalizm miadını doldurdu"* şeklindeki sözleri de.

Kıssadan hisse

Bazıları İstanbul, bazıları Diyarbakır eksenli, ABD ve AB çıkışlı projelerle, içeriden ve dışarıdan dayatılan; Ankara merkezli bakış açısının, Ankara'nın temsil ettiği değerlerin, Ankara'da kök salmış kurumların ve Cumhuriyet felsefesinin çökertilmesidir. İstanbul ve Diyarbakır merkezli bakış açılarını AB de, ABD de, İsrail de, Osmanlıcılar da, siyasal İslamcılar da, İkinci Cumhuriyetçiler de, etnik ayrılıkçılar da desteklemektedir. Çünkü bu projeler, hem ABD'nin işine yarayacak, hem AB'nin çıkarlarıyla örtüşecek, hem ekümenik bir patrikhaneyi içerecek, hem de İsrail'in ilgi alanlarını tatmin edecektir. Bu arada Batı destekli dinsel gericilik ve etnik bölücülük kendilerince sebeplenecekler, onların payına da birkaç kırıntı, birkaç sofra artığı düşecektir.

Aynı süreçte, **Kamu Yönetimi Reformu** ve **Yerel Yönetimler Reformu** adı altında merkezi devlet tasfiye edilerek, eyalet sisteminin, federasyonun altyapısı hazırlanırken; altkimliklerin öne çıkarılması, anadilde yayın ve eğitimin yaşama geçirilmesi, yabancılara toprak satışı, eski DEP milletvekillerinin çalışmaları ve AB'nin onları destekleyen politikaları tesadüf değildir. AB'nin ve ABD'nin çok etkili ve yetkili ağızlarının, *"Kemalizm'i Türkiye'nin gelişmesinin önündeki en büyük engel"* olarak nitelemeleri de yabana atılmamalıdır.

Demek ki, ABD'nin güdümündeki ılımlı İslam projesi ile İstanbul'un ekümenik bir patrikhanenin merkezi olması projesi örtüşmekte, aynı merkezden yönetilmektedir. Yani ılımlı ve güdümlü hilafetin başkenti de, Vatikan benzeri patrikhanenin başkenti de aynı kent olacaktır: İstanbul. Bu kentimiz böylelikle iki farklı devletin başkenti-merkezi olmak gibi tarihte ve diplomaside eşi görülmemiş bir özelliğe kavuşacaktır. İstanbul ve Diyarbakır, iki farklı devletin başkentleri olarak, ABD ve AB projelerinde yerlerini almışlardır.

BOP, **küreselleşme** süreci ile örtüşen, onu bütünleyen bir projedir. Çünkü gerek çokuluslu şirketlerin, gerekse ABD'nin güçlü ulus devletlerden hoşlanmadıkları, onları çıkarlarının önünde engel olarak gördükleri bilinmektedir. Etnik ve dinsel kapışmalarla çözülen, çökertilen, altkimliklerin, yerelliklerin öne çıkarılmasıyla zayıflatılan ulus devletlerin yerine, küçük, uzaktan kolay yönetilebilen, rahat denetlenebilen uydu devletçiklerin, şehir devletlerinin kurulması işlerine gelmektedir. Nitekim tam da bu dönemde ABD'nin ünlü düşünce üretim merkezlerinde, iki program üzerinde önemle durulmaktadır: **'Başarısız ülkeler'** ve **'Kontrol edilebilir istikrarsızlık'**.

Şüphesiz hangi devletin başarılı olup olmadığına karar verip, gereğini yapacak olan da, istikrarsızlık çıkarıp, bunu çözmek için gelip, yerleşip, o ülkeyi yönetecek olan da ABD'dir. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, özerkliğin genişletilmesi, kardeş belediyeler projesi, merkezi devletin vesayetinin zayıflatılması, temel kamu hizmetlerinin özelleştirilmesi, yetki devri gibi söylemleri en çok kullananlar ile insan hakları, demokrasi ve özgürlükler adına etnik ve dinsel boğazlaşmaları kışkırtanlar aynı güçlerdir. Bu projeleri destekleyen kaynaklar ve sözde sivil örgütler ise bellidir.

Kanlı mı, kansız mı?

28 Şubat süreci sonrasında siyasi yaşamı sona eren bir eski başbakan, henüz muhalefetteyken, *"İktidara mutlaka geleceğiz. Sorun bu gelişin nasıl olacağı. Kanlı mı, kansız mı?"* gibisinden laflar edince, Türkiye ayağa kalkmıştı. Şimdi ABD de projesini uygulamaya sokmuştur. Ve süreç nadiren kansız, genellikle kanlı işlemektedir.

Demokrasiyi, sandığı, seçimi, halkın tercihlerini 'kutsal' saydıklarını söyleyenler, Gürcistan'da ve Ukrayna'da sandıktan çıkan sonucu beğenmeyince, seçimlere, yargıya, meclise müdahale etmişlerdir. Devreye gizli servisler, sözde sivil örgütler, dünyaca ünlü zenginlerin fonlarıyla beslenen 'demokrasi', 'insan hakları' ve 'açık toplum' kuruluşları girmiştir. KKTC'de de seçimler ve **Annan Planı** için yapılan oylamada aynı yöntemler uygulanmış, hatta AB Komiseri, seçim sonuçları istedikleri gibi çıkmaz ise sonuçları tanımayacaklarını söyleyerek, adeta seçmenleri ve KKTC'yi tehdit etmiştir.

Ancak her ülke Gürcistan ve Ukrayna değildir. ABD'nin işgalinin örtülü değil açık, kansız değil kanlı olduğu ülkeler de vardır. Yugoslavya gibi, Afganistan gibi, Irak gibi. Irak'ın ardından sıranın Suriye, İran, Kuzey Kore gibi ülkelerde olduğu söylenmektedir ki, Türkiye'nin de bu sıralamaya dahil olduğu, 'herkesin bildiği bir sır' haline gelmiştir. Bu yüzden Anadolu, Ege'den, Kıbrıs'tan ve Kuzey Irak'tan çevrelenmektedir. Bu yüzden Türkiye'ye sözde Ermeni soykırımı, Heybeliada Ruhban Okulu, patrikhanenin statüsü, azınlıklar, Kürtlerin ve Alevilerin azınlık olarak tanınması, Güneydoğu'nun anavatandan koparılması gibi başlıklar üzerinden tehdit yağmaktadır. AB yetkililerinin müstemleke valilerini anımsatan tavırları, tehdit ve hakaret dolu sözleri, Diyarbakır'a her gün birkaç yabancı heyetin gelmesi, artık vaka-i adiyeden sayılan geliş-

melerdir. Bu heyetleri demokratikleşme adına alkışlayan, dış dinamikler olmazsa Türkiye'nin ilerleyemeyeceğini, Türklerin adam olmayacağını savunanların sayısı artmaktadır. Bu alkışların şiddeti ise *"Uşaklar efendilerinden daha arsız ve daha hırçın olurlar"* sözünü çağrıştırmakta ve doğrulamaktadır.

Gelişmeleri zamanında görmek, moda deyimle 'iyi okumak' gerekir. Şurası açıktır: ABD'nin dünya imparatorluğu iddiası vardır ve küresel egemen bir güç olmak için de gerektiğinde silaha başvurmaktadır. Bu yüzden; Irak'ı işgal ederken, ne uluslararası hukuku, ne Birleşmiş Milletler'i, ne meşruiyeti, ne de uluslararası kamuoyunu dinlemiştir. '**Saddam**'ı yakalamak', 'kimyasal silahları bulmak' gibi yalanların ardına saklanmıştır. Yalanlarını da ülkemizde de çok sık duyduğumuz şu terimlerle beyazlatmaya çalışmıştır: **Modernizasyon, demokratizasyon, liberalizasyon.**

Irak halkının bunları isteyip istemediği, bunun için iç dinamiklerinin yeterli olup olmadığı, toplumsal ve ekonomik yapısının, böyle bir değişime elverip vermediği gibi 'gereksiz sorularla' uğraşmamıştır. Türkiye söz konusu olduğunda, her türlü küstahlığı yapan, içişlerimize karışan, Güneydoğu'ya heyet üstüne heyet gönderen AB ise işgal sonrasında ABD'yi kınamaktan bile çekinmiştir.

AB'nin bu ürkekliğinin nedeni bellidir. ABD ile kimi önemli konularda derin görüş ayrılıkları yaşasa da, bu ülkeyle rekabet edebilecek bir güç değildir. Toplam ekonomik büyüklüğü ABD ile boy ölçüşse de, siyasal ve askeri olarak zayıf kalmaktadır. ABD ise stratejisini enerji kaynaklarını denetlemek, yeryüzünün, hatta uzayın tek hâkimi olmak üzerine kurmuştur. Ekonomik gücünü korumak için de sadece siyasal ağırlığını kullanmamakta, sık sık askeri güce başvurmaktadır. Çünkü 2007 yılından sonra dış borç yükü, sürdürülebilir olmaktan çıkacaktır. Tek başına, 15 NATO üyesinin askeri harcamalarının iki katı askeri harcama yapmanın bir bedeli vardır.

Irak'taki işgal, bu açılardan ele alındığında, ABD'nin küresel ölçekteki iddiasının ön adımı, deney sahası olarak görülebilir. Hem ihtiyaç duyduğu petrolü ele geçirmiştir, hem önemli rakiplerinin gereksinim duydukları enerji açısından yaşamsal olan bir coğrafyada enerji vanasının başına oturmuştur, hem Rusya, Çin ve İran'a coğrafi olarak yaklaşarak, bir tür çevreleme politikasının adımlarını atmıştır, hem İsrail'in güvenliği için stratejik olan bir bölgeye yerleşmiştir, hem de başıbozuk-terörist devletler olarak nitelediği devletlere mesaj vermiştir. ABD'nin gerekçeleri bunlarla da sınırlı değildir. Liste daha da uzatılabilir. Washington

tüm bunlar dışında, NATO'nun 'işsiz' kaldığı, varlık nedeninin tartışıldığı bir süreçte, pakta yeni görevler de yüklemiştir. Bu nedenle ABD için **Bin Ladin** bahanedir, **Saddam** bahanedir, kitle imha silahları bahanedir. Aynen demokrasi, insan hakları, hukuk devleti söylemlerinin bahane olduğu gibi. ABD için, ne BM kararları, ne uluslararası hukuk, ne meşruiyet, ne de uluslararası kamuoyu gibi kavramların önemi vardır.

Dünyaya serbest ticareti dayatırken, NAFTA örneğinde olduğu gibi, kendi bölgesinde bloklaşmaya öncülük etmektedir. **Küreselleşme** adı altında kendi değerlerini yaygınlaştırırken, **özelleştirme** ve **piyasa ekonomisi** gibi sözcüklerin arkasına sığınarak, Cumhuriyet'in, ulus devletin yurttaşını, çokuluslu şirketlerin ve büyük tekellerin müşterisi haline getirmektedir.

Altkimliklerin kendilerini özgürce ifade edebilmesi, yerelcilik, etnikçilik, ülkemizde kimi sol partilerin de hayli dillerine doladıkları cinsel özgürlükçülük gibi kavramlarla, geri kalmış/gelişmekte olan ülkelerde yandaş toplamakta, bu sayede bu tip ülkelerde yükselmesi gereken toplumcu, kamucu, ulusal, aydınlanmacı, antiemperyalist hareketlerin yerine, marjinal akımların gündemde öne çıkmasını sağlamaktadır. Böylelikle muhalefet ideolojik özünden koparılıp, patinaj yapmaya, enerjisini boşa harcamaya sevkedilmektedir. Bu da doğal olarak ABD'nin ve çokuluslu şirketlerin işine gelmektedir. Ulusal ve sol olması gereken örgütlerin, sendikaların, meslek odalarının ve hatta sosyalist olduğunu sanan kimi partilerin kanına giren tam da bu zehirdir.

Kıbrıs'ın artan önemi

ABD'nin değişen öncelik ve stratejileri nedeniyle, Kıbrıs'ın bu ülke için önemi artmıştır. Birkaç yıl öncesine dek, adadaki gelişmelere çok aktif olarak müdahil olmayan ABD, son yıllarda Kıbrıs sorununu, dış politika gündeminin ilk sıralarına yerleştirmiştir. Bu yeni durumu BOP ile açıklamak gerekir. ABD Kıbrıs'ta taraf olmuştur, KKTC içinde de taraf olmuştur. BM Genel Sekreteri **Kofi Annan**'ın, 191 sayfalık planı açıkladıktan iki saat sonra, Yunanistan Başbakanı'nın planı olumlu karşıladıklarını açıklaması, yani planın daha önceden sızdırılmış olması, kimin yanında taraf olduğunu ortaya koyar. Buna karşın, aynı plan hakkında KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş**'tan bir hafta içinde yanıt vermesini beklemesi, kimden yana olduğunu gösterir. KKTC'de seçilmiş

cumhurbaşkanını değil, bir tek başbakanı muhatap aldığını açıklaması, ABD'nin tercihini gözler önüne serer.

Aynı dönemde Türk Hükümeti'nin ve basının büyük bölümünün KKTC Cumhurbaşkanı'na yönelik tavrı da siyasetin hangi zemine kaydığını ve iç politikadaki ABD ağırlığını yansıtır. Hükümet, dış politikada açıkça Denktaş'ı eleştirmiş, hükümetin başı *"Gitsin kendi meclisinde konuşsun", "Danışmanlarını gözden geçirsin"* gibi sözler etmiştir. *"Bir adım önde olmak"* gerekçesiyle devlet politikasından ödün verilmiştir. *"Dış siyasette proaktif olmak"* adına, bu alandaki sürekliliğe sırt dönülmüştür. Yapılan uluorta konuşmalar, geçmiş politikalara dönük eleştiriler ve basın üzerinden girilen polemikler, Türkiye'nin elini zayıflatmıştır. Hele de Kıbrıs meselesinin 'çok uzamasından' yakınılması, uluslararası ilişkilerde eşine kolay rastlanamayacak bir diplomatik gaftır. Çünkü dış siyasette devlet politikası vardır, bunda da devamlılık esastır. Bu alanda meselelerin uzamasından bıkılmaz. Yunanistan bu mesele uzadığı için bıkmış mıdır? İngiltere 300 yıldır İspanya ile yaşadığı Cebelitarık sorunundan bıkmış mıdır?

ABD'nin Kıbrıs'a yönelik artan ilgisini, Avrasya'nın öneminden bağımsız ele almak da mümkün değildir. Çünkü BOP, büyük ölçüde Avrasya coğrafyasını içermektedir. Ve bu bölge birçok yönüyle olağanüstü öneme sahiptir. ABD, Avrasya'ya hâkim olanın, dünyaya da hâkim olacağını saptamıştır. Avrasya hem dünyanın en büyük enerji coğrafyasıdır, hem en istikrarsız bölgesidir, hem de ABD'nin en büyük rakiplerinin yaşadığı ya da yaşam sahası olarak gördüğü yerdir. 2050'de dünya nüfusunun üçte ikisi bu bölgede yaşıyor olacaktır. Enerji büyük ölçüde buradan karşılanacaktır. Ticaretin önemli bölümü burada yapılacaktır.

ABD'nin yarattığı **denetlenebilir istikrarsızlık** projesinin hangi ülkelerde uygulamaya konulduğu ve **başarısız** devletlerin hangi coğrafyada yer aldığı incelenecek olursa, Avrasya'nın **Sam Amca** için ne anlama geldiği daha net anlaşılır. ABD'nin listesindeki 'başıbozuk' ülkelerin ve 'terörist' devletlerin büyük bölümü de yine bu coğrafyadadır. Bu ülkelere karşı geliştirilen **önleyici vuruş** ya da **önleyici savaş doktrini** de yine ilk kez Afganistan'da, yani Avrasya'da denenmiştir. ABD, silahlı kuvvetlerini her yönü ve boyutuyla bu doktrine göre yapılandırmakta, ordusunu etkili, ateş gücü yüksek, ileri teknoloji kullanan, esnek ve hızlı hareket edebilen, taşınabilir birliklerden oluşan bir güce dönüştürmektedir. Buna göre dünyayı bölgelere ayırıp, komuta merkezleri oluşturmuştur. Afganistan da, Irak da, Kıbrıs da, Gürcistan da, Ukrayna da bu çerçevede ele alınmalıdır.

BOP'a karşı Avrasya

ABD'nin saldırganlığına karşı Avrasya ülkeleri de bir dizi açılım yapmaktadırlar. Bunlar arasında en önemlisi Rusya ve Çin'in başını çektikleri **Şanghay İşbirliği Örgütü**'dür. Çin'in, 2025 yılında (kimilerine göre de 2038 yılında) dünyanın en büyük ekonomisi olacağı öngörülmektedir. **Putin** liderliğindeki Rusya da eski gücüne ulaşmak için büyük çaba göstermektedir. Ayrıca bu iki ülkenin Almanya, İran ve Türkiye ile gelişen ilişkileri dikkat çekicidir.

BOP kapsamında Irak'ı bir deney sahası olarak gören ABD ise bu ülkede kelimenin tam anlamıyla batağa saplanmıştır. 8 Nisan 2004'te **Büyük Ortadoğu ve Orta Asya Kalkındırma Planı**'nı kabul ederek, gerekli yasal ve kurumsal düzenlemeleri hazırlayan, tepki alınca da, 10 Haziran 2004'teki **G-8 Zirvesi**'nde projenin adını **Geniş Ortadoğu ve Afrika** olarak değiştiren ABD, hem Irak'ta, hem bölgede, hem de dünya genelinde sert bir muhalefetle karşılaşmıştır. Çünkü ABD, **'barbarlara uygarlık taşıyan bir güç'** değil, aksine **'barbarlık yapan bir güç'** konumundadır. Hele de ABD Başkanı'nın dinsel içerikli söylemi, saldırgan politikaları, büyük silah ve petrol tekelleriyle olan yakın ilişkileri göz önünde tutulursa, Hollandalı misyoner **Adrien Savaria**'nın, daha 15. yüzyılda söylediği şu sözlerden fazlaca etkilendiği ortaya çıkar: *"Dünyanın ilkel halkları medeniyete ancak inanç ve geleneklerini terk ederek ulaşabilirler. Bu da gerekirse zorla yapılmalıdır."*

Batının doğuyu, Hıristiyanın Müslümanı, kuzeyin güneyi, beyaz adamın karaderiliyi **'zorla adam etme'**, **'yok ederek uygarlaştırma'** projesi yeni bir proje değildir ve mutlaka doğal kaynaklarla yeni pazar gereksinimleriyle, ucuz hammadde ve işgücüyle birlikte düşünülmelidir. Bu kapitalist döngüye, sömürgeci, emperyalist saldırganlığa mutlaka, ulusal kültürü ve bilinci yok etme boyutu da eklenmelidir. Ve Batı'nın bu **'uygarlık götürme çabası'** sadece okullar, sinemalar, sivil toplum örgütleri, medya vb. vasıtasıyla ele alınmamalıdır. **Medeniyet** dün olduğu gibi bugün de, mazlumlara kanla, silahla, işkenceyle götürülmektedir.

Bu medeniyeti götürenler, İran-Irak Savaşı'nda her iki tarafa da silah satmışlardır. ABD tarihine **İrangate** olarak geçen skandal hafızalardadır. **Saddam Hüseyin**'i kimlerin, hangi süreçte desteklediği de unutulmamalıdır. İsrail'in elindeki nükleer silah başlıklarını da bir kenara yazmak gerekir. Irak'ın gevşek bir federasyon haline gelmesini savunanlar, Kuzey Irak'ta bir Kürt devleti, ortada bir Sünni Arap devleti, güneyde ise bir Şii devleti öngörenler, etnik bölünmeler temelinde kurulan devletlerin ya

da etnik esaslara göre oluşturulan devlet içi özerk yapıların, her zaman barışı sağlamadığını, istikrar getirmediğini öğrenmelidirler.

Fas'tan Çin'e, Kafkaslar'dan Afganistan'a dek geniş bir coğrafyayı içeren BOP kapsamında ABD yeni bir siyasal atlas hazırlamaktadır. Ama bu hazırlık, Avrasya'nın tüm temel ve dinamik güçlerinin çıkarlarına aykırıdır. Bu süreçte, özellikle Fransa ve Almanya'nın ABD ile çelişen tercihleri nedeniyle, Ortadoğu için Avrupa bünyesinde **'Geniş Avrupa Siyaseti'** olarak nitelenen bir proje de gündeme gelmiştir. Avrupa'nın projesi de aynen BOP'ta olduğu gibi, demokrasiye geçmeleri karşılığında bölge ülkelerine, AB üyeliği dışında adeta cennet vaat etmektedir.

AB'nin oldukça ürkek de olsa, ayrı bir proje ortaya atmasının nedeni, kimi önemli konularda, ABD ile düştüğü görüş aykırılığıdır. Örneğin, ABD bölgede İsrail'in güvenliğini, 'terörizmle mücadele'yi ve Irak'taki konumunu öncelerken, AB Filistin meselesinin çözümüne ağırlık vermekte, Arap-İsrail çatışmasında da Filistin'e daha ılımlı yaklaşmaktadır. AB Akdeniz'e önem verirken, ABD daha çok Ortadoğu'yu önemsemektedir. Fransa ve Almanya, NATO'nun bütünüyle ABD güdümünde olmasına karşıdırlar. AB, büyük ölçüde NATO olanaklarını kullanan bir Avrupa ordusunu çok önemsemektedir. Ama hem 25 üyeli AB'nin blok olarak hareket edememesi, hem de başta İngiltere olmak üzere AB içinde olup da, ABD'ye yakın duran ülkelerin varlığı, birliğin elini zayıflatmaktadır. ABD askeri müdahalelere daha yatkın ve heveslidir. AB ise bu tür girişimlere karşı mesafelidir. Enerji gereksinimleri açısından da AB'nin Ortadoğu'daki çıkarları, ABD ile çelişmektedir. Sonuçta her iki taraf da, kendilerine bağımlı, zayıf, güdülebilir, uyumlu, uysal devletler istemektedirler. Ancak, emperyal merkezler arasındaki çatışma net olarak ortaya çıkmıştır.

Emperyalist merkezlerin güç kavgalarının yaşandığı ülkelerin başında Türkiye gelmektedir. Bölgesel bir güç olarak kalmak ile ABD ve Çin'in yanında küresel bir güç olmak isteği arasında bocalayan, bir yandan küresel bir güç olmayı arzularken, bir yandan da bunun bedelini ödemekten ve getireceği riskleri yüklenmekten korkan AB'nin Türkiye'ye yaklaşımında bu ruh halinin uzantıları görülmektedir. Türkiye gibi 'hazmı güç bir lokmayı' içine almaya yanaşmazken, onu bütün bütün kaybetmeyi de göze alamamaktadır. Bu yüzden, **Türkiye'yi içine almadan, elinin altında, yanında tutmak** istemektedir. Çünkü küresel çapta iddialı bir güç olmak için; jeopolitik, stratejik, siyasi, askeri ve kültürel açıdan Türkiye'ye gereksinimi vardır. Ekonomik alanda, Türkiye'den alacağını zaten almış olan (özellikle de Gümrük Birliği sayesinde) AB, bölgesel güç

olarak kalmayı tercih etmesi durumunda ise Türkiye'yi içine almadan, ondan yararlanmayı tercih edecektir ki, mevcut durum, bu tercihi yansıtmaktadır.

ABD açısından ise **'soğuk savaş'ın 'kanat ülkesi'**, hatta olası bir saldırı durumunda **'cephe ülkelerden birisi'** olan Türkiye, **'soğuk savaş'** sonrasında BOP ve Avrasya bağlamında öne çıkmaktadır. Çünkü Anadolu, dünyanın çekişme merkezinin ortasındadır. Anımsanacak olursa, 1980'lere dek Türk-ABD ilişkilerinde öne çıkan bir Ortadoğu vurgusu yoktur. Bu vurgu, **Birinci Körfez Krizi** ile birlikte öne çıkmış, ABD, **Carter Doktrini** uyarınca, Ortadoğu'da daha aktif rol almaya başlamıştır. O döneme dek, İran, İsrail ve kimi Arap ülkeleri gibi 'güvenilir müttefikleri' sayesinde bölgeyi uzaktan yöneten Washington, İran'daki **İslam Devrimi** sonrasında, politikalarını gözden geçirmiştir. 1990'lara dek Türkiye ile ilişkilerini ekonomik işbirliği ve NATO çerçevesindeki bir savunma temelinde ele alan, ülkemizdeki ağırlığını ve üslerin kullanımını önemseyen ABD yönetimi, **'soğuk savaş'ın** bitmesiyle, Türkiye'ye bir **'koç başı'** ya da **'acil müdahale gücü'** görevi yüklemek istemiştir. Avrasya coğrafyasında, kendi aleyhine büyük sonuçlar doğuracak ittifaklara karşı da, BOP çerçevesinde Türkiye'ye farklı bir model biçmiştir.

Ancak bir Anadolu deyimiyle, "evdeki hesap, çarşıya uymamaktadır." ABD, "Dimyat'a pirince giderken, evdeki bulgurdan olmak" tehlikesiyle karşı karşıyadır. ABD ile AB'nin desteğini arkasına alan ve TBMM'de mutlak gücü olan bir iktidarın tüm çabasına rağmen geçmeyen **1 Mart tezkeresi**, Ankara ile Washington arasındaki **'stratejik ortaklık'** palavralarını toprağa gömmüştür. ABD'nin Irak'ı işgal ederek, İran ve Suriye'yi ise etmeyi düşünerek Anadolu'yu çevrelemek istemesi, Türk halkı nezdinde zaten oldukça zayıf olan konumunu, daha da aşağılara çekmiştir. Süleymaniye'de 11 Türk askerinin başına geçirilen çuvalın yarattığı bunalım ise ABD karşıtlığını en üst noktalara taşımıştır. Üstelik bu durum, öncü şoklarını uzun süredir veren bir düşüncenin, daha diri ve güçlü biçimde, farklı toplumsal kesim ve siyasal tercihlerin ittifakıyla filizlenmesini sağlamıştır: **Ulusalcı ve Kemalist Avrasyacılık**.

İncirlik Üssü, ABD için eskisi kadar önemli olmayabilir. Ama bu ülkenin, Hazar Havzası için, doğu-batı enerji koridoru için, Kafkaslar'ın denetimi için, Karabağ sorununun çözümü için, Ermenistan'ın batıya açılması için, Türk Cumhuriyetleri'ndeki etkinliği için, İslam âlemi için, Balkanlar'ın denetimi ve İsrail'in güvenliği için Türkiye'ye gereksinimi vardır. Oysa Türkiye'de rüzgâr, iktidardaki partinin, büyük sermayenin ve konvansiyonel medyanın açık tercihine rağmen, ABD'den yana esmemektedir.

İki ülkenin tepkileri ve algıları da hızla farklılaşmaktadır. ABD tek kutuplu dünya düzeninde ısrar ederken, Türkiye'de çok kutupluluğu savunan eğilim kuvvet toplamaktadır. ABD, bölgemizde 'denetlenebilir istikrarsızlıklar' yaratırken, Türkiye bölgedeki belirsizliklerden rahatsızdır. ABD, Kuzey Irak'taki Kürtlere destek verirken, Türkiye bu grupların faaliyetlerini endişeyle izlemektedir. ABD, Irak'ı işgal ettikten sonra, bu ülkenin toprak bütünlüğü konusunda verdiği tüm sözleri unutmuştur. Türkiye açısından ise Irak'ın bütünlüğü, yaşamsal bir konudur. ABD Türkmenlere saldırır, yapılan saldırıları doğrudan ya da dolaylı biçimde desteklerken, Türkiye bu gelişmelerden büyük rahatsızlık duymaktadır. ABD, Irak'taki Kürt gruplarla, **Barzani**, **Talabani** ve terör örgütü **PKK-Kadek-Kongra Gel**'le işbirliği yapmakta, onları gütmektedir. Türkiye ise bu gruplara karşı sert tavır alınmasını istemekte, terör örgütünün ABD tarafından kollandığını düşünmektedir. ABD, İran ve Suriye'ye sürekli gözdağı verriken, Türkiye bu iki ülke ile geçmişte önemli sorunlar yaşasa da, gelinen noktada ilişkilerini geliştirmekte, toprak bütünlüklerini savunmaktadır. ABD, küreselleşmenin bir gereği olarak yurttaş değil müşteri, ulus değil altkimlik yığını yaratmaya, yerellikle, etnik kökenle, feodal kalıntılarla, mezheple, tarikatla, cemaatle, aşiretle bir 'demokratik Irak' kurmaya çalışmaktadır. Türkiye'nin Milli Mücadele ile kazanıp, Cumhuriyet ile kurumsallaştırdığı yapı ise yurttaş kimliğini esas almaktadır. ABD, Türkiye'yi ılımlı İslami modele örnek olarak tasarlarken Türkiye, cumhuriyetçi, aydınlanmacı bir laikliğe vurgu yapmaktadır. ABD, bölgede istemediği iktidarların sandıktan çıkabileceği kaygısı ile şeklen demokratik olan rejimler öngörürken, Türkiye'de 'dipten gelen dalga' 1950'den bu yana yaşadığımız demokrasi deneyimine halkçı, ulusal, cumhuriyetçi ve sınıfsal anlamlar yüklemektedir. ABD, bölgemizde ve dünyada yeni krizler yaratırken, NATO'nun sıraladığı 16 kriz bölgesinin 13'üne komşu olan Türk halkı, ABD'yi başlıbaşına bir kriz nedeni olarak görmektedir. ABD, Irak'ın Vietnam olmasının kaygısını duyup bataktan kurtulmaya çalışırken, Türk kamuoyu Irak halkının direnişini desteklemektedir.

Kısacası, ABD'nin BOP hesapları pek tutmamaktadır. Her şeyden önce bölgede böylesi büyük bir dönüşüm için gereken siyasi irade, kültürel altyapı, toplumsal bilinç ve yeterli ekonomik kaynak yoktur. Ayrıca, ABD ekonomisi kalıcı bir düzen değişikliği için bölgeye uzun süre kaynak aktarabilecek güce sahip değildir. Zaten ABD'nin faturayı cebinden ödemek gibi bir niyeti de yoktur. ABD'nin tüm baskılarına karşın, bölge ülkelerinden, özellikle de bölge halklarından projeye destek gelmemiş,

aksine ABD karşıtlığı daha da güçlenmiştir. ABD destekli İsrail'in Filistin halkına karşı uyguladığı insanlık dışı yöntemler, Amerikan karşıtlığını daha da keskinleştirmektedir. Ayrıca ABD, kendisi açısından stratejik bir hata yaparak, BOP'u göreli istikrarlı ve sakin bir ortamda başlatmamış, aksine çok kanlı, zalim ve vahşi bir işgal sürecinde başlatmıştır ki, bu da bölge halklarının, zaten karşı oldukları proje hakkındaki kuşkularını derinleştirmiştir. ABD'nin, kendisi açısından bir diğer hatası da, bataktan kurtulmak, yükünü hafifletmek ve işgale az da olsa meşru bir destek bulmak için NATO'yu işin içine sokma çabalarıdır. Çünkü Ortadoğu'nun gözünde NATO iç güç değil, dış güçtür ve ABD'nin yedek lastiği olarak görülmektedir.

ABD'nin Ortadoğu hesapları içinde önemli yeri olan İran'ın, Afganistan ve Irak işgalleriyle çevrelenmesi, bu ülkedeki Azerilerin ve Kürtlerin Amerika'nın yakın ilgi alanı içinde olması da büyük tepki çekmektedir. Washington, İsrail-Türkiye-ABD hattına karşı, Çin-Rusya-İran hattının oluştuğuna inanmakta, Türkiye'nin de bu eksenle ilişkilerini geliştirmesinden kaygılanmaktadır. Bu gelişmelere karşı ABD, bilinen yöntemleri ile bir dizi önlem alırken, **Barış İçin Ortaklık** (BİO) projesi kapsamında da Gürcistan ve Azerbaycan'ın NATO üyesi olması öngörülmektedir. En önemlisi de Kürtlere, Türkiye, İran, Suriye ve Irak'tan koparılacak topraklarda, İsrail'in kanatları altında bir devlet kurma sözü verilmiştir.

Türkiye'deki İkinci Cumhuriyetçilik tartışmalarını, bu projenin yandaşlarını, özgürlük, sivil toplum, demokrasi, hukuk devleti, insan hakları, piyasa ekonomisi nutuklarını, bu nutukları atan İslamcı, Kürtçü, solcu (!) ve İkinci Cumhuriyetçilerin ittifaklarının içeriğini, Kamu Yönetimi Yasa Tasarısı ve Yerel Yönetimler Reformu'nu, BOP kapsamında bir kez daha değerlendirmek gerekir. Hepsinde ortaya çıkan ortak söylem; **'cumhuriyetin azaltılarak, demokrasinin çoğaltılması'**, devletin vesayetinin zayıflatılması, yetki devri, âdem-i merkeziyet, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, devletin kamusal, toplumsal ve ulusal nitelikli hizmet alanlarından çekilmesi, bu alanların yerel yönetimlere ve özel sektöre devri, yurttaşın müşteriye dönüşmesi, federasyonun altyapısı niteliğinde olan yasal düzenlemeler, laikliğin içinin boşaltılması, altkimliklere özgürlük ve kamusal alan serbestisi, tarikat ve cemaatlerin sivil toplum örgütü olarak kabul edilmesi, Güneydoğu Anadolu'daki kardeş belediyeler projesi ve Batı'nın Türkiye'yi sıkıştırdığı her alanda, keskin bir Batı yandaşlığı (yandaşlık yerine yaranma, yamanma ve yanaşma terimleri de kullanılabilir) olarak karşımıza çıkar.

Hedefteki ülkelerin birliği

Avrasya coğrafyasındaki ülkelere bakıldığında ise hepsinin Batı kaynaklı bölünme tehdidiyle karşı karşıya oldukları görülür. Büyük yeraltı zenginlikleri bu ülkelerdedir ama yoksuldurlar. Büyük bölümü emperyalizmle boğuşmuş ve/veya boğuşmakta olan ülkelerdir ve bir kez daha aynı düşman tarafından çevrelenmektedirler. Mazlumlara örnek olan ulusal-antiemperyalist devrimler de, önderler de yine bu coğrafyadan çıkmıştır.

Bu coğrafyada öne çıkan Rusya, Çin, Türkiye, İran, Hindistan gibi ülkelere baktığımızda, hepsinin büyük kültürler olduklarını, büyük devletler kurduklarını, büyük uygarlıklar geliştirdiklerini görürüz. Hepsinin, Batı'nın hedefindeki ülkeler olduklarını, hepsinde Batı kaynaklı iç karışıklıklar yaşandığını görürüz. Hepsi için bölünme tehlikesi söz konusudur. Hepsi de tek kutupluluğa karşıdırlar. Ekonomileri gelişmekte olan bu ülkeler, karşılıklılık, eşitlik ve içişlerine karışmama temelinde ittifak yapabilirlerse, sadece bölge değil, dünya dengeleri de değişecektir. Çünkü dünyanın merkezi doğuya kaymaktadır. Önümüzdeki süreçte önemli gelişmeler, ağırlıklı olarak Asya'nın doğu ve güneydoğusunda yaşanacaktır. Batı bu nedenle, kendi içinde bölgesel birlikleri savunur, komşuları ile ilişkilerini en üst düzeye taşırken, Avrasya coğrafyasındaki ülkelere tam aksini önermekte, bu ülkelerin aralarını açmak için tertiplere girişmektedir.

Bölgenin, 'sadece Asyalı' ya da 'sadece Avrupalı' olarak tanımlayamayacağımız, sınıflandıramayacağımız, sınırlandıramayacağımız bir coğrafi, tarihi ve kültürel sentezi vardır. Bu nedenle Batı Avrupa, Rusları kendisinden görmemekte, Hıristiyan olmalarına rağmen tam bir Avrupalı saymamaktadır. Aynı şekilde Türkleri sadece Asyalı ya da yalnızca Avrupalı olarak nitelemek de, dar, sığ ve sınırlayıcı bir yaklaşımdır. Bu yüzden, Avrasya'daki Asyalı, Avrupalı, Egeli, Akdenizli, Balkanlı, Kafkasyalı, Ortadoğulu kültürleri hep birlikte, eşzamanlı olarak düşünmek ve ortak sentezi bunun üzerine kurmak gerekir. Bu kimlik, tüm bu coğrafyalardan, uygarlıklardan ve kültürlerden beslenen ama onlardan ibaret olmayan, onları da besleyen özgün bir kimliktir. Tarihsel, coğrafi, toplumsal, kültürel temelleri vardır. Günümüz dünyasına ilişkin de politik, diplomatik, ekonomik ve stratejik hedefleri olmalıdır.

ALPASLAN IŞIKLI

1940'da Amasya'da doğdu. Yükseköğrenimini SBF'de gördü. Öğrencilik yıllarında SBF'de Talebe Cemiyeti Başkanlığı yaptı. 1961'de SBF'den mezun oldu. Fransa'da lisansüstü öğrenim gördü. 1962'de asistan olarak girdiği SBF'de 1980'de profesör oldu. İngiltere ve Fransa'da bilimsel çalışmalar yaptı.

1983'te 1402 sayılı yasaya dayanılarak görevine son verildi. 1989'da İdare Mahkemesi kararıyla görevine döndü. 1990-1994 yıllarında Mülkiyeliler Birliği Başkanlığı, ardından bir dönem Öğretim Üyeleri Derneği Başkanlığı yaptı.

Halen, SBF Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Başkanı, Ankara Üniversitesi Yönetim Kurulu üyesidir ve Cumhurbaşkanı Sezer tarafından seçilmiş YÖK üyesi dir. Işıklı'nın yerli ve yabancı dillerde yayımlamış çeşitli çalışmaları vardır. Üniversite içi çalışmalarının yanı

sıra değişik sendikalar ve demokratik kitle örgütleri bünyesindeki etkinliklere katkıda bulunmaktadır.

Işıklı'nın başlıca yayınları şunlardır: *"Toplu İş Sözleşmeleri ve Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri", "Sendikacılık ve Siyaset", "Bir Başka İktisat", "Kuramlar Boyunca Özyönetim ve Yugoslavya Deneyi", "Küreselleşme ve Demokratikleşme", "Sosyalizm, Kemalizm ve Din", "Devlet ve Demokrasi", "Said Nursi, Fethullah Gülen ve Laik Sempatizanları", "Gerçek Örgütlenme", "Gün Doğmadan".*

AB ve GOP Kıskacında Türkiye

Alpaslan Işıklı

Üzerinde yaşadığımız bu ihtiyar küre, yine bazı önemli olaylara gebe görünüyor.

Neler olabileceğini kestirmek, öncelikle nelerin olup bittiğini anlamamızı gerektirir. Olup bitenler, kuşkusuz, dünya ölçeğinde başlatılmış bulunan ve giderek yaygınlaştırılmaya ve derinleştirilmeye çalışılan bir ideolojik dayatmayla temelden bağlantılıdır.

Gündüzlerin olmadığı bir dünyada, geceyi şuurlandırmak mümkün olmayabilirdi. Bunun gibi, karşıtları ortadan kaldırılan bir ideolojinin kendisinin de olmadığına hükmedilebilir. Bu nedenledir ki tek ve alternatifsiz bir ideoloji, sanki kendisi bir ideoloji değilmişçesine **'ideolojinin sonu'** ve hatta **'tarihin sonu'** söylemleri arasında egemen kılınmak istenmekte.

Eskiler, kervancıların günün ağardığını sanarak vaktinden önce yola çıkmalarına ve bu yüzden karanlıkta haramilere yem olmalarına sebep olan seher yıldızına 'kervan kırdıran yıldızı' derlermiş.

Sovyetler'in serüveni biraz da buna benzemiştir. Ve, Sovyetler'in çöküşünü, sosyalizmin sonu olarak göstermeyi geniş ölçüde başarmışlardır. Ne var ki doğmamış bir şeyin batması da mümkün değildir.

Bugün yeryüzünde egemen kılınmak istenen ideolojinin adı **yeniliberalizm**'dir (**neoliberalism**). Oysa, **yeniliberalizm**, ne yenidir ne de liberalizm sözcüğünün çağrıştırdığı gibi özgürlükçüdür. Şili'den Irak'a kadar **'serbest piyasa ekonomisi'**, **'piyasa mekanizması'** vb. gibi adlar-

la hayata geçirilmek istendiği her yerde, temel hak ve özgürlüklerin yok edilmesi sonucunu da beraberinde getirdiği görülmüştür.

Yeryüzü, liberalizm, daha açık adıyla, 19. yüzyıl vahşi kapitalizmi ile tanışalı çok oluyor. Batı dünyasından kaynaklanan liberalizm, dünyaya, sömürü, sosyal adaletsizlik, ekonomik bunalımlar, açlık, yoksulluk, ırkçılık ve dünya savaşları getirmiştir.

Yaşanılan acı deneyimlerin ardından, **İkinci Dünya Savaşı** sonrası dönemde Batı ve Kuzey Avrupa'da, bir cankurtaran simidi gibi işlev gören sosyal devlet kurumları hayata geçirilmiştir. Türkiye'de ise sosyal devletin uluslararası sömürü üzerinde temellenmeyen ve kronolojik açıdan biraz daha eskiye dayanan bir türü olarak **Kemalizm** doğmuştur. Ancak, sosyal devletin ömrü çok sürmemiş; 70'li yıllardan itibaren tırmanışa geçen **yeniliberalizm** ile birlikte adeta hafızalar silinmiş; sosyal devletin ve onunla bağlantılı olarak **Kemalizm**'in ortadan kaldırılması başlıca hedef haline getirilmiştir.

Bugün yeniliberalizmin, dünyayı, liberalizmden farklı bir geleceğe götüreceğini söylemek için geçerli hiçbir neden bulunmamaktadır. Ekonomik bunalımlar ve dünya çapında sosyal adaletsizlik derinleşmektedir. Irkçılık, 'medeniyetler çatışması' kılıfına büründürülerek hortlatılmıştır. Dün, **Reischtag** yangını **Hitler**'in 'önlenemeyen yükselişi'ne basamak yapılmıştı. Bugün de İkiz Kuleler ve Pentagon saldırıları, yeni bir **Haçlı seferi**'nin başlatılması ve küresel kapitalizmden küresel faşizme geçiş yönünde önemli bir dönüm noktası oluşturmuştur.

Bu gelişmeler çerçevesinde Türkiye'ye çok özel bir önem atfedildiği görülüyor. O kadar ki *The Guardian* gibi ciddi tanınan bir gazete bile, *"11 Eylül terör olayı, 11 Eylül 1683'teki Viyana yenilgisinin Müslümanlar tarafından alınan intikamıdır"*[1] yolundaki sözlere sütunlarında yer verecek kadar ölçüyü kaçırmış bulunmaktadır.

Küresel düzeyde meydana gelen bu gelişmelerin Türkiye üzerindeki yansımaları, iki önemli oluşum etrafında somutlaşmaktadır: Avrupa Birliği ve BOP (**Büyük Ortadoğu Projesi**) veya yeni adıyla GOP (**Genişletilmiş Büyük Ortadoğu ve Kuzey Afrika Projesi**).

Söz konusu oluşumların Türkiye ile ilişkilerini incelerken **'dev şirketler ve cüce devletler'** döneminde bulunduğumuzu unutmamamız gerekecektir.[2] Bu ilişkiler, özünde, tekelleşmiş ve süper devletlerin gücünü bile gölgede bırakacak ölçüde devletler üstü bir konuma erişmiş bu-

1) *The Guardian*, 11 Eylül 2001.
2) Ignaciot Ramonet, "Firmes géantes etats nains", *Le Monde diplomatique*, Haziran 1998, s.1.

lunan sermayenin küresel imparatorluğu ile insanlığın geleceği arasındaki çelişkinin bir parçasıdır. Küresel imparatorluk, iktidarını kurarken ve işletirken, yalnızca uluslararası finans merkezlerini değil, süper devletlerin AB ve GOP gibi oluşumlarda ifadesini bulan amaç ve eğilimlerini de biçimlendirmek ve yönlendirmek iktidarına erişmiş bulunmaktadır.

Kısacası, **Atatürk**'ün deyimiyle emperyalizm ve mazlum uluslar arasındaki temel çelişki, bazı yeni vurgular ve görünümler kazanmış olarak yine karşımızdadır.

'Hangi Batı?'

Gerek AB, gerekse GOP bağlamında muhatabımız Batı'dır. Ancak Batı, tekdüze bir bütünlüğü ifade etmez. Bu nedenle, AB-Türkiye ilişkileri söz konusu olduğunda da öncelikle **Attilâ İlhan**'ın ünlü sorusunu sormamız gerekir: Hangi Batı?

Batı'yı yalnızca hayranı olduğumuz bazı düşünürlerden veya eserleriyle bize emsalsiz güzellikleri tattırmış olan bazı sanatçılardan ibaret bir oluşum gibi görme şartlanmışlığından kurtulamamışsak, işin içinden çıkmamız mümkün olamaz ve derin hayal kırıklıklarına uğramamız kaçınılmaz olur. Bilmeliyiz ki AB ve GOP ilişkilerinde bizim karşımızda bulunanlar, **Bruno** veya **Van Gogh** gibi Batılılar değildir.

Aslına bakacak olursak, insanlığı biraz daha insan olma yönünde birazcık kımıldatmış olanların hepsinin, bu yaptıklarının karşılığını büyük acılarla ödemiş ve arkalarında bir şeyler bırakabilmek için çok ağır baskıları göğüslemek zorunda kalmış olduklarını görürüz. Bu durum, özellikle Batı dünyası açısından geçerlidir ve denilebilir ki Batı'nın aydınlık yüzü zaman zaman kendisini gösterebilmişse, bu, Batı'ya rağmen olmuştur.

Bu durumun örneklerini **İsa**'ya kadar dayandırmak belki doğru olmayabilir. Önce, **Bruno**'nun (1548-1600) başına gelenleri anımsayalım: **Bruno**, evrenin sonsuzluğu fikrini ortaya attığı için kilise tarafından çok ağır ve uzun işkencelere tâbi tutulduktan sonra diri diri yakılmıştır. **Galile** de bu akıbetten kurtulabilmek için Engizisyon Mahkemesi önünde, dünyanın güneş etrafında döndüğü yolundaki iddiasından dönmek zorunda bırakılmıştır.

Bu tür örnekler, Ortaçağ ile sınırlı değildir. Çok daha yakın dönemlerden bir isim olarak **Paganini** (1782-1840), ölmeden önce günah çı-

kartmayı kabul etmediği için, uzun yıllar boyunca ölüsüne gömülecek yer verilmemiştir. Nice'te ölmesine rağmen, oğlunun başvurusu üzerine, **Papa**, üç yıl kadar süren incelemelerinin sonucunda, tahnit edilmiş olan nâşının Cenova yakınında geçici olarak defnine izin vermiştir. Bu büyük müzisyenin cesedi, daha sonra gene kilisenin baskısıyla, iki kere daha gömüldüğü yerden çıkarılarak değişik yerlerdeki mezarlara nakledildikten sonradır ki nihayet 1896'da Parma'da bugün bulunduğu mezara gömülebilmiştir.[3]

Mozart'ın (1756-1791), cenazesinin kaldırıldığı gün, zaten sürekli olarak hasta olan karısı yataktan çıkamamıştı. Cenazesine başka katılan da olmadı. Cesedi bir çukura atılıverdi. Birkaç gün sonra yataktan kalkabilen karısı, **Mozart**'ın mezarını boş yere aradı, durdu.[4]

Marks (1818-1883), sürekli olarak yokluk ve hastalıkla mücadele etmek zorunda kalmış; arkadaşı **Engels**'in desteği sayesinde ayakta kalabilmiştir. Şimdi artık onun kitapları İncil'den sonra en çok satan kitaplar arasında yer almasına karşın, hayattayken resmi akademik kurumlarca sistematik olarak dışlanmış, uzun süre eserlerine hiçbir atıfta bulunulmamak suretiyle sessizliğe gömülmek istenmiştir.

Van Gogh (1853-1890), yokluklar ve acılar içinde geçen yaşamı boyunca, ressam **Anna Boch** tarafından satın alınan tek bir tanesi hariç tutulursa, hiçbir tablosunu satamamıştır.[5] Oysa, bugün onun eserlerini birer satılık mal durumuna indirgemiş olan kapitalistler, bu işten büyük kazançlar elde etmektedirler.

Einstein (1879-1955), Almanya'da, bunalan kapitalizmin başlıca dayanağı olarak azgınlaşan **ırkçılık** belasından kurtulabilmek için ABD'ye sığınmış; orada da 50'li yıllarda azgınlaşan **McCarthy**'nin öncülüğündeki **'kızıl histeri'** dalgasıyla karşılaşmıştır. Batı kapitalizmi, onun bilimsel alanda açtığı geniş ufuklardan, çıkara çıkara bilinen silahların en ölümcüllerinden birisi olan **atom bombası**'nı çıkarmıştır.

---

3) Edgar Istel, *Paganini* (çev: İ. Nezih Albayrak), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1952, s.22. Bu alıntıyı bana elektronik posta ile aktaran üniversite öğrencisi genç, şunları da eklemeyi ihmal etmemiş: *"Tarihin her döneminde lanetleyecek, yakacak birilerini bulup çıkaran Avrupa'nın dinsel hoşgörüsüne bir örnek olsa gerek bu olay. Hoşgörü demişken, keşke oğlu, Paganini'yi Osmanlı ülkesine gömmeyi düşünseydi. Padişahın ona, İstanbul'un en güzel mezar yerlerinden birini vereceğine hiç şüphem yok."* Bu karşılaştırmaya, 1492'de Katolikler tarafından yakılmaktan kurtulmak için sığınacakları yeri bu topraklarda bulmuş olan ispanyol Yahudilerinin ve Hitler'in zulmünden kurtulmak için Atatürk'ün üniversitelerine sığınmış olan Yahudi bilim adamlarının durumunu da dahil etmek gerekir.

4) Ahmet Muhtar Ataman, *Musiki Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1947, s.224.

5) A.M. Hammacher, *Van Gogh*, Hamlyn, Londra, 1984, s. 23.

Ünlü **Bertrand Russell** (1872-1970), savaş aleyhtarı düşüncelerinden dolayı İngiltere'deki Cambridge Üniversitesi'nden kovulmuş, hapse atılmış; güçlükle gitme izni alabildiği ABD'de üniversitede görev yapmasına ancak birkaç yıl için imkân tanınmıştır.

Bu örneklerin sonu gelmez. Batı'da var olabilmiş tüm gerçek değerler açısından aynı durum söz konusudur. Bilim ve düşüncenin, hızla, alınıp satılan bir eşyaya dönüştürüldüğü günümüz koşullarında, tüm Batı üniversiteleri, sosyal devlet kurumlarının tahribi yönündeki gidişe koşut olarak, Amerikan üniversiteleri örneğinde görüldüğü üzere paranın mutlak egemenliğine teslim olmak yolundadırlar.

Batı dünyasının her şeye rağmen, dar anlamda bilim ve teknoloji alanında sanayi devriminden bu yana sürüp gelen üstünlüğünü korumakta olduğu da bir gerçektir. Kuşku yok ki çağımızın **bilgi çağı** veya **bilişim çağı** olmasını **Batı medeniyeti**'ne borçluyuz. Ancak, unutmamalıyız ki başka hiçbir boyuta yer vermeyen salt teknolojik ve dar anlamda bilimsel bir gelişmenin, insanlığı mutlu bir sona ulaştırması mümkün değildir.

Besbelli ki dünya, kendisini daha iyiye götürmeyeceği belli olan güçlerin eline geçmiş bulunmaktadır. Bu koşullarda dün, atomla ilgili araştırmalardan ve buluşlardan atom bombası çıkmıştı. Bugün de genetik başta olmak üzere pek çok alanda gerçekleştirilen baş döndürücü gelişmelerden ne yönde yararlanılacağını kestirmek kolay değildir. Böyle bir gidişin sonunda, **Hitler** Almanyası'nda görüldüğü üzere veya **George Orwell**'ın *1984* isimli bilimkurgu romanında anlattığı gibi, insanlık değerlerinden tümüyle soyutlanmış bir dünya da kurulabilir ya da çevre sağlığını hiçe sayan ve dünyayı yapay uydularıyla birlikte patlamaya hazır bir cephaneliğe dönüştüren oluşumlarla birlikte düşünüldüğünde, gezegenimizin ve tüm insanlığın sonunun gelmesi kaçınılmaz olabilir.

Bu noktada, Batı'da sosyalistlerin veya sosyal demokratların da bulunduğu ve bunların bir kısım Batılı ülkelerde, zaman zaman iktidara da geçmiş oldukları akla gelebilir. Ancak, unutmamak gerekir ki Batılı sosyal demokratlar, 1890'lardan itibaren **Bernstein**'ın başını çektiği revizyonist akımla birlikte uluslararası alanda emperyalizmle uyumlu bir çizgiye kaymış durumdadırlar. Batı işçi sınıfı, daha önce **Engels**'in ve başka bazılarının ısrarla işaret ettikleri gibi, kendi ülkelerinin kapitalistlerinin yeryüzünden sömürdükleriyle oluşturdukları sofranın ayak ucunda da olsa yer almakla aradığı tatmini sağlamıştır. Bunun sonucundadır ki Batılı sosyal demokrat ve sosyalist partiler, Cezayir'de, Süveyş'te, Hindi-Çini'de, Osmanlı'nın parçalanması sürecinde, Kıbrıs'ta ve başka pek çok

yerde, duyarsız davranarak ve hatta işbirlikçi bir tavır sergileyerek emperyalist politikaların aleti olabilmişlerdir.

Bugün de Irak'ta cereyan eden facia karşısında, Batılı sendika örgütleri ve bunların desteğiyle yaşayan ve bir kısmı iktidarda bulunan sosyal demokrat ve sosyalist partiler ya susmaktadırlar ve hatta hava sahalarını Irak'a uçan Amerikan savaş uçaklarına açmak suretiyle istilaya katkı sağlamaktadırlar ya da **Tony Blair**'in başkanlığındaki İngiliz İşçi Partisi gibi veya ABD'nin en üst konfederasyonu AFL-CIO gibi, bu ülkedeki sömürgeci zulmün ve istilanın doğrudan işbirlikçisi veya ortağı olmaktadırlar.

Batılı anarşistler de geleneksel görevlerini ifaya devam ediyorlar. Dün, **Bakunin** ve yandaşları, Avrupa işçi sınıfının başkaldırısına karşı kurulmuş olan **Kutsal İttifak**'ın emellerine uygun bir biçimde, enternasyonalist birlik girişimlerini bozma yönünde tarihsel bir rol oynamışlardı. Bugün de sözde solcu aydın **Noam Chomsky**[6] ve 68 Paris'inin şişirilmiş şöhreti **Daniel Cohn-Bendit** gibi anarşizm kalıntıları, **Claudia Roth** gibi çağdaş **Lawrence**'lerle birlikte, emperyalizme karşı direnmiş ve direnme potansiyeli taşıyan bir ülke olarak Türkiye'nin başına çorap örülmesi yolunda ellerinden geleni yapmaktadırlar.

Avrupa ne yapmak istiyor?

AB ile ilişkilerimiz söz konusu olduğunda, genellikle sorun, *"AB'ye girmeli miyiz, girmemeli miyiz?"* sorusunun yanıtına indirgenir. Oysa, öncelikle yanıtlanması gereken *"AB bizi istiyor mu, istemiyor mu?"* sorusudur.

Avrupa Birliği'nin Türkiye ile ilgili gerçek niyetini anlamak bakımından, bu konuya ilişkin beyanlarının ve taahhütlerinin gözden geçirilmesinin pek fazla önemi yoktur. Çünkü AB'nin sözlerini tutmama konusunda sabıkalı olduğu bugüne kadarki tutumuyla açıkça ortaya çıkmıştır. AB'nin bu tutumunun sayısız örnekleri görülmüştür.

AB, 1970 tarihli katma protokol ile de onayladığı üzere, Türk işçilerinin serbest dolaşım hakkını 1976-1986 döneminde tanımayı taahhüt etmiş olmasına rağmen, 1985 yılında bu taahhüdünü yerine getirmeyeceğini ilan etmiştir. AB, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluşuna vücut veren, Londra ve Zürich Anlaşmalarının açık hükümlerini çiğnemek pa-

6) Chomsky'nin Türkiye konusundaki düşünceleri için bkz. A. Işıklı, *Kumarhane Kapitalizmi*, Otopsi, İstanbul, 2002, s. 193-206.

hasına, Türkiye'nin rızası olmaksızın Güney Kıbrıs'ı bünyesine almıştır. AB, Gümrük Birliği'nden doğan yardım taahhütlerini de yerine getirmemiştir. Oysa Türkiye, AB'ye girme umuduyla, Gümrük Birliği'ne girmeyi kabul etmiş ve böylece, dış ticaretiyle ilgili olarak kaderini, hiçbir söz hakkına sahip bulunmadığı, AB kurullarına emanet etmiştir.[7] Sonuçta, Gümrük Birliği'ne girmiş olmaktan dolayı Türkiye'nin uğradığı zarar, ATO'nun sadece 'ticaret açıkları'ndan hareket eden araştırmasına göre 70 milyar dolar olmuştur.

Avrupa'nın verdiği sözleri çiğnemek pahasına sergilediği bu tutum değişikliğinin gerisinde tamamen çıkar hesapları yatmaktadır. Avrupa, yaratılmak istenen görüntünün aksine, yoksullara yardım arayışı içinde olan hayırsever bir zengin değildir. Avrupa'nın zenginliğinin kaynağında, acımasız bir sömürü yatmaktadır. Bugün Avrupa, bütün sömürgelerini kaybetmiştir. 70'li yıllardan bu yana derinleşerek süregelen dünya ekonomik bunalımı, Avrupa'nın sınırlılıklarını artırmıştır. İşsizlerin sayısı, 50 milyonu aşmıştır. Bu koşullar, Avrupa'yı daha da bencil olmaya zorlamaktadır. Bu arada, Birlik içinde yeni üyelere fon tahsisi uygulamasının da sonu gelmiştir.

Öte yandan, Avrupa'nın Türkiye ile ilgili politikasının biçimlenmesinde, 1990'da Sovyetler'in çökmesinden sonra oluşan yeni koşulların da etkili olduğu görülmektedir. Sovyetler'in çökmesinden sonra, tüm Batı dünyası gibi AB de Türkiye ile ilgili politikalarında sınırsız bir pervasızlık içinde olmakta herhangi bir sakınca görmez olmuştur.

AB, 1981'de Yunanistan'ı, 1986'da ise Portekiz'i bünyesine almakta tereddüt etmemiştir. Oysa, o tarihte her ikisinin koşulları da Türkiye'den daha iyi değildi. Son zamanlarda ise Polonya, Macaristan gibi eski sosyalist ülkeler, AB üyeliğine kabul edildiler. Oysa, daha düne kadar bu ülkelerin demokrasi ile taban tabana zıt bir rejimin boyunduruğunda olduğu iddia edilmekteydi. Türkiye söz konusu olduğunda aranan koşullar ve ileri sürüen engeller, bugünlerde üyeliği söz konusu olan Hırvatistan açısından akla gelmemektedir. Türkiye ise AB'ye kabul edilmek için her türlü tavize hazır olduğuna dair bir görüntü sergilemiş olmasına rağmen, gene de açık ve net bir yanıt alabilmiş değildir.

---

7) Gümrük Birliği'ne girişimizle ilgili olarak Erol Manisalı şu değerlendirmeyi yapmıştır: *"1995'te Gümrük Birliği ile Türkiye tek yanlı bağlanıp himaye altına alınırken Tansu Çiller'in 'AB'ye bir, en geç iki yıl içinde gireceğiz' açıklaması manşetlere taşındı. Ortalık toz duman edildi. Türkiye Cumhuriyeti'nin anayasası delinerek ülkenin yönetimi Brüksel'e aktarılıyordu. Lozan'a ilk darbe Gümrük Birliği ile indirildi."* Bkz. Erol Manisalı, "Büyük Oyun", *Cumhuriyet*, 8 Kasım 2004.

Gerçekte, Avrupalı politikacılar içinde Türkiye'nin AB'ye alınmasını samimiyetle isteyen birisinin bulunduğunu söylemek mümkün değildir. Belki istisnaları bulunabilir ama genel olarak Avrupalı politikacılar, Türkiye'nin AB'ye üyeliği konusunda oyalamadan yana olanlar veya oyalamaksızın karşı olanlar olarak ikiye ayrılmış görünmektedirler.

Biz ise nedense, azınlıkta olan ve oyalamaya karşı olduklarını açıkça ifade edenlere öfkelenmekteyiz. Bunlardan birkaçını anımsayalım:

"Hıristiyan dünya görüşü ve Hıristiyanlık değerlerinin olmadığı bir Avrupa benim Avrupam değildir." (**H. Kohl**, eski Almanya Başbakanı)

"Tarihi ve özellikleri dikkate alındığında Türkiye AB'ye hiçbir zaman giremez." (**François Loncle**, Fransa Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu Başkanı)[8]

"Türkiye dost bir ülke, ama jeopolitik ve kültürel nedenlerle kesinlikle Avrupa Birliği'ne alınmamalı. Müslüman Türklerin Avrupalılaşması ise hiçbir zaman mümkün olmayacak." (**H. Schmidt**, eski Almanya Başbakanı)[9]

"Türkiye'ye gerçek durum söylenmiyor. Türkiye'nin adaylığını kabul edelim diyenlerin gerçek eğilimi, Türkiye'nin AB'ye asla üye olmayacağı yönünde. Onların Türkiye ile ilişkilerini başından beri dürüstlük ve vakar içinde sürdürmediklerini görüyorum." (**V. Giscard d'Estaing**, eski Fransa Cumhurbaşkanı)[10]

Aslında, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne en azından bugünkü bütünlüğüyle ve yapısıyla giremeyeceği mevcut iktidarın bile malumu olmalıdır. Dışişleri Bakanı **Abdullah Gül**, 8 Mart 1995 tarihinde TBMM kürsüsünden yaptığı konuşmada bu konudaki görüşlerini çok açık bir dille şöyle açıklamıştır:

"Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giremeyeceği kesindir. Bunu Avrupalılar söylemektedir." [11]

"Kapitalist onlar. Duyun-u Umumiye'yi hatırlayın. (Osmanlı'nın borçları nedeniyle tüm devlet gelirlerine el koyan yabancı kuruluş.) *Ne yazık ki Türkiye'yi aynı duruma düşürmekle meşguller."* [12]

---

8) www.TurkseStudent_nl - Türkiye AB Icin KKTC'i Feda Mi Ediyor.htm
9) "Peki, Avrupalılar Türkiye'yi Avrupalı görüyor mu?" (derleyen: Asu Sayımer), NTV MAG, Aralık 2000, s. 28-31.
10) Zeynep Atikkan, *Hürriyet*, 21 Aralık 1999.
11) Emin Çölaşan; "Pardon Abdullah Bey, ne demiştiniz!", *Hürriyet*, 28 Aralık 2004.
12) Emin Çölaşan, "Bu kadar da değişilmez ki", *Hürriyet*, 30 Aralık 2004.

Spartaküs...

Buna rağmen, içeriden ve dışarıdan, Türkiye'nin AB'ye girmesi umudunu diri tutmaya büyük özen gösterilmekte olması düşündürücüdür. Besbelli ki Türkiye'nin, gözden çıkarılmaması gereken önemli bir ülke olduğunun bilincindedirler.

Türkiye, zengin doğal kaynaklara ve büyük bir stratejik öneme sahip bir bölgenin kapısında konuşlanmıştır ve küresel bir köye dönüştürülen yeryüzünde sömürgeci güçlerin diledikleri gibi at oynatmalarını engelleyebilecek değerlere sahip bulunmaktadır. Bunun için ülke bütünlüğümüz tehdit altındadır, bunun için **Kemalizm**, ağır saldırılarla karşı karşıyadır.

Avrupa Parlamentosu üyesi **Daniel Cohn-Bendit**, *"Türkiye, Kemalist kaldıkça, (...) AB'ye giremeyecektir. Ben buna karşı çıkacağım"* demektedir.[13] Oysa **Atatürkçülük**, Avrupa'nın aydınlık yüzünün, Avrupa dışında tutunabileceği başlıca değerdir. 1789 **Fransız Devrimi**'ni yapanlar, yayımladıkları **İnsan Hakları Bildirgesi**'nde **'özgürlük'**, **'eşitlik'**, **'kardeşlik'** ilkelerini ve **'zulme karşı direnme hakkı'**nı ortaya koymuşlardı. Bu ilkeler, yetmiş iki milleti bir sayan Anadolu hümanizmasının ve onun üzerinde temellenen **Atatürk milliyetçiliği**'nin yabancısı olmadığı değerlerin ifadesidir. UNESCO, bu gerçeği çok iyi gördüğü içindir ki 1978'de 20. Genel Kurulunda **Atatürk Yılı** ilan etme kararını hükme bağladığı ve oybirliğiyle kabul ettiği metinde, **Atatürk**'ün yüceliğine işaret ederken *"insanlar arasında hiçbir renk, din, ırk ayrımı gözetmeyen bir uyum ve işbirliği çağının öncüsü olduğunu"* vurgulamıştır. Zulme karşı direnme hakkı, yozlaşmış Hıristiyan felsefesinin tutsaklığında esareti bile kutsama konumuna itilmiş olan Avrupalı açısından, yeni bir anlayışı ifade etmekteydi. Ancak bu hak, Anadolu'da, **Şeyh Bedrettin**'den **Köroğlu**'na ve nihayet **Kurtuluş Savaşı**'na kadar bütün canlılığı ile varlığını sürdürmüştür. Dolayısıyla, **Cohn-Bendit**'nin dile getirdiği, Avrupa ile **Atatürk** arasındaki çelişki, aslında, Avrupa'nın karanlık yüzü ile 1789

13) Özdemir İnce, "Daniel Cohn-Bendit ne demek istiyor?", *Hürriyet*, 16 Aralık 2003. Daniel Cohn-Bendit'nin bu tavrı, 1968'in şişirilmiş medyatik karakteri olarak, o tarihlerde Lenin'e karşı yönelttiği içi boş eleştirilerle paralellik gösterir. Aynı şahsın bir süre sonra film çevirmek hevesiyle giydiği kovboy kıyafetindeki resimleri *Nouvel Observateur*'de yayımlanmıştır. Yıllar sonra, Tayyip Bey'in belediye başkanlığı zamanında onun davetlisi olarak Türkiye'ye geldiğinde ise kendisini Marks'tan çok Refah'a yakın hissettiğini açıklamıştır. Aynı şahıs, 17 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirvesi sonuç bildirisinin oylaması sırasında "Yes Turkey" (Evet Türkiye) yazılı pankartları kaldırarak şov yapan Avrupalı parlamenterlerin ön safında yer alarak artistlik hevesinin devam ettiğini göstermiştir.

devriminde kendisini göstermiş olan aydınlık yüzü arasındaki çelişkinin uzantısından başka bir şey değildir.

Türkiye, **Atatürk**'ün öncülüğünde 20. yüzyılın başında emperyalizme karşı başlatılan mazlum milletlerin kurtuluşu mücadelesinin öncülüğünü yapmıştır. Bu yönüyle, vaktiyle Roma İmparatorluğu'na karşı kölelerin isyanına önderlik etmiş olan **Spartaküs**'ü anımsatmaktadır. Bugün de sahip olduğu tarihsel ve coğrafi bağlar sayesinde küresel imparatorluğa karşı ciddi bir tehdit oluşturma potansiyeli taşımaktadır.

Roma'nın egemenleri **Spartaküs**'ü, öldürmüş, paramparça etmişlerdi. Bugünün egemenleri de, şimdilik, Türkiye'nin elini kolunu bağlayarak bir nezarethaneye kapatmışlardır. Bu nezarethane, Avrupa Birliği'nin bekleme odasıdır. Nitekim, 17 Aralık 2004 tarihli **Brüksel Zirvesi**'nin ardından yayımlanan sonuç bildirisinde, Türkiye Birliğe alınmasa bile *"Avrupa yapılarına tam olarak mümkün olan en güçlü bağla demirlenmesi sağlanmalıdır"* ifadesine yer verilmiştir. Türkiye bu nezarethanede yalnızca bekletilmemekte, ayrıca, taviz üstüne taviz koparmak amacıyla akıl almaz aldatmacalara maruz bırakılmaktadır.

17 Aralıkta ne oldu?

17 Aralık tarihinde, AB'ye girmemiz yönünde önemli bir adım atıldığı izlenimi verilerek yapay bir bayram havası yaratılmak istendi. Oysa, Türkiye'nin eşit haklara sahip bir üye olarak AB'ye alınmasının söz konusu olmadığı şimdiye kadar hiçbir belgede bu kadar açık bir dille anlatılmamıştır. 17 Aralık tarihli sonuç bildirgesinde Türkiye'nin üyeliğe kabulüyle ilgili müzakerelere, tarama işlemlerinin tamamlanmasının öngörüldüğü 3 Ekim 2005 tarihinden sonra başlanacağı ifade edilmiştir. Müzakerelerin sonucunda, Türkiye'nin üyeliğe kabulü uygun görülürse, bunun ancak 2014 yılından sonra gerçekleşmesi mümkün olacaktır. Bildiride açıkça belirtildiği üzere, müzakerelerin sonunda Türkiye'nin kabulüne asla kesin gözüyle bakılamaz; zira *"bu müzakereler, sonucu önceden garanti edilemeyen açık uçlu bir süreçtir."*

Bu noktada, bir kere daha anımsamak gerekli olabilir: Avrupa'nın dün olduğu gibi bugün de ve yarın da beyan ettiği taahhütlerinden hiçbir neden göstermeksizin cayması, her an mümkündür. Kaldı ki AB bildirisinde müzakerelerin başlaması ve Türkiye'nin üyeliğe kabulü, Türkiye'nin iradesi dışında kalan bir yığın başka koşula bağlanmıştır.

Türkiye'nin Güney Kıbrıs'ı tanıması, bildiride doğrudan ve dolaylı bir biçimde sıralanan önkoşulların başında yer almaktadır. Esasen, Türkiye'nin Kıbrıs'ta **'çözüm'**e evet demesi ve **'işgalci'** saydıkları Türk askerinin Kuzey Kıbrıs'tan çekilmesi, öteden beri AB belgelerinde dile getirilen ve bazı AB yetkililerinin dillerinden düşürmedikleri bir hususdur. Oysa, Kıbrıs'ta sorun, otuz yıl kadar önce Yunanistan'daki faşist albaylar cuntasının adamı olan katil **Nikos Samson**'un öncülüğündeki darbe sonucunda ortaya çıkmıştı. Türk askeri, anlaşmalardan doğan hakkının ve sorumluluğunun gereğini yerine getirerek 1974'te müdahale etmekle, yalnızca adadaki Türk topluluğunu başlamış bulunan bir soykırımdan kurtarmakla kalmadı, başta o tarihte ancak kaçıp kayıplara karışarak canını kurtarabilmiş olan Cumhurbaşkanı **Makarios** olmak üzere, Rumları da **Nikos Samson**'un zulmünden kurtardı. O tarihte, **Ecevit,** Türkiye'nin işgalci bir görüntüye sokulmasını önlemek ve müdahalenin daha az kan kaybıyla yapılmasını sağlamak için, bir diğer garantör devlet olan İngiltere'ye ortak hareket etme teklifinde bulunmuştu. Yunanlı albayların Kıbrıs'ı işgaline ve anlaşmalarla kurulmuş Kıbrıs devletinin tahribine duyarsız kalmış olan İngilizlerin, şimdi Türk askerinin adadaki anlaşmalara dayalı varlığını tanımaması, geleneksel emperyalist tutumunun yeni bir kanıtıdır. Ada yüzölçümünün % 2,5'ini kapsayan İngiliz üslerinden ve askerlerinden şikâyet, Batılıların hiçbirinin aklına asla gelmez. Açıktır ki emperyalistler, zengin petrol bölgelerine batmayan bir gemi gibi burnunu uzatmış bulunan Kıbrıs'ın, yalnızca kendi denetimlerinde olmasını istemektedir. Bu planda Yunanistan ve Kıbrıs Rumları birer piyondur.

Üyelik müzakerelerinin başlaması yolunda Türkiye'nin önüne konulan bir diğer engel de **'sınır anlaşmazlıklarının çözümlenmesi'** koşulu olarak ifade edilmiştir. Bunun ilk akla gelen sonucu, Ege'nin bir Yunan gölü haline dönüştürülmesidir. Öte yandan, Ermenistan'ın her fırsatta gündeme getirdiği sözde soykırım iddialarına ek olarak bayraklarındaki Ağrı Dağı simgesinin de çağrıştırdığı bir başka sınır anlaşmazlığını alevlendirmesi her an beklenebilir. Komşularıyla sınır anlaşmazlığının olmaması, Türkiye'nin tek taraflı iradesine bağlı olan bir husus değildir. Arkasına AB'nin desteğini alan herhangi bir komşumuzun, sınırsız talepler ileri sürerek sınır anlaşmazlığı çıkarmak suretiyle bizden bir şeyler koparmayı umması mümkündür. Üstelik bu tür taleplerin, içimizden bazılarının desteğini de kolayca arkasına alabilmesi, etrafımızdaki bazı devletlerin iştahlarını daha da kabartmış olabilir.

17 Aralık tarihli bildiriye göre, Türkiye'nin AB üyeliği bağlamında, **'derogasyon'** denilen (AB'nin genel ilkelerine aykırılık teşkil eden) ve di-

ğer aday ülkeler için söz konusu olmayan bazı tedbirlerin **'daimi olarak'** öngörülmesi mümkün olacaktır. Bu çerçevede, yalnızca işgücünün değil, tüm kişilerin serbest dolaşımının yasaklanması, yapısal politikalar ve tarım konusunda **'özel düzenlemelere'** ve daimi koruma önlemlerine yer verilebilecektir.

Bütün bunlardan sonra, şunu da görmek zorundayız: 3 Ekim 2005'te, tarama faaliyeti tamamlandığı takdirde başlayacak olanın, gerçekte bir **'müzakere süreci'** olacağını söylemek mümkün değildir. Olacak olan, çok onur kırıcı bir konumu ifade etmesine rağmen, bazılarının kendilerine yakıştırmakta herhangi bir sakınca görmedikleri, ev ödevini yapma çabasının devamından ibaret bir süreçtir. AB'nin yetkili organları, bu süreç boyunca zalim ve taraflı bir jüri gibi, kendilerine sunulan ev ödevlerini gözden geçirecekler, kanaatlerini belirleyeceklerdir. Öyle bir jüri ki üyelerinden herhangi birisi onay vermediği takdirde, adayın başarılı sayılması mümkün olmayacaktır. Ayrıca jürinin, verdiği ev ödevlerinin başarısını takdirde keyfi davranmasını önleyen herhangi bir güvence veya kriter bulunmadığı gibi, on yıllarca sürmesi mümkün olan bu süreç boyunca yeni ev ödevlerinin tesisi her zaman mümkün olabilecektir.

Bu uzun beklemeler boyunca, AB'ye girme umudu diri tutulmaya çalışılarak malum havuç uzatma politikasının sürdürülmek istendiği ortadadır. Artık, yeni üyelere dağıtılacak fon da bulunmadığından, AB kapısında beklemek, büsbütün anlamsızlaşmıştır.[14] Bu arada, önümüze konulan, Ege, Kıbrıs, Ermenistan konusunda görüldüğü üzere, havuç değil, hep acı turp olmaktadır. **Süleyman Demirel**, bir defasında *"turpun büyüğü heybede"* demişti. Şimdi bu büyük turpun heybeden çıkarılmasına sıra gelmiş görünüyor. Bu konunun açıklık kazanması için, GOP'a kısaca da olsa, göz atılması yararlı olacaktır.

Demokratikleşme mi, sömürgeleşme mi?

AB'ye girme tutkusu, genellikle, bu yolla demokratikleşmemizin sağlanacağı beklentisiyle beslenmektedir. Oysa, demokratikleşmenin vazgeçilmez önkoşulu bağımsızlıktır. İktidarın kaynağını halktan başka bir güce dayandıran herhangi bir temel üzerinde, demokrasi inşa edilemez.

14) 17 Aralık 2004 tarihli Brüksel Zirve kararının ayrıntılı ve aydınlatıcı bir değerlendirmesi için bkz. Çağrı Erhan, "AB 17 Aralıkta Türkiye'ye Ne dedi?", *Cumhuriyet Strateji*, 27 Aralık 2004.

Elbette ki insanların ve ulusların eşitliği temelinde sağlanacak olan bir uluslararası birliktelik, insanlığın bir büyük özlemidir. Ancak, AB'ye egemen olan güçlerin iradesine tek yanlı olarak bağımlılaşmanın veya GOP görüntüsü arkasında Irak'ta sürdürülen istilanın, bununla ne ilişkisi olabilir! Bu noktada, **Atatürk**'ün son zamanlarda haklı olarak sıkça dile getirilen bir görüşünü öncelikle anımsamamız yararlı olacaktır: Büyük önder, *"...Hangi istiklal vardır ki yabancıların nasihatleriyle, yabancıların planlarıyla yükselebilsin? Tarih böyle bir olay kaydetmemiştir"* demektedir, 6 Mart 1922'de.

GOP'un varlık nedeninin Amerika'nın Ortadoğu'ya ve Kuzey Afrika'ya demokrasi ve insan hakları getireceği beklentisine dayandırılması, bebekleri leyleklerin getirdiği masalından daha fazla inandırıcı görünmemektedir.

Bizim de dahil olduğumuz Ortadoğu bölgesinin yakın tarihini incelediğimizde de açıkça görürüz ki bu bölgede demokratikleşme ve insan haklarını hayata geçirme yönünde sağlanan başarıların ve elde edilen kazanımların hiçbirisi (maalesef bunlar çok değildir) yabancıların yardımları sayesinde gerçekleşmiş değildir. Tam tersine bunlar, çoğu zaman, Batılı sömürgeci güçlere (günümüzde Amerika'ya, ondan önce de özellikle İngiltere'ye) rağmen ve onlara karşı yürütülen mücadelelerin ürünü olarak sağlanmıştır. Bu durumun ilk örneği, ülkemizde demokratikleşmenin ve insan haklarının sağlanmasının vazgeçilmez temeli ve bu değerlerin gerçeklik kazanmasının önkoşulu olan Cumhuriyetimizin kuruluşunda ve ona öngelen **Kurtuluş Savaşı**'nın başarıya ulaştırılması aşamalarında görülür. **Kurtuluş Savaşı**'nın Batılı emperyalist güçlere karşı kazanılan bir zaferle sonuçlanması sonucundadır ki Cumhuriyet kurulmuştur.

Bu arada, **İkinci Dünya Savaşı** sonrasında ülkemizde ve Batı Avrupa'da **Marshall yardımları**'yla desteklenen müdahalenin demokratikleşme getirdiği iddialarının da aldatıcı olduğunu görmek zorundayız. Gerçekte, ABD'nin bu dönemde dış politikada benimsediği **Truman Doktrini** bambaşka amaçlara hizmet etme yönünde biçimlenmiş ve uygulanmıştır. Amerika bu yolla, söz konusu ülkelerde demokratikleşmeyi değil, kendisininki gibi tek bacağı olmayan bir demokrasinin kurulmasını sağlamıştır. Bu amaçla, Batı Avrupa'da sosyalistlerin denetimindeki sendikalara rakip sendikalar kurdurtmuş; Türkiye gibi, o tarihlerde henüz sendikacılığın doğuşuna sahne olmamış ülkelerde ise kendi meşrebine uygun sendika hareketlerinin doğması yönünde etkili ol-

muştur.[15] Bu sayededir ki daha sonra kurulan **Yeni Dünya Düzeni**'nde, *"1982-1990 yılları arasında sekiz yılda, yoksullardan zenginlere doğru, yalnızca borç servisleri yoluyla, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde Amerika'nın Avrupa'ya yaptığı Marshall yardımlarının sekiz katı tutarında bir gelir transfer edilmiştir."*[16]

Demokratikleşme için Batı'ya muhtaç olduğumuzu düşünenlerin, fazla uzağa gitmelerine gerek yoktur. Ülkemizin yakın geçmişinde, **1961 Anayasası**'nın ve onun doğrultusunda biçimlenen sosyal ve demokratik içerikli kanunların biçimlenmesinde, **Kopenhag Kriterleri** türünden bir dış etki söz konusu olmamıştır. (Kaldı ki AB'nin bize dayattığı koşullarının hiçbirinin, gerçek bir demokratikleşmeyle ilgisi yoktur. Dayatılan koşulların hiçbirinin, özünde, bölünme özgürlüğünün tanınmasından başka bir amaca hizmet ettiğini söylememiz mümkün değildir.) Buna karşılık, **1961 Anayasası**'nın tahribi ve ülkemizin demokratikleşme ve sosyalleşme yönündeki açılımının tersine çevrilmesi, bu arada, buram buram ithal kokan işkencenin sistematikleşmesi, ünlü CIA şefi **Paul Henze**'nin tabiriyle,12 Eylülde iş başına geçen *"bizim çocuklar (our boys)"*ın eseri olmuştur.

Ortadoğu'da bu yoldaki düşüncelerimize kanıt oluşturan tarihsel gerçeklerden bir diğerini de İran'ın yakın tarihinde gözlemlemekteyiz. İran'da **İkinci Dünya Savaşı** sonrası dönemde, halkın demokratik tercihlerinin sonucunda genellikle sosyal demokrat eğilimli olarak tanımlanan **Musaddık** isminde bir başbakan iş başına geçmiştir. **Musaddık**'ın yaptığı ilk işlerden birisi petrolleri millileştirerek halkının yararına açık hale getirmesi olmuştur. Bundan rahatsız olan Anglo-Amerikan sermayesinin tahrikiyle mollaların siyaset sahnesine sürüklenmesi sağlanmış, **Musaddık**'ın devrilmesine ve İran'da demokrasinin son bulmasına, ardından da şahlık rejiminin kurulmasına varan bir dönüşüm gerçekleştirilmiştir. Sonunda da çoğu zaman görüldüğü üzere rüzgâr ekenin fırtına biçmesi misali, mollaların başını çektiği bir darbeyle Batı'nın desteğiyle ayakta duran şahlık rejimi devrilmiş, yerini **Humeyni** rejimi almıştır. Dolayısıyla, bugün Ortadoğu'ya demokrasi ve insan hakları getirme görüntüsünün arkasına sığınarak yola çıkmış olanlar, yakın geçmişte İran'da demokrasi ve insan haklarına son veren bir sürecin başlatıcısı olma sabıkasını taşımaktadırlar.

15) Alpaslan Işıklı, *Sendikacılık ve Siyaset*, 6. baskı, İmge Yayınevi, Ankara, 2005.
16) Susan George, *The Debt Boomerang*, Pluto Press, Londra, 1990, s.XV-XVI.

Ortadoğu'da görülen bu türden örnekleri saymakla bitirmek mümkün değildir. Afganistan'da bugün başlıca şikâyet konularından birisi olarak gündemde tutulan **Taliban** olgusunun ortaya çıkışı da, bu ülkede Sovyetler'in nüfuzunu kırma amacıyla Batılılar tarafından gerçekleştirilen gayretlerin sonucudur. Keza, şimdi dünya kamuoyuna şeytanın başı gibi sundukları **Saddam**'ın güçlenmesi ve tepeden tırnağa kadar silahlanması da geniş ölçüde, İran'daki Batı düşmanı rejime karşı bir kama ucu oluşturma çabalarının ürünü olmuştur. Bunlara ek olarak, bölgede başlıca marifeti ülkelerinin zenginliklerini Batılı sömürgeci güçlere peşkeş çekmekten ibaret olan Ortaçağ kalıntısı hanedan rejimine dayalı ne kadar iktidar varsa, bunların hepsinin kendi halklarının demokratik tercihlerinin ürünü olmadıkları ve Batılı sömürgeci güçlerin desteğiyle ayakta durabildikleri bilinen bir gerçektir.

Yalnızca bu bölgede değil, tüm dünyada, Amerika'nın demokrasi getirmediğine, tam tersine demokratik rejimlerin tahribine varan pek çok gelişmenin, başta Amerika olmak üzere, Batılı sömürgeci güçlerin marifetinin ürünü olduğuna dair çok sayıda örnek vardır. Örneğin, Şili'de demokratik yollarla işbaşına geçmiş ve halkının yararına bir icraat başlatmış olan **Salvador Allende**'nin iktidarına son verilmesine ve katledilmesine varan kaotik ortamın tahrik edilmesinin ve ülkedeki demokratik iktidarın yerine **Pinochet**'in kanlı iktidarının kurulmasının kimin eseri olduğu, ABD kongre zabıtlarında da itiraf edilmiş olan bir gerçektir.

Büyük Ortadoğu Projesi'nin dayandırılmak istendiği bir diğer gerekçe de uluslararası terörle ve özellikle bölge bağlamında düşünüldüğünde İslami terör denilen şeyle mücadele etmek ve bölgeyi kitle imha silahlarından tecrit etmek olarak özetlenebilir. Ancak, öncelikle belirlenmesi gerekir ki böyle bir iddia ile ortaya çıkabilmek için bunu ortaya atanların önce kendilerine bakmaları gerekir. ABD, kitle imha silahlarına sahip olduğu iddiasıyla işgal ettiği Irak'ın 273 katı daha fazla askeri harcama yapmaktadır. Keza, ABD'nin askeri harcamaları, kitle imha silahlarına sahip oldukları gerekçesiyle **'haydut ülke'** ilan ettiği, Irak dahil, 7 ülkeninkinin toplamının 26 katından daha fazladır.[17] Kitle imha silahlarını ortadan kaldırma iddiasıyla yola çıkmış olanlar, BOP'un ve GOP'un gerçekte ne anlama geldiğini ilan ve teşhir etmek istercesine, Irak'ta, tarihin tanık olduğu en iğrenç ve en korkunç insanlık trajedilerinden birisini sahnelemektedirler. Irak'ı kitle imha silahlarından so-

17) Rakamlar için bkz. Seyhan Erdoğdu, "Savaş ve Askeri Ekonomi", *Yol-İş* dergisi, Nisan 2003.

yutlama iddiasıyla başlatılan işgal, çocuk, kadın, ihtiyar demeden kitleyi imha hareketine dönüşmüş bulunmaktadır.

ABD yetkililerinin resmi açıklamalarıyla da kanıtlanmıştır ki **Saddam**'ın, ne 11 Eylül saldırılarıyla ne de **Al Kaide** ile bir ilişkisi vardır. Bu ülkede kitle imha silahlarının bulunduğu yolundaki iddianın gerçeklerle ilgisinin bulunmadığı, BM denetçilerinin çok önceden belirledikleri bir husus olmakla kalmamış, nihayet, bizzat ABD'nin bazı üst düzey sorumluları tarafından da itiraf edilmiş bulunmaktadır. Bu yılın ekim ayının başında, CIA'nın baş silah denetçisi **Charles Dulfer**, Irak'ın elinde kitle imha silahı bulunmadığını Kongre'ye resmen rapor etmiştir. Oysa, **Dulfer**'a göre, Ortaoğu'da kitle imha silahlarına sahip pek çok ülke bulunmaktadır (burada özellikle İsrail'in kastedildiği açıktır) ve dünyadaki kitle imha silahlarının en çoğuna ABD sahip bulunmaktadır.[18]

Bütün bu gerçekler ortada iken, acaba Irak'a yönelik saldırıların ve **'medeniyetler çatışması'** gibi kılıflarla örtülenmek istenen kaotik ortamın giderek derinleşmesinin gerisinde yatan gerçek nedenler ne olabilir?

BOP (**Büyük Ortadoğu Projesi**) ile ilgili açıklamalar, 11 Eylül saldırılarının hemen ardından 'resmen' gündeme gelmiştir. Ancak, bu konudaki zihni egzersizlerin 1990'lı yıllarda başlayıp tam tekmil bir külliyata dönüşmüş olduğu da göz ardı edilmemelidir.

BOP, daha sonra Kuzey Afrika'yı da içine alacak biçimde GOP'a (**Genişletilmiş Ortadoğu Projesi**) dönüştürülmüş bulunuyor. Irak işgali de 11 Eylül saldırılarından iki buçuk yıl kadar sonra, 19 Mart 2003'te başlatılmıştır.

Tarih, yok etmek istediği güçlerin gözünü kör edermiş. Başlatılmış bulunan bu istila hareketinin, Irak'la sınırlı kalmaması; giderek, Çin'in muhtemel gelişmesinin sonucu olarak dünyanın yeniden çok kutuplulaşması olasılığına karşı bir strateji niteliğine bürünmesi olasılığı da vardır. Bunun anlamı, yaygınlaşan çatışmaların Çin'i de kapsamına alması, dolayısıyla, kitle imha silahlarını yok etme gerekçesiyle başlatılan bir hareketin, gezegenimizi topyekûn imha etme boyutuna varmasından başka bir şey olmayabilir.

İleri sürülen savlar, ortaya çıkan gerçeklerin ışığında birbiri ardından yalanlandıkça, Irak'ın işgaliyle güdülen gerçek amacın ne olduğu sorusunun yanıtını bulmak kolaylaşmaktadır. Bu duruma bağlı olarak BOP'un da, GOP'un da gerçek anlamı ortaya çıkmaktadır.

18) *Monthly Review*, November 2004.

Asıl amaç, yeni dünya düzenine egemen olan güçlerin, yeryüzüne biraz daha derinden egemen olma gereksinimlerinden bağımsız olarak açıklanamaz. Büyüyen iç çelişkilerine çözüm arayışı içinde olan bu güçler, yeryüzünün petrol kaynaklarının ve üretiminin önemli bir bölümüne sahip olan Ortadoğu'nun önemini elbette ki çok iyi bilmektedirler. Üstelik, Venezuella'da **Chavez**'in iktidara geçmesi gibi, petrol zengini başka bazı bölgelere ulaşmayı zorlaştırmış olan gelişmelerin, Ortadoğu'ya odaklanma arzularını büsbütün tahrik etmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Türkiye, yalnızca Ortadoğu'ya değil, topraklarında petrol barındırması dolayısıyla özel bir önem taşıyan bir diğer bölge olan Kafkasya'ya ve ayrıca Orta Asya'nın zengin yeraltı kaynaklarına uzanma emelleri bakımından da vazgeçilmesi mümkün olmayan bir köprü konumundadır. Bu çok açık gerçeği, NATO Genel Sekreter Yardımcısı **Jamie Shea**, 30 Haziran 2004 tarihinde *Cumhuriyet*'te yer alan söyleşisinde itiraftan kaçınmamıştır. **Shea**, *"Irak'ta rol oynamaya hazırlanan ittifakın ilgili olduğu tüm bölgelerde Türkiye'nin çok önemli bir yeri bulunduğunu"* belirtmekle kalmamış; İstanbul'u *"ittifak faaliyetlerinin yeni merkez üssü"* ilan etmiştir.

Türkiye'nin böyle bir role sürüklenmesi, mevcut ve muhtemel çatışmaların yükünün en önemli bölümünü sırtlanmasından başka bir anlama gelmeyecektir. Bu yüke, dostluklarına şiddetle muhtaç olduğumuz bölge ülkeleriyle aramızda yeni ve derin uçurumlar açılmasının sonuçlarını da eklemek gerekir.

Türkiye'nin böyle bir rolü kabule zorlanmasının her şeye rağmen kolay olmayacağı tahmin edilebilir. Bu sonuca ulaşmak için göze alınan yöntemlerin boyutlarını kestirmek bakımından, şimdi ABD Dışişleri Bakanlığına atanmış bulunan **Condoleezze Rice**'ın 7 Ağustos 2003 tarihinde cumhurbaşkanının güvenlik danışmanı sıfatıyla *The Washington Post*'ta söyledikleri, üzerinde dikkatle durmaya değer niteliktedir. **Rice**, *"Fas'tan Çin sınırına kadar 22 kadar ülkenin siyasi ve ekonomik coğrafyasının değiştirilmesi"*nin amaçlandığını açıklamıştır. Türkiye de bu bölgeye dahil olduğuna göre, amaçlanan siyasi ve ekonomik coğrafya değişikliğinin, BOP veya GOP bağlamındaki rolümüzle ilgili olarak ifade ettiği anlam, bugünün ve yarının önemli bir sorunu olarak karşımızdadır.

'Turpun büyüğü'

Condoleezze Rice'ın Türkiye'nin dahil olduğu bölgedeki 22 ülkenin siyasi ve ekonomik coğrafyasının değişeceğini söylemesi, AB'nin kapısındaki bekleyişimizin sonunun neye varabileceğini düşündürmesi bakımından, ayrıca önemlidir. Esasen, Avrupa Birliği Parlamento Başkanı **Joseph Borrell**, ekim ayı başlarında, görüşmelerin Türkiye'nin Birliğe kabulü sonucuna varıp varmayacağının, 10 veya 15 yıl sonra kesinlik kazanacağını ifade etmiş ve *"Bu süre sonundaki Türkiye, şu andaki Türkiye olmayacak"* diye eklemiştir.[19] Avrupa ile ilişkilerimiz açısından en çok önem taşıyan konu da bu noktada, yani geleceğin Türkiye'sini nasıl biçimlendirmek istedikleri sorusu etrafında düğümlenmektedir.

Bazı AB yetkililerince değişik vesilelerle dile getirildiği üzere, Türkiye'nin AB'ye alınmaması konusunda önem taşıyan başlıca iki neden bulunmaktadır: Birincisi, Türkiye nüfus itibariyle büyük bir ülkedir. İkinci olarak, Türkiye yoksul ve işsizlik oranının yüksek olduğu bir ülkedir.

Avrupalıların Türkiye'nin yoksulluğuna çare bulmak gibi bir kaygıları yoktur. Eğer öyle olsaydı, Türkiye'nin yoksulluğunun ve bölgeler arası gelir dağılımındaki bozulmanın başlıca nedenini oluşturan malum reçetelerin, AB'nin Türkiye'ye dayattığı hususlar arasında yeri olmazdı. Ayrıca, bilinmesi gerekir ki bu reçetelerin kaynağını oluşturan IMF hissedarları içinde AB ülkelerinin payı yüzde 30'a yakın düzeydedir.

Türkiye'nin büyük olduğu hususuna gelince, Avrupa'nın buna bulduğu bir çare vardır ve bu çare, daha önce Yugoslavya'da uygulanmıştır.[20]

Avrupalılar ve özellikle Almanlar, Yugoslavya'nın parçalanması ve bir iç savaşa sürüklenmesi sürecinde aktif bir rol oynamışlardır. Ünlü Yugoslav iktisatçısı **Branko Horvat**'ın sonradan yazdığı üzere, Avrupalılar, Yugoslavya'nın Slovenya ve Hırvatistan gibi zengin bölgelerinin egemenlerine, ülkenin geri kalan (Sırbistan, Bosna, Karadağ, Kosova gibi) yoksul kesimlerini sırtlarından attıkları takdirde kendilerini AB'ye kabul edeceklerini açıklamışlardır.[21] Nitekim Yugoslavya Federasyonundan ilk

19) http://www.hakimiyetimilliye.org/modules.php?name=News&file=print&sid=3802; http://www.netbul.com/print.asp?scr=1&id=227765; (*Hâkimiyeti Milliye*, 10 Ekim 2004, saat: 11.50)

20) Yugoslavya örneği için bkz. A. Işıklı, *Devlet ve Demokrasi*, Kuvayı Milliye Yayınları, Ankara, 1999, s.91-111; *Kuramlar Boyunca Özyönetim ve Yugoslavya Deneyi*, Alan Yayıncılık, İstanbul, 1980.

21) Branko Horvat'ın 1997 tarihli *Josip* isimli Sırpça yazılmış kitabından gazeteci yazar Teoman Alili'nin çevirisiyle aktarılmıştır.

ayrılanlar, Hırvatlar ve Slovenler olmuştur. Bunun üzerine bilinen kanlı iç savaş patlak vermiş, Yugoslavya paramparça olmuştur. Şimdi Slovenya AB'ye alınmıştır. Bu tablo, vahşi bir hayvanın yakaladığı avı parçalayıp ciğerini ve sair kıymetli uzuvlarını yedikten sonra, geri kalan parçalarını ortalıkta bırakmasına benzemektedir. Türkiye'de sahnelenmek istenen oyunun da bu tabloyu ciddi bir biçimde çağrıştıran yanları bulunmaktadır.

Almanya'nın eski dışişleri bakanlarından **Hans Dietrich Genscher**, 1992'de, *Stüddeutsche Zeitung*'da yayımlanan demecinde, *"Türkiye için bir Yugoslavya modelinin uygulanmasını önerdiğini"* açıkça ilan etmekten kaçınmamıştır.[22] 2001 yılında Tunceli'ye giden AB temsilcisi **Karen Fogg** hanımefendinin de buralarda asılı Türk bayraklarını göstererek *"onların yerine sarı, kırmızı, yeşil bayrakları görmeyi bekliyorum"* demesinin başka ne anlamı olabilir.[23] Keza, Almanya'nın eski başbakanlarından **Helmut Schmit** de 8 Nisan 2000 tarihinde Berlin'de yaptığı konuşmada *"Sevr Anlaşması'nın imzalanmış olmasına karşın Türkiye'nin bölünmemiş olması da bir hatadır"* demiştir.[24] Avrupa Parlamentosu Başkanı **Joseph Borrell**, Diyarbakır'ı ziyaretinden sonra 7 Aralık tarihli *Hürriyet* gazetesinde yer alan açıklamasında, *"İstanbul'un tek başına aday olması halinde AB üyesi olabileceğini"* belirtmiştir. Yugoslavya modelinin bundan daha açık itirafı olamaz. Bu tür bir çözüm, vaktiyle İstanbul Belediye Başkanı iken, İzmir Belediye Başkanı Sayın **Özfatura** ile birlikte, bir zamanlar "Osmanlı şehremininin yaptığı gibi" büyük kentlere işgücü akınının vizeye bağlanmasını öneren Sayın **Tayyip Erdoğan**'ın bakış açısını da dışlamamaktadır.

Borrell, öte yandan, Diyarbakır'da kişi başına gelirin çok düşük olduğunu, bu geri kalmış bölgelerin AB'nin de yardımıyla kalkınabileceğini ifade etmiştir. **Borrell** bunları söylerken, Türkiye üzerindeki sömürüyü yoğunlaştıran ve Türkiye'deki bölgeler arası gelir dağılımını dengesizleştiren IMF ve Dünya Bankası kaynaklı politikaların özenle uygulanmasının, AB'nin Türkiye'ye dayattığı koşullar arasında önemli bir yer tuttuğunu unutmuş görünmektedir. Ayrıca, Doğu ve Güneydoğu illerimizin geri kalmışlığının, esas olarak, bu bölgelerde emperyalizmin desteği ve

22) Ali Rıza Bayzan, "Avrupa Birliği dostunuz ise düşmana ihtiyacınız yok demektir", *Yeni Mesaj*, 15 Temmuz 2002 (genscherYENİMESAJ GAZETESİ INTERNET SİTESİ.htm); Sinan Aygün, "Avrupa Birliği'nde Maskeli Balo", *Türkiye*, 12 Nisan 2004.

23) *"Avrupa Birliği cennet mi? Cehennem mi?"*, YİSAV Vakfı, Yayın no: 4, Ankara, 2002, s.43.

24) *"Point sur la situation enTurquie"*, No. 190, 9 janvier 2001. (Bulletin Nİ 190.htm); Muharrem Bayraktar, "Avrupa Birliği'nin Türkiye sevdası!" (http://www.yenimesaj.com.tr/index.php?sayfa=yazarlar&haberno=2660&tarih=2002-07-17)

kışkırtmaları sayesinde patlak vermiş bulunan ve **Şeyh Sait**'ten PKK'ya kadar uzanan bir dizi ayrılıkçı terörist ayaklanmanın sonucu olduğunu da **Borrell**'in bilmesi gerekir.

AB'nin ileri sürdüğü dayatmalar arasında, Türkiye'deki etnik ve dinsel ayrılıkları körükleyen koşullar birinci sırayı işgal etmektedir. İçeride de ülkenin en zenginlerini bünyesinde bulunduran bazı örgütler ve vakıflar, aklı bir karış havada dolaşan bir kısım sözde aydınlarla birlikte bu dayatmalarla örtüşen bir tavır sergilemektedirler.

Son zamanlarda, bir yandan Alevilerin Müslüman olmadıkları ve Şamanizmin uzantısı olan ayrı bir dinin mensubu oldukları safsatası yaygınlaştırılarak **Muhammet-Ali** birlikteliği üzerinde yükselmiş bulunan Alevi inancı ve edebiyatı yok sayılmak istenmektedir. (Üstelik bu da yetmemiş, **'Ali'siz Alevilik'** teması etrafında **Hazreti Ali**'den, dolayısıyla Müslümanlıktan kopuk bir Alevilik icat etme gayreti baş göstermiştir.) Diğer yandan da Kürtlerin Yahudilerle aynı ırktan olduklarına dair birtakım ırkçı faşist açıklamalarla zihinler bulandırılmaya çalışılmaktadır. Bu yolla, Yahudilerin kendileriyle aynı ırksal kökenden gelen Arapların başına neler getirdiklerini gizlemek mümkün müdür?

Besbelli ki bütün bunlar, bilerek veya bilmeyerek, Türkiye'yi paramparça etme amacına yöneliktir ve Ortadoğu'da bir kukla devletin kurulması, pek çoklarının ağızlarının suyunu akıtmaktadır. Kimileri, böylece, kestaneyi ateşten alacak maymuna kavuşmuş olacaklarını hayal etmektedirler.

Türkiye'den bazı toprakları koparmayı başarırlarsa, bu toprakların nihai sahiplerinin kimler olacağı da şimdiden belirlenmiş gibidir. AB Komisyonu'nun 6 Ekim 2004 tarihinde açıklanan **'ilerleme raporu'**nda Dicle ve Fırat havzasındaki sulama tesislerinin uluslararası yönetim altına konulabileceği öngörülmüştür. GAP bölgesinde arazi alımını hızlandırmış olan İsrail'in ve soykırım iddialarını giderek yükseltmekte olan Ermenistan'ın emellerini gerçekleştirmesi, Türkiye yerine sahipsiz bir kukla devletle karşı karşıya kaldıkları vakit kuşku yok ki çok daha kolay olacaktır.

Denktaş'ın anlattığına göre, **Yaser Arafat**, *"Bizim arkamızda, sizin arkanızdaki Türkiye gibi bir güç yok"* diyerek dert yanarmış. Ortadoğu'da kurulmak istenen ve Araplar ile ve Türkiye ile iplerini koparmış bir kukla devletin, İsrail ve Ermenistan karşısındaki durumu çok daha vahim olabilir. Bugün Kürtlerin Yahudilerle aynı ırktan olduğuna güvenerek yola çıkan bazı aklı evveller, yarın Yahudilerle tek başlarına karşı

karşıya kalınca bu akrabalığın anlamını çok iyi anlayabilirler ama, iş işten geçmiş olur.

Dün **Saddam**'a karşı kışkırtılan ve bizim kardeşlerimizin kardeşleri olan Iraklı Kürtler, Halepçe katliamından kaçarak sığınabilecekleri yeri, ülkemiz topraklarında bulabildiler. Yarın, bizim topraklarımızın bir kısmını da içine alacak biçimde kurulması hayal edilen bir kukla devleti, sözde soykırımın intikamını almak üzere üzerlerine yürüyecek olan Ermenilerden ve **'arz-ı mev'ud'**u genişletme yolunda saldırıya geçecek olan Yahudilerden kim kurtaracaktır?

Bu gidişle eşzamanlı olarak, başka bir marifetin daha sergilenmekte olduğunu görüyoruz. Bir yandan, ülkemizin yutulmaya değer bulmadıkları parçalarının koparılıp atılmasını sağlamaya çalışırlarken, diğer yandan da yutmaya değer buldukları parçalarını daha da sindirilebilir kıvama getirebilmek için ayrı bir çaba sürdürmektedirler. Misyonerlik faaliyetlerinin yoğunlaşması, patrikliğe ekümenik sıfatı tanınması çabalarının artması, geniş ölçüde bu nedenlerle açıklanabilir. Ayrıca, patriğe ekümenik sıfatının kazandırılmasının, küresel imparatorluğa, tüm Ortodoks âlemini (özellikle Rusya'dakileri) denetim altında tutmak bakımından sağlayacağı kolaylıkların da hesap dışı tutulmuş olması düşünülemez. Böyle bir kolaylık, Polonya'nın ve ardından Sovyetler'in düşürülmesi sürecinde, Vatikan'ın oynadığı rolün benzerlerinin gerçekleştirilmesine imkân hazırlayabilir. Bütün bunlara ek olarak, hocaefendiye de İslam âleminin denetim altında tutulması yönünde, halifelik gibi bir rol kazandırılması mümkün olursa, kimileri açısından 'hayali cihan değer' denilebilecek ölçüde bir başarı gerçekleştirilmiş olabilir.[25]

Bu duruma nasıl düşüldü?

Vaktiyle **İsmet Paşa**, **Lozan**'da, savaştan yeni çıkmış ve bugünkünden çok daha yoksul bir ülkenin temsilcisi olmasına rağmen, çok çetin bir mücadele vermeyi başarabilmişti. Bugün Avrupa karşısında niçin aynı kişilikli politikayı sürdüremiyoruz?

İkinci Dünya Savaşı, tarihin kaydettiği en geniş kapsamlı felaketlerden birisi olarak sınırlarımızın hemen ötesinde patlak vermişti. Savaşan devlerin bütün çabalarına rağmen, Türkiye'yi bu savaşa sokmak mümkün olamadı. Bugün ise Irak istilasının dışında kalmayı başarabi-

25) Bkz. A. Işıklı, *Said Nursi Fethullah Gülen ve Laik Sempatizanları*, 6. baskı, Antalya ADD, Antalya, 2005.

leceğimiz şüphelidir. Kaldı ki İncirlik'in ABD tarafından kullanılması vs. nazara alındığında, bu işe çoktan bulaştırılmış olduğumuzu kabul etmememiz mümkün değildir.

Dünle bugün arasındaki bu farklılıkların, kuşkusuz çok değişik ve önemli nedenleri bulunmaktadır. Kanımca, önemli nedenlerden birisi, dış politika ile iç politikanın bir bütünlük arz etmesi gerçeğinde ve özellikle de ülkede uygulanan ekonomik sosyal politikanın ve devletin yapısına egemen olan özelliklerin temel niteliğinde aranmalıdır. Bir kere daha görülmektedir ki bağımsız ve kişilikli bir dış politika, ona uygun bir ekonomik ve sosyal yapılanma temelinde biçimlenebilir ve gerçekleştirilebilir. **Kemalist** dönemin dış politikası, **Kemalist** halkçı ve devletçi bir toplumsal temel üzerinde, kimseye avuç açmadan sürdürülen bir gelişme sayesinde sağlanabilmişti.

Ne yazıktır ki bugün ana muhalefeti temsil edenler de, bu konularda iktidardakilerden farklı bir tutum sergileyebilmiş değillerdir. Muhalefet, ekonomi alanında, Dünya Bankası'nın ve IMF'nin güdümlediği, sosyal devlet karşıtı, özelleştirmeci bir yol izlemekte iktidarla adeta yarış halinde olmuştur. Bu nedenledir ki dış politikadaki farklılığını da ancak ve bazı hallerde 'mızrağın çuvala sığmadığı' herkes tarafından anlaşıldıktan sonra gösterebilmiştir. Buna karşılık, mızrağın çuvala sığmadığı açıkça görülünceye kadar, iktidarın ardında uyumlu bir tablo sergilemeyi 'onurlu bir görev' saymıştır.

Bugün karşımıza çıkan bu durumun, evrensel boyutlu bazı nedenlerinin bulunduğu da elbette ki gözardı edilemez. **Atatürk**, Türkiye'nin kurtuluşunun aslında dünyanın kurtuluşundan ayrı düşünülemeyeceğini çok iyi görmüş ve bunun gerektirdiği uluslararası boyutlu bir ittifakın önemini, 22 Ekim 1920'de yazdığı bir mektupta şöyle dile getirmişti:

"...bir yandan Batının işçi sınıfı, öte yandan Asya ve Afrika'nın köleleştirilmiş halkları milletlerarası sermayenin kendilerini yıkmak ve efendilerine büyük çıkarlar sağlamak için köle durumuna getirmek istediğini anladığı ve sömürge politikasının işlediği suç dünya işçilerince kavrandığı gün, burjuvazinin gücü sona erecektir." [26]

Bugün varılan noktada, **Atatürk**'ün bu sözlerinde ifade edilen ve tarihin çarkını ileriye doğru çevrilmesi konusunda sorumluluk atfettiği iki büyük gücün, yani, **'Batı işçi sınıfı'** ile **'Asya ve Afrika'nın köleleştirilmiş halkları'**nın kendilerinden bekleneni yapabilmiş olduklarını söylememiz mümkün değildir. 1-7 Eylül 1920 tarihlerinde Bakû'da toplanan

26) "Atatürk'ün Çiçerin'e 22 Ekim 1920 tarihli mektubu", *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2003, cilt: 10, s.64.

Doğu Halkları Kongresi'nde, daha o tarihte bu konuda vahim bir zaafın baş göstermiş olduğu tespit edilmiş ve bu durumun sorumluluğunun sanayileşmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıfına ait olduğu, *"Avrupa, Amerika ve Japonya'nın işçilerine"* hitaben yayımladıkları **'Çağrı'**da çok ağır ve kesin bir dille ortaya konulmuştur.[27]

Sorumluluk hangi tarafta olursa olsun, bundan daha önemli olan sonuçtur ve sonuç ortadadır. **Atatürk**, bilincinde olduğu bu büyük güçlüğün üstesinden gelebilme konusunda **Birinci Dünya Savaşı** sonrası dönemin elverişli koşullar sunduğu görüşündeydi. Bu görüşünü 1 Aralık 1920 tarihli yazısında şöyle dile getirmiştir:

"Şu yön de gözden uzak tutulmamalıdır ki, Harbi Umumi'nin husule getirdiği buhran sona erdikten sonra emperyalizm ve kapitalizmi devirmek pek güç ve imkânsız olur." [28]

Nitekim, öyle olmuş; emperyalizm ve kapitalizm, günümüzde –**Kemalizm** ve kazandırdıkları da dahil olmak üzere– karşısına çıkan her türlü unsuru ortadan kaldırmak yolundaki emelleri bakımından yeni bir dönem oluşturan, küreselleşme aşamasına kadar gelebilmiştir. Bu öyle bir aşamadır ki geride hiçbir şey bırakmayacak ölçüde vahim bir felaket boyutuna erişmiş bulunan yeni ve olası bir dünya savaşının doğuracağı buhranın, olumluya dönüştürülmesi olasılığına da yer bırakmamıştır.

Bu nedenledir ki sorun, hızlı bir biçimde, yalnızca Türkiye için değil, tüm dünya için **'olmak veya olmamak'** sorunu haline gelmektedir.

27) 'Çağrı'da, Avrupa, Amerika ve Japonya'nın işçilerine, *"Sizler ki kapitalistlere köpeklik ediyordunuz, bizi kendi köpekleriniz olarak gördünüz"* denilmektedir; bkz. Yıldırım Koç, "Sınıf Gözlüğü", *Aydınlık*, 2 Ocak 2005, s.45.

28) *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, age, cilt: 10, s.132.

HALİT KAKINÇ

30 Nisan 1952'de doğdu. Bostanlı İlkokulu (İzmir), Alman Ortaokulu, Avusturya Lisesi'ni bitirdi. Siyasal Bilimler Yüksekokulu'ndan sonra, İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Kürsüsü'nde yükseklisans, Uluslararası İlişkiler Kürsüsü'nde de doktora yaptı.

1970-1975 yılları arasında profesyonel olarak müzik ile uğraştı. 9 plak dolduran *Dönüşüm* adlı grubu ile birlikte SSCB, Romanya ve Bulgaristan'da Türkiye'yi temsil etti. 1970-1980 yılları arasında Türkiye'nin ilk Taekwon-Do'cularından birisi olarak siyah kuşak 2. Dan derecesine yükseldi.

1974 yılında gazeteciliğe başladı. Çeşitli gazetelerde haber müdürü, yazı işleri müdürü, ekonomi servisi şefi, magazin müdürü, genel yayın müdürü ve köşe yazarı olarak görev yaptı. Halen İstanbul Bilgi Üniversitesi'nin Kurucular Kurulu ve Mütevelli Heyeti üyesi. Aynı üniversitenin dış ilişkiler ve tanıtım koordinatörü.

Almanca ve İngilizceden çeşitli çeviri ve derlemeleri ile *"Sultan Galiyev ve Milli Komünizm"* ve *"Destansı Kuramcı Sultan Galiyev"* adlarını taşıyan iki araştırma kitabı olan Kakınç, 18 yıldır gazeteci ve halkla ilişkiler uzmanı Zeynep Kakınç ile evli. Aytar ve Kuday adlarında iki oğlu var.

Batıcılık Kavramı ve Batılılık Gerçeği

Halit Kakınç

Ben, **Attilâ İlhan** ustamızdan büyük keyif alanlardanım. Edebiyatçı yanı, birinci sınıftır. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş köprüsünün en sağlam ayaklarından bir tanesidir. Ama her şeyden daha önemlisi, fikir adamı olarak da örnektir. 'Sol'u ve 'Batı'yı ilk ve adam gibi sorgulayanlardandır.

Bir zaman önce *"Batıcı 'aydın'ı, Batı üretiyor"* diye yazmıştı. Avrupa Birliği olgusuna değinerek **Andre Siegfrid**'in tanımı ile bu üretim çarkını oluşturan unsurlar olarak da Eski Yunan, İncil (Hıristiyanlık) ve Modern Üretim Teknolojisi'ni sıralamıştı.

Ben bu yaklaşımı biraz açmak, AB tartışmalarına hiç girmeden bu yazıda yalnızca Batı diye yaklaştığımız kavram ve olguyu irdelemek istiyorum.

Batı diye tanımlanan ülkelerin yakın tarihteki ve şimdilerde de başka kılıf ve söylemlere bürünerek devam eden sömürgeci eğilimlerinden ve bu eğilimlerin günümüze uzanan izdüşümlerinden ziyadesiyle rahatsızlık duyan bir insanım. Ne var ki, Batılılık ve Doğululuk kavramlarını ilk aşamada salt birer yön göndermesi-coğrafi terimi olarak ele alıyorum. Bu kadarla da yetinmiyor, ikinci aşamada bir şekilde ulaşılan fikir ve davranış düzeyleri olarak görüyorum. Üçüncü ve son aşamada ise bu düzeyin ego-santrik ve emperyalist hüviyetinin irdelenmesi geliyor. Ve uygarlığı insanlığın ortak ürünü olarak düşündüğüm için, tepkiselliğimin dozu ve yönü farklı tezahür ediyor.

Batılılık ve Batıcılık kavramlarına farklı bir bakış açısı dedim, nedir bu bakış açısı?

Tanım, uygarlık düzeyi ile ilintili

Önce, kafalarımızı kurcalayan soruları sorarak konuya girelim. Batı uygarlığı dediğimiz yaşam biçimi, bugün neden daha akılcı bir çizgiye geldi? Pozitif bilimlerde, güzel sanatlarda ve teknolojide Doğulu ülkelerden niye daha ileri gitti?

Rasyonel düşünce, Doğu'da neden geri kaldı? Toplumsal depresyonlar niçin hep Doğu ülkelerinde ortaya çıkıyor? Batı, yaşam düzeyini her gün daha da ötelere taşırken, Doğu'nun bu ritme ayak uyduramayışını nasıl açıklamalıyız?

İşte sohbetin tam bu noktasında Doğu ve Batı, coğrafi bir yaklaşım olmayı aşıyor. Pusulanın gösterdiği birer yön ve de güneşin doğduğu veya battığı ülkeler anlamından taşıyor.

Aslında Doğu ve Batı, salt birer kavramdan ibaret. Uygarlık düzeyi ile ilintili. Kastettiğim, teknik değerlerin evriminin izlenmesi, insanoğlunun kurduğu uygarlığın dinamik gelişmesinde büyük adımlar atabilme yetisini geliştirmiş olmaktan ibaret.

Bir an için eşyanın kaçınılmaz tabiatı olan emperyalizm olgusunu devre dışı bırakıyor ve; Batı ile Doğu birer kavram olarak ele alındığı zaman ortaya çıkan diyalektik bir zıtlıklar kümesinden söz etmek istiyorum:

Bir yanda nitelik öte yanda nicelik

Doğu, bir nitelikler dünyasıdır. Ne var ki, somut ölçüler değersizdir. Açıklık sağlanamamıştır. Bu iki öğenin tanımlanması bile yapılamamıştır. Zaman anlayışı da görecedir. Bütün bunların doğal bir sonucu olarak, kadercilik felsefesi egemendir.

Batı ise bir nicelikler evrenidir. Biçim, kalıp, ölçü, açıklık ve zaman ön plandadır. Bilim, öncüdür. Bilime bağlı olarak rasyonel yöntemler geliştirilmiştir. Diyalektik irdelemeler sayesinde, akla uymayan ve yarar getirmeyenin terk edilmesi esastır.

Böylece nicelik ve nitelik farklılığı, ölçülerde ve açıklıkta kendini belli etmiş... Birbirinden tamamen farklı iki uygarlık oluşmuştur.

Doğu uygarlığında, birey, realitelere kapanmıştır. Mistiktir. Eşyaya ve olaylara, somut görüntülerinden öte mistik anlamlar vermeye eğilimlidir.

Batılı uygarlıkta ise, realiteler galebe çalmış... Bilim ve akıl, soyut düşünceye daimi bir fren getirmiştir.

Sistemli düşünce - özgürlük anlayışı

Doğu'nun düşünce biçimi, sistemsizdir. Doğu'da kavramlardan kurulan bina, birbirini doğuran ve tamamlayan düşünceler zinciri halinde değildir. Gereksiz birtakım taşlar ve yanlış kurulmuş kemerler de içerir. Düşünsel öğelerin bağlantıları ve birbirlerine uygunlukları önemsenmemiştir.

Batı diye adlandırdığımız ülkeler grubunda ise düşünce biçimi sistemlidir. Kavramlar, somut realiteler temeline oturtulmuştur. Fikirler, diyalektik bir yöntemle halkalar halinde birbirine bağlanmıştır. Düşünce, yöntemi; yöntem, bilimi; bilim de tekniği doğurmuştur.

Okurların akıllarına takılabilecek soruyu tahmin ediyorum: Diyecekler ki, yüzyıllar boyunca devletler kuran, dünyanın büyük bölümünü yöneten Doğu düşüncesi, nasıl olup da sistematik bir düşünme yöntemi ortaya çıkartamamıştır? Dağınık bir toplumsal düzen süren, doğru dürüst yıkanmayı bile beceremeyen Batı'nın bu noktaya gelebilmesindeki espri nerede yatmaktadır?

Benim de katıldığım bir cevap var. Düğüm, bireysel özgürlük anlayışında yatmaktadır. Batı adını verdiğimiz ülkeler kümesi, sübjektif plandaki özgürlüğünü daha erken bir tarihte sağlamayı başarmıştır. Özgürlük olduğu için düzen, düzen olduğu için de özgürlük sağlamlaşmıştır. Bağımsız ve özgür birey olabilmek, beraberinde toplumsal yükümlülükleri de özümseme ve benimseme aşamasını getirmiştir.

Bireysel plandaki bağımsızlık ortamı

Doğal olarak sistematik düşünebilmek, bireysel özgürlük anlayışını egemen kılmış... Bireyler bu sayede gerçeğe dönük güçler toplamına dönüşmüş... Bu güçler toplamı da bilimi, tekniği ve bilinçli politikayı üretmiştir.

İnsanlığın bir bölümünün ulaştığı uygarlık düzeyi demeyi daha doğru buluyorum ama hadi yine kavram kargaşasına düşmeyelim, çağdaş Batı uygarlığı diye adlandırdığımız düzen, insanoğlu için bireysel planda bağımsızlık ve özgürlük sağlamıştır.

Doğu uygarlığı ise ruhsal ölçekte ve mistik düzeyde kalmakta ısrarcı olmuştur. Doğu'daki düşünsel aktiviteler hep bu yolda yürmüş ve 'iç'e kapanılmış... Pozitif bilimler ve teknik, bu nedenle ikinci plana itilmiş... Güzel sanatlarda kısır kalınmış, endüstri devrimi aşamasına erişilememiştir.

İnsanlık tarihi son derece ilginçtir. Çok tanrılı inanışlar döneminde, bağımsızlık ve özgürlük hiç yoktur. Bu tür söylemler, bir dönem Antik Yunan'da ortaya çıkmış, daha sonra tek tanrılı dinlerde yeniden ortadan yok edilmiştir.

Panteizm, tembellik felsefesine dönüşünce

Yüzyıllar sonra, rasyonel-bilimsel hümanizasyon akımı tekrar canlanmış... Batı uygarlığı dediğimiz sistem, bu görüşe prim verirken, Doğu mistik düşünüşe bağlı kalmayı, rasyonel hümanizme geçişe tercih etmiştir.

Halkı yönetmek açısından bu kolaycılık, Doğulu yöneticilere büyük bir avantaj sağlamıştır. Çünkü, mistik düşünce biçimi, az gelişmiş beyinlerce çok daha tatmin edici ve rahatlatıcı bulunduğu için, halk arasında itibar görmüştür.

Böylece, bir tarafta kişiliğin özgürlüğü ve bağımsızlığı mücadelesi hız kazanırken, diğer tarafta kadercilik egemen olmuştur. Bilim, ancak mistik inançların açıklanmasını sağlayacak bir nitelikte ise beğenilmiştir.

Dönem dönem Doğu'da da akılcı ve bilimci savlar telaffuz edilse de... **Gazâlî** gibi isimler, rasyonalizm ile mistisizmi uzlaştırmayı deneseler de, olay, bilimsel sentezler aşamasına varamamıştır. Dahası, sentezleri yapılamadan İslama uyarlanmak istenen panteizm, bir tembellik felsefesine ve her şeye rıza gösteren bir teslimiyetçiliğe dönüşmüştür.

Doğu ile Batı'nın çizgileri, bu noktadan sonra uzunca bir süre kesişme şansı bulamayacak ölçüde birbirlerinden ayrılmıştır.

Doğal ve toplumsal koşulların farklılığı

Doğu ile Batı uygarlıklarının farklı yol haritalarını açmayı deneyelim.

Doğu ülkelerinde, ilahiyat anlayışı, öğretinin prensiplerinin aksine, kişileştirilmiş... Dogmalar ön plana çıkmış, akıl ve bilim dışlanmıştır.

Mistisizm, özel irade üzerinde egemen olmuş... İnsan bilinci ve düşüncesi, organik yaşam ile özdeş kılınmış. Birey, başka bireylerin ve hatta eşyaların güdümüne girmiştir.

Batı'da ise akıl ve bilim ağırlık kazanmıştır. Bunun sonucunda da teknoloji gelişmiştir. Yüksek uygarlık düzeyine erişilmiştir. Bu arada, Batı'da da birtakım olumsuz yansımalar ortaya çıkmıştır. Söz gelimi, katı bir bilim ve akıl anlayışı, ruhsal mekanizmayı ihmal ettiği için, insanlar arası ilişkileri zedelemiş, yer yer bunalımlar doğmuştur.

Doğu'nun geri kalmasında, bir de ikinci faktör söz konusudur: 14. yüzyılda İslam düşünürü **İbni Haldun**, bu konuya ilk parmak basan isim olmuştur. Saptaması şudur:

Mistisizm, akılcı düşünceyi yendi

Tarihsel akışta, belirli bir yurda ve kalıcı geleneklere bağlı olmayan göçebe toplulukların yayılması ile ortaya çıkan uygarlıklar, kısa ömürlü olmuştur. Göçebeler, cazip buldukları herhangi bir toprak parçasına yerleşmiş, bir süre sonra bir başka göç dalgasının etkisi ile yıkılarak göçlerini sürdürmüşlerdir. Ve bu nedenle, ritmik bir biçimde kuruluş ve yıkılışlar birbirini izlemiştir. Bilgi birikimini bir öncekinden bir sonrakine aktaran bilgi birikimi ve kurumlaşmış site yaşantısı gerçekleşememiştir.

Bu nedenledir ki, Doğu'daki akılcı düşünce, Batı'da olduğu gibi bir türlü yerleşip gelişememiştir. Uzmanlaşamadan ya dağılmış ya da çark edip mistik düşüncenin hizmetine girmiştir. Skolastik çarklar bir türlü kırılamamıştır.

Sonuçta, sanırım en ileri örnek olarak Türkiye'nin başını çektiği Doğu dünyası, bugün bir dönüşüm sürecindedir. Birey ve toplum için her yönden özgürlük ve bağımsızlık aranmaktadır. Kişiliklerin ve karakterlerin özgür bir ortamda oluşması istenmekte, ruhsal ve nesnel tutsaklıklara karşı direnilmektedir.

Bilimin geliştirilmesine, boş inançların ve dogmaların kırılmasına çalışılmaktadır. Rasyonel bir hümanizm ve çağın realitesini özümsemiş bir toplumcu anlayışta karar kılınması... Bilim, fen, sanat ve teknolojide ilerlenmesi... Ve bu reformlar için de uzlaşma kültürünün yerleştirilmesi yönünde çaba harcanmaktadır.

Benim, Doğu ile Batı denince, emperyalizm olgusunun soyutlanması koşulu ile bu aşamada karşılaştığım öncelikli realite budur.

Kim kimden neyi almış, kim neyi daha önce kullanmış... Bu irdelemelerle rasyonel ve tutarlı bir yerlere varılabileceğine inanmıyorum.

Binbirgece Masalları'ndan kalma soyut özlemlerin, çuvaldızı kendimize batırmadığımız sürece, ne yazık ki ayakları yere basamamaktadır.

YILDIRIM KOÇ

1951 yılında Samsun'da doğdu. 1962 yılında Talas Amerikan Ortaokulu'ndan, 1969 yılında Robert Lisesi'nden, 1973 yılında ODTÜ İdari İlimler Fakültesi Ekonomi ve İstatistik Bölümü'nden mezun oldu.

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde sosyal politika dalında yükseklisans derecesi aldı. Çeşitli sendikalarda toplusözleşme uzmanlığı, araştırmacılık yaptı. 1980-1983 döneminde ODTÜ İdari İlimler Fakültesi İşletmecilik Bölümü'nde öğretim asistanı olarak ücret yönetimi konularında ders verdi.

20 yıldır YOL-İŞ Sendikası Eğitim Dairesi Başkanı. 1993-2003 döneminde, aynı zamanda TÜRK-İŞ Genel Başkan Danışmanlığı yaptı; 2003 yılında istifa ederek bu görevinden ayrıldı. YOL-İŞ'teki görevine ek olarak, 7 yıldır ODTÜ İktisat Bölümü ve İş İdaresi Bölümü'nde kısmi zamanlı öğretim görevlisi olarak ders veriyor.

Yayımlanmış kitapları: *Türkiye'de Sınıf Mücadelesinin Gelişimi 1* (1979), *Şeriatçılar, İşçi Hakları ve Hak-İş* (1995), *İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketinin Güncel Sorunları* (1991), *Atatürk'ün Millileştirmeleri ve Devletleştirmeleri, Günümüzün Özelleştirme* (2000), *Türkiye'de İşçiler ve Sendikalar* (2000), *Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi Tarihi* (2003).

Avrupa Birliği ve İşçi Hakları

Yıldırım Koç

Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkilerinde yeterince ele alınmayan veya yanlış değerlendirilen önemli bir konu, işçi haklarıdır. Avrupa Birliği'nin yapısını yeterince bilmeyenler, Avrupa Birliği ülkelerindeki gelişkin işçi haklarının daha adaletli bir paylaşımdan kaynaklandığı ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde bu hakların Türkiye'de de sağlanacağı kanısındadır. Halbuki, Avrupa Birliği ülkelerindeki gelişkin işçi haklarının en önemli kaynağı, AB emperyalizminin dünyanın diğer bölgelerinde sürdürdüğü sömürüdür. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecinde bu hakların Türkiye'ye aktarılması da söz konusu değildir.

Avrupa Birliği halkı işçi ağırlıklıdır

Avrupa Birliği ülkelerinde halkın büyük bir bölümünü işçi sınıfı oluşturmaktadır. Avrupa Birliği'nin gelişimine ve politikalarına damgasını vuran ilk 15 ülkede halkın çok büyük çoğunluğu geçimini ücretli olarak kazanmaktadır; diğer bir deyişle, geniş bir tanımla işçi sınıfıdır. Bu ülkelerde gelir getirici bir işte çalışanlar içinde ücretlilerin oranı çok yüksektir; örneğin, Avusturya'da % 86.7, Belçika'da % 81.8, Danimarka'da % 90.8, Finlandiya'da % 86.3, Fransa'da % 89.6, Almanya'da % 89.3, Hollanda'da yüzde 88.7, İsveç'te % 89.7 ve İngiltere'de yüzde 87.7'dir.[1]

1) ILO, *Key Indicators of the Labour Market 2001-2002*, Cenevre, 2002, s.85-88.

Emekliler ve işsizler de dahil edildiğinde, Avrupa Birliği'nin çekirdeğini oluşturan 15 ülkede işçi sınıfının ağırlığı daha da artmaktadır.

Avrupa Birliği'nde tekelci kapitalizm geçerlidir

Avrupa Birliği'nde geçerli üretim biçimi, kapitalizmdir. AB kapitalizmi, yüzyılların sömürgecilik geleneğinin getirdiği alışkanlıklar ve yeteneklerle, kendi işçi sınıfına da önemli kazanımlar sağlamıştır ve sağlamaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinin tekelci sermayeleri, bu ortak güçten yararlanarak, azgelişmiş ülkeleri etkili bir biçimde sömürmektedir. Bu sömürü sayesinde, Avrupa Birliği ülkelerinin sermayedarlarının kârlarının kaynağı, kendi ülkelerinde el koydukları artık-değerden daha da önemli olarak;

a) Azgelişmiş ülkelere değerlerinin çok üzerinden sattıkları mallardan ve hizmetlerden elde ettikleri tekel kârlarıdır,

b) Azgelişmiş ülkelerin doğal kaynaklarını yağmalamaktan veya değerlerinin altında fiyatlarla satın almaktan kaynaklanan gelirlerdir,

c) Azgelişmiş ülkelerin işçi sınıflarından el koydukları büyük artık-değerdir ve

ç) Azgelişmiş ülkelerden döviz spekülasyonu geliri ve faiz geliri olarak aktardıkları büyük gelirlerdir.

Dünyanın en büyük ulusötesi tekellerinden olan Daimler Chrysler, Royal Dutch/Shell Group, AXA, BP Amoco, Volkswagen, Siemens, Allianz, ING Group, Deutsche Bank, Assicurazioni Generali, E.On, Fiat, Metro, Total Fina Alf, Vivendi, Unilever, Fortis, Prudential, CGNU, Peugeot, Renault, BNP Paribas, Carrefour, HSBC, ABN Amro, Munich Re Group, RWE Group, Deutsche Telekom, BMW, Koninklijke Ahold, ENI, Suez Lyonnaise des Eaux, Royal Philips Electronics, Credit Agricole, Thyssen Krupp, Danone, BASF gibi şirketler, Avrupa Birliği ülkelerinden kaynaklanan sermayedir.

Avrupa Birliği ülkeleri, bu sömürü çarkının işleyişini sürdürebilmek amacıyla, büyük söz haklarının bulunduğu Uluslararası Para Fonu (IMF), Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü gibi örgütleri de etkili birer araç olarak kullanmaktadır. Avrupa Birliği, bu çerçevede, emperyalist bir güç merkezidir.

'Avrupa sosyal modeli' emperyalist sömürüye dayanmaktadır

Avrupa işçi sınıfı da, bu yağma ve sömürüden pay almakta, bu yağma ve sömürüde suç ortağı olmaktadır. **'Avrupa sosyal modeli'**, yağmanın ganimetinin daha adaletli paylaşılmasının adıdır. **'Avrupa sosyal modeli'**, kendi yarattığını adil ve sömürüsüz bir biçimde paylaşan bir **'sosyal model'** değildir. **'Avrupa sosyal modeli'**, başka ülkelerin sömürülmesinden ve yağmalanmasından elde edilen kaynakların bir bölümünün **'sus payı'** ve hatta **'ortaklık payı'** olarak işçi sınıfına aktarıldığı bir sosyal modeldir; adaletsizliğe, yağmaya, zulme suç ortaklığına dayalı bir sistemdir. Bu nedenle de, Avrupa işçi sınıfı, Avrupalı sermayedarlara ve emperyalist politikalar uygulayan Avrupa hükümetlerine, haklı ve doğru olarak, **'sosyal ortak'** demektedir.

Avrupa işçi sınıfı günümüzde yüksek ücretlerden, iş güvencesinden, kısa çalışma süresinden, gelişkin işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinden, bir ölçüde yönetime katılmadan, gelişkin bir sosyal güvenlik sisteminden yararlanabilmektedir. İşsizlik de Türkiye'ye göre azdır ve işsizler sosyal güvenlik sisteminin koruyuculuğu altındadır. Bu nedenle, Avrupa işçi sınıfının çok büyük bölümü hayatından memnundur. Avrupa işçi sınıfının şikâyetçi olduğu konu, bir dönem üretimi kendi ülkelerinde yapan ve kârlarını kendi ülkelerinde gösteren ulusötesi şirketlerin, günümüzde üretim birimlerini ve böylece istihdam olanaklarını azgelişmiş ülkelere kaydırmaları ve kâr gerçekleştirmelerini de vergi cenneti ülkelere kaydırarak ödedikleri vergiyi azaltmalarıdır. Böylece, yeni uluslararası iş bölümü, Avrupa Birliği ülkelerinde işsizliği artırmakta ve sosyal devletin finansmasında zorluklara neden olmaktadır. Bu nedenle, Avrupa işçi sınıfı, kendi devletleri ve Avrupa Birliği devleti ile daha yakın bir ilişki, işbirliği ve dayanışma içine girerek, ulusötesi şirketlerin istihdamlarını ve kârlarını Avrupa'da tutmalarını sağlamaya çalışmaktadır. Sermayenin küreselleşmesi Avrupa işçi sınıfını enternasyonalist yapmamakta, daha da bencilleştirmekte ve kendi sermayedarları ve hükümetleriyle daha yakın bir işbirliği ve **'ortaklık'** içine itmektedir.

Eski Yunanistan'da demokrasi vardı; ancak bu demokrasi, köleler için değil, yalnızca yurttaşlar içindi. Avrupa Birliği de, azgelişmiş ülkeleri yağmalar ve halklarını sömürürken ve dünyadaki gerici rejimlere ancak çıkarları gerektirdiğinde tepki gösterirken, kendi içinde demokrasi uygulamaktadır. Diğer bir deyişle, Avrupa Birliği'nin emperyalist politikaları, Avrupa ülkelerinin halklarının çok büyük bir bölümünü oluşturan Avrupa işçi sınıfı tarafından da onaylanmaktadır. Avrupa emperya-

lizminin yağma ve sömürüsünden pay alan Avrupa işçi sınıfı, bu yağma ve sömürünün devamı için gerekli siyasal desteği de vermektedir. Avrupa işçi sınıfı, üretim araçlarının toplumsal mülkiyete geçirilmesine karşıdır. Avrupa işçi sınıfı kapitalizmi savunmaktadır. Avrupa işçi sınıfı geçmişte sömürgeciliği savunmuştur ve günümüzde de çağdaş emperyalist sömürüyü savunmaktadır. Köleci düzende Yunanistan'da yurttaşlar için geçerli olan demokrasi, köleci düzenin devamını savunmuştur. Günümüzde de, kapitalist düzende Avrupa Birliği işçi sınıfları için geçerli olan demokrasi ve **'Avrupa sosyal modeli'**, emperyalist düzenin devamına gereken desteği vermektedir. Bu nedenle, emperyalist sömürü sona erdirilmediği sürece, **'sermayenin Avrupası'** ile **'emeğin Avrupası'** arasında bir fark yoktur. Avrupa işçi sınıfı, bugün son derece bilinçli ve deneyimli olarak, emperyalizmi onaylamakta ve desteklemektedir. Günümüz koşullarında, Avrupa sermayesinin istediği Avrupa ile Avrupa işçi sınıfının istediği Avrupa arasında özde bir fark yoktur. Avrupa Birliği işçi sınıfı, gerek demokratik bir biçimde gerçekleştirilen seçimlerde verdikleri oylarla, gerek üyesi bulundukları sendikaların izlediği çizgiyle, Avrupa Birliği'nin ve Birliği oluşturan ülkelerin emperyalist politikalarını desteklemektedir.

Avrupa işçi sınıfı, sosyal devletin geniş olanaklarından yararlanmaktadır

Avrupa işçi sınıfı, emperyalist sömürüyle finanse edilen sosyal devlet sayesinde önemli sosyal haklara ve güvencelere sahiptir.

Avrupa Birliği'nde sosyal güvenlik ve sosyal koruma, yurttaşların yaşamını, doğum öncesinden mezara kadar güvence altına almaktadır. Avrupa Birliği'nin çekirdeğini oluşturan 15 ülkede 2000 yılında, gayri safi yurtiçi hasılanın % 27.3'lük bölümü bu amaçla ayrılmaktaydı.[2] Yurttaşlar, hastalık, iş kazası, meslek hastalığı, analık, sakatlık, yaşlılık, ölüm, işsizlik gibi risklere karşı sosyal güvenlik kuruluşlarının ve devletin güvencesi altındaydı. Aile yardımı yapılıyor, belirli bir gelir düzeyine ulaşamayan kişilere **'güvenceli yeterli kaynak'** sağlanıyordu. Yaşlılar için bakım güvencesi de uygulanıyordu.[3]

2) European Commission, *The Social Situation in the European Union-2003*, Belgium, 2003, s.175.
3) Bu konuda en kapsamlı ve ayrıntılı çalışma için bkz. European Commission, Dept. of Employment and Social Affairs, Social Security and Social Integration, Mutual Information System on Social Protection, *Social Protection in the Member States of the European Union, of the European Economic Area and in Switzerland (Situation on 1 January 2003)*, Belçika, 2004, 671 s.

AB ülkelerinin ortak bir özelliği, sağlık harcamalarının yüksekliğidir. Buna bağlı olarak, bebek ölüm oranı çok düşüktür; doğumda yaşam beklentisi yüksektir. Yüksek sağlık harcamalarının finansmanında, kamu harcamaları belirleyicidir. Kamu harcamalarının finansmanı ise, ülke tekellerinin dünya çapında sürdürdükleri faaliyetlerden elde edilen yüksek kârlar üzerinden ödenen vergiler ile yaratılan iş olanaklarından yararlanan işçilerin ödedikleri gelir vergileri sayesinde sağlanmaktadır. Aşağıdaki çizelgede, 2001 yılında 15 AB ülkesinde ve Türkiye'de sağlık harcamalarına ilişkin temel veriler yer almaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinde yüksek gayri safi yurtiçi hasılaya karşın, kamu sağlık harcamalarının oranı Türkiye'ye göre çok daha yüksektir. Ayrıca, Avrupa Birliği'nin bazı ülkelerinde özel sağlık harcamalarının payı, Türkiye'dekinin altındadır; çünkü sağlık hizmetleri sosyal devlet anlayışı içinde sunulmaktadır. Kişi başına yıllık sağlık harcaması ise, çeşitli ürünlerin fiyat farklılıklarını ortadan kaldıracak biçimde, satınalma gücü paritesi biçiminde verilmiştir. Buna göre, Avrupa Birliği ülkelerinin kişi başına yıllık sağlık harcamaları, Türkiye'dekinin 5-10 katıdır. 100 bin kişi başına hekim sayısında da büyük farklar söz konusudur.[4]

4) UNDP, *Human Develovment Report-2004, Human Development Indicators, 2004.*

Avrupa Birliği ülkelerinde ve Türkiye'de sağlık harcamaları ve hekim sayısı

	Kamu sağlık harcamalarının gayri safi yurtiçi hasılaya oranı (%)	Özel sağlık harcamalarının gayri safi yurtiçi hasılaya oranı (%)	Kişi başına yıllık sağlık harcaması (satınalma gücü paritesi, ABD doları)	100 bin kişi başına hekim sayısı (1990-2003)
Almanya	8,1	2,7	2.820	363
Avusturya	5,6	2,5	2.259	323
Belçika	6,4	2,5	2.481	419
Danimarka	7,0	1,5	2.503	366
Finlandiya	5,3	1,7	1.845	311
Fransa	7,3	2,3	2.567	330
Hollanda	5,7	3,3	2.612	328
İngiltere	6,2	1,4	1.989	164
İrlanda	4,9	1,6	1.935	239
İspanya	5,4	2,2	1.607	329
İsveç	7,5	1,3	2.270	287
İtalya	6,3	2,1	2.204	607
Lüksemburg	5,4	0,6	2.905	254
Portekiz	6,4	2,9	1.618	318
Yunanistan	5,2	4,1	1.522	438
Türkiye	3,6	1,5	294	123

Bu duruma bağlı olarak, Avrupa Birliği'ndeki insanlar daha uzun süre yaşamaktadır ve bebek ölüm oranları son derece düşüktür.

Aşağıdaki çizelgede de görüleceği gibi, doğumda yaşam beklentisi 80 yıla yakındır ve bu süre son 30 yıllık dönemde önemli sayılabilecek bir biçimde artmıştır. Canlı 1000 doğumda bebek ölüm oranlarında da son 32 yılda önemli düşüşler sağlanmıştır. Türkiye'deki ölüm oranları ise, kıyaslanamayacak kadar yüksektir.

Doğumda yaşam beklentisi ve bebek ölüm oranları

	Doğumda yaşam beklentisi (yıl)	Doğumda yaşam beklentisi (yıl)	Bebek ölüm oranı (canlı 1000 doğumda)	Bebek ölüm oranı (canlı 1000 doğumda)
	1970-1975	2000-2005	1970	2002
Almanya	71,0	78,3	22	4
Avusturya	70,6	78,5	26	5
Belçika	71,4	78,8	21	5
Danimarka	73,5	76,6	14	4
Finlandiya	70,7	78,0	13	4
Fransa	72,4	79,0	18	4
Hollanda	74,0	78,3	13	5
İngiltere	72,0	78,2	18	5
İrlanda	71,3	77,0	20	6
İspanya	72,9	79,3	—	—
İsveç	74,7	80,1	11	3
İtalya	72,1	78,7	—	—
Lüksemburg	70,7	78,4	19	5
Portekiz	68,0	76,2	53	5
Yunanistan	72,3	78,3	38	5
Türkiye	57,9	70,5	150	36

Avrupa Birliği'nin üyesi 15 ülkede ortalama ömür, son 40 yılda ciddi bir artış göstermiştir. 1960 yılında erkekler için 67,4 yıl olan bu süre, 2000 yılında 75,3'e yükselmiştir. Kadınlar içinse 1960 yılında 72,9 yıl olan ortalama ömür, 2000 yılında 81,4 yıla çıkmıştır.[5]

Avrupa Birliği ülkeleri, emperyalist sömürüden sağladıkları kaynaklarla, kamu eğitim harcamalarını yüksek tutabilmektedir. Bu ülkelerin kamu eğitim harcamalarının gayri safi yurtiçi hasıla içindeki payı Türkiye'dekinin 1,5-3 katıdır. Milli gelir düzeyindeki farklılıklar dikkate alındığında, mutlak rakamlar olarak kişi başına eğitim harcaması miktarları arasındaki fark çarpıcıdır. Kamu harcamaları içinde eğitim harcamalarının payında da AB ülkelerinin önde olduğu görülmektedir.

5) European Union, *Key Facts and Figures about the European Union*, Belçika, 2004, s.14.

Kamu kaynaklarından karşılanan eğitim harcamaları

	Kamu eğitim harcamalarının gayri safi yurtiçi hasıla içindeki payı (%)	Kamu eğitim harcamalarının gayri safi yurtiçi hasıla içindeki payı (%)	Eğitim harcamalarının kamu harcamaları içindeki payı (%)	Eğitim harcamalarının kamu harcamaları içindeki payı (%)
	1990	1999-2001	1990	1999-2001
Almanya	—	4,6	—	9,9
Avusturya	5,4	5,9	7,6	11,0
Belçika	5,0	5,8	—	11,6
Danimarka	—	8,3	—	15,3
Finlandiya	5,6	6,3	11,9	12,2
Fransa	5,4	5,7	—	11,4
Hollanda	6,0	5,0	14,8	10,4
İngiltere	4,9	4,6	—	—
İrlanda	5,2	4,3	10,2	13,5
İspanya	4,4	4,4	9,4	—
İsveç	7,4	7,6	13,8	—
İtalya	3,1	5,0	—	9,5
Lüksemburg	3,0	4,1	10,4	8,5
Portekiz	4,2	5,8	—	12,7
Yunanistan	2,5	3,8	—	7,0
Türkiye	2,2	3,7	—	—

Kişi başına ulusal gelir ve ücretler

Bu durum, kişi başına ulusal gelir düzeyleri arasındaki farkta çok açık bir biçimde görülmektedir. Aşağıdaki çizelgede, 2002 yılında kişi başına gayri safi hasıla verileri, önce ABD doları olarak, daha sonra, çeşitli ürünlerin fiyatlarındaki farkların dikkate alınarak hesaplandığı satınalma gücü paritesine göre ABD doları biçiminde sunulmaktadır. Örneğin, Danimarka'da kişi başına gelir 32.179 dolar olmakla birlikte, bu ülkede çeşitli ürünlerin fiyatlarının yüksekliği nedeniyle, uluslararası düzeyde karşılaştırma yapıldığında, bu miktar 30.940 ABD dolarlık bir sa-

tınalma gücüne sahiptir. Türkiye'de kişi başına gelir 2.638 olmasına karşın, bu miktar, 6.390 dolarlık bir satınalma gücüne denktir.

Avrupa Birliği ülkeleri, büyük çoğunluğunu işçi sınıfının oluşturduğu halklarına, kişi başına bu kadar yüksek gelirler sağlayabilmektedir. Ayrıca, kişi başına gelirin halk içinde dağılımı da Türkiye'dekinden daha az adaletsizdir. Örneğin, İsveç'te halkın en zengin % 10'luk bölümünün geliri, halkın en yoksul % 10'luk bölümünün yalnızca 6,2 katıdır. İsveç'te halkın en zengin % 20'lik bölümünün geliri, halkın en yoksul % 20'lik bölümünün yalnızca 4,0 katıdır. Buna karşılık, Türkiye'de % 10'luk karşılaştırmada 13,3 kat, % 20'lik karşılaştırmada ise 7,7 kat gelir farkı söz konusudur. Avrupa Birliği ülkelerinin sermayedarları, desteğini aldıkları işçi sınıflarına daha adaletli bir gelir dağılımı sağlamaktadır.

Aşağıdaki çizelgede, Avrupa Birliği ülkelerinde ve Türkiye'de kişi başına gayri safi yurtiçi hasıla ve gelir dağılım verileri sunulmaktadır:

Ulusal gelir ve gelir dağılımı

	Kişi başına gayri safi yurtiçi hasıla (2002)	Kişi başına gayri safi yurtiçi hasıla (2002)	En zengin % 10'un payı/ en yoksul % 10'un payı	En zengin % 20'nin payı/ en yoksul % 20'nin payı
	ABD doları	Satınalma gücü paritesi ABD doları		
Almanya	24.051	27.100	6,9	4,3
Avusturya	25.356	29.220	7,6	4,7
Belçika	23.749	27.570	7,8	4,5
Danimarka	32.179	30.940	8,1	4,3
Finlandiya	25.295	26.190	5,6	3,8
Fransa	24.061	26.920	9,1	5,6
Hollanda	25.886	29.100	9,0	5,5
İngiltere	26.444	26.150	13,8	7,2
İrlanda	30.982	6.360	9,7	6,1
İspanya	15.961	21.460	9,0	5,4
İsveç	26.929	26.050	6,2	4,0
İtalya	20.528	26.430	11,6	6,5
Lüksemburg	47.354	61.190	6,8	4,6
Portekiz	11.948	18.280	15,0	8,0
Yunanistan	12.494	18.720	10,0	6,2
Türkiye	2.638	6.390	13,3	7,7

Avrupa Birliği ülkelerinde parasal ve gerçek ücretler sürekli olarak artmaktadır. Artış hızı çok yüksek olmamakla birlikte, istikrarlı bir artıştan söz edilebilir. Aşağıdaki çizelgede, 1991-2004 döneminde Avrupa Birliği üyesi 15 ülkede parasal ücretler ve gerçek ücretlerdeki gelişim sunulmaktadır:

Avrupa Birliği ülkelerinde parasal ve gerçek ücretlerin gelişimi[6]

	Parasal ücretlerde yıllık değişim (%)	Gerçek ücretlerde yıllık değişim (%)
1991	7,1	1,4
1992	7,1	2,5
1993	4,1	(-)0,1
1994	3,0	0,1
1995	3,4	0,4
1996	2,9	0,3
1997	2,4	0,3
1998	2,0	0,3
1999	2,7	1,4
2000	3,4	1,4
2001	3,5	1,4
2002	3,0	0,9
2003	3,2	1,4
2004	3,2	1,5

Bu genel eğilim, Almanya merkezli önemli bir ulusötesi şirketin ücretli başına yıllık işgücü maliyeti verilerinde de gözlemlenmektedir.

BASF Grubu, kimya sektöründe dünya devlerinden biridir. 2003 yılında BASF Grubu'na bağlı şirketlerde 87.159 kişi çalışıyordu. Bunların 60,5 bini Avrupa'da (49 bini Almanya'da), 12,5 bini Kuzey Amerika'da 5,0 bini Güney Amerika'da ve 9,1 bini de Asya, Pasifik Bölgesi ve Afri-

6) European Commission, Dept. of Employment and Social Affairs, Employment and European Social Fund, *Employment in Europe-2003*, Belçika, 2003, s.202.

ka'daydı.[7] Şirket istihdamında gelişmiş kapitalist ülkelerin payı hâlâ çok yüksekti. Bu şirketin çalışan personel başına yıllık toplam işgücü maliyetine ilişkin veriler aşağıda sunulmaktadır:[8]

BASF Grubu'nda çalışan personel başına yıllık toplam işgücü maliyeti

Yıl	Personel sayısı	Alman markı	Euro
1990	134.056	84.010	—
1991	128.105	87.897	—
1992	123.500	90.453	45.323
1993	115.010	93.644	46.921
1994	105.845	98.172	49.324
1995	105.557	102.485	51.537
1996	106.396	103.622	52.066
1997	103.766	109.130	54.682
1998	106.928	—	56.206
1999	107.163	—	57.669
2000	105.784	—	62.353
2001	94.744	—	63.624
2002	90.899	—	65.732

2003 yılında Avrupa Birliği'nin ilk 15 ülkesinde her 100 kişinin 80'inin cep telefonu vardı. Bu oran ABD'de % 49, Japonya'da % 64 idi. Bu ülkelerde her 100 kişinin 34'ünün kişisel bilgisayarı vardı. Bu oran ABD'de % 62, Japonya'da % 35 düzeyindeydi. Diğer temel tüketim mallarında (buzdolabı, çamaşır makinesi, televizyon vb.) bu oranlar daha da yüksektir.

Avrupa Birliği ülkelerinde iş kazası ve meslek hastalığı oranları, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, düşüktür. Avrupa'da yatırım yapan şirketlerin yüksek kârları işçi sağlığı ve iş güvenliği alanında yatırım yapma olanağı vermektedir. Şirketler, sorun çıktığında önemli gerginliklere yol açan bu konuda işçilerle karşı karşıya gelmek istememektedir. Avrupa

7) BASF, *Corporate Report-2003*, Frankfurt, 2004, s.58.
8) Veriler, BASF Grubu'nun 1990-2002 dönemi yıllık çalışma raporlarından derlenmiştir.

Birliği'nin çalışma yaşamına ilişkin en kapsamlı düzenlemeleri, bu nedenle, işçi sağlığı ve iş güvenliği alanındadır.

Avrupa Birliği ülkelerinde sendikal hak ve özgürlükler, sendikalaşma oranları, grevler

Avrupa Birliği'nin çekirdeğini oluşturan 15 ülke, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin temel sözleşmelerini onaylamıştır ve önemli bir sorun olmaksızın uygulamaktadır. Bu ülkelerden Uluslararası Çalışma Örgütü'ne iletilen sendikal hak ihlallerinin sayısı sınırlıdır.[9] Ayrıca, kaçak işçilik de çok az ve büyük ölçüde denetim altında olduğundan, sendikasız işçiler de işçiyi koruyucu mevzuattan yararlanabilmektedir. Avrupa Birliği ülkelerinde yürürlükte bulunan ulusal mevzuat, sendikalaşma, toplu pazarlık ve grev haklarını en geniş biçimde tanımaktadır.[10]

Avrupa Birliği ülkelerinde sendikacılık hareketi birbirinden çok farklı bir gelişim göstermiştir. Örneğin, Avusturya, Almanya, İrlanda ve İngiltere'de önemli tek sendikal merkez vardır. Buna karşılık, Belçika, Fransa, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz ve İspanya'da birden fazla sendikal merkez bulunmaktadır. Bu örgütlerin bazıları arasında işbirliği gelişirken, bazılarının birbirine karşı olumsuz tavrı sürmektedir.

Avrupa Birliği üyesi devletlerde sendikaların üye sayıları son dönemde sürekli olarak azalmaktadır. İsveç gibi bazı ülkelerde sendikaların üye sayısındaki azalma yeni başlamıştır. Buna karşılık Avusturya ve Almanya gibi ülkelerde üye kaybında son yıllarda bir yavaşlama görülmektedir.

Avrupa Birliği üyesi ülkelerde sendikalaşma oranlarına (sendika üyesinin toplam istihdam içindeki payı) bakıldığında, Danimarka % 87,5 ile başı çekmektedir. Ardından % 79 gibi bir oranla Finlandiya ve İsveç gelmektedir. Diğer taraftan, Fransa'da sendikalaşma oranı % 9,1 düzeyindedir.

9) Bu konuda bkz. ICFTU, Annual Survey of Violations of Trade Union Rights, Brüksel, 2004.

10) Bu konuda temel bir kaynak, Avrupa Komisyonu'nun yayınıdır; European Commission, Dept. of Employment and Social Affairs, Industrial Relations and Industrial Change, *The Regulation of Working Conditions in the Member States of the European Union, Volume 1: Comparative Labour Law of the Member States*; Belçika,1998, 125 s.; *The Regulation of Working Conditions in the Member States of the European Union,Volume 2: The Legal Systems of the Member States; A Comparative Perspective, National Reports*, Belçika, 1998, 246 s.

İlginç olan bir nokta, Avrupa Birliği ülkelerinde sendikalaşma oranlarındaki azalmaya karşın, gerçek ücretlerdeki artışın sürmesi ve sendikal hak ve özgürlüklerde önemli kayıpların yaşanmamasıdır. İlginç olan diğer nokta ise, Avrupa Birliği ülkeleri arasında sendikalaşma oranları büyük farklılık gösterirken, işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlükler açılarından önemli farkların olmamasıdır. Bu durum, Avrupa Birliği ülkelerinde işçi haklarının sağlanmasında ve korunmasında sendikaların rolünün tartışılmasını gerekli kılmaktadır.

2002 yılında Avrupa Birliği ülkelerinde sendikalaşma oranları aşağıdaki çizelgede sunulmaktadır:[11]

Avrupa Birliği ülkelerinde sendikalaşma oranları (2002)

Ülke	Sendikalaşma oranı (%)
Danimarka	87,5
Finlandiya	79,0
İsveç	79,0
Belçika	69,2
Lüksemburg	50,0
İrlanda	44,5
Avusturya	39,8
İtalya	35,4
Yunanistan	32,5
Portekiz	30,0
Almanya	29,7
İngiltere	29,0
Hollanda	27,0
İspanya	15,0
Fransa	9,1

Avrupa Birliği ülkelerinde son yıllarda grev sayısında da azalma gözlenmektedir. İşçiler ve işverenler, ilişkilerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde, 'sosyal diyaloğu' giderek daha fazla tercih eder olmuşlardır.[12]

11) Carley, M., *Industrial Relations in the EU Member States and Candidate Countries*, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions EIRO, İrlanda, 2002.

12) Bu konuda son yıllardaki gelişmelere ilişkin veriler için bkz. *EIRO, Developments in Industrial Action-1998-2002*, www.eiro.eurofound.eu.int/2003/03/update/tn0303104u.html.

Avrupa Birliği yurttaşları hayatlarından memnundur

Yapılan anketler de, Avrupa Birliği vatandaşlarının % 90'ına yakınının, hayatlarından 'oldukça memnun' veya 'çok memnun' olduğunu göstermektedir.[13]

Avrupa Birliği ülkelerinde yaşam memnuniyeti

	Oldukça memnun	Çok memnun
Almanya	64	22
Avusturya	54	37
Belçika	61	26
Danimarka	28	69
Finlandiya	64	26
Fransa	68	15
Hollanda	47	48
İngiltere	56	34
İrlanda	56	36
İspanya	62	24
İsveç	53	42
İtalya	70	11
Lüksemburg	50	45
Portekiz	63	10
Yunanistan	53	18

Avrupa Birliği işçilerinin ve örgütlerinin şikâyetleri, ulusötesi şirketlerin, fabrikaları, iş olanaklarını ve kâr gerçekleştirmelerini başka ülkelere kaydırmasıdır. Bu eğilim, işsizlerin sayısının azaltılmasını zorlaştırmakta ve sosyal devlet harcamalarının finansmanını sıkıntıya sokmaktadır. Bu iki soruna çözüm bulunması durumunda, Avrupa Birliği ülkelerinin işçi sınıfları daha da huzurlu ve mutlu olacaktır.

13) European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, *Quality of Life in Europe, Perceptions of Living Conditions in an Enlarged Europe*, Lüksemburg, 2004, s.37.

Avrupa Birliği müktesebatında işçi hakları konusundaki düzenlemeler

Avrupa Birliği'nde işçi hakları konusunda iki düzeyde düzenleme bulunmaktadır.

Birincisi, ülkeler düzeyindedir. Her ülke, kendi geçmişine, geleneklerine, sınıflar arasındaki dengelere ve ekonomik-toplumsal-siyasal yapısına bağlı olarak, işçi hakları ve sendikal hak ve özgürlükler konusunda çeşitli düzenlemeler getirmiştir.

İkincisi, Avrupa Birliği düzeyindedir. Avrupa Birliği'nin yasama organı olan Avrupa Birliği Konseyi, Avrupa Birliği'nin tüm ülkelerini bağlayan düzenlemeler yapmıştır. Bu düzenlemelerin bütünlüğüne, **'Avrupa Birliği müktesebatı'** denmektedir.

Türkiye, Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde, yalnızca bu ikinci grup mevzuata, Avrupa Birliği müktesebatına uymakla yükümlüdür.

Avrupa Birliği ülkelerinde imrenilen işçi haklarının çok büyük bölümü ve sendikal hak ve özgürlüklerinin hiçbiri Avrupa Birliği müktesebatına dahil değildir. Avrupa Birliği ülkelerinin işçilerinin yararlandığı ücretler, iş güvencesi, sosyal güvenlik, sendikal hak ve özgürlükler ve diğer hakların hiçbirisi Avrupa Birliği'nin bağlayıcı düzenlemelerinde yoktur. Bunların hemen hemen hepsi, ilgili ülkenin ulusal mevzuatı ve uygulaması sonucunda ortaya çıkmıştır.

Bazı kişiler, Avrupa Birliği ülkelerindeki gelişkin işçi haklarını ve sendikal hak ve özgürlükleri Avrupa Birliği müktesebatının gereği olarak düşünmekte ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde sendikal hak ve özgürlüklerde önemli bir ilerleme sağlanacağına inanmaktadır.

Bu düşünce temelden yanlıştır.

Avrupa Birliği müktesebatında, sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin düzenleme yoktur.

Avrupa Birliği Kurucu Antlaşması'nın 137. maddesi 1. fıkrası şöyledir:

"...Topluluk, aşağıdaki alanlarda üye devletlerin faaliyetlerini destekleyecek ve tamamlayacaktır:

a) İşçilerin sağlık ve güvenliğini korumak için özellikle çalışma ortamının iyileştirilmesi;

b) Çalışma koşulları;

c) İşçilerin sosyal güvenliği ve sosyal korunması;

d) Hizmet akitleri sona erdirildiğinde işçilerin korunması;

e) İşçilerin bilgilendirilmesi ve işçilere danışılması;
f) Yönetime katılma da dahil olmak üzere, işçilerin ve işverenlerin temsili ve çıkarlarının kolektif bir biçimde korunması (5. paragraf hükümleri dahilinde);
g) Topluluk topraklarında yasal olarak ikamet eden üçüncü ülke vatandaşlarının istihdam koşulları;
h) 150. madde hükmü saklı kalmak kaydıyla, işgücü pazarından dışlanan kişilerin entegrasyonu;
i) İşgücü pazarındaki olanaklar ve işyerlerinde muamele açısından kadınlar ve erkekler arasında eşitlik;
j) Sosyal dışlanmayla mücadele edilmesi;
k) c' fıkrası saklı kalmak kaydıyla, sosyal koruma sistemlerinin modernleştirilmesi."

Diğer bir deyişle, Avrupa Birliği ancak bu konularda düzenleme yapabilir. Ayrıca bu düzenlemelerde küçük ve orta işletmelere zarar verilmesine yol açılmaz. Aynı maddenin 2. fıkrası şöyledir:

"Bu amaçla Konsey, yönergeler aracılığıyla, her üye devletten elde edilen koşulları ve teknik kuralları göz önüne alarak kademeli olarak yürürlüğe koyulması için asgari koşulları belirleyebilir. Bu yönergelerde, küçük ve orta ölçekli işletmelerin kurulmasını ve gelişmesini engelleyecek şekilde idari, mali ve hukuki sınırlamalara yer vermekten kaçınılır."

137. maddenin 5. fıkrası ise Avrupa Birliği'nin ücretler ve sendikal haklar konusunda düzenleme yapamayacağını belirtmektedir:

"Bu madde hükümleri ücretlere, dernek kurma (örgütlenme), grev yapma ve lokavt uygulama haklarına uygulanmaz."

Avrupa Birliği, bu nedenle, bugüne kadar, sendikal hak ve özgürlükler konusunda bağlayıcı düzenlemeler yapmamıştır.

Avrupa Birliği müktesebatında, işçi sağlığı ve iş güvenliği, kadın-erkek eşitliği, ayrımcılığın önlenmesi ile işçilerin bilgilendirilmesi ve kendilerine danışılması (sosyal diyalog) konularında önemli düzenlemeler bulunmaktadır. Ancak, mümkün olmasına karşın, iş güvencesi konusunda önemli yönerge yoktur.

Avrupa Topluluğu'nun 1989 yılında kabul ettiği **İşçilerin Temel Sosyal Hakları Bildirgesi**, tavsiye niteliğinde ve bağlayıcılığı olmayan

bir karardır. Bu bildirgenin 11. maddesi sendikalaşma, 12. maddesi toplu pazarlık ve 13. maddesi de grev haklarını düzenlemektedir. Ancak, grev hakkı, yalnızca çıkar uyuşmazlıklarında tanınmakta, hak grevi hakkı kabul edilmemektedir.

7 Aralık 2000 tarihinde **Nis Zirvesi**'nde kabul edilen **Avrupa Birliği Temel Haklar Bildirgesi** bugün yalnızca tavsiye niteliğindedir. Bu bildirge, Avrupa Kurultayı tarafından hazırlanarak 18 Temmuz 2003 tarihinde Avrupa Birliği Konseyi'ne sunulan Avrupa Birliği Anayasası'na ikinci bölüm olarak konmuştur. Ancak 2004 yılı Ekim ayı sonunda ülke yetkililerince imzalanan anayasa, ülke yasama organlarının onaylaması tamamlanmadığından henüz yürürlüğe girmemiştir. Girse bile, bu anayasada öngörülen haklar son derece sınırlıdır. Madde II-12, *"herkes, çıkarlarını korumak için sendikalar kurabilir ve sendikalara üye olabilir"* demektedir. Madde II-28, işçilerin ve işverenlerin, *"ulusal yasalara ve uygulamalara uygun olarak"* uygun düzeyde *"toplu iş sözleşmesi görüşmesi yapma ve imzalama, grev eylemi de dahil olmak üzere, çıkarlarını korumak amacıyla, çıkar uyuşmazlıkları durumlarında, toplu eylem yapabilme hakkı"*nı tanımaktadır. Tanınan haklar bu kadardır. Dikkat edileceği gibi, ILO Sözleşmelerine hiç atıfta bulunulmamaktadır. Ayrıca, grev hakkında yalnızca '**çıkar uyuşmazlıklarında grev**' olanaklıdır. Hak grevi, diğer bir deyişle, imzalanmış toplu iş sözleşmesinin işverenlerce uygulanmaması durumunda yapılan grev, bir hak olarak tanınmamıştır. AB Anayasası kabul edildikten sonra Türkiye'nin uymak zorunda olduğu, yalnızca yukarıda belirtilen sınırlı haklardır. Bunlar da zaten mevzuatımızda mevcuttur.

Türkiye'deki Çalışma Mevzuatının Avrupa Birliği müktesebatına uyumlu hale getirilmesi

Avrupa Komisyonu'nun Türkiye'ye ilişkin ilerleme raporlarında sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin bazı talepler yer almaktadır. Ancak ilerleme raporlarında sendikal haklar konusundaki eleştiri ve önerilerin hiçbir bağlayıcı değeri ve zorlayıcı niteliği yoktur; çünkü bunlar yalnızca tavsiye niteliğindedir. Avrupa Komisyonu'nun ilerleme raporları, AB müktesebatına dahil değildir. Nitekim, Türkiye hükümetleri bu konuyu öğrendiklerinden, bu alandaki talepleri de ciddiye almamaktadır. İlerleme raporlarına yanıt olarak hazırlanan ve Türkiye'nin yükümlülüklerini

ayrıntılı olarak belgeleyen Türkiye Ulusal Programlarında bu tavır açıkça görülmektedir.

2001 yılında yayımlanan **Birinci Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı**'nda iş güvencesinden, hak grevi dahil grev hakkından, 87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmelerinden söz edilmektedir (Madde, 2.1.2).

Birinci Türkiye Ulusal Programı'nda "2.1.2 Dernek Kurma Özgürlüğü, Barışçı Toplantı Hakkı ve Sivil Toplum" başlığı altında şu değerlendirme yer almaktadır:

"Türk Hükümeti, sivil toplumun gelişmesine önem vermektedir. Sivil toplumun güçlenmesi, Türk demokrasisinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Dernek kurma özgürlüğü ve barışçı toplantı hakkının daha da geliştirilmesi ve sivil toplumun güçlendirilmesiyle, bireylerin toplumsal sorunların çözümüne aktif katkıda bulunmaları mümkün olacaktır.

Bu çerçevede kısa vadede,

- *Ekonomik ve Sosyal Konsey'in Kuruluşu, Çalışma Esas ve Yöntemleri Hakkında Kanun Tasarısının yasalaşması,*
- *Sivil toplum örgütleri ile ekonomik ve sosyal demokrasinin uzantısı niteliğindeki kurumsal yapılanmanın anayasal güvenceye kavuşturulması,*
- *İş Güvencesi Yasa Tasarısının yasalaşması öngörülmektedir.*

Orta vadede ise,

- *Sendikal haklarla ilgili mevcut sınırlamaların gözden geçirilmesi, hak grevi yapılmasına olanak tanınması için anayasanın ilgili maddelerinin yeniden düzenlenmesi,*[14]
- *Sendikal hakların 87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmeleri uyarınca ve Avrupa Sosyal Şartı doğrultusunda yeniden düzenlenmesi,*
- *Dernek kurma özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşleriyle ilgili mevzuatın gözden geçirilmesi öngörülmektedir.*

14) Başbakanlık'a bağlı Avrupa Birliği Genel Sekreterliği bu dönemde konu hakkında bilgi sahibi değildir. Bunun bir göstergesi, 'hak grevi'nin ne olduğunu bilmemesidir. Bu bölüm AB Genel Sekreterliği tarafından yayımlanan İngilizce metinde şu şekilde yer almaktadır: *"Review of any restrictions there may be on rights of labour unions and employers' associations, and the relevant articles of the Constitution regarding the right to go on strike on justifiable grounds."* (AB Genel Sekreterliği, *Turkey National Programme for the Adoption of the Acquis*, Ankara, 2001, s.22). AB Genel Sekreterliği 'hak grevi' kavramını bilmediğinden, bu kavram metnin İngilizcesinde, *"haklı-geçerli nedenlere dayalı grev"* olarak yer almıştır.

Başbakanlık tarafından Ağustos 1999'da yayımlanan bir genelgeyle, 'Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu Tasarısı' yasalaşıncaya değin kamu görevlilerinin sendika ve konfederasyonlar şeklinde örgütlenmesine engel olunmaması ve bu kuruluşların faaliyetlerine imkân tanınması istenmiştir."

Halbuki 24 Temmuz 2003 tarihli *Resmi Gazete*'de yayımlanan **İkinci Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı**'nda sendikal hak ve özgürlükler konusunda hiçbir yükümlülük yer almamaktadır (bkz. Siyasi Kriterler Bölümü, Madde 2). Türkiye'deki Avrupa Birliği Genel Sekreterliği geçen iki yıllık süre içinde bu alanda AB müktesebatında bir düzenleme bulunmadığını ve Türkiye'nin bu alanda bir yükümlülüğünün olmadığını öğrenmiştir.

Türkiye'de işçi haklarının geliştirilmesinde yeni olanak

Türkiye İşçi Sınıfı ve Sendikacılık Hareketi, çalışma mevzuatımızın demokratikleştirilmesi ve geliştirilmesi konusunda umudunu Avrupa Birliği'ne değil, ILO'ya ve Türk yargısına bağlamalıdır.

Türkiye, örgütlenme özgürlüğü, toplu pazarlık hakkı, grev hakkı, taşeronlukla mücadele, iş güvencesi gibi konularla ilgili ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) Sözleşmelerini onaylamıştır. ILO Sözleşmelerinin ihlali durumunda ILO'da gündeme gelen yaptırımlar önemli değildir. Ancak, 1982 Anayasası'nda 2004 yılı Mayıs ayında yapılan bir değişiklikle, ILO Sözleşmeleri, gerektiğinde Türk yargısının kararıyla, kendiliğinden yürürlüğe girecektir.

7.5.2004 gün ve 5170 sayılı kanunla, anayasanın 90. maddesine çok önemli bir hüküm eklenmiştir. Yeni düzenlemeyle, anayasanın 90. maddesinin son fıkrası şöyle olmuştur:

"Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesi'ne başvurulamaz. (Ek cümle: 7.5.2004-5170/7 md.) Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır."

Bu hüküm ile, Türkiye tarafından usulüne uygun olarak yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmaların (a) bu konuda bir iç düzenleme yapma gereği bile olmadan uygulanma zorunluluğu getirilmekte ve ayrıca (b) bu milletlerarası andlaşmalarla çelişen kanun hükümlerimiz zımnen mülga (dolayısıyla kaldırılmış) kabul edilmektedir.

Buna göre, 2821 sayılı Sendikalar Yasası'nın, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasası'nın, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Yasası'nın ve çalışma mevzuatına ilişkin diğer hukuki metinlerin, onaylanmış ILO Sözleşmeleri ile çelişen tüm hükümleri kendiliğinden geçersizdir. Bu konuda çıkacak bir uyuşmazlıkta, mahkemeler, ilgili kanundaki yasaklamayı 'yok' sayıp, ILO Sözleşmelerini uygulamak zorundadır. Bu nedenle, sendikal hak ve özgürlükler konusunda gerçek dışı bir biçimde Avrupa Birliği'ne umut bağlamak yerine, mevcut hakları kullanmak doğrudur.

Kamu görevlilerinin toplu pazarlık hakkı iyi bir örnektir. Günümüzde, 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 28-35. maddeleri uyarınca toplu görüşme yapılmaktadır. 4688 sayılı yasa kapsamındaki toplu görüşme, Türkiye'nin onayladığı 151 sayılı ILO Sözleşmesi'ne uygundur. Ancak, 151 sayılı sözleşmenin 1. maddesi, 1. fıkrası şöyledir: *"Bu sözleşme, diğer uluslararası çalışma sözleşmelerinde bu kesime uygulanabilecek daha elverişli hükümler bulunmadığı durumlarda kamu makamlarınca çalıştırılan herkese uygulanır."*

Türkiye, 98 sayılı ILO Sözleşmesi'ni de onaylamıştır ve memur ve sözleşmeli personel statülerinde istihdam edilen kamu çalışanlarına uygulanacak haklar, 98 sayılı sözleşme ile düzenlenmiştir. 98 sayılı sözleşme, hükümetin takdirine sunulan bir toplu görüşmeyi değil, gerçek bir toplu pazarlık sürecini öngörmektedir.

Anayasa hükmüne göre, ILO Sözleşmeleri artık kendiliğinden uygulanmak zorundadır. ILO Sözleşmesi'nin hükümleriyle iç mevzuat çeliştiğinde, parlamentonun iç mevzuatı değiştirmesine gerek kalmaksızın çelişen kanun hükümleri geçersiz (zımnen mülga, dolayısıyla kaldırılmış) kabul edilmekte ve ILO Sözleşmesi uygulanmaktadır.

Bu durumda, Avrupa Birliği'nden ve Avrupa işçilerinden-memurlarından gerçekleşmeyecek bir destek beklemek yerine, bu konuyu yargıya götürmek gereklidir.

Aynı durum, işçi statüsünde istihdam edilenlerin sendikalaşma, toplu pazarlık ve grev hakları konularındaki kısıtlama ve yasaklamalar için de geçerlidir. Taşeronlukla mücadelede ve iş güvencesi sağlamada da il-

gili ILO Sözleşmeleri kullanılabilir. Anayasanın 90. maddesinde yaplan değişikliğin farkında olmayarak ve ILO Sözleşmelerinden kaynaklanan hakları bilmeden Avrupa Birliği'ne umut bağlamak, tarihi bir yanlıştır.

Sonuç

Avrupa Birliği ülkelerinde bugün geçerli olan gelişkin işçi hakları, iyi çalışma koşulları, yüksek ücretler ve sendikal hak ve özgürlüklerin büyük bölümü, uğrunda yoğun ve büyük fedakârlık gerektiren mücadeleler olmaksızın elde edilmiştir. Kapitalizmin tekelci aşamasında sermayedarın kârının kaynaklarının emperyalist sömürüyle çeşitlenmesi, gelişmiş kapitalist ülkede artık-değer sömürüsünü ve işçi sınıf-sermayedar sınıf mücadelesini önemsizleştirmiştir. Gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınflarının çok büyük bir bölümü, emperyalist sömürünün getirisinden pay almaktadır. Bu çıkar ortaklığı, **'sosyal ortaklık'** anlayışının hâkim olmasına yol açmıştır. Bugün AB ülkelerinde geçerli olan **'Avrupa sosyal modeli'**, üretilenin adaletli bir biçimde bölüşümüne değil, emperyalist sömürünün getirisinin uygun bir biçimde bölüşülmesine dayanmaktadır.

AB ülkelerinde ileri haklar, ulusal mevzuat ve uygulamalardan kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin katılım sürecinde uyum sağlamak zorunda olduğu Avrupa Birliği müktesebatında (henüz yürürlüğe girmemiş olan anayasa dışında) sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin düzenleme yoktur. Türkiye işçi sınıfı ve sedikacılık hareketi çalışma yaşamının demokratikleştirilmesi mücadelesinde bu uyum sürecinden bir yarar sağlayamaz.

Türkiye önemli ILO Sözleşmelerini onaylamıştır. Anayasanın 90. maddesine 7 Mayıs 2004 tarihinde yapılan ekleme ile, ILO Sözleşmeleri kendiliğinden ve doğrudan uygulama yeteneği kazanmıştır; bu sözleşmelerle çelişen iç mevzuat hükümeleri 'dolayısıyla kaldırılmış' sayılacaktır. Bu koşullarda AB'dekinden daha da gelişkin sendikal hak ve özgürlüklere kavuşmanın yolu, Türk yargısı aracılığıyla ILO Sözleşmelerinin uygulattırılmasından geçmektedir.

EROL MANİSALI

İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Ayrıca fakültenin Avrupa ve Ortadoğu Araştırma Merkezi'nin de başkanıdır.

Uluslararası ilişkiler, Türkiye-Avrupa ilişkileri, uluslararası ekonomi alanlarında uzmanlaşmıştır. İktisat Fakültesi'ni bitirip doktorasını aldıktan sonra Londra'da; London School of Economics'te çalışmalar yapmıştır. Uzmanlık alanlarında 15 dolayında kitabı vardır.

Almanya, Fransa, Japonya, Belçika, Hollanda, İsviçre, Avusturya, Norveç, ABD, Japonya, Çin ve Mısır'da konferanslar vermiş, seminerlerde tebliğ sunmuştur. İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya, Avusturya, İsviçre, ABD, Japonya, G. Kore, Hindistan, ve Mısır gazete ve dergilerinde çok sayıda makalesi yayımlanmıştır. Çok sayıda uluslararası televizyon kanalının konuğu olmuştur. Kendi uzmanlık alanında birçok derneğin ve vakfın yönetiminde bulunmuş ve bulunmaktadır.

Köşe yazıları *Cumhuriyet* gazetesinde yayımlanan Manisalı'nın yayımlanan kitapları: *Dinamik Entegrasyon Teorisi* (1971), *The Foreign Economic Policy of Turkey* (1977), *A Survey of Turkish Tourism Industry* (1986), *İktisada Giriş* (1978-1999), *Gümrük Birliği'nde Sorunlar* (1994), *Gümrük Birliği'nin Siyasal ve Ekonomik Bedeli* (1995-1996), *Türkiye-Avrupa İlişkileri* (1997), *Dünya ve Türkiye* (1999-2000), *Kırık Çizgiler* (1999), *İnsanlar, İnsanlar* (2000), *Dünden Bugüne Kıbrıs* (2000), *Cyprus* (2000), *Avrupa Çıkmazı* (2001), *Attilâ İlhan'la 1000 Saat* (2001), *Türkiye Avrupa İlişkilerinde Sessiz Darbe* (2003), *Kapitalizmin Temel İçgüdüsü* (2004), *Dünya'da ve Türkiye'de Büyük Sermaye* (2004), *Attilâ İlhan'la Siyaset Güncesi* (2004).

Türkiye'nin İçine Düştüğü Çelişki Nedir?

Erol Manisalı

İki kutuplu dünya dengelerinde Batı'nın kerhen içinde tuttuğu Türkiye Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Batı tarafından yüzüstü bırakıldı. Sadece yüzüstü bırakılmakla da kalmadı: Batı, Türkiye üzerindeki eski hesaplarını bir bir ortaya çıkarmaya başladı.

Bu durum karşısında Türkiye'nin *"Batı taleplerini dengelemek için"* yeni dış politika arayışları içinde olması gerekirdi. Ancak bu yapılamadı. Çünkü ortada *"kendi çıkarlarını koruma iradesini gösterecek bir Türkiye bulunmuyordu."*

Halkın büyük çoğunluğunun çıkarlarını siyasal sisteme yansıtacak bir düzen kuramamıştık. **Gâzi Mustafa Kemal**'in halkçı, devletçi bir yaklaşımla çözmeye çalıştığı toplumsal ve toplumcu oluşum, Türkiye'nin Batı kampının denetimi altına sokulmaya başlamasıyla ortadan kalkıyordu.

– Bir taraftan **'Küçük Amerika'** olma hayalleri,

– Öte yandan biçimsel demokrasinin öne çıkması, Batı kapitalizminin ve emperyalizminin Türkiye'de dal budak salmasının altyapısını hazırladı.

1960 Devrimi ve **1961 Anayasası**, *"toplumsal ve toplumcu gelişmenin ve gerçek demokrasinin elde edilmesinin"* koşullarını getiriyordu. Türkiye'de de sosyal sınıfların siyasal sistem üzerindeki etkisi artmaya başlamıştı.

İktisatta, siyasette, savunmada ve kültürde ulusal çıkarlar ve değerler iç dinamikler üzerine oturtularak geliştirilebilecekti. Bunun ilk ürünleri de alınmaya başladı. Ancak Batı kapitalizmi ve emperyalizmi Türkiye'deki bu süreci kendisi için tehlikeli görmüştü.

Türkiye dünyanın en kritik coğrafyasında bulunan büyük ölçekli bir ülkeydi. Üstelik Türkiye Cumhuriyeti **Mustafa Kemal Atatürk** tarafından *"Batı emperyalizmine rağmen"* kurulmuş ve esaret altındaki milletler için bir umut ışığı yakmıştı. Şimdi toplumcu kapıları aralayan ve Batı kapitalizminin çıkarlarına ters düşen yeni gelişmelere izin verilemezdi!

1961 Anayasası'nın başlatıldığı hareket durdurulmalı ve yeniden eski zeminine oturtulmalıydı. İç karışıklıklar, sağ-sol çatışmaları Batı emperyalizmi tarafından düğmeye basılarak harekete geçirildi.

– **12 Mart 1971 darbesi** bir iç müdahale değildi. Türkiye'deki yeni toplumcu gelişmeleri durdurmak ve gerçek demokrasinin yerleşmeden yolunu kesmek için ABD ve diğer Batı güçleri tarafından yaptırılmıştır.

– İçerde yapanlar bile belki de ne yaptıklarının tam olarak farkında değillerdi.

12 Mart 1971'i izleyen yıllarda Türkiye bir kaos ortamı içine itildi. Sağ-sol çatışmaları o dönemin kullanılan en güzel maşası oldu. Ülke içerde öğrencisiyle, işçisiyle, polisiyle sağ ve sol diye ikiye ayrılarak karşı karşıya getirildi.

Böylelikle *"ulusalcı politikaların Türkiye ve benzeri ülkelerde olması gereken antiemperyalist kimliği yerine"*, yapay iç çatışma araçları kullanıldı. Sağ-sol çatışması bu dönemin en cazip maşası oldu. Genç öğrenciler, işçiler, köylüler, memurlar, esnaf, gerçek tehlikenin Batı emperyalizminin kendisi olduğunu anlamamalıydılar.

Yapay düşmanlar yaratıldı; sağ-sol, laik-antilaik, Türk-Kürt ayrıştırmaları ve karşıtları emperyalizmin oyuncakları olarak sahnedeki yerlerini aldılar.

Emperyalizm bu düşmanlık tohumlarını ekerek kendi kimliğini gizliyordu. Toplumlar kendi çıkarlarının emperyalizme karşı politikalar izlemekten geçtiğini unutup iç çatışmalara itildiler.

Avrasya Vakfı'nda (ASAM) verdiğim konferanstan sonra bir adam yanıma geldi ve *"Hocam sizinle resim çektirmek istiyorum"* dedi. Ve arkasından ekledi, *"Yıllar önce ben sizin düşmanınızdım, bugün ise sizi zevkle dinledim"* dedi ve ekledi; *"Biz o yıllarda bütün sol bildiklerimize savaş açmıştık"* diyerek konuşmasını sürdürdü. *"Peki siz kimsiniz ya da o dönemde kimdiniz"* diye sorduğumda ise yüzündeki acı tebessümle, **Ko-**

münizmle Mücadele Derneği başkanı olduğunu sesi titreyerek söylüyordu.

İşte **soğuk savaş** yıllarında ve özellikle de 12 Mart 1971'den başlayan süreçte bizi birbirimize düşüren emperyalizm, *"antiemperyalist ve ulusal kimlikte politikaların yürütülmesi yerine"* Türkiye'nin emperyalizmin kucağına düşmesine yol açıyordu.

Ve şimdi o eski dernek başkanı benim antiemperyalist görüşlerime destek veriyor ve yan yana resim çektirmekten mutluluk duyuyordu. Türkiye'nin gerçek düşmanının Batı emperyalizmi olduğunu anlaması için, Batı'nın Osmanlı'nın son döneminde olduğu gibi yeniden üstümüze gelmesi gerekmişti.

Fiziki ayrışmadan kimyasal ayrışmaya

Batı emperyalizmi **soğuk savaş** yıllarında şu temel öğeleri maşa olarak kullanarak iç çatışma ortamı yarattı;

– Sağ ve sol arasında çatışma,

– Laik-antilaik çatışması,

– Etnik öğelerinin istismarı.

Soğuk savaş sonrasında ABD ve AB'nin açıktan açığa **Lozan**'da sağlanan dengeleri ortadan kaldırma politikaları, o dönemde yürütülen politikaların da gözden geçirilip değiştirilmesini gerektiriyordu. Artık, **'komünizm geliyor'** ve **'özgürlük'** sloganlarını kullanamazlardı.

ABD ve AB için Türkiye konusunda esas endişe şu noktalardan kaynaklanıyordu:

– Ya Türkiye'de de Güney Amerika'da olduğu gibi ulusalcı politikalar gelişmeye başlarsa?

– Ya Türkiye, Batı'nın yeni dayatmaları karşısında bölgesel bir güç haline gelirse?

Ellerindeki en önemli araçların başında gelen, eskiden beri kullandıkları **'sermaye faktörü'**nü 'değiştirerek' devreye sokmaları yararlı olacaktı. Yerli büyük sermaye **'Batı'nın dev şirketlerine tek yanlı bağlanarak'** kimyasal bir örgütlenme gerçekleşmeye başladı.

– ABD ve AB'nin dev şirketlerine bağlı Türk şirketleri artık kimlik değiştirip Batı'nın Türkiye'de temsilcileri haline geliyordu.

– Yerli büyük şirketlerin beyinleri artık Batı şirketlerinin bir parçası oluyordu.

– Batı şirketleri, *"kendi devletleri ve kapitalist düzenleri ile her alanda bütünleşmişlerdi."* Dolayısıyla, *"Türk şirketleri de Batı çıkarlarının bir parçası oluyorlardı."*

– ABD ve AB Türkiye'de **soğuk savaş** sonrasında **Lozan** dengelerini ortadan kaldırarak politika yürüttüklerinde, yerli şirketler de bunun bir aracı haline geliyorlardı.

– Sadece ticari ve mali çıkarlar konusunda değil; siyasi, askeri ve kültürel alanlarda da bu sermaye çevrelerinin **'Batı'nın çıkarlarına öncelik tanıyan bir misyon'** içine girdikleri görüldü.

Türkiye'deki örnekleri

– 1995'te Türkiye AB'ye Gümrük Birliği aracılığı ile bağlanırken gayri milli sermaye çevreleri bu misyonun sahibi oldular. Çünkü kendileri Batı'nın dev şirketlerine zaten bağlanmışlardı. 'Kendi meşrutiyetlerini' sağlamak için Türkiye'nin de şirketler aracılığı ile bağlanması gerekiyordu.

Gümrük Birliği ile Türkiye dış ticaret (ve iç ticaret) politikalarının, kendisinin dışındaki AB tarafından belirlendiği bir yapılanmaya sokuldu. Ayrıca Türkiye'nin, AB dışı tüm dünya ile ticari ilişkileri Brüksel'in ipoteği altına alınmış oluyordu.

– 17 Aralık 2004'te Türkiye, AB ile 'koşullu görüşmelere başlama tarihi alırken de', yine bu çevreler var güçleri ile çalıştılar.

Türkiye, 'Batı kapitalizmine bağımlılığı' ile geri dönemeyeceği bir tünelin içine sokulmak isteniyordu.

Türkiye'deki gayri milli sermaye çevreleri Batı'nın dev şirketlerine bağlanmışlardı; Türkiye de bütün makro politikaları ile, AB'nin denetimi altına sokuluyordu; Batı'nın şirketleri ile devletleri bütünleşme içindeydiler; Türkiye'deki dev şirketler de, *"kendi ulusal politikaları olmayan Türkiye yerine"*, AB'ye (ve ABD'ye) bağımlı hale geliyorlardı.

Kıbrıs konusu

Türkiye'deki gayri milli sermaye çevreleri **Kıbrıs** konusuna ABD'nin ve AB'nin gözlüğü ile baktılar. Onların taleplerinin, *"kamuoyunun tepkisi olmadan yerine getirilmesini sağlamak için"* halkı yanlış bilgilendirdiler, halkı yönlendirdiler.

Çünkü onlar *"Türkiye'nin tarafında değillerdi. Karşı tarafa bağımlıydılar."* Ticari, mali, idari ve teknolojik bağımlılıkları en sonunda siyasi bağımlılığı da beraberinde getiriyordu. 'İşin kimyası' onlar için bu sonucu doğurdu. Damarlara girmiş virüsler gibi iktisadi ve siyasi yapıyı etkilemeye başladılar.

Onlar artık, Batı emperyalizminin Türkiye içindeki uzantıları olmuşlardı.

– 15 Aralık 2004'te Avrupa Parlamentosu'nda yaşanan olay ilginçtir. Avrupa Parlamentosu 17 Aralıktaki zirveye yönelik olarak bir karar aldı. Türkiye'de televizyon ekranlarında insanlar, ellerinde **"Türkiye'ye evet"** diyen parlamenterleri görmüşlerdi. Büyük sermaye medyası 70 milyon insanı aldatıyordu. Televizyonlarda bu görüntüyü yorumlayanlar, *"Avrupa Parlamentosu tarihinde ilk defa Türkiye'ye evet dedi"* diyorlardı. Ve *"Atatürk'ün hedefi gerçekleşti"* diye de ekliyorlardı.

Oysa Avrupa Parlamentosu'nun kabul ettiği karar metni okunduğunda Türkiye'yi **Lozan**'dan **Sevr**'e taşımak isteyen dayatmaların yer aldığı görülür. Büyük sermaye medyası, ancak faşist ve baskıcı yönetimlerde görülen bir yöntemle olayı tamamen saptırıyordu.

"Türkiye AB'ye artık kabul edildi" diye sunulan bu karar metninde yer alan bazı maddeler şunlardı:

a) *"Türkiye Kıbrıs'tan askerini çeksin, Rumları da Kıbrıs Cumhuriyeti olarak tanısın"* anlamına gelen net ifadeler vardı.
b) *"Türkiye 1915'te Ermenilere soykırım yaptığını kabul etsin"* kararı yer alıyordu.
c) Güneydoğu Anadolu'nun özerkliğine yönelik 3-4 ayrı madde yerleştirilmişti.
d) Türkiye'de *"etnik ve dini ayrımcılığın tahrik edilerek denetlenmesini"* AB güdümüne sokmak isteyen hükümler yer alıyordu.
e) Misyonerlik faaliyetlerinin AB tarafından yönlendirilmesinin hükümleri getiriliyordu.
f) Ayrıca *"görüşmeler sürecinin, bir oyalama süreci olarak yürütülmesini sağlayan"* ve Türkiye'yi özel statüye götüren bütün koşullar hazırlanmıştı.

Türkiye aleyhine çok ağır hükümlerle dolu Avrupa Parlamentosu kararı medya tarafından *"bir bayram havası yaratılarak"* 70 milyon insana sunuluyordu. Bu bir Cumhuriyet ve halk düşmanlığı idi. İç düzen,

gayri milli sermaye çevreleri kanalı ile emperyalizmin taleplerini karşılayacak biçimde kurulmuştu.

Bu düzen ve **'örtülü (halka açık) faşist yapılanma'** adı verilirse gerçek, en iyi biçimde tanımlanmış olacaktır.

Türkiye'de toplumun damar ve sinir sistemine **'nüfuz etmeye başlayan'** emperyalizm, en tehlikeli örneklerini Türkiye-AB ve Türkiye-ABD ilişkilerinde ortaya koydu.

İslamcı siyasiler ve emperyalizm

Soğuk savaş sonrası **siyasi İslam** da yeniden Batı emperyalizminin en temel silahlarından biri oldu. Üstelik bu silah **'çok başlı füze'** gibi birkaç hedef için birlikte kullanılıyordu.

– Hem gayri milli sermaye çevreleri ve bölücüler gibi Batı emperyalizminin içerdeki işbirlikçileri oldular,

– Hem de sosyal patlamaları önleyecek bir supap, bir yastık işlevi üstlendiler.

ABD ve Avrupa Türkiye'de önceleri sağ ve sermaye ağırlıklı partilere yaslanarak kendi çıkarlarını koruyorlardı. 1980'li yıllarda bunda başarılı oldular. Ancak sermayenin kurdurduğu partiler zamanla seçkinlerin partileri oldular. Kırsal alandan ve büyük kentlerdeki varoşlardan tamamen koptular.

Hem kırsal alan hem varoşlar başıboş kalmışlardı. Güney Amerika'da başıboş kalan varoşlarda sol ve toplumcu siyasi partiler yeşermeye, güçlenmeye başladılar. Batı emperyalizmi açısından Türkiye'de de imdada yetiştiler. İslamcı siyasilerin bir kısmı Batı emperyalizmi ile flörte başlayıp 'onun Türkiye'deki Truva atları' olmayı kabullendiler. Onlar da 'değişmişlerdi'. Batı emperyalizminin Türkiye'deki hedefleri ile bu gayri milli İslamcı çevrelerin hedefleri artık örtüşüyordu.

Örtüşen noktalar şunlardı:

– Her ikisi de Türkiye'nin, *"Batı'nın ipoteği altına girmesini"* istiyorlardı.

– Her ikisi de Cumhuriyet ve **Atatürk** ilkelerine karşıydılar. Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinin sarsılması ve yıkılması ortak hedefleri haline geldi.

Özellikle **soğuk savaş** sonrasında bu hedefleri daha belirgin bir biçimde örtüşmeye başladı. Türkiye içindeki temsilcileri bunları açık açık yazmaktan ve söylemekten de çekinmiyorlardı.

– İçerdeki temsilcileri, *"Uzun yıllardan beri ilk kez Batı'nın talepleri ile yerel talepler örtüşüyor"* diyerek görüşlerini dile getirdiler.

– *"80 yıldır yapamadıklarımızı şimdi artık yapabilecek duruma geldik"* diyenler de oldu.

ABD'nin başını çektiği Batılı çevreler ise **'İslami Cumhuriyet'**, **'Ilımlı İslam Cumhuriyeti'**, **'İslami Demokrasi'** gibi adlarla bu örtüşmenin kılıfını hazırlamaya başlamışlardır.

Bazı İslamcı siyasiler aynen gayri milli sermaye çevreleri ve bölücüler gibi Batı emperyalizminin Türkiye'deki kimyasına dahil oldular.

İslamcı siyasilerin bu tutumları *"tabanlarının iç çatışma ve çelişki içine düşmelerine"* yol açtı. 2000'li yıllar ilerlerken bu süreç de yürüyordu.

Türkiye'nin iç dengelerindeki çelişkiler ve çatışmalar Türkiye'nin dış dengesizliklerinin de esas kaynağı oldu.

MEHMET BORA PERİNÇEK

19 Eylül 1978'de İstanbul'da doğdu. Cağaloğlu Anadolu Lisesi'ni ve Nijni Novgorod'da (Rusya Federasyonu) 35 Nolu Liseyi bitirdi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunu. Şu an İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır.

7 senedir, eski adı 'Marksizm Leninizm Enstitüsü', Sovyetler Birliği Komünist Parti (SBKP) dönemi 'Merkez Parti Arşivi' olan 'Rusya Toplumsal-Siyasal Tarih Devlet Arşivi'nde 'Türk-Sovyet İlişkileri' üzerine araştırmalar yapmaktadır. Bu konu üzerine birçok makalesi vardır.

Atatürk'ün Sovyetler'le Görüşmeleri, Kaynak Yayınları'nda yayımlanmıştır.

Ermeni meselesi ve güncel Türk dış politikası üzerine çalışmalar yapmaktadır. Yayımlanmış Rusçadan çeviri kitapları ve şiirleri de bulunmaktadır.

Türk-Sovyet İttifakının Stratejik Temelleri

Mehmet Bora Perinçek

"Türk-Sovyet dostluğu Misak-ı Milli'nin bir parçasıdır."
Mustafa Kemal Atatürk[1]

"Türk dostluğu Leninizmin ananelerinden biridir."
Falih Rıfkı Atay[2]

Çanakkale Zaferi - Ekim Devrimi - Kurtuluş Savaşı denklemi

Birinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye'nin İngiliz-Fransız emperyalistlerine karşı Çanakkale'de direnmesi sayesinde, İtilaf emperyalistleri Çarlık Rusyası'nın yardımına yetişememiş ve **Sovyet Devrimi**'nin koşulları doğmuştur. Böylece, Türkiye'yi paylaşmak için savaşa giren büyük devletlerden biri olan Çarlık Rusyası yıkılmış ve yerini Anadolu'daki **Kurtuluş Savaşı**'nı destekleyen Sovyet Rusya almıştır. Bu durumda Türkiye'nin büyük düşmanlarından biri eksildiği gibi, kuvvetli bir cephe gerisi oluştu. Böylece Kurtuluş Savaşımızın başarı koşulları da oluştu.

Bu olayı, **Yunus Nadi** ve **Falih Rıfkı Atay**, şöyle anlatacaktır:

1) Bkz. *Dokumentı Vneşney Politiki SSSR*, c.14, Gospolizdat, Moskva, 1968, s.207.
2) Falih Rıfkı, "Büyük Dostlara Selam", *Hâkimiyeti Milliye*, 27 Ekim 1933'ten aktaran: Dr. Dimitır Vandov, *Atatürk Dönemi'nde Sovyet/Türk İlişkileri*, Infograph, Frankfurt a. Main, 1982, s.109.

"Türk'ün Çanakkale'de dayanan süngüsü dünyayı değiştiren bir manivela olmuştur. Böylece Çarlık Rusya'sını yıktık, Rus Devrimi'ni mümkün kıldık. Biraz da bizim etkimizle gerçekleşen Rus Devrimi'nin büyük sonuçları içinde bizi memnun eden büyük olaylar olmaktadır." [3]

"Eğer Lenin, Çarlığı yıkmasaydı ve Rusya zafer gününe erişmeseydi, İstanbul Rus olacaktı. İnsanın acaba bir İstanbul köşesine Lenin'in büstünü koysak mı diyeceği gelir." [4]

Öte yandan **Mustafa Kemal**'in devrimci Türkiye'si, Sovyet Rusya'nın kuşatılması planını bozuyor ve devrimci Rusya'nın ayakta kalmasını sağlıyordu.

Çanakkale Zaferi-Ekim Devrimi-Kurtuluş Savaşı denklemi, Türk-Sovyet ittifakının temeline işaret eder ve her iki devrimci ülke de bu temel üzerinden birbiriyle ilişki kurmaya çalışır. İki ülkeyi bu politikaya yönelten nedenleri daha ayrıntılı olarak açıklayalım.

Türkiye, Sovyet Rusya'yla ittifaka neden ihtiyaç duydu?

Ekim Devrimi'nin hemen ardından 9 Kasım 1917 günü, Sovyet Rusya, ilk iş olarak, Osmanlı topraklarını paylaşmak için gizli anlaşmaları dünya kamuoyuna açıklar ve gizli diplomasiyi kaldırır. Hemen ardından 20 Kasım 1917 günü **Lenin** ve **Stalin**, **'Rusya'nın ve Doğu'nun Bütün Müslüman Emekçilerine'** başlıklı broşürde şunları belirtir:

"Tahtından indirilmiş Çarın imzaladığı ve devrilmiş Kerenski hükümetinin onayladığı, İstanbul'un ele geçirilmesine ait gizli antlaşmanın yırtılarak yok edildiğini bildiririz. Rusya Cumhuriyeti ve Hükümeti, Halk Komiserleri Konseyi, başkalarına ait olan toprakların gaspedilmesinin şiddetle karşısındadır. İstanbul, Müslüman Türklerin elinde kalmalıdır.

(...)

Türkiye'nin parçalanmasına ve Ermenistan'ın 'elinden alınmasına' dair anlaşmanın yırtılarak yok edildiğini bildiririz." [5]

---

3) Yunus Nadi, *Anadolu'da Yeni Gün*, 11 Ocak 1922'den aktaran: Yrd.Doç.Dr. Nurettin Gülmez, *Kurtuluş Savaşı'nda Anadolu'da Yeni Gün*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 1999, s.17.

4) Falih Rıfkı Atay, *Çankaya*, Doğan Kardeş Matbaacılık San. A.Ş, İstanbul, 1969, s.166. Ayrıca Kurtuluş Savaşı yıllarında Türkiye'de bulunan iki komintern gözlemcisi de "Rus Devrimi Türkiye'de Kemalist Devrimi mümkün kılan ana etkenlerden biridir" demektedir. Bkz. Leonid-Friedrich, *Ankara 1922*, Kaynak Yayınları, Haziran 1985, s.39.

5) Tam metni için bkz.. Doğu Perinçek, *Lenin Stalin Mao'nun Türkiye Yazıları*, Kaynak Yayınları, 3. basım, Temmuz 1992, s.139 vd. Bu metin, 11 Mayıs 1920 günü BMM'de kürsüden okunur, büyük etki yaratır, birçok milletvekili konuşma yapar ve Sovyet Rusya'ya bir teşekkür telgrafı çekme kararı alınır. Toplantı zabıtları için bkz. Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, *Devirden Devire*, c.1, Bilgi Yayınevi, Kasım 1974, s.46 vd.

Bunun üzerine Sovyet hükümeti, 3 Mart 1918 günü Osmanlı Devleti ile **Brest Litovsk Antlaşması**'nı imzalar. Antlaşma gereği Sovyet Rusya, 6-8 hafta içinde işgal ettikleri topraklardan geri çekilecek ve bu toprakları Osmanlı ordusuna iade edecektir. Ermeni çeteleri silahsızlandırılacak ve dağıtılacaktır. Bu antlaşmayla 1877-1878 sınırına dönülüyor; Kars, Ardahan ve Batum illeri Osmanlı Devleti'ne geri veriliyordu. Yüzyıl önce kaybedilen Iğdır bile artık Türkiye'nindir.[6]

Böylece Türkiye, Doğu'da güvenebileceği bir dosta kavuşmuştur. Türkiye, bu sayede, askeri açıdan Doğu cephesini güvence altına alarak bütün gücünü Batı cephesine yığacak, siyasal açıdan Batılı emperyalistlerin baskılarını dengeleyebilecektir.

O dönemde milli hareket kendi savaş sanayisine sahip değildi. Anadolu, güçsüz ve fakirdi. Osmanlı ordusundan elde kalanlarla silah ve cephane ihtiyacını karşılama imkânı yoktu. Bu nedenlerle **Mustafa Kemal Paşa**, dışarıdan yardım almak gerektiğini saptadı. Ancak yardım edecek devletin, her şeyden önce Türkiye'nin bağımsızlığına ve ülkenin bütünlüğüne saygılı olması, yani **Misak-ı Milli** hedeflerini peşinen kabul etmesi gerekiyordu. Ayrıca, yardım yapacak devletin Türkiye'yi denetim altına alma amacı taşımaması da şarttı. Bu nedenlerle kaynak bulma yolundaki tek imkân, **Ekim Devrimi**'yle kurulan Sovyet Rusya'dır.[7]

Olaya Sovyet Rusya açısından bakınca, yine aynı ihtiyaç görülür. İngiliz emperyalizmi, teslim aldığı Osmanlı Devleti, Kafkasya'da kurduğu Menşevik cumhuriyetler, İran ve Afganistan üzerinden Sovyetler'i kuşatmıştır. **Mondoros Mütarekesi**'nin imzalanmasını Fransız gazeteci **Pertinaks** 2 Kasım 1918 günü *Eho de Paris* gazetesinde *"Rusya'ya karşı harekât için üsse sahibiz"* [8] şeklinde yorumlar. **Sevr Antlaşması**'nın Sovyet Rusya'yı da hedef aldığını belirten Sovyet Türkolog-tarihçi **Bagirov** ise, antlaşmanın bazı maddelerinin Sovyet Rusya'ya karşı müdahalelerin sürdürülmesi amacına bağlı olduğunu belirtmekte ve **'bağımsız'** Kürdistan ve Taşnak Ermenistan görüntüsü altında, Rusya'ya karşı savaş

6) Brest Litovsk Antlaşması'yla ilgili ayrıntılı bir inceleme için bkz. Selami Kılıç, *Türk Sovyet İlişkilerinin Doğuşu*, Dergâh Yayınları, Mayıs 1998.

7) Alptekin Müderrisoğlu, *Kurtuluş Savaşı'nın Mali Kaynakları*, Maliye Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1974, s.530 vd.; Osman Okyar, *Milli Mücadele Dönemi Türk-Sovyet İlişkilerinde Mustafa Kemal (1920-1921)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara Mayıs 1998, s.9.

8) B. Danzig, *Turtsiya*, Moskva, 1948, s.59'dan aktaran: Dr. Dimitır Vandov, age, s.17.

hazırlık üsleri kurulması planlarının kurulduğunu yazmaktadır.[9] Rusya Sosyalist Federatif Sovyetler Cumhuriyeti (RSFSC) Dışişleri Halk Komiseri **G.V. Çiçerin**, Güney Kafkas Sovyet temsilcilerine 24 Eylül 1920 tarihli mektubunda, gerici odakların **Kemalist**'leri yenmesi durumunda, Sovyet Rusya'ya karşı **Sultan**'ın önderliğinde cihat başlatılabileceği ve bunun da Transkafkasya'da ciddi problemler yaratacağı üzerinde durmaktadır.[10] Bu yüzden Türkiye'nin emperyalizme karşı savaşı kazanması Moskova'nın güney cephesini güvenceye alması anlamına gelmektedir.

Bolşevik liderliği, İngiliz güdümündeki Yunan saldırısını Sovyet rejimi için bir tehdit olarak görmektedir. Bolşeviklere göre, Yunan yayılması sadece Batı Anadolu'yla sınırlı kalmayacaktır. Yunanlıların Doğu ve Kuzey Anadolu'da 'Büyük Ermeni-Bizans devleti yaratmaya kalkışmaları' tehlikesi söz konusudur; böyle bir oluşum Sovyet Rusya sınırlarında *"emperyalizmin ateşini canlı tutacak bir kalkan işlevi görebilir."*[11]

Kasım 1918'de Boğazların İngiliz ve Fransız donanmalarına açılması, İtilaf Devletleri'ne Sovyet Rusya'yı Karadeniz kıyılarından vurma olanağı vermiştir. İstanbul ve Çanakkale Boğazlarının bağımsız ve dost Türkiye'nin elinde olması bu tehlikeyi önleyecek tek çaredir. Sovyet Rusya'nın resmi yayın organlarından *İzvestiya* gazetesinin 24 Nisan 1919 tarihli sayısında bu durum şöyle ifade edilir:

"Türkiye, Sovyet Rusya'nın çok nazik olan güney sınırında etkin bir tampon bölge teşkil etmekle kalmıyor, o aynı zamanda İtilaf Devletleri'nin Rusya'yı Karadeniz'den bloke etmesine imkân vermiyor. Bu nedenle Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı, Rusya'nın da hayati çıkarlarına yararlıdır."[12]

Öte yandan Türkiye'yle ittifak, Sovyet Rusya'da yaşayan Türk-Müslüman halklar içerisinde olumlu bir etki yaratmakta ve Sovyet rejiminin benimsenmesinde rol oynamaktadır.

9) Y.A. Bagirov, *Kurtuluş Savaşı Yıllarında Azerbaycan-Türkiye İlişkileri*, Bilim Yayınları, İstanbul, Şubat 1979, s.134. Gerçekten de o dönemde İngilizler Kürtleri Bolşeviklere de karşı kullanmanın hesaplarını yapmaktadırlar. Bkz. Mr. Ryan'ın 23 Eylül 1920 tarihli notu, *İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye*, inceleme: Erol Ulubelen, Yaylacılık Matbaası, İstanbul, 1967, s.280.

10) Rusya Toplumsal-Siyasal Tarih Devlet Arşivi (RGASPİ) fond 64, liste 2, dosya 11, yaprak 14-5'ten aktaran: Rem Kazancyan, *Bolşeviki Mladoturki*, Moskva, 1996, s.3. Türkçesi için bkz. Rem Kazancyan, *Bolşevik-Kemalist-İttihatçı İlişkileri*, Kaynak Yayınları, Temmuz 2000, s.22.

11) Çiçerin'in 24 Aralık 1920 tarihli bildirisi için bkz. Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanlığı Arşivi (AVP) fond: Türkiye hakkında başvuru, Op.: 3, Por.: 2, Pap.: 2'den aktaran: Bülent Gökay, *Bolşevizm ile Emperyalizm Arasında Türkiye (1918-1923)*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, Aralık 1998, s.80 vd.

12) Hamit Aliyev, *70 Yılda Sovyet-Türkiye Dostluk İlişkilerine Dair*, 2. Uluslararası Atatürk Sempozyumu 9-11 Eylül 1991, c. 2, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara 1996, s.1232 vd.'dan aktaran: Dr. Barış Doster, *Atatürk, Türk Dünyası ve Mazlum Milletler*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, Haziran 2004, s.142. *Pravda*'nın benzer bir yorumu için bkz. Yrd.Doç.Dr. Nuredtin Gülmez, *age*, s.29.

Bütün bu nedenlerle Türkiye'nin kurtuluşu, Sovyet rejiminin pekişmesi ve devamı için şarttır.[13] Sovyet dostluğu, Türkiye için ne kadar zorunlu ise, Türkiye dostluğu da Rusya için o kadar zorunludur. **Çiçerin**, bu dostluğun, gerek Rusya, gerek Türkiye için, kendi varlığını koruma eylemi olduğunu belirtmiştir.[14]

İki devrimin yakıcı sorunu: Kafkas Seddi

İtilaf Devletleri, Bakû petrollerini elde tutmak, İran ve Irak yolunu kapatmak ve Anadolu hareketinin Sovyetler'le birleşmesini önlemek için, Taşnak, Menşevik ve Musavatçılara dayanan Ermenistan, Gürcistan ve Azerbaycan'la bir set kurar. İngiltere'nin Kafkasya temsilcisi **Oliver Wardrop, Lord Curzon**'a gönderdiği 3 Ocak 1920 tarihli telgrafta bu sed sayesinde Türkiye'nin Rusya'dan yardım almasını engelleyeceklerini belirtir.[15]

Mustafa Kemal, Sovyet Rusya ve Anadolu Hükümeti'ni tehdit eden **Kafkas Seddi**'nin yıkılmasını, **Kurtuluş Savaşı**'nın zafere ulaşması için zorunlu görmüştür. İki ülke arasındaki ikmal yollarını kapatan İngiliz kuklası devletçikleri bertaraf etmek gerekiyordu. **Mustafa Kemal**'in **Kurtuluş Savaşı**'nın başında ortaya koyduğu *"Doğu'da dayanak yaratarak İzmir'i kurtarma"* stratejisinin iki temel nedeni vardı. Birincisi, Doğu'nun işgal altında olmayışı ve Doğu halkının diriliğiydi.[16] İkincisi ise, Sovyetler ile bağlantı yolunu açmaktı. **Mustafa Kemal, Kafkas Seddi** yıkılamazsa, karşılaşacağımız durumu şöyle özetlemişti:

"Anadolu Türkleri, İtilaf Devletleri subaylarının kumandası altında, sömürge askeri olarak ordular teşkil edecek, hem Kafkasya milletlerinin İtilaf itaatine tutulmasını ve hem Bolşevik istilasının durdurulmasını temin için kan dökeceklerdir. (...) Dolayısıyla, Kafkasya Seddi'nin yapılmasını Türkiye'nin kati mahvı projesi sayıp, bu seddi İtilaf Devletle-

13) E. Dr. Dz.Kur.Alb. Mustafa Hergüner, milli mücadelenin başarısızlığa uğraması durumunda doğacak jeopolitik durumun çarlığı bile geri getirebileceğini iddia etmektedir. Bkz. Mustafa Ergüner, "Milli Mücadele'de Sovyetlerin Kafkas Limanlarından Yapılan Deniz Nakliyatı ve Enosis Şilebinin Ele Geçirilmesi", *Sekizinci Askeri Tarih Semineri Bildirileri*, c.1, Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2003, s.512.

14) *Dokumenti Vneşney Politiki SSSR*, c.9, Moskva, 1964, s.116.

15) *Documents on British Foreign Policy*, Seri 1, Cilt III, Londra, 1949, Belge No. 630'dan aktaran: Stefanos Yerasimos, *Ekim Devrimi'nden 'Milli Mücadele'ye Türk-Sovyet İlişkileri*, Gözlem Yayınları, Ocak 1979, s.137 vd.

16) Mustafa Kemal'in Karabekir'e 16 Haziran 1919 tarihli şifresi için bkz. *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.2, Kaynak Yayınları, Mayıs 1999, s.390 vd.

ri'ne yaptırmamak için en son vasıtalara müracaat etmek ve bu uğurda her türlü tehlikeleri göze almak mecburiyetindeyiz." [17]

Ankara'daki devrimci hükümetin merkez yayın organı *Hâkimiyeti Milliye*'nin 13 Kasım 1920 tarihli başyazısında, **Kafkas Seddi**, *"Doğu ihtilal makinesinin iyi işlemesine mani olmak için, bu ihtilalden etkilenecekler tarafından makinenin çarkları arasına sıkıştırılmış ecnebi bir cisim"* olarak tanımlanmıştır.[18] O halde o cismi söküp almak gerekmektedir. **Mustafa Kemal**, 15. Kolordu Kumandanı **Kâzım Karabekir**'e gönderdiği telgrafta, Heyeti Vekile'nin bu konuya dair kararını şu şekilde açıklar:

"Memleketimizin geleceği doğu sınırlarımızın Ruslara ve İslam âlemine komşu olmasına bağlı olduğu, heyetimizce muhakkaktır. Bu sınır ortaklığının, her halde teminine cidden mesai sarf edilecektir." [19]

İki devrimin ortak noktaları ve doğal ittifak

Emperyalizm karşıtlığı[20] iki devrimi aynı cephede buluşturmuştur. Tehdit ortaktır, düşman ortaktır. **Mustafa Kemal**, bu gerçeği şöyle açıklar:

"Şimdi itiraf etmek mecburiyetindeyim ki, bu kıyam ve bu isyan vuku bulduğu dakikada biz Rusya'da olduğu gibi, emperyalizm ve kapitalizmin manasını düşünmemiştik. (...) Vaziyet geliştikten sonra bizi de tehdit eden kuvvetlerin, Rusya'daki inkılaba sebebiyet veren mevcudiyetler olduğu anlaşıldı." [21]

Ancak olay, düşmanların ortak olmasının ötesindedir. Emperyalizme ve kapitalizme karşı savaş, her iki devrimin içeriğiyle ilgilidir. **Sovyet Devrimi**, sosyalizmi kurma amacına ancak emperyalizmi ve kapitalizmi altederek ve ülke içinde tasfiye ederek ulaşabilirdi. Türkiye'nin milli kurtuluş devrimi de, bağımsız ve halkçı Türkiye'yi, emperyalizmi, yani uluslararası kapitalizmi yenerek gerçekleştirebilirdi. Bu yüzden **Mustafa Kemal, Teşkilatı Esasiye Kanunu Tasarısı**'nın 2. Maddesinde *"Tür-*

17) *age*, c.6, Ağustos 2001, s.268.
18) *Kurtuluş Savaşı'nın İdeolojisi Hâkimiyeti Milliye Yazıları*, Kaynak Yayınları, Eylül 2003, s.107.
19) *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.8, Mayıs 2002, s.271.
20) Silahlı Kuvvetler Akademisi Öğretim üyesi Top.Kur.Kd. Albay Dr. Tahir Tamer Kumkale ortak düşmanın kapitalizm ve emperyalizm olduğunu belirtmektedir. Bkz. Tahir Tamer Kumkale, *Tarihten Günümüze Türk-Rus İlişkileri*, Harp Akademileri Komutanlığı Yayınları, Temmuz 1995, s.49.
21) Aralov Yoldaş'ın nutkuna cevaptan. Bkz. *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.12, Aralık 2003, s.299.

kiye Büyük Millet Meclisi hükümeti (...) halkı emperyalizm ve kapitalizm tahakküm ve zulmünden kurtararak irade ve hâkimiyetin hakiki sahibi kılmakla gayesine ulaşacağı inancındadır" ifadesine yer vermiştir.[22]

Rus devrimcileri ve yazarları da, iki devrim arasındaki program benzerliğinin altını çizmişlerdir. Rusya Komünist Partisi'nin Transkafkasya Bölge Komitesi tarafından 1923 yılında basılan eserinde **N. Sokolski**, iki devrimci ülke arasındaki yakınlaşmaya temel olan program benzerliğini şöyle sıralar: *"Türkiye devrimi, eski hükümeti sultanın kabinesine karşı silahlı mücadele vererek yıkmıştır ve Osmanlı sisteminin prensiplerinden tamamen koparak yenisini kurmuştur. Sovyet ve Ankara hükümetleri ilk başlarda Batı'da aynı şekilde 'geçici', 'asi' ve 'maceracı' olarak görülmüşlerdir. Batı Avrupa devletleri, her iki devrimci hükümete şiddetli bir düşmanlık göstermiş ve karşıdevrimci hükümetleri* (Rusya'da **Kolçak, Deninkin, Vrangel**; Türkiye'de İstanbul hükümeti) *desteklemişlerdir."*[23]

Bir de bunlara iki devrime karşı kullanılan İngiliz piyonları arasındaki benzerliği de eklemek gerekir. Batı emperyalizmi, Sovyet Rusya'nın üzerine Polonya'yı sürürken, Yunanistan'ı da Türkiye'nin üzerine salmıştır. Bu paralellik **Kemalist** önderlik tarafından şöyle ifade edilmiştir: *"Avrupa emperyalizmi, çıkara çıkara Leh ordusuyla bir Yunan çıkardı.", "Kapitalizm halihazırda Lehistan'da ve Anadolu'da son kurşununu atmakla meşguldür."*[24]

Sovyet Devrimi ile **Türk Devrimi** arasındaki ittifak, zorunluydu ve doğaldı.[25] İttifakın dayandığı temeller ve ortak program, iki devletin kuruluş felsefesinde de kendini gösterir. İttifak, o nedenle stratejik boyuttadır.

---

22) *age*, c.9, Ekim 2002, s.323.

23) N. Sokolski, *Oçerki Sovremennoy Turtsii*, İzdanie Zakkraykoma RKP, Tiflis, 1923, s.135 vd. Buna benzer bir değerlendirme için bkz. Falih Rıfkı, *Yeni Rusya*, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, Ankara, 1931, s.7 vd.

24) Bkz. *Kurtuluş Savaşı'nın İdeolojisi Hâkimiyeti Milliye Yazıları*, s.70 ve 72.

25) Moskova Sefiri Ali Fuad Paşa, *Açıksöz* gazetesine 2 Kanunuevvel 1336 tarihinde verdiği demeçte Rusya ittifakını *"emr-i tabii"* olarak nitelendirir. Ropörtajın tamamı için bkz. Emel Akal, *Milli Mücadelenin Başlangıcında Mustafa Kemal, İttihat Terakki ve Bolşevizm*, TÜSTAV, Mayıs 2002, s.377 vd. Yunus Nadi ise bir Sovyet yetkilisiyle 18-19 Kasım 1922 tarihlerinde yaptığı görüşmede *"Rusya ile dostluk bize gereklidir. Bu dostluğu sizin kara gözünüz için değil, kendi gerçek çıkarlarımız için sürdürmeye çalışıyoruz"* demektedir. Görüşme için bkz. RGASPİ f. 544, l. 3, d. 117, y. 193-195. Türkçesi için bkz. *Teori* dergisi, Ağustos 2000, No. 127, s.19 vd. Alaattin Cemil ise 1932 Mayısında *Cumhuriyet* gazetesinde yazdığı makalesinde *"Emperyalizmi memleketlerinden kovmuş bu iki milletin ne kadar birbirini tanımaya ve dost yaşamaya muhtaç olduğunu anlamak için yalnız biraz tarihten ve biraz da coğrafyadan anlamak kâfi gelecektir"* demektedir. Bkz. Alaattin Cemil, "Rusya'yı Bir Cümle ile Tarif", *Cumhuriyet* gazetesi, 9 Mayıs 1932.

Stratejik ittifakın temelleri

Mustafa Kemal'in Sovyet dostluğunun **Misak-ı Milli**'nin bir parçası olduğunu söylemesi, bu gerçeğin bir ifadesidir. **Mustafa Kemal**'e göre Türk Devleti'nin kuruluş senedi, bu dostluğu öngörmektedir ve devlet var oldukça bu dostluk da var olmalıdır. Diğer bir deyişle Sovyet dostluğundan vazgeçmek Türk Devleti'nin kuruluş felsefesine ve hatta varlığına aykırılıktır. Bu stratejik ittifak öngörüsünün Sovyetler tarafından dile getirilişi ise *"Türk dostluğunun Leninizm'in anenelerinden biri"* [26] olduğudur. SSCB'nin kuruluş ideolojisi de Türk dostluğunu benimsemiştir.

Gerçekten de iki ülkenin kuruluş felsefelerine baktığımızda gerek dünyanın içinde bulunduğu ayrışmayı tanımlamada, gerek bu ayrışmada kendi konumunu tespit etmede, gerekse de hedefleri bakımından büyük bir uyumluluk görmekteyiz.

Lenin, 26 Temmuz 1920 tarihinde **Komünist Enternasyonal**'in İkinci Kongresi'nde karar olarak da kabul edilen **'Millet ve Sömürge Sorunu Komisyonu'** adına sunduğu raporda 'ezen-ezilen millet' ayrımını ortaya koyarak dünyadaki saflaşmayı açıklar ve bunu devrim stratejisinin merkezine oturtur:

"Emperyalizmin karakteristik özelliği, bütün dünyanın şimdi gördüğümüz gibi, çok sayıda ezilen millet ile muazzam zenginliklere ve güçlü silahlı kuvvetlere sahip bir avuç ezen millet arasında ikiye bölünmesidir. (...) Bu ayrım, milletlerin ezen ve ezilen milletler olarak birbirlerinden ayrılmaları düşüncesi, bütün bu tezlere hâkimdir. (...) İkinci Enternasyonal'in ve burjuva demokrasisinin aksine, biz bu ayrımı öne çıkarıyoruz." [27]

Aynı şekilde **Kemalist Devrim**'in önderliği de emperyalizme karşı mücadele sırasında ortaya koyduğu pratiği, teori düzlemine taşır. **Atatürk, Kurtuluş Savaşı** yıllarından ölümüne kadarki sayısız konuşmasında dünyayı *"zalimler-mazlumlar çelişmesi"* ekseninde yorumlar. Ama daha da önemlisi aynı **Sovyet Devrimi**'nin önderleri gibi Türkiye'nin 'mazlumlar dünyası'nda yer aldığını vurgular:

"Bilhassa Bolşevizm millet içinde mağdur olan bir sınıf halkı göz önüne alır. Bizim milletimiz ise bütünüyle mağdur ve mazlumdur." [28]

---

26) Falih Rıfkı, "Büyük Dostlara Selam", *Hâkimiyeti Milliye* gazetesi, 27 Ekim 1933'ten aktaran: Dimitır Vandov, *age*, s.109.

27) Doğu Perinçek, *age*, s.42.

28) *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.9, s.177.

Türkiye'nin bu saflaşmadaki konumunu **Mustafa Kemal**, bir kez daha *"Biz Türkiyalılar Asyai bir milletiz, Asyai bir devletiz."* [29] şeklinde ifade ederken devrim stratejisiyle birlikte dış politikasını da bu eksene oturtmuştur. Bu devrimci strateji ise **Mustafa Kemal**'e göre dünya devrim stratejisinin bir parçasıdır:

"Avusturya, Almanya, Rusya ve hatta dünyanın en muhafazakâr bir medeniyetine mensup Çin o büyük fikir cereyanlarının kahhar sadmeleriyle, gözlerimizin önünde devrilmiştir. İşte Efendiler, yeni Türkiye devleti, cihana hâkim o büyük ve kudretli fikrin Türkiye'de tecellisidir; tahakkukudur." [30]

Sovyetler'in önderleri açısından baktığımızda da dünya devrimine giden yol, bir taraftan emperyalizmin zayıf halkalarında kopan sosyalist devrimlerle açılırken, diğer taraftan ulusal kurtuluş hareketleriyle de desteklenmektedir. İşte **Komünist Enternasyonal**, programında ulusal kurtuluş mücadelelerini dünya devriminin birer parçası olarak kabul etmiş ve *"sömürge devrimleri ve milli kurtuluş hareketlerinin, emperyalizme karşı mücadelede ve işçi sınıfının iktidarı ele geçirmesinde son derece önemli bir rol oynadığı"* tespitini yapmıştır.[31] Bu yüzden **Komintern**, Türkiye işçi ve emekçilerinin ulusal görevi ile enternasyonalist görevini bütünleştirmiştir.[32]

Bilimsel sosyalizmin Türkiye'deki kurucularından **Şefik Hüsnü** ise bu bağı, *"Türkiye'de baş gösteren Kurtuluş Savaşı'nın başarısı, dünya devriminin çıkarlarına uygun düşüyordu"* [33] diyerek kurmuştur.

Sovyet Devrimi'nin önderliği ile **Kemalist** önderlik, dünya devriminin motor gücü konusunda da mutabıktır. **Lenin**, *"Devrim davasının Avrupa'ya bağlı olduğu zamanlar; geri gelmeyecek biçimde yitip gitmiştir"* [34] diyerek *"geri Avrupa ve ileri Asya"* [35] şiarını ileri sürer ve devrimlerin artık Doğu'ya kaydığı tespitini yapar. **Mustafa Kemal** ise dünya devriminin ana kuvvetinin Doğu devrimi olduğunu şöyle ifade eder:

---

29) *age*, c.12, s.297.
30) *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c.1, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayınları, 2. basım, Ankara, 1961, s.321.
31) *Komünist Enternasyonal Programı*, Aydınlık Yayınları, Mayıs 1977, s.29 ve 73 vd.
32) Bilal Şen, *Cumhuriyet'in İlk Yıllarında TKP ve Komintern İlişkileri*, Küreyel Yayınları, İstanbul, Ekim 1998, s.43.
33) Şefik Hüsnü, *Türkiye'de Sosyal Sınıflar*, Kaynak Yayınları, 2. Basım, Nisan 1997, s.227.
34) Lenin, *Seçme Eserler*, c.5, İnter Yayınları, Haziran 1995, s.151.
35) V.İ. Lenin, *Doğu'da Ulusal Kurtuluş Hareketleri*, Ant Yayınları, İstanbul, Mayıs 1970, s.93.

"Kahraman Türkiya ordularının da büyük bir iftihar hissesi olan Büyük Doğu İnkılabı, mazlum Doğuluları günden güne sıklaşan, sağlamlaşan bağlarla birbirine bağlamaktadır." [36]

Mustafa Kemal ve enternasyonalizm

Mustafa Kemal, 29 Ocak 1921 günü **Komintern**'e bağlı **Doğu Halkları Propaganda ve Hareket Konseyi** üyesi **Eşba Yoldaş** ile yaptığı görüşmede **Türk Devrimi**'nin uluslararası yönünü açık biçimde belirler. **Sovyet Devrimi**, nasıl **Komünist Enternasyonal**'in kalesini oluşturuyorsa, 'ezilen Doğu halkları'nın kalesi de, **Anadolu Devrimi**'dir. Türkiye'nin Milli Kurtuluş Devrimi, ezilen dünya için bir model yaratmaktadır. Bu mücadele aynı zamanda, dünya emekçilerinin davasına ve **Komünist Enternasyonal**'e fiili bir destektir. **Üçüncü Enternasyonal**'in fikirleri, her devrimci tarafından alkışlanmalı ve mazlum emekçilerin mutluluğunun sağlanması yönündedir.[37]

Mustafa Kemal Paşa, Türkiye'nin sadece kendisi için değil, bütün Doğu için mücadele ettiğini, bütün dünyaya ilan etmiştir.[38] Amerikalı bir gazetecinin bir sorusu üzerine, kendi tanımıyla enternasyonalist olduğunu belirtir:

"Şayet enternasyonalizm demekle bütün milletlerin bağımsızlık ve hukukuna saygıyı kastediyorsanız, o zaman evet, biz enternasyonalistiz de." [39]

Falih Rıfkı ise **Kemalizm** ve enternasyonalizm arasındaki bağı şu şekilde açıklar:

"Kemalizmin bir de enternasyonal kıymeti olduğuna şüphe yoktur. Kemalizm, müstemleke ve yarı müstemlekelerin kurtuluş metodu, kurtuluş felsefesi, kurtuluş örneğidir. Bu da tarihte mazlum insanlığa bir hizmetimiz olarak kalacaktır."

Lenin ve **Stalin** de **Kemalist Devrim**'in uluslararası yönünü test eder ve *"Türkiye'nin Doğu halklarını etrafında topladığını"* vurgular-

36) *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.12, s.213.

37) Görüşme için bkz. *RGASPI* f. 544, l. 3, d. 46.

38) Örneğin, *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.12, s.51; c.13, Haziran 2004, s.136.

39) *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.11, Eylül 2003, s.60. Gürcistan Birleşik Komünist Partisi Genel Sekreteri ve Komünist Partiler Birliği-Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Başkan Yardımcısı emekli general Pantaleymon İvanoviç Georgadze, 2001 Kasımında Tiflis'te yaptığımız görüşmede bana Mustafa Kemal'in milliyetçi olmasına rağmen, enternasyonalist de olduğunu söylemişti.

lar. Diğer taraftan **Komintern, Türk Devrimi**'ni *"milletlerarası devrim zincirinin halkası"* olarak niteler.[40] Sovyet Devleti'nin 1920'lerdeki en önemli Doğu uzmanlarından biri olan **V.A. Gurko-Kryajin** ise Türkiye'nin zaferinin sadece Anadolu ve Arabistan'da değil, Kuzey Afrika'da, Afganistan'da ve hatta Hindistan'da büyük etki yaptığını belirterek, **Türk Devrimi**'nin dünya çapındaki yerini daha o yıllarda tespit eder.[41]

Bu açıklamalar ışığında resmi TKF'nin **Mustafa Kemal**'in talimatıyla **Komintern**'e[42] girmek için başvuru yapmasına şaşmamak gerekir. 22 Kasım 1920'de BMM kararıyla dört mebus Sovyet rejimini incelemek ve **Komintern**'le görüşmeler yapmak üzere Moskova Büyükelçiliği'ne atanan **Ali Fuat Paşa**'yla birlikte Moskova'ya gönderilir. **Mustafa Kemal**, heyet üyelerinden, daha sonra **Atatürk** ölene kadar Dışişleri Bakanlığı yapan Dr. **Tevfik Rüştü**'ye *"Bizi dünya tanımazsa, komünistlerle birlik olur, kurulan yeni dünyada yerimizi alırız. Görüşümüzde samimiyiz, bu bir oyun değildir"* der.[43]

Besim (Atalay) yolda hastalanıp döner. Dr. **Tevfik Rüştü, Fuat (Carım)** ve **İsmail Suphi (Soysallıoğlu)** Beylerse Moskova'ya giderek, bütün dünyadan gelen **Komintern** delegelerinin kaldığı Lüks Oteli'ne yerleşir. Ancak TKF, **Komintern**'e kabul edilmez. **Tevfik Rüştü Aras**, bunu **Stalin**'in **Komintern**'e hâkim olamayışına bağlar. **Stalin**'in birkaç yıl sonra tasfiye edeceği **Zinovyev** ve **Kamenyev**'in ayağı yere basmayan çizgileri yüzünden **Mustafa Kemal, Komintern**'in dışında bırakılmıştır. Dr. **Tevfik Rüştü**, yıllar sonra *"Samimi idik, alsalardı, Komintern'e girecektik"* diyecektir.[44]

Bunlara rağmen heyet, Türkiye'de uygulamak üzere komünizmi öğrenmek ve kendilerini Ruslara kanıtlama yolunda çalışmalarını sürdür-

---

40) Doğu Perinçek, *age*, s.135 vd.

41) V.A. Gurko-Kryajin, *Blijniy Vostov i Derjavı*, Nauçnaya Assotsiatsiya Vostokovedeniya Pri TSİK SSSR, Moskva, 1925, s. 3.

42) *Hâkimiyeti Milliye*, Komintern'i şu şekilde tanımlamaktadır: *"Bugün bütün doğu milletlerinin batıdan çektikleri mezalimi hakiki miktarıyla hissederek ona karşı mücadeleye karar vermiş olanlar, muntazam bir teşkilat ile birleşmiş ve işe başlamışlardır. Teşkilatın bir merkezi Moskova'da ise, diğer bir merkezi Avrupa, bir diğeri Ankara, bir diğeri Baku, bir beşincisi Taşkent'tir. Hint'in, Çin'in, Afganistan'ın, İran'ın, Turan'ın, Türk'ün, Rus'un özetle Avrupalılar için, halihazırda müdahale ve nüfuz edilmesi imkânsız, ezilen dünyanın yarısı kadar geniş bir ülkede, dahilen ve haricen kapitalizme karşı içlerinde isyan duyguları duyan birçok millet şimdiye kadar olduğu gibi münferiden çalışmak yerine muntazam bir teşkilata bağlı olarak toplu halde çalışmaya ve teori ve fikriyat sahasından çıkarak faaliyete geçmeye karar vermişlerdir."* Bkz. *Kurtuluş Savaşı'nın İdeolojisi Hâkimiyeti Milliye Yazıları*, s.106.

43) Tevfik Rüştü Aras, *Atatürk'ün Dış Politikası*, Kaynak Yayınları, Ocak 2003, s.205.

44) *age*, s.205 vd.

meye devam eder. Hatta Dr. **Tevfik Rüştü**'nün bir **Komintern** gazetesinde makalesi yayımlanır.[45] **Tevfik Rüştü**, Türkiye'ye döndükten sonra da Sovyet Büyükelçiliği'ndeki 1 Mayıs kutlamaları,[46] Paris Komünü'nün yıldönümünde yapılan anmalar[47] gibi birçok işçi sınıfının uluslararası bayramlarına katılır.

Mustafa Kemal ve komünizm

Ayrıca **Mustafa Kemal**, Sovyet yetkilileriyle yaptığı görüşmelerde komünizm yandaşı olduğunu da belirtmiş ve *"komünizm fikri er geç muzaffer olacaktır"* sözlerini de sarf etmiştir.[48]

Daha genç bir subayken **Mustafa Kemal**, 5 Ocak 1904 günü not defterine *"Evvela sosyalist olmalı, maddeyi anlamalı"* diye yazmıştı.[49] Buradan da görülüyor ki, **Mustafa Kemal**'in **'ezilen dünya**'ya ait bir ülkede, hem demokratik devrimlerden hem de sosyalizmden beslenen ideolojik gelişme süreci, **Ekim Devrimi**'nden çok önce, daha 23 yaşında genç bir subayken başlamıştır.

Mustafa Kemal'in **Çiçerin**'e yazdığı mektup, **Sovyet Devrimi**'nin ulusal devrimimizin önderini nasıl etkilediğini göstermesi açısından önemlidir:

"Kesin olarak inanmaktayım ve bu inancımı yurttaşlarım da paylaşmaktadır ki, bir taraftan Batılı emekçiler, diğer taraftan köleleştirilen Asya ve Afrika halkları, bugün milletlerarası sermayenin, onları birbirine kırdırmak ve köleleştirmek ve efendilerinin azami kârı için onları kullandığını anladıkları ve sömürge politikalarının bir cinayet olduğu bilinci dünya emekçi kitlelerinin kalbine yerleştiği gün burjuvazinin iktidarı son bulacaktır." [50]

Kemalist önderliğin **Kurtuluş Savaşı** yıllarındaki ideolojik gelişme sürecini en iyi yansıtan belge, *Hâkimiyeti Milliye* gazetelerinin başyazılarıdır. **Atatürk**'ün, Ankara'ya gelişinin 14. günü yayımlamaya başladı-

45) Makalenin tam metni için bkz. Mete Tunçay, *Türkiye'de Sol Akımlar*, c.2, BDS Yayınları, İstanbul, Ekim 1991, s.240 vd.
46) S.İ. Aralov, *Bir Sovyet Diplomatının Hatıraları*, Burçak Yayınevi, İstanbul, 1967, s.122.
47) A. Cerrahoğlu, *Türkiye'de Sosyalizm (1848-1925)*, Hüsnütabiat Matbaası, İstanbul, 1968, s.200.
48) *RGASPİ*, f. 544, 1. 3 d. 114 y. 90, 90 arkası, 91, 91 ark.-... -95 ark., 96.
49) *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.1, Ekim 1998, s.15.
50) Mustafa Kemal'in Çiçerin'e yazdığı 22 Ekim 1920 tarihli mektubun tamamı için bkz. *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, Mart 2003, c.10, s.64 vd.

ğı *Hâkimiyeti Milliye* gazetesinin başyazılarında, dünyanın komünizme doğru ilerlediği ve kendi hedeflerinin de bu yönde olduğu açıkça belirtilir. Bir örnek olarak *Hâkimiyeti Milliye*'nin 9 Ekim 1920 tarihli "Cereyanlar" adlı başyazısına bakalım:

"Hâkimiyeti Milliye, bu cereyanlar arasında en ileri gidenin önünde bulunmayı, yahut daha açık bir ifade ile dünyanın sadece manzarasını değil hatta temellerini de değiştirmeye doğru giden komünizm hareketinde icap ederse azami programın dahi savunucusu olmayı bugün değil, çoktan beri mesleğine kaydetmiş bulunuyor.

Komünizm hareketi gibi bir inkılap (...) Hâkimiyeti Milliye'nin aziz ve kudsi tanıdığı bir hadisedir. (...) Madem ki bu gayeyi temin edecek vasıtaların en iyisi komünizm olduğu muhakkaktır, Hâkimiyeti Milliye tabii ki onun en hararetli savunucusudur." [51]

"Kurtuluş Savaşı'nın İdeolojisi" başlığıyla Kaynak Yayınları tarafından kitap halinde derlenen *Hâkimiyeti Milliye* başyazılarında, komünizm veya sosyalizmi savunan başka örnekler için kitabın okunmasını salık veririz. Bu yazılar, **Mustafa Kemal** tarafından bizzat yazıldığı veya onun denetimi altında yayımlandığı için, **Kurtuluş Savaşı** önderliğinin görüşlerini içerir. *Hâkimiyeti Milliye*'nin, **Karl Marx** hakkındaki değerlendirmesi de, dünyanın hangi yönde ilerlediği görüşü açısından dikkat çekicidir:

"Dünyanın kanlı ve umumi bir inkılaba doğru gittiğini haber veren, tarihi pek iyi gözle tetkik ettikten sonra, bizim istikbal hakkında pek doğru bir hüküm vermiş olduğunu, olup bitenler ile şimdi anladığımız bu büyük adam, dünyanın yürüyeceği yolları vaktiyle keşfetmiş olmakla iftihar edebilir." [52]

Mustafa Kemal, *"dünyanın yürüyeceği yolları"* öngörürken, Türkiye'nin bu yolun neresinde olduğunu tespit etmektedir. Ona göre komünizm, *"memleketimizde ve milletimiz arasında tatbik kabiliyeti"* varsa ve *"milletimizin çoğunluğu tarafından tamamıyla idrak buyurulmuş olursa"* uygulanabilecektir.[53] Yani komünizmin uygulanması, *"ulusun gelişmesine ve yeteneğine", "kendi hazım kabiliyetine"* bağlıdır.[54]

51) *Kurtuluş Savaşı'nın İdeolojisi Hâkimiyeti Milliye Yazıları*, s.84 vd. Ali Fuat Paşa da *"Milletler arasında komünizmin mükemmeliyetini en ziyade takdir edenler arasındayız"* demektedir. Bkz. *Açıksöz* gazetesi, 2 Kanunuevvel 1920'den aktaran: Emel Akal, *age*, s.378. Mahmut Esat Bozkurt ise komünizmin *"dünyanın en ileri ve en son rejimi"* olduğunu kaydeder. Bkz. Mahmut Esat Bozkurt, *Atatürk İhtilali I-II*, Kaynak Yayınları, Nisan 2003, s.92.

52) *Kurtuluş Savaşı'nın İdeolojisi Hâkimiyeti Milliye Yazıları*, s.88.

53) *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.10, s.246.

54) Bkz. Hıfzı Topuz, *Devrim Yılları*, Remzi Kitabevi, Temmuz 2004, s.121; *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.9, s.176.

Ancak **Mustafa Kemal**, o dönemde kendisini devrim modeli taklitçiliğinden kesin çizgilerle ayırmıştır. Bu açıdan **Kurtuluş Savaşı** önderliği, kendi ideolojisini **'Bolşeviklik'** olarak değil, **'Türk komünizmi'** olarak niteler:

"Rusya'da kanlı bir inkılap, Bolşevizm namını taşıyan koskoca bir komünizm inkılabı oldu. Türkiya da aynı yola paralel olarak aynı istikamete doğru gidiyor.

(...) Rusya'da Bolşevizmin kolladığı inkılap usulleri burada tatbik etmek istemek kadar inkılapçılıktan haberdar olmayışı tasavvur edilemez. Bolşevizm inkılabı bütün komünizm hareketleri için bir örnek, bir model değil, pek kıymetli, pek canlı, pek muazzam bir rehberdir. Bu rehberlerden istifade etmeyi, onun gösterdiği yollardan gitmeyi ne kadar canlı arzu edersek, onun usullerini şekli itibariyle aynen taklit etmekten de o derece sakınırız. Her şeyde körü körüne taklitçilik fenadır. Bilhassa inkılapçılıkta!" [55]

Anadolu Devrimi'ne bakarak yön belirleyen İstanbul Üniversitesi öğrencileri, aynı yıllarda **Lenin**'e Nobel Ödülü verilmesini isterler.[56]

Bilimi hayatın en hakiki yol göstericisi olarak kabul eden **Mustafa Kemal**, **Sovyet Devrimi**'nin kendisi için bilimsel bir kaynak olduğunu birçok defa açıkça vurgulamıştır.

Lenin'in emperyalizm teorisine dayanan zalim ve mazlum milletler kamplaşması, devrimin Doğu'ya kaydığı değerlendirmesi, Asya devrimciliği gibi teorik anahtarlar, halkçılık ve devletçilik ilkeleri hep **Mustafa Kemal**'in **Sovyet Devrimi** tecrübelerinden esinlendiği verilerdir.

Bu bakımdan **Tevfik Rüştü**'nün, *"CHP kurulurken sosyalist ilkeleri programına geçirmeye çalıştık. Herkesin emek ve kabiliyeti nispetinde faydalanması prensibini koydurduk. Emek ve kabileyete göre gelir, sosyalizmin en ilkel prensibidir"* [57] sözleri daha da bir anlam kazanmaktadır.

Bu bağlamda **Milli Mücadele** ve **Türk Devrimi** üzerine önemli eserler vermiş, seçkin tarihçilerimizden Prof. Dr. **Tayyib Gökbilgin**'in "Atatürkçülük ve Felsefesi" başlıklı makalesinden şu satırlar dikkat çekicidir:

"Atatürk sosyalist değildi demek tarihi gerçeklere tamamen uygun bir görüş sayılamaz. Hele onun partisi asla sosyalist olmayacaktır diye

55) *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.10, s.45 vd.

56) Dimitır Şişmanov, *Türkiye İşçi ve Sosyalist Hareketi Kısa Tarihi (1908-1965)*, Belge Yayınları, Mart 1978, s.60.

57) Tevfik Rüştü Aras, *age*, s.204.

bir iddiada bulunmak bir kehanetten ileri geçemez ve tarihi tekâmülü inkâr etmek tarihin akışına, gidişine karşı çıkmak demek olur." [58]

Mustafa Kemal'in bütün başarılarının sırrı, demokratik ve sosyalist devrimlerin teorik ve pratik birikimini değerlendirmesindedir.

Ayrıca **Mustafa Kemal**'in ağzından uydurulan *"komünizm her görüldüğü yerde ezilmelidir"* yalanının, el yazısı taklit edilerek imal edildiğinin kriminoloji enstitüsünce saptanmış olduğunu belirtelim.[59] Bir taraftan bu tür sahtekârlıklara başvurulurken, diğer taraftan 12 Mart savcılarının **Bursa Nutku**'nun **Atatürk**'e değil, **Lenin** veya **Stalin**'e ait olduğunu iddia etmeleri de tesadüf değildir.[60] **Atatürk**'e antikomünist damgası vurulmaya çalışılırken, devrimci fikirleri ise ondan kopartılmak istenmiştir.

Kemalizmin sınıfsız toplum hedefi

Ayrıca iki ülkenin önderlerinin devrim stratejilerinin nihai hedefleri açısından yaptıkları tanımlamalar da önemlidir.

7 Kasım 1927'de **Ekim Devrimi**'nin 10. yıldönümü dolayısıyla Sovyet Büyükelçiliği'nde düzenlenen törende **Mustafa Kemal**, Sovyet Büyükelçisi **Surits**'e *"Ekim Devrimi'nin fikirlerinden uzak olmadığını"*, daha yavaş ve başka metotlarla Türkiye'nin durumuna özel, uygun hareket ettiğini söyler. **Mustafa Kemal**, milliyetçi olmadığını, *"milliyetçiliği dinden daha ileri bir adım olduğu için benimsediğini"* vurgular ve sempatisinin esas emekçilerden yana olduğunu belirtir.[61]

Mustafa Kemal, 1930'larda **Kemalist Devrim**'in programı olan **Altı Ok**'u formülleştirecektir. **Altı Ok**, Türkiye'nin 19. yüzyılın ortalarında başlayan demokratik devrim tecrübelerinin ürünüdür. **Atatürk**, kendinden önceki ve kendi yaşadığı devrimci pratiği, **Fransız Devrimi** ve **Sovyet Devrimi**'nin dersleriyle kaynaştırmış ve **Altı Ok**'u belirlemiştir. **Mustafa Kemal**, Türkiye'nin demokratik devrim döneminde olduğunu saptayarak, **Fransız Devrimi**'nin yolunu izleyeceğini saptamıştır,

58) Prof. M. Tayyib Gökbilgin, "Atatürkçülük ve Felsefesi", *Ulus*, 18 Mart 1967, s.2.

59) Bkz. Çetin Atlan, *Atatürk'ün Sosyal Görüşleri*, Dönem Yayınları, 2. basım, Eylül 1965, s.58 vd.; Çetin Altan, "Gâzi, Her Niyete Yenecek Bir Muz mudur?", *Sabah* gazetesi, 12 Kasım 1997. Bu uydurma belgeye dayanarak yapılan tespitlere örnek olarak bkz. Tahsin Ünal, "İlk Türk Bolşevik Münasebetleri", *Hayat Tarih* mecmuası, İstanbul 1967, s.11.

60) Alp Kuran, *Burada Atatürk Yargılanıyor*, Haşmet Matbaası, Ağustos 1972.

61) *Dokumenti Vneşney Politiki SSSR*, c.10, Moskva 1967, s.480 vd.

ancak emperyalizm çağında bir 'ezilen dünya' ülkesi olduğumuzu dikkate alarak, Batı'nın gelişmiş kapitalist ülkelerinden farklı bir demokratik devrim programı belirler. Cumhuriyetçilik, milliyetçilik ve laiklik, **Fransız Devrimi**'nin kazanımıdır. Ne var ki bu program, 20. yüzyılın 'ezilen dünyası'nda ancak **Sovyet Devrimi**'nden esinlenen halkçılık ve devletçilik ilkeleriyle hayata geçirilir. Çünkü mazlum milletlerin gecikmiş demokratik devrimleri, eski burjuva demokratik devrimler gibi liberal yoldan ilerleyemez, tekrar emperyalizmin kapanına girer. Devletçilik ve halkçılık, bağımsızlığı korumak ve Cumhuriyeti yaşatmak için şarttır. Devrimcilik ise, hem **Fransız Devrimi**'nin, hem de **Sovyet Devrimi**'nin çözüm tarzlarıdır.

Surits'e milliyetçi olmadığını, ancak milliyetçiliği feodalizmden daha ileri olduğu için benimsediğini söylemesi, **Mustafa Kemal**'in bütün süreçlere tarihsel ve maddeci bakış açısına yabancı değildir. **Atatürk**'e göre, bütün programlar, bütün toplumsal ilişki ve kurumlar tarihseldir, yani tarihin belli dönemleri için geçerlidir ve ömürlerini doldurduktan sonra, yerlerini yeni bir topluma bırakacaklardır. Bu açıdan, milletin doğuşu ve Türk milletinin Cumhuriyetle oluşması yönündeki teorik saptamaları da, sağlam bir bilimsel zeminde üretilmiştir.[62]

İşte bu yüzden **Mustafa Kemal**, *"sömürgecilik ve emperyalizmin yeryüzünden yok olacağını ve yerlerine milletler arasında hiçbir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir uyum ve işbirliği çağının hâkim olacağını"* [63] belirtir. Yani **Mustafa Kemal**, yukarıda bahsettiğimiz görüşmede de söylediği gibi toplumun önüne demokratik devrimin ötesinde bir devrim davası koyar, *"aralıksız devrimlerin"* birbirini izleyeceğini vurgular. *"Çağdaş uygarlığın önünde olmak"* da ancak devrimcilikte ısrarla mümkün olur:

"Bizim kafamızdaki akımı boğmadıkça, başladığımız devrim bir an bile durmayacaktır. Bundan sonra da böyle olacaktır." [64]

Görüldüğü gibi **Mustafa Kemal**, bir gün tarihin duracağı gibi bir safsataya hiçbir zaman bağlanmaz. **Kemalist Devrim**'den sonra ilerlenecek yeni bir aşamaya işaret eder ve insanlığın sınıfsız bir geleceğe ilerlediğini görür. **Şevket Süreyya Aydemir**'in *"Bir gün gerçekleşecek dünya*

62) Bkz. Doğu Perinçek, *Bozkurt Efsaneleri ve Gerçek*, Kaynak Yayınları, geliştirilmiş 5. basım, İstanbul, Şubat 2003, s.134 vd; özellikle s.141 vd; ayrıca bkz. *Kemalist Devrim-4/Kurtuluş Savaşı'nda Kürt Politikası*, Kaynak Yayınları, İstanbul, Kasım 1999, s.253 vd.

63) Bkz. *Atatürk'ten Düşünceler*, derleyen: Prof. Enver Ziya Karal, Doğuş Ltd. Şti. Matbaası, 2. basım, Ankara, s.17.

64) *Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri*, hazırlayan: Prof.Dr. Utkan Kocatürk, Turhan Kitabevi, 3. basım, 1984, s.75.

vatandaşlığına inanırdı" [65] dediği **Mustafa Kemal**, *"orduların büsbütün kaldırılması"* fikrini *"insancıl"* bulur ve *"cihanda uygulandığını görmek cidden arzu edilir"* der.[66] Büyük devrimciye göre dünya, *"birliğe doğru"* yürümektedir:

"(...) İnsanlar arasında sınıf, derece, ahlak, elbise, dil, ölçü farkı gittikçe azalmaktadır. Tarih, yaşamak kavgasının, ırk, din, hars, terbiye yabancılar arasında olduğunu gösterir. Birliğe doğru yürüyüş, barışa doğru da demektir." [67]

Mustafa Kemal, *"Bütün insanlığın (...) Hıristiyanlıktan, Müslümanlıktan, Budizmden vazgeçerek basitleştirilmiş ve herkes için anlaşılacak hale konulmuş evrensel saf ve lekesiz bir dinin kurulması"* için *"birleşik dünya hükümeti"* kurulmasını hayal etmenin *"tatlı olduğunu"* söyler.[68] Çünkü, **Mustafa Kemal**, *"din anlayışları dışında bir insanlık değerine"* inanır. *"Bu yeni insanlık anlayışı, milliyetçilik ile yan yana yaşayabilecek"* ve *"milletimizi evrensel insan uygarlığına"* yaklaştıracaktır.[69]

Mustafa Kemal'in 'resmi yazarlarından'[70] olan **Falih Rıfkı** (**Atay**) da **Kemalizm**'in, *"durulmuş, kitaplaşmış, idareleşmiş bir dava"* olmadığını, *"yürüyen, kımıldayan, arayan, canlı ve oynak bir ihtilal"* olduğunu ve *"sınıfsız bir toplum idealini"* benimsediğini belirtir.[71] **Kemalist**'ler, *"hiçbir sistem zindanında mahpus"* değildir, *"hayat ve realite"* adamlarıdır.[72]

Milli devlet stratejisinin olmazsa olmazı

Mustafa Kemal'in çizdiği stratejinin gerçekleştirilebilmesinin de tek bir yolu vardır. **Mustafa Kemal** bunu, *"Türkiye'nin emeli, şimdiki milli sınırı içinde dahili ve harici tam bağımsızlığı ile yaşamak ve bu esası sağlamak şartıyla Rusya ile mukadderatını ve geleceğini birleştirmektir"* [73] şeklinde ifade eder.

---

65) Şevket Süreyya Aydemir, *Tek Adam*, c.3, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1966, s. 320.
66) Prof.Dr. A. Afet İnan, *Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2. basım, Ankara 1988, s.116.
67) *age*, s.72.
68) Kemal Atatürk, *Nutuk*, c.2, Maarif Basımevi, İstanbul, 1960, s.713.
69) Ord.Prof. Dr. Enver Ziya Karal, *Atatürk'ün Siyaset Üzerindeki Düşünceleri, Atatürkçülük*, c.2, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1983, s.196.
70) "M. Kemal Atatürk'ün Gazeteciliği", *Politika* gazetesi, 5 Şubat 1977'den aktaran: Dimitır Vandov, *age*, s.58.
71) Falih Rıfkı, *Moskova Roma*, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, 1932, s.5 ve 16.
72) *age*, s.19.
73) *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.8, s.182.

Ali Fuat Cebesoy ise **Mustafa Kemal**'in görüşlerini farklı kelimeler kullanarak şöyle ifade edecektir:

"Rusya'da yeni rejim kurulurken (...) Türk-Rus düşmanlığının tohumunu ortadan kaldırarak milletlerimizi birbiriyle kardeş ve dost yapmayı çok düşünmüştük. (...) Hâlâ o fikirdeyim, garbın hakiki medeniyetini Asya halkına müstemlekeci ve müstevli bir ruhla değil, hakiki bir Asyalı ruhu ile götürecek olan yalnız iki millet vardı. Onlar da Avrupa ile Asya arasında yaşayan Türk ve Rus milletleri idi." [74]

Kâzım Karabekir ise **Halil Paşa**'ya yazdığı mektupta, *"İttifakımız ve Türk-Rus kardeşliği artık ebedi olacaktır"* der ve düşüncelerinin *"artık Türk birliği değil, Rus-Türk birliği"* olduğunu vurgular.[75] *Hâkimiyeti Milliye*'de ise bu fikir, kendini, *"Türk-Bolşevik ittifakı, Sovyetler Cumhuriyeti, müdafaa ettiği dava ile müdafaa ettiğimiz dava arasındaki ortaklık ve hatta birliği hissetmiş, dolayısıyla iki millet mukadderatına hâkim olan bu birlik noktasını resmen teyide karar vermiştir"* [76] sözleriyle bulur.

Bu ittifakın stratejik temelleri, yıllar sonra lise öğrencilerine okutulmak üzere kitaplarda da işlenecektir. 1932 yılında basılan *Tarih* kitabında şunlar yazılıdır:

"Anadolu'da ortaya çıkan silahlı milli ayaklanma hareketi siyasi konum ve hedeflerde Sovyet Rusya'yla tam benzerlik arz ediyordu.

Düşmanlar aynıydı. Her iki memleketin mücadelesinde ortak noktalar vardı; her iki memleket, coğrafi konumlarından dolayı biri ötekinin düşmanları tarafından kuşatılmasına engel oluyordu.

Büyük çıkarlardaki bu ortaklık ve birbirine olan ihtiyaç, dostça bir politika yaratmıştır. Bu dostça politika tarafların başarıları arttıkça ve kendini hissettirdikçe gelişmiştir." [77]

Bütün bu ifadelere baktığımızda **Çiçerin**'in **Frunze**'ye belirttiği gibi bu ittifakın 'konjonktürel' değil, bir 'prensip meselesi' olduğu,[78] yeni stratejik bir ittifak olduğu gerçeği ortaya çıkar. Yani **Tevfik Rüştü Aras**'ın ifadesiyle *"bu işbirliği, dünya işbirliğine giden bir yoldur."* [79]

Dünya işbirliğine giden yol da **Taksim Anıtı**'nda ölümsüzleşmiştir. **Mustafa Kemal**'in talimatıyla anıta konulan ve kolay kolay yıkılamayacak olan **Aralov** heykeli, stratejik bir dostluğun simgesidir.

---

74) Ali Fuat Cebesoy, *Moskova Hatıraları*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1982, s.1-57.

75) Kâzım Karabekir, *İstiklal Harbimiz*, c.2, Emre Yayınları, s.112.

76) *Kurtuluş Savaşı'nın İdeolojisi Hâkimiyeti Milliye Yazıları*, s.82.

77) *Tarih*, c.4, Kaynak Yayınları, 3. baskım, Haziran 2001, s.59.

78) Anatoli Glebov, *Liniya Drujbı, Sovyetski Pisatel*, Moskva, 1960, s.21.

79) Tevfik Rüştü Aras, *Görüşlerim*, c.1, Semih Lütfi Kitabevi, 1945, s.36.

Mustafa Kemal, Sovyet elçisine bu ittifakın *"Misak-ı Milli'nin bir parçası"* olduğunu laf olsun diye söylememiştir. Milli devlet, kurtuluştan sonra da bu Sovyet ittifakıyla ayakta durabilecek ve hızla gelişecektir. Ekonomi, dış politika, bilim, kültür, sanat kendi iç dinamikleri dışında bu işbirliği sayesinde önemli bir atak yapmıştır.

Birbirini ateşleyerek gerçekleşen iki devrim, adeta birbirine sarılarak yaşayabilmiştir. O kadar ki, Rus ve Türk devrimlerinin soluk alma dönemleri bile birliktedir. **Rus Devrimi**'nin, **Yeni Ekonomi Politikası**'yla (NEP) içteki kapitalistlere ödün verdiği yıllarda, **Türk Devrimi** de, halkçılık siyasetinde geri adım atarak, özel girişimciliği özendirir. 1923 başında toplanan **İzmir İktisat Kongresi**, bu açıdan **Türk Devrimi**'nin NEP'idir.

1929 yılında iki devrim yine birlikte, kendi raylarına girer. Rusya'da, yaklaşan Dünya Savaşı tehdidi de göz önüne alınarak, tarım kolektifleştirilir. Türkiye'de ise, özel girişimcilikle yüzyıl geçse ilerlemenin mümkün olmadığı saptaması yapılır ve yeniden devletçilik dönemi açılır.

1930'ların dünyasında planlama yapan iki ülke vardır. Ve yine 1930'ların dünyasında, en hızlı gelişen üç ülkeden ikisi, Sovyetler Birliği ve Türkiye'dir.

Dikkat edilmesi gereken bir nokta ise: Türkiye, ne zaman milli devlet stratejisinden sapmıştır, aynı anda **Mustafa Kemal**'in milli devlet stratejisinin bir parçası dediği ve vasiyet ettiği Sovyet dostluğundan da vazgeçmiştir. Ne zaman **'Küçük Amerika'** olmaya karar verilmiş, **'bağımsız Türkiye'** davası ve Sovyet dostluğu bir kenara itilmiştir.

Aynı şeyleri SSCB için de söyleyebiliriz. Sovyetler Birliği, özellikle 1960'lardan sonra **Leninizm**'den kopup sosyal-emperyalist bir karakter kazandığında, **'Leninizm'in ananesi'** olan **'Türk dostluğundan'** da vazgeçmiştir.

Sovyet Devrimi ve **Türk Devrimi**'nin birbirinden kopuşları, en sonunda iki devrimin de yıkımını getirmiştir. Birbirinden ayrılan Türk ve Sovyet Devrimleri, ateşin ortasında kalmış ve kendilerini sokmuşlardır. 1990 yılında **Sovyet Devrimi**'nin yıkımına son nokta konduğu zaman, **Türk Devrimi** de son kalelerini vermiş, Atlantik'te boğulmuştur. Demek ki, **Atatürk**'ün biricik vasiyeti olan **Sovyet Devrimi** ile dostluk, basit bir dış politika seçeneği değil, fakat devrimin biricik yaşama olanağı imiş.

İki devrimin birlikte çöküşü, her iki ülke için, varlık yokluk sorununu gündeme getirmiştir. Bulunduğumuz noktada iki ülke de o yılların koşullarıyla tekrar karşı karşıyadır. Bugün yine bir **Kafkas Seddi**'nden söz edebiliriz. Yine iki ülke, kuşatma altındadır. Yine iki ülkenin, ken-

dilerine yönelen tehditlere karşı dayanak noktalarına, bu baskıları dengeleyecek bir güce gereksinimi vardır. 2000'li yılların Rusya'sı hâlâ ABD destekli ayrılıkçı terörle cebelleşmektedir. Türkiye ise, hacze uğramakta, başbakan sıfatını taşıyan zat, *"ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi içinde Diyarbakır'ı merkez yapacaklarını"* ilan etmektedir. Kıbrıs'tan başlayan çözülme bu tabloyu tamamlamaktadır.

Bölge ise barışa ve huzura muhtaçtır. E.Kur.Alb. **A. Rıfkı Ateşer**'in belirttiği gibi geçmişteki *"stratejik ortaklık tutumu"* coğrafyamızı nasıl *"bir barış miğferi haline"* getirdiyse,[80] bugün de ancak iki ülkenin işbirliği bunu gerçekleştirebilir.

Türk-Rus ilişkilerinin tarihi şöyle özetlenebilir: Gericilik ve emperyalizm, bizi karşı karşıya getiriyor. Devrim ve halkçılık ise, iki ülkeyi birleştiriyor. Türkiye ve Rusya, yaşayabilmek için yenileşmek, devrimcileşmek zorundadır. Denklem böyle kurulmuştur. Türkiye ile Rusya'nın stratejik ortaklık kurması bu nedenle kaçınılmazdır.

Tabii ki Türkiye *"önce kendi gücüne önem"* verecektir ama **Mustafa Kemal**'in dediği gibi *"düşmanlarımızın sayısının çokluğunu dikkate alarak kuvvet ilave etmek farzdır."* [81]

O zaman gereken, önce sapılmış olan milli devlet stratejisi rotasına geri dönmek ve bu stratejinin parçası olan dış politikayı inşa etmektir.

80) E.Kur.Alb. A. Rıfkı Ataşer, "Milli Mücadele Döneminde Sovyet Yardımı ve Türk-Rus İlişkilerinde Kafkasya'nın Yeri", *Askeri Tarih Semineri Bildirileri*, c.1, s.533.

81) *Atatürk'ün Bütün Eserleri*, c.8, s.258.

VURAL SAVAŞ

Ağustos 1938'de Antalya'da doğdu. Antalya Lisesi'ni bitirdi. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 1969'da mezun oldu. Ankara'da hâkim adayı olarak 1972'de mesleğe başladı. Sırasıyla, Aralık ve Gülnar Hâkimliği ile Yargıtay Ceza Genel Kurulu Tetkik Hâkimliği görevlerinde bulundu.

1987'de Yargıtay üyeliğine seçildi. Rekor kabul edilen oylarla ilk defa Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliğine seçildi; Seyfi Oktay'ın Adalet Bakanı olduğu dönemde yapılan bazı atamalar ve seçimleri içine sindiremediği için bu görevinden istifa etti.

Yargıtay üyelerinin kendi içlerinden gösterdiği 5 aday arasından Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından seçildiği Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı görevine 21 Ocak 1997 tarihinde başladı. 2001'in Ocak ayında emekli oldu.

Onursal Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı unvanını alan Savaş'ın Bilgi Yayınevi'nden çıkan kitapları: *Militan Demokrasi* (2000), *Militan Atatürkçülük* (2001), *Satılmışların Ekonomisi* (2002), *Atatürk'ün Kemiklerini Sızlatan Parti: CHP* (2003), *Türkiye Cumhuriyeti Çökerken* (2004).

'Liberal Ekonomi (Serbest Ticaret)' Ülkemizi Üç Defa Çökertti

Vural Savaş

Fatih Rıfkı Atay, Cumhuriyetimizin ilanından sonraki ilk altı yılda, ekonomik alandaki başarısızlığımızın nedenlerine yanlış teşhis (tanı) koyuyor ve *Çankaya* adlı eserinde şöyle diyordu:

"Bilmiyorduk. Bir bilen ve öğreten de yoktu. Herkes şaşırtıcı ve ümit kırıcıydı. Okullarda okudukları ve okuttukları 19. yüzyıl iktisat teorisiyle yeni devlete nasihat verenleri dinlesek, kollarımızı kavuşturup bir yüzyıl beklemeliydik. Başbakan İnönü 'demiryollarını kendimizin yapacağından' söz ettiğinde, her yönden, 'Devlet demiryolu yapamaz, kitapta yeri yok' sesi geliyordu."

İ.Ü. İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyeti Ankara Şubesi'nin 31.01.1981 günü düzenlediği "Atatürk Dönemi İktisat Politikası" konulu panele bir bildiri sunan Prof.Dr. **Erdinç Tokgöz**, ekonomik başarısızlığın gerçek nedenini şu şekilde açıklığa kavuşturuyordu:

"Cumhuriyetin ilk hükümetleri, sınai faaliyetleri dış rekabete karşı korumak yönünde bir gümrük politikası uygulayamadılar. Lozan Antlaşması'nda, gümrük vergilerinin 24.08.1928 tarihine kadar 1916 yılı düzeyinde tutulması öngörülüyordu. Avrupa malı kullanma alışkanlık-

ları ve ithal kolaylıkları nedeniyle, 1927 yılında toplam ithalatın % 70'ini tüketim malları oluşturmaktaydı.

Lozan Antlaşması imzalandığı zaman 70 milyon liralık dış ticaret açığı vardı (1929 yılında bu açık 101 milyon liraya ulaşmıştır). İhracatımızın ithalatı karşılama oranı % 40 civarındadır. Yabancı sermaye, sinsice uyguladıkları kambiyo oyunlarıyla, dış ticaretin, gelir artırıcı etkisini yok ediyordu.

Osmanlı borçları ve Lozan Anlaşması'na bağlı 'Ticaret sözleşmesi'nin 18. maddesi, beş yıllık süre için Türkiye'nin dış ticarette liberal bir politika izlemesini öngörüyordu. İthalatçı her türlü malı kolayca ithal edip, iç piyasaya sürebiliyordu. 1923-1929 döneminde uygulanan dış ticaret politikası, dünyanın hemen hiçbir ülkesinde olmayan derecede liberaldi. Dış ticaret sürekli açık veriyordu. 1929 yılında hükümet kısa sürede gümrük vergileri ve kambiyo kontrolü yoluyla dış ticaret açığını kapatmayı başardığı gibi, 1929 yılında dünyada yaşanan iktisadi buhrana rağmen, 1930 yılından itibaren dış ticaret sürekli fazlalık veren bir gelişme gösterdi."

Maliye Teftiş Kurulu'nun, 18.04.2003'te düzenlediği raporda şöyle deniyor:

"Düyun-u Umumiye İdaresi'nin Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasal ve ekonomik bağımsızlığına indirilmiş ağır bir darbe olduğuna kuşku yoktur. Yabancı idarecilerin kurdukları bu örgüt, zamanla Maliye Bakanlığı'ndan bile büyük bir teşkilat durumuna gelmiştir. 1912 yılında Osmanlı Maliye Nezareti'nde çalışan memur sayısı 5.472 olduğu halde, aynı tarihlerde Düyun-u Umumiye İdaresi'nde 8.931 memurun çalıştığı bilinmektedir."

Maliye Teftiş Kurulu, bu sürecin sonunda Osmanlı İmparatorluğu'nun durumunu belli ki günümüzle parelellikler gördüğü için, koyu harflerle vurgulayarak şöyle sıralıyor:

1. *Yerli ürünlerini gümrük vergileri ve sınırlamalarıyla koruması engellenen,*
2. *Parasını basması yasaklanan,*
3. *Gelirleri borçlarının ödenmesine tahsis edilen,*

4. *Gelirlerinin yetersizliği nedeniyle borç geri ödemelerini ancak yeni ve daha yüksek faizli borçlanmalarla yapabilen,*
5. *Çıkarılan savaşlar ve isyanlar nedeniyle savunma giderlerinde tasarruf yapması imkânsız hale getirilen,*
6. *İktisadi ve mali yapısındaki bozukluklar ve yetersizlikler nedeniyle askeri ve siyasi alanlarda neredeyse korumasız bırakılan,*
7. *Üst düzey memurların atanmasında alacaklıların onayı gözetilen,*
8. *Rüşvet ve yolsuzlukların had safhaya çıktığı bir devlet.*

Rapor, şu satırlarla devam ediyor: *"Doğal olarak iktisadi ve mali varlığı kendi gücünden ziyade dış güçlerin insafına bırakılmış olan böyle bir yapının uzun süre ayakta kalması beklenemezdi."* (*Aydınlık* dergisi, 9 Mayıs 2004)

Düyun-u Umumiye İdaresi kurulmadan önce olanları, bugün olmakta olanları ve olacakları "Çöküşün Başlangıcı" (*Müdafaa-i Hukuk* dergisi, Eylül 2004) adlı makalesinde, bana göre en güzel **Yılmaz Dikbaş** özetlemiş. Yazımın bundan sonraki bölümünde sözü ona bırakıyorum:

1830'lu yıllarda Mason olan **Mustafa Reşit Paşa**, İngilizlerle iyi ilişkiler içerisindeydi. Osmanlı Devleti'nin kurtuluşunu, Avrupalılaşmakta görüyor, başta İngiltere olmak üzere Avrupa devletleriyle serbest ticaret öneriyor ve şöyle diyordu: *"Ülke, serbest ticaret sayesinde büyük bir hızla sanayileşecektir."*

İngiltere'nin o tarihlerdeki Dışişleri Bakanı **Lord Palmerstone** da, Osmanlı Devleti'nin dış ticarette uygulamakta olduğu bazı kısıtlamaların kaldırılması için sürekli baskı yapıyor, serbest ticareti överek şunları söylüyordu: *"Serbest ticaret sayesinde Sultan'ın kullarının servet ve refahı artacak, sanayi gelişecektir."* Oysa aynı **Lord Palmerstone**, Türklerin Avrupa'ya kabulünden söz edildiğinde ise şunları söylüyordu:

"...Türklere Müslüman oldukları için, hiçbir şekilde taraftar değilim; eğer Hıristiyan yapılabilirlerse, son derece mutlu olacağım."

Batı'dan gelen, sözde Türkiye uzmanları da Osmanlı bürokrat ve aydınlarının kafalarını sürekli işliyor, şöyle beyin yıkıyorlardı: *"Osmanlı Devleti bu antlaşmayı uygulamakla, Batı uygarlığına girecek."*

Sonunda, 16 Ağustos 1838'de, yani bundan tam 166 yıl önce, **Balta Limanı Antlaşması** İngilizlerle imzalandı.

Osmanlı Devleti'nin çöküşünü başlatan bu antlaşmanın en önemli maddeleri şunlardı:

- Gümrük vergi oranları ihracatta % 12'ye, ithalatta ise % 5'e düşürülecek,
- İngiliz tüccarlar, hiçbir kısıtlama olmadan, her türlü malı Osmanlı topraklarında hem iç hem de dış ticaret amacıyla alıp satabilecekler,
- Antlaşma, **'sonsuza dek'** yürürlükte ve geçerli olacak.

Bu antlaşmadan sonra, bakın neler oldu:

- Türkiye'nin iç pazarı, Batı'nın sanayi ürünlerine açıldı, dış ticaret dengesi bozuldu.
- Zaten sıfıra yakın bütçe tükendi, Osmanlı hazinesinde para kalmadı.
- Tarihte ilk kez dışarıdan borç almak zorunda kaldık. İngilizlerden % 6 faizle 3 milyon 300 bin Osmanlı altını borç aldık.
- 1876'da parasızlık yüzünden ödemeler durduruldu.
- 1879'da durum daha da kötüleşti. Alınmış olan borç anapara ve faizi karşılığı olarak, damga, içki, balık avı, tuz ve tütün gelirlerine el konuldu.
- Yine para yetmedi. Eylül 1881'de, devlet borçlarını kapatmak için, Osmanlı Devlet Hazinesi'ni, Alman, Avusturya, Fransa ve İtalyan alacaklılarla, Osmanlı Bankası ve Galata Bankerleri'ni temsilen, sekiz kişiden oluşan **Düyun-u Umumiye-i Osmanlı İdaresi Meclisi**'ne bırakıldı. Tuz, balık avı, tütün, alkol ve damga pulu vergilerini bu idare toplamaya başladı.

Bu yıkım, Kurtuluş Savaşımızın başarıyla sonuçlanmasıyla son bulabildi.

Peki, Türkler 16 Ağustos 1838 **Balta Limanı Antlaşması** ile başlayan çöküşten ders aldılar mı?

Eğer ders almış olsalar, aynı çöküş süreci ile yeniden yüz yüze kalırlar mıydı! Osmanlı Devleti'nin çöküşünü başlatan **Balta Limanı Antlaşması**'nın bir benzeri, hatta daha da ağırı, Kasım 1995'te imzalanıp 1 Ocak 1996'da yürürlüğe girdi. Bu kez antlaşmanın adı, **Gümrük Birliği Antlaşması** idi. Avrupa Birliği'ne girme pahasına, DYP-SHP koalisyon hükümeti tarafından imzalanan bu antlaşma ile Türkiye, AB'nin 15 üyesi ülkeye karşı tüm gümrük duvarlarını indirdi. Avrupa Birliği'ne tam üye

olmadan Gümrük Birliği'ne girmiş tek bir ülke yoktu. **Gümrük Birliği Antlaşması**'nı imzalayan Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı **Deniz Baykal**, tıpkı **Mustafa Reşit Paşa** gibi konuşuyor ve şöyle diyordu: *"Türkiye'yi güçlü ve önder bir ülke yapacağız, Avrupa Birliği'ne taşıyacağız..."*

Türkiye-AB dış ticaret açığı, 1990 yılında 2,5 milyar dolar iken, **Gümrük Birliği Antlaşması**'nın yürürlüğe girdiği 1996 yılında 5,8 milyar dolara çıktı. Bu fark giderek büyüdü. 1996-2003 sürecinde açık 84 milyar dolara fırladı. Türkiye'nin 8 yılda 85 milyar dolar kaybına neden olan **Gümrük Birliği Antlaşması**, TBMM'nin onayına sunulmamış, Yüce Meclis'ten geçirilmeden uygulamaya konulmuştu. **Balta Limanı Antlaşması**'ndan bin beter **Gümrük Birliği Antlaşması**'nın Türkiye'ye zararı 85 milyar dolarla sınırlı kalmadı. O, sadece bir başlangıçtı, gerisi bakın çorap söküğü gibi nasıl geldi:

- IMF, Ankara'ya demir attı. Peşi peşine 'niyet mektupları' (yani 'teslim mektupları') imzalandı.
- Özelleştirme adı altında **'vatanın satılması'** hızlandırıldı, Türkiye'nin ekonomik kaleleri olan **Petkim, Tekel, Tüpraş, Seka, Telekom, Sümerbank, Şekerbank** birer birer Türklerin elinden alındı.
- Washington ve Brüksel'de hazırlanmış olan **Tahkim, Uyum Yasaları, İkiz Yasalar** gibi Türkiye'nin bölünmez bütünlüğünü ve egemenliğini tehdit eden yasalar, TBMM'den **'15 günde 15 yasa'** hızıyla geçirildi.
- Sömürgeciler, Türkiye'de şekerpancarı, tütün, pamuk üretimlerini kısıtladılar, Türk tarım ve hayvancılığını öldürdüler.
- Türk tarım arazileri de Yunanlılara, İsraillilere, Almanlara, İngilizlere, Amerikalılara satılmaya başlandı.
- Aslında bir tarım ülkesi olan Türkiye; buğdayı, unu, şekeri, soyayı, tütünü, ayçiçeğini, pamuğu, eti ithal eder duruma düştü.
- Türkiye'nin iç pazarları, ticareti de yabancıların eline geçti. Tekstili, sütü, yoğurdu, ayranı, şekerlemeleri de artık yabancılar üretip satmaya başladı.

- Türk halkının yarısı açlık sınırına dayandı, çoğu gençlerden oluşan ve üniversite mezunlarını da kapsayan işsizler ordusu 10 milyonu geçti.

1995'te koalisyon hükümetinin imzaladığı **Gümrük Birliği Antlaşması** ile başlayan çöküş, bu dönemde de artan hızıyla sürmektedir.

16 Ağustos 1883 **Balta Limanı Antlaşması** ile başlayan Osmanlı Devleti'nin çöküşünde ortaya **Mustafa Kemal** çıkmıştı. Ama öyle gözüküyor ki, bu kez çöküş, Türkiye'nin tamamen teslim alınmasına kadar sürecektir.

Türkleri kendi topraklarında kiracı olma ve uşaklık beklemektedir!

Bir Milli Kahramana Saldırı

Vural Savaş

24 Temmuz 2004 tarihli *Tercüman* gazetesinde, **Murat Yılmaz**, "Bozkurt'un Demokrasi Düşmanlığı" başlığıyla şunları yazıyor:

"CHP'nin ve Türk ihtilalinin otoriter teorisyenlerinden Mahmut Esat Bozkurt, çok partili hayata düşmanlığını, CHP'nin bu vasıflarıyla İtalyan Faşist Partisi'ne ve Alman Nasyonal Partisi'ne örnek olduğunu Olağanüstü CHP Kurultayı'nda söylüyor:

'Hem bizim de muhtelif partiler sistemiyle idare edilen memleketlere bu yönden imrenilecek bir eksiğimiz var mıdır? Bu yönden bu memleketlerin hangi muvaffakiyetlerine (başarılarına) gıpta edelim? Mevcut hangi muvaffakiyetlerine gıpta edebiliriz? Bir bakalım, o memleketlerde göreceğimiz nelerdir? Birbirine harici düşmandan daha hasım olan politikacılar vardır. Bunlar öyle politikacılardır ki, demokrasi namı hesabına millet hâkimiyetini sömürüp, istismar ederler.

Büyük Partinin yahut Türk ulusunun başardığı büyük ihtilal cihanşümul (evrensel) bir mahiyeti haizdir... Tarih bunu şimdiden söylüyor. Bugünkü Alman ve İtalyan rejimlerinin yalnız bazı yönden Türk büyük ihtilalinden mülhem olduğunu tarihler kaydetmeye başladı bile.'"

Mahmut Esat Bozkurt'u doğru anlamak ve yorumlamak, sıradan bir yazar veya hukukçunun çapını aşar elblette... Onun için **Murat Yılmaz**'ın attığı başlığa şaşırmadım. Aslında hukukçuların büyük çoğunluğu, 'tutucu' nitelikte kişilerdir. İçlerinde gerçekten ulusçu, antiemperyalist, başka bir deyişle 'devrimci', 'gerçek bir aydın' olarak nitelendirilebi-

lecek kişiler, kırk yılda bir çıkar ve saçtığı ışıklarla ölümünden sonra bile yolumuzu aydınlatmaya devam eder.

Mahmut Esat Bozkurt, bana göre her şeyden önce onurlu bir insan, gerçek bir devrimci, bir milli kahraman ve gelmiş geçmiş en büyük hukukçumuzdur.

M. İskender Özturanlı, Toplumsal Dönüşüm Yayınları arasında çıkan *Büyük Hukukçular* adlı eserinde, onun hakkında şu bilgileri veriyor:

Mahmut Esat Bozkurt, genç yaşında İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra İsviçre'ye giderek Friborg Üniversitesi'nde hukuk dalında lisans eğitimi görmüş, hukuk doktorası yapmıştır. 1918 yılında tamamladığı doktora tezi "Osmanlı Kapitülasyonları"dır.

Ülkenin düşman saldırısına uğraması üzerine yurda dönen **Bozkurt**, Kuşadası'nda kurulan 120 kişilik **Kuva-i Milliye Birliği**'nin başına geçmiş, Aydın ve çevresindeki ulusal kuvvetleri örgütlemiştir. 1920 yılında Birinci TBMM'de İzmir milletvekilidir. Meclis çalışmalarının yanı sıra *Hâkimiyeti Milliye* ve *Yeni Gün* gazetelerinde yazılar yazmıştır. Kurtuluştan sonra da bu uğraşını sürdürmüştür.

1920 yılında Milli Eğitim Bakanlığı ile Adalet Bakanlığına aday gösterilen **Mahmut Esat**, bu önerileri kabul etmemiştir. **Mustafa Kemal**'e yazdığı mektupta, *"Ülkedeki yasalarda ve adliyede radikal değişiklikler yapılması gereğini"* belirtmekte, *"dönemin Bakanlar Kurulu ile bu işin gerçekleştirilemeyeceğini, bu nedenle adaylığı kabul edemeyeceğini"* söylemektedir.

Mahmut Esat, daha sonra da 1922-24 yılları arasında İktisat Bakanlığı, 1924-30 arasında da Adalet Bakanlığı yapmıştır. **Serbest Cumhuriyet Fırkası** denemesi sırasında bakanlıktan çekilmiştir. Çekilme nedeni olarak İsmet Paşa'ya gönderdiği telgrafta Türk milleti ve devrimi aleyhine olan gelişmeler sonunda *"Mecliste ve Fırkada serbest çalışmayı amaçladığı"* için istifa ettiğini belirtmiştir.

1923 yılında İzmir'de toplanan **Birinci İktisat Kongresi**'ni Bakan olarak hazırlamış, kongreye bildiriler sunmuştur. Kongre, liberal ekonomi yönünde kararlar almıştır. **Mahmut Esat** ise devletçiliği savunmuş, daha doğrusu devlet sosyalizminden yana olduğunu söylemiştir. Bilindiği gibi Türkiye ancak 1930'larda **Mahmut Esat**'ın çizgisine gelmiş, **Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı** ile devletçi bir politikaya yönelmiş ve bu sayede dünya ekonomi buhranını atlatabilmiştir.

Devlet sosyalizmini gerçekçi bir şekilde ele alan **Mahmut Esat Bozkurt**, devletçi sistemi şöyle savunmaktadır:

"Devletçi sistem, komünizme şu yoldan üstündür. Komünizm, gerçekleşmeyecek bir dava peşindedir. Devletçi sistem, sosyal haksızlıkları, insanın insan tarafından sömürülmesini tam olarak ortadan kaldıracak mı? Hayır! Şu halde ne yapacak? Soygunculuğu asgari hadlerine indirecektir. Biz tarihle beraber, tarihin gerçekleriyle beraber yürüyoruz. Biz gerçekçiyiz. Nereye kadar gideceğiz ve nerede duracağız? Tarih nerede durursa! Fakat tarih durmayacaktır. Durmak ölmek demektir. Hayat ilerlemedir. Faşizm hayatı gerilerde arıyor, ölecektir. Komünizm, hayatı tarihin de ilerisinde arıyor, düşecektir. Hayatın dışında kalacaktır."

"Dünya komünizmde mi karar kılacak faşizmde mi" diye soru soran **Bozkurt**, bu soruya şu yanıtı vermektedir: *"Bana öyle geliyor ki Kemalizm'de. Çünkü Kemalizm 20. yüzyıldır."*

Mahmut Esat bir devrimcidir. Tıpkı **Atatürk** gibi *"devrimin yasasının bütün yasaların üstünde"* olduğu inancındadır. Hiç kuşkusuz devrimin de bir hukuku vardır ve olmalıdır. İşte bu hukukun bazı ülkelerde olduğu gibi despotizme dönüşmemesinde **Mahmut Esat**'ın rolü büyük olmuştur. Adalet Bakanlığı sırasında **Borçlar Yasası, Ceza Yasası, İcra İflas Yasası, Mahkemeler Kuruluş Yasası, Hukuk ve Ceza Yargılamaları Usulü Yasaları** yürürlüğe girmiştir. Bunların tümü çağdaş uygarlığın ve laikliğin yolunu açan yasalardır. En önemlisi ise, bugün **'Yurttaşlar Yasası'** dediğimiz **Medeni Kanun**'dur.

Medeni Kanun'a yazdığı önsöz günümüze ışık tutmaya devam ediyor:

"...Kanunları dine dayalı olan devletler, kısa bir zaman sonra ülkenin ve ulusun isteklerini karşılayamazlar. Çünkü dinler, değişmez hükümler içerirler. Yaşam yürür, istekler hızla değişir. Dine dayalı kanunlar, ilerleyen yaşam sürecinde biçimden ve ölü sözcüklerden daha fazla bir değer ve anlam taşımazlar. Değişmemek dinler için bir zorunluluktur. Bu nedenle, dinlerin yalnızca bir vicdan işi olarak kalması, çağımız uygarlığının esaslarından ve eski uygarlıkla yeni uygarlığın farklarından biridir. Özünü dinden alan kanunlar, uygulandıkları toplumları indirildikleri çağlara bağlarlar. İlerlemeyi önleyen önemli nedenlerden biri budur.

...Çağdaş devlet dini dünyadan ayırmakla, insanlığı tarihin en kanlı girişimlerinden kurtarmış, dine gerçek ve devamlı bir taht olan vicdanı ayırmıştır. Özellikle çeşitli etnik grupları kapsayan devletlerde tek bir yasanın bütün toplulukta uygulama alanı bulabilmesi için bunun, dinle ilişkisinin bulunmaması, ulusal egemenlik için zorunluluktur. Çünkü yasalar dine dayalı olursa, vicdan özgürlüğünü benimsemesi gereken dev-

lette, çeşitli dinlere bağlı vatandaşlar için ayrı ayrı yasalar yapmak gerekir. Bu durum, çağdaş devlette esas olan politik, sosyal, ulusal birliğe tamamen karşıt olur."

02 Ağustos 1926'da Adalar denizinde **Lotus** adlı Fransız vapuru ile çarpışan **Bozkurt** adlı Türk gemisinde hayatını kaybeden sekiz Türk vatandaşı için açılan, Fransız kaptanın Türk mahkemelerince tutuklanmasına yol açan, sonuçta **La Haye Adalet Divanı**'na intikal eden davada da Türkiye'yi **Mahmut Esat** temsil etmiştir. Burada yaptığı savunmada Türk tezini kabul ettirmeyi başaran **Mahmut Esat**'a soyadı kanunu ile birlikte **Atatürk** tarafından **Bozkurt** soyadı verilmiştir.

Nobel Yayınevi tarafından Aralık 2003'te yeniden yayımlanan *Bozkurt-Lotus Davası* adlı kitapta, konu ile ilgili bir hatırasını, **Mahmut Esat Bozkurt** şöyle anlatıyor:

"Bir gün Atatürk beni nezdlerine (yanına) *çağırdılar. Meseleyi bir daha izah etmemi istediler. Anlattım ve sözlerimi şöyle tamamladım:*

– Paşam, La Haye Adalet Divanı'na gidelim. Kimin haklı olduğu ortaya çıksın. Ben hakkımızdan eminim. Müsaade ederseniz davamızı ben müdafaa edeyim. Kaybedersem memleketime bir daha dönmem. Fakat kazanacağız. Hem Adalet Divanı önüne gitmeden Fransızların dediğini yapacak olursak, Fransız devletinin tehditleri karşısında boyun eğmiş olacağız. Bu da onlara diğer meselelerde aynı tehditleri öne sürmek cesaretini verecektir. Halbuki La Haye Divanı'na gidersek, davayı kaybetsek dahi şeref ve haysiyetimiz zedelenmez. Zira milletlerarası bir mahkemenin hükmüne uymak şerefsizlik değil, bilakis büyük bir şereftir.

Bu sözler üzerine Atatürk bana;

– Güle güle git. Kazanacaksın. Kazanmasan da memleket seni bağrına basacaktır, dedi."

Mahmut Esat Bozkurt, ele aldığı konularda, en doğruyu en güzel şekilde söylemeyi başarmış bir kişi... Onun 8 Mart 1934 günü, İstanbul Üniversitesi konferans salonunda verdiği ilk "İnkılap Tarihi" dersinde söyledikleriyle yazımı noktalamak istiyorum:

"Arkadaşlar!

Her şeyden önce, acunun (evrenin) *Türk soyundan olan en büyük şefini, Gâzi Mustafa Kemal Hazretleri'ni* (Atatürk) *ve O'nun yüksek şahsiyetinde Türk ihtilalini sonsuz saygılarla selamlarım.*

Büyük şefim, ihtilalin hukuk tarihini Türk gençliğine anlatmamı tensip buyurmuşlar. Bu çok ciddi işi Maarif Vekâletimiz bana bildirdiği zaman, Selçuk'ta çiftlerimin başında bulunuyordum. Yapıp yapamaya-

cağımı düşünmedim bile... kabul ettim. Hazırlanmaya başladım. Çünkü şef emredince başarılmayacak bir iş olmadığına inancım vardır.

Gâzi Mustafa Kemal, Türk milletinin önünde ilerleyen bir zafer bayrağıdır. Bu bayrak bugün de, yarın da, öbürgün de bütün güçlükler üstünde yükselecek ve hep yenecektir.

Ben, dünkü yeniş ve yenilişi yaşadım.

Ben, dünkü yeneni ve yenileni gördüm.

Yenen, hep yücelen, yücelen... ve sonra, yayından fırlamış alevden bir ok gibi karanlıkları yakan şefi ile, Türk milleti idi.

Yenilen, O'nun yürüyüşüne karşı koymak isteyen bütün bir dünya oldu!

Yaklaşmakta olan yarınlar içinde yenecekleri ve yenilecekleri bugünden görüyorum.

Yenecekler, dünkü yenenler; yenilecekler gene büyük yürüyüşün önüne çıkmak isteyen bahtsızlar olacaktır.

Bu kadar inanıyorum, siz de inanınız."

NECDET SEVİNÇ

1944'te Gaziantep'te doğdu. Gaziantep Lisesi son sınıf öğrencisi iken, okul dergisine, "Allah'ın olmadığını" yazan felsefe öğretmenine bir gazetede verdiği cevap sebebiyle okuldan uzaklaştırıldı.

Bu olaydan sonra, 1962'de Gaziantep'te başladığı gazeteciliğe İstanbul'da devam etti. *Haber* gazetesi ve *Durum* dergisinde çalıştı. 1969'dan itibaren *Bizim Anadolu, Hergün, Ortadoğu, Günaydın* ve *Kurultay* gazetelerinde genel yayın müdürü ve yazar olarak görev yaptı.

Hakkında en çok dava açılan yazarlarımız arasında bulunan ve yüzlerce yıl mahkûmiyeti istenen Necdet Sevinç, 1974 affıyla Başrampaşa Cezaevi'nden tahliye edildi. Yazılarından dolayı birkaç kez silahlı saldırıya uğradı. Asliye Ceza, Ağır Ceza, Devlet Güvenlik ve Sıkıyönetim Mahkemelerinde yargılandı. 1980 müdahalesini takip eden günlerde tutuklandı. 1987 yılı sonuna kadar fasılalarla iki kez Bayrampaşa, iki kez Pa-

şakapısı, Silivri, Daday (Kastamonu), Tercan (Erzincan) Cezaevlerinde yaklaşık 5 yılını geçirdi. Halen *Yeniçağ* gazetesinde yazmaktadır.

Necdet Sevinç, günlük gazete yazılarının dışında Türk tarihi ile ilgili araştırmalar yaptı. Hikâyeler ve oyunlar yazdı.

Başlıca Eserleri: Gazete yazılarından oluşan kitaplar: *Yazarını Kurşunlatan Yazılar* (1973), *Sanık Yazılar* (1974), *Tutanak* (1975), *Ferman* (2000). Araştırmaları: *Ülkücüye Notlar* (1973), *Ajan Okulları* (1975), *Gaziantep'te Türk Boyları* (1983), *Osmanlı'nın Yükselişi ve Çöküşü* (1985), *Osmanlı'dan Günümüze Misyoner Faaliyetleri* (2002), *Arşiv Belgeleriyle Ermeni İddiaları ve Gerçekler* (2003), Oyun: *Duruşmalar* (1992), Hikâye: *Acının Tadı* (1994).

Ödülleri: Sürgündeki Macar milliyetçileri tarafından Arjantin'de kurulan Turan Akademisi'nin "Davet edilmiş daimi ve kayıtlı üyesi" ilan ettiği Necdet Sevinç, Turan Akademisi'nin diplomasıyla da ödüllendirilmiştir. Sevinç'i ödüllendiren diğer bazı kuruluşlar şunlardır: Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatı, Kıbrıs Mücahitler Derneği, Kıbrıs Milli Koordinasyon Komitesi, Kerkük, Azerbaycan, Batı Trakya, Doğu Türkistan Türkleri'nin Türkiye'deki kuruluşları, Türkiye Kamu Çalışanları Vakfı, Ülkü Ocakları Genel Merkezi ve çeşitli şubeleri.

Selahaddin Eyyûbi Türktür, Eyyûbi Devleti Türk Devletidir

Necdet Sevinç

Kürtlere ayrı bir ırk şuuru kazandırarak Türkiye'nin Güneydoğusunu Türk anavatanından koparmak için Batılıların himayesinde yürütülen siyasi faaliyetlere kültürel propaganda da ekleniverdi.

Kürtlerin eskiden beri büyük devlet kurmuş bir millet olduklarını telkin eden bu yoğun propaganda; **Haçlı** ordularına karşı verdiği mücadeleler sebebiyle bütün İslam dünyasında saygıyla anılan **Selahaddin Eyyûbi**'nin bir Kürt hükümdarı, Eyyûbi Devleti'nin Kürt devleti, dolayısıyla Kürtçenin devlet dili olduğunu sistemli bir şekilde pompalarken, Anadolu'nun tapusu üzerinde de hak iddia etmeye başladı.

Selahaddin Eyyûbi ile iddialar eskiydi, yenisi şu:

Malazgirt Savaşı'na 20 bin Kürt katıldı!

Derhal belirtmek isteriz ki, Kürtlerin **Malazgirt Meydan Muharesi**'ne iştirak etmeleri bizi rahatsız etmez. Hatta Müslüman olmaları sebebiyle, Hıristiyanlara karşı savaşmak görevleridir de. Ama 1071'de Bizanslısı, Ermenisi Latini ve Balkanlar'dan getirilip muhtelif bölgelere iskân edilen Hıristiyanlaşmış Türklerle birlikte nüfusu 2-2.5 milyon civarında olan Anadolu'da Kürtlerin 20 bin asker çıkarması esasen mümkün değildir.

Kaldı ki Kürtlerin Anadolu'da eskiden beri kalabalık kitleler halinde yaşadığını şuur altına yerleştirmek amacını güden bu asılsız iddiayı tevsik edecek bir tek ciddi kayıt da yoktur! Yani Anadolu, Kürtler sayesinde bir Türk vatanı olmamıştır! Birkaç aşiret hariç, Kürtlerin Doğu ve

Güneydoğu Anadolu'da nisbeten görülmeye başlaması, **Otlukbeli Savaşı**'nı kaybeden Türkmen **Akkoyunlu** Hükümdarı **Uzun Hasan Beğ**'in kendisine bağlı Türk aşiretlerini alıp, İran'a geçmesinden sonradır; ki ona rağmen, bu bölgede çoğunluk Türklere ait olmaya devam etmiştir. 1473'teki **Otlukbeli Muharebesi**'ni takip eden yıllarda kısmen boşalan Doğu ve Güneydoğu yaylalarına Elcezire bölgesindeki Kürtler gelip yerleşmişler ve Türk sultanlarının himayesi altına girmişlerdir. O günden beri de Türk Devleti'nin himayesi altındadırlar.

Anadolu'nun tapusunu Türk ırkının evlatları almıştır

Önce Türk tarihinin en büyük imha savaşlarından biri olan **Malazgirt Meydan Muharebesi**'yle ilgili bir temel yanlışa işaret etmek gerekir.

Malazgirt Meydan Muharebesi'nin Anadolu'nun kapısını Türklere açtığından bahsedilirse de bu iddia tashihe muhtaçtır. Eğer **Malazgirt Savaşı**'ndan sonra Anadolu'ya sahip olmak hakkını elde edebilmiş olsaydık, 1072'de **Kayseri**, 1073'te **Paflagonya**, 1074'te **Antakya** Meydan Muhaberelerini yapmak zorunda kalmazdık. 1048'teki **Pasinler Meydan Muhaberesi** dahil, yukarıda zikrettiğimiz bütün savaşlarda düşman ordusunun imha, düşman başkomutanlarının da esir edilmelerine rağmen, Anadolu topraklarına egemen olamamışızdır. Hatta **Ermeni Beyliği**, **Suriye Latin Prensliği** ve maalesef **Danişmentli Türk Beyliği** ile ittifak kuran imparator **Manuel Komnenos**, 1161'de **II. Kılıçarslan**'dan toprak koparmış, 1176'da ise Türklüğü 'silip süpürmek' kararıyla **Miryakefalon**'da yeni bir meydan muharebesini göze alabilmiştir.

Anadolu'nun tapusu, Malazgirt'le başlayan süreç içinde ancak Selçuklulardan sonraki beylikler devrinde Türklerin eline geçmiştir ki bu tapuda Türk ırkının evlatlarından başka, Allah'ın hiçbir kulunun hakkı yoktur!

Fakat bütün bu gerçekler **Malazgirt Meydan Muharebesi**'nin öneminin inkâr edildiği anlamına gelmez. Bu savaş, sayıca kat be kat üstün düşman kuvvetlerinin imha edilmesi bakımından Türk Ordusu'nun, Bizans saflarında bulunan Hıristiyan Türklerin, Müslüman kardeşlerinin tarafına geçmesi bakımından da Türk milli şuurunun en büyük zaferlerinden biridir.

Kürtlerin **Malazgirt Meydan Muharebesi**'ne 20 bin kişiyle katıldıkları yolundaki safsataya gelince...

Güneydoğuyu Türkiye'den koparmak isteyenlerin bu iddiası, Kürtlerin Anadolu'da eskiden beri kalabalık bir nüfus teşkil ettikleri fikrini canlı tutmak gayretinden ibarettir.

Malazgirt Meydan Muharebesi'ni konu alan hiçbir İslam müverrihinin eseri günümüze kadar intikal etmemiştir. Ancak çağdaş kaynaklardan alınan bilgileri ihtiva eden bazı eserler elimizdedir. Bu eserler dikkatle incelendiğinde, müverrihlerin çoğunun, şifahi iddiaları, hiçbir muhakemeye tâbi tutmadan birbirlerinden kopya ettikleri anlaşılacaktır.

Mesela *Tarih-i Meyyafârikin ve Amid* yazarı **İbn'ı Ezrak**, Tük Ordusu'nun mevcudunu *"Sultanın az bir askeri vardı"* ifadesiyle izah ederken, *Ahbarü Devleti Selçukiyye*'de bu sayı 15 bin olarak verilir. **İbnü'l Cevzi**, Türk Ordusu'nun 20 bin kişiye yakın olduğunu belirtirken, **Bundarî**, **İbnü-l Adim** ve **Reşidüddin**'de 15 bin rakamı tekrar edilir.

Türk Ordusu'nun sayısı **Kerimüddin Mahmut**'la **Hamdullah Müstevfi**'ye göre 15 bindir. **Mirhond** rakam vermez, sadece Türk Ordusu'nun azlığından bahseder ki bu rakamların hiçbiri doğru değildir.

"Doğru" diyorsanız ve Kürtlerin de 20 bin kişiyle savaşa katıldığını iddia edebiliyorsanız, **Malazgirt Meydan Muharebesi**'nde bir tek Türk yok demektir.

Malazgirt Savaşı ocak ayında yapıldıysa...

Malazgirt Meydan Muharebesi'yle ilgili şifahi bilgilerin rivayet edildiği bu bahsettiğimiz eserler, hiçbir bilim adamı tarafından ciddiye alınmamıştır. Çünkü verilen bilgiler hem çelişkilidir, hem mübalağalı, hem de yanlış.

Mesela sahasındaki ilk müverrihlerden biri olan **İbnü'l Kalanisî**, bize savaşın hangi ayda vuku bulduğunu dahi bildirmez.

İbnü'l Ezrak da savaşın cereyan ettiği ayı meskut geçer. Bizans İmparatoru'nun esir alındığını dahi bildirmez. Hatta Ahlat ve Malazgirt'in bu savaş sonunda Mervanoğulları'nın elinden çıktığını zanneder.

Bundarî'nin *Zübdetü'n-nusra ve Nuhbetü'l-usra* adlı kitabı, **İsfahanlı İmadeddin**'in eserlerinin süslü ve mübalağalı cümlelerle tekrarından ibarettir.

İmadeddin ise esir düşen Bizans İmparatoru **Romanos Diogenes**'in önce Azerbaycan'a götürülüp oradan Bizans'a dönmesine izin verildiğini söyler ki bu ifadenin doğruluğuna inanmak güçtür.

Mirhond daha da ileri gider. **Diogenes**'in esir alınmasından sonra *"düşmanlığın dostluğa, sevginin dünürlüğe müncer olduğunu ve imparatorun kızının, Alparslan'ın oğlu Melik Arslan'la evlendirildiğini"* yazar.

Malazgirt Savaşı'ndan bahseden bir Norman şairi de sultan ile imparator arasında böyle bir dünürlükten bahseder. Yalnız, Norman şairi, **Mirhond**'un aksine *"Alparslan'ın, kızını Romanos Diogenes'in oğluna vermeyi vaat ettiğini"* söyler. Tabii ki bu dünürlük hikâyesinin ciddiyetle de, gerçekle de hiçbir ilgisi yoktur.

İbnü'l Esir ise **Alparslan**'ın Bizans İmparatoru ile 50 yıllık bir barış yaptığını yazar ki hiçbir eserde böyle bir kayda rast gelinmez. Nitekim **Malazgirt Savaşı**'nın hemen akabinde Türk-Bizans muharebeleri devam etmiştir.

Reşidüddin, *Camiü't Tevarih*'in Selçuklularla ilgili bölümünde, **Malazgirt Meydan Muharebesi**'nin 463 Rebiülevvel ayında yapıldığını yazar ki bu takdirde savaşın Aralık 1070 veya Ocak 1071'de cereyan etmiş olması gerekir.

İşte bu bilgiler ne kadar doğruysa, Kürtlerin **Malazgirt Meydan Muharebesi**'ne 20 bin kişiyle iştirak ettikleri palavrası da o kadar doğrudur.

Yalan ve gerçek

Malazgirt zaferini muhtelif Ortadoğu kavimlerine mal etmeye çalışan bizim tespit edebildiğimiz ilk kaynak **İbn'ül Kalanisî**'dir. 1160 yılında, doğduğu şehir olan Şam'da ölen bu müverrih, Suriye'deki Türk beyleri ve onların Haçlılarla mücadeleleri hakkında değerli bir eser bırakmakla beraber, **Malazgirt Savaşı** konusunda uydurma rivayetleri nakletmiştir. Zaten bu büyük zafere bir sayfacık ayırması da konuyu bilmediğini göstermektedir.

Daha önce de bahsettiğimiz gibi **Kalanisî**, savaşın hangi ayda yapıldığını dahi bilmez. Ama *Zeylü Tarihi Dımaşk*'ta, Türk Ordusu'nun *"Türkler'den ve diğer kavimlerden olmak üzere takriben 400 bin kişiden meydana geldiğini"* yazmaktan çekinmez.

1257'de öldüğünü bildiğimiz vakanüvis **Sıbt İbnü'l Cevzi**, *Mir'at'-Zeman fi Tarihi'l Ayan* adlı eserinde *"onbin Kürdün sultana katıldığını"* yazar. Aynı müellife göre **Alparslan Gâzi**'nin askeri sadece 4 binden ibarettir! Bizans ordusu 100 bin kişidir. **Cevzi** bu 100 bin askere 100 bin nakkab (delici), 100 bin carhi (yaralayan) ve 100 bin ustayı da refakat et-

tirir. Bu mübalağa ile yetinmez. 800 mandanın çektiği 400 arabaya nal ve çivi yükler. Silah nakliyatı için de ayrıca bin araba tahsis eder. Bizans ordusunun bir tek mancınığını 1.200 kişiye çektirir. Ve sanki savaş şartlarında yüklenmesi mümkünmüş veya sanki pratikmiş gibi bir tek mancınığın 1.200 kilo taş fırlattığını hikâye eder.

1335'te öldüğü tahmin edilen **İbn'd-Devadârî**, *Kenzü'd-dürer ve Camiü'l Gurer*'de aynı mübalağalı ifadeleri benimser. **Cevzi**'nin verdiği rakamlara 100 bin okçu, 100 bin kat ipekli elbise ilave eder ve o da Türk Ordusu'nun mevcudunu 4 bin kişiden ibaret gösterip, Kürtlerden ve sair kavimlerden 10 bin kişinin sultanın komutasında savaşa katıldığını belirtir. Biz hiçbir tarih kitabında, bir orduya, mevcudunun iki buçuk misli insanın katıldığını okumadık. Değil **Alparslan Gâzi** gibi bir harp dehasının, sıradan bir komutanın bile, savaş kabiliyeti meçhul, askeri disiplin altında yetişmemiş, belki de ilk darbede firara yeltenecek, Türk savaş taktiğinden habersiz, mukavemeti ve vuruşma gücü üstlerince bilinmeyen bir kalabalığı ordusuna kabul edebileceğine inanmıyoruz.

Kaldı ki fahiş hatalarını, akıl almaz çelişkilerini ve hatta cehaletlerini tekrarlamak ihtiyacını duyduğumuz bu müverrih veya vakanüvislerin hiçbiri bilim adamlarınca ciddiye alınmamıştır.

Ona rağmen, bu mübalağalı ve asla ilmi kıymet ifade etmeyen kitaplarda bile 20 bin Kürtten bahis yoktur!

Bir millet yaratmak gayretiyle yazılan Kürt tarihi *Şerefname*'de ise **Malazgirt Savaşı**'na bir tek Kürdün bile katıldığından bahsedilmez.

Gerçek şudur ki Malazgirt, 50 bin Türk evladının 200 bin kişilik Bizans ordusunu yok ettiği parlak bir zaferin adıdır.

Selahaddin Eyyûbi Türktür

Kürt tarihi olarak da kabul edilen ve 1597 yılında tamamlanan *Şerefname*, **Selahaddin Eyyûbi**'nin Kürt olduğuna dair iddiayı *"tarih bilginlerinin ve araştırmacıların rivayetlerine"* bağlar. Fakat bu bilginlerin ve araştırmacıların isimlerini zikretmez. Ama bugüne kadar güvenilir hiçbir İslam tarihçisi veya bilim adamı **Şeref Han**'ı teyit etmemiştir.

Şeref Han'ın umut ettiği destek, asırlar sonra ilmi gerçekleri, mensup oldukları devletin siyasi emellerine alet etmek isteyen iki Batılıdan gelir: **Grousset** ve **Cahen**.

Bunlardan **Grousset**, 1192-1193 yıllarında, Şam yöresindeki iç karışıklıkları, **Cahen** ise 1187'de el-Cezire Türkmenleriyle Kürtler arasın-

daki otlak kavgalarını etnik uyuşmazlık olarak nitelerler. Oysa bu türlü ihtilaflar, aynı aşiretin muhtelif oymakları arasında bile tarih boyunca süre gelmiştir.

Bazı İslam kaynakları **Selahaddin Eyyûbi**'yi 758 yılında Basra'dan Azerbaycan'a sürgün edilen, nakledilen veya göçen Yemen Araplarından **Ravvad b.el-Müsenna el-Ezdi**'nin soy kütüğüne kaydederler. Rivayete göre bu aile Azerbaycan'da Hezbaniyye Kürtleriyle karışmış, daha sonra da Kuzey Irak'a dönerek Selçukluların ve Zengilerin hizmetine girmiştir.

Arap tarihçilerinin mümtaz şahsiyetlere, özellikle hükümdarlara, ırkçı düşüncelerle veya onları kutsamak için şecere uydurmak, hatta seyit ilan etmek gibi kötü bir gelenekleri olduğu için, bilim adamları bu Yemen'den Basra'ya, Basra'dan Azerbaycan'a göç hikâyesine itimat etmezler. Edilecek gibi de değildir. Çünkü bugünün şartlarında bile sıradan bir ailenin 3-500 senelik tarihini takip etmek de, bu ailenin sicilini tespit etmek de imkân dışıdır.

Şeref Han, yukarıda naklettiğimiz rivayetteki Ravvad Araplarını, Ravende Kürtleri olarak değiştirmiştir ki, **Selahaddin Eyyûbi**'nin Kürt sanılması işte bu tahrifattan dolayıdır!

Oysa aynı *Şerefname*'de **Selahaddin Eyyûbi**'nin kardeşleri şöyle sıralanır: **Mahammet Ebu Bekir, Şemsüddevle Turan Şah, Seyfilislam Tuğtekin, Şehinşah, Tacilmülük Buri**.

Görüldüğü gibi **Selahaddin Eyyûbi**'nin Kürt olduğunu iddia eden Kürt tarihi yazarı **Şeref Han** bile, onun kardeşlerinden ikisinin **Turanşah** ve **Tuğtekin** gibi Türk has isimleri taşıdığını ifade etmekten kaçamamıştır. Kaldı ki **Şeref Han**'ın **Buri** imasıyla yazdığı en küçük kardeş, bütün kaynaklarda **Böri** veya **Börü** şeklinde kaydedilmiştir. Bilindiği gibi **Börü** ismi de Türk has ismidir ve 'kurt' demektir!

Selçukluların ve Zengilerin hizmetinde büyük emirler olarak çalışan **Selahaddin Eyyûbi**'nin babası **Necmettin Eyyûp** Azerbaycan'daki kesif Türkmen boyları arasına yerleşmiştir ve Türktür. Çünkü Selahaddin'in bir Türk oyunu olan ve o tarihlerde Irak tarafından bilinmeyen poloda mahir olduğu kesinlikle bilinmektedir. Bu büyük Türk hükümdarının annesi, **Şihabeddin Tokuş**'un kardeşidir. Kız kardeşi **Rabia Hatun**'u da önce **Gökbörü** ile evlendirmiştir ki, ikisi de Türktür. Ağabeyi **Şehinşah** ise **Kutlukız Hatun** adında bir Türk kızıyla evlenmiştir.

Selahaddin Eyyûbi'nin bizzat kendisi de evlenmek için bir Türk kızını tercih etmiştir: **Amine Hatun b. Üner**!

Eyyûbi hakkında önemli bir kaynak

Kürtçülerin çok istismar edegeldiği **Selahaddin Eyyûbi**'nin Türklüğüne dair bir başka belge sunmak istiyorum.

Önümde **Selahaddin Eyyûbi**'nin danışmanlarından Üs**ame İbn Münkız**'ın *Kitab el İ'tibar* adını verdiği hatıraları var. Eser Türkçeye **Yusuf Ziya Cömert** tarafından *İbretler Kitabı* ismiyle tercüme edilmiş. Ses Yayınları tarafından 1992 yılında İstanbul'da basılmış. Kitabın Arapça baskısını temin edemediğinden bahseden mütercim, eserin **Philin K. Hitti**'nin İngilizce çevirisinden Türkçeye aktarıldığını belirtiyor ve herhangi bir şüpheye meydan vermemek için de ilave ediyor: *"Arap asıllı bir müsteşrik olan Philip Hitti'nin bu eseri İngilizceye aktaracak ehliyette olduğu düşüncesi bizi nisbeten rahatlatan bir keyfiyettir."*

Kısaca **İbn Münkız** olarak bilinen yazarın asıl adı: **Müeyyed El-Devlet Ebul Haris Üsame İbn Mürşid İbn Ali İbn Münkız.**

İbn Münkız, Malazgirt Savaşı'ndan 24 yıl sonra, Haçlıların Kudüs'ü işgalinden 4 yıl önce Hama civarındaki Şayzer'de doğmuş. Şair, edip ve tarihçi olan **Üsame İbn Münkız**, 93 yıllık ömründe 20'den fazla eser vermiş. Edebi eserlerinin başında beş kısımdan oluşan iki ciltlik *Divan El-Şir*'i geliyor. Edebi sanatlar hakkında *El-Bedi fi Nakd El Şi'r'* adlı eseri, **Hazreti Musa**'nın asasından başlayarak büyük şahsiyetlerin asalarından hareketle kaleme aldığı *Kitab-ul Asa*'sı, Hasankeyf'te yazdığı söylenen *el-Menazil Ve'd Diyar*'ı ve *Lübebu'l Adab*'ı önemli eserlerinden. Ayrıca 20 ciltlik *Mekarimül Ahlak* adlı eseri var. Bedir ashabının hayatlarını konu alan 5 ciltlik *Tarih el-Bedr* ile *Fezail-î Hulefa-î Raşidin* ve *Tarih El-İslâm* bilinen diğer eserleri.

Selahaddin Eyyûbi ile birlikte birçok savaşlara da katılan **Üsame İbn Münkız** *Kitab El-İtibar*'ın 201. sayfasında diyor ki:

"Bu arada, Selahaddin, buradaki kritik durumumuzu bildirmek üzere Atabek'e bir atlı gönderdi. Sonra, hızla bize doğru ilerleyen on kadar atlı gördük. Arkalarındaki ordu da sürekli hareket halindeydi. Geldiklerinde, Atabek'in komutasındaki öncüler olduğunu anladık. Ordu da arkalarından gelecekti. Atabek, 'Ey Musa, mahvolmak için mi otuz atlıyla Şam kapısına kadar geldin! Ne acelen vardı!' diye Selahaddin'i eleştirdi. Karşılıklı atıştılar. İkisi de Türkçe konuşuyordu. Bu yüzden söylediklerini anlayamadım."

Farsçanın siyaset, Arapçanın bilim, eğitim ve din alanında tartışılmaz bir üstünlük kurduğu ve Türk dilini öğreten bir tek kurumun dahi

bulunmadığı böyle bir devirde **Selahaddin Eyyûbi**'nin Türkçe konuşması, onun öz be öz Türk olduğunu gösteren en büyük delildir.

Eyyûbi Devleti Türk devletidir!

İstiklal Marşı şairimiz **Mehmet Akif Ersoy**'un *"Şarkın sevgili sultanı"*, Fransız tarihçisi **Champdor**'un *"İslamın en saf kahramanı"* olarak tanımladığı **Selahaddin Eyyûbi**, aslında yeni bir devlet kurmamıştır. Onun cihangirane bir siyasetle yönettiği devlet, Zengiler Devleti'nin devamından ibarettir. Memlükler de Eyyûbilerin uzantısıdır.

Çünkü, devlet teşkilatı değişmemiştir. Millet değişmemiştir. Devletin maddi istinatları değişmemiştir. Değişen sadece hanedanlardır. Her üç devletin de bayrağı sarı zemin üzerine doru kartaldır. Her üç devlette de siyasi ve askeri kadrolar aynı unsurlardan meydana gelmektedir. **Selahaddin Eyyûbi** ile ilgili değerli bir eser yayımlayan Sayın **Ramazan Şeşen**'in de belirttiği gibi, devlet ve ordu teşkilatı Türk devletlerinde görülen devlet ve ordu teşkilatlarının aynıdır.

Bugün bölücülüğün malzemesi olarak kullanılmak istenen Eyyûbi Devleti, Selahaddin'in çağdaşları tarafından da Türk devleti olarak kabul edilmiştir. Arap şairi **Sena İbn el-Mülk**'ün Halep'in zaptı vesilesiyle Selahaddin'e sunduğu kaside *"Arap milleti Türklerin devletiyle yükseldi, Ehl-i salibin davası Eyup oğlu tarafından perişan edildi"* mısralarıyla başlar.

Ünlü **İbn-i Haldun** da *Mukaddeme*'de Eyyûbiler ve Memlûklar devletinin bir tek Türk devleti olduğunu yazar.

Eyyûbiler Devleti'nde Arap kültürünün egemen oluşu bizi şaşırtmamalıdır. Gazneliler ve Selçuklular nasıl Fars kültürünü ön plana çıkarmışlarsa, Zengiler, Eyyûbiler ve Memlûklar da aynı şekilde ve tıpkı Roma İmparatorluğu'na Yunan kültürünün hâkim olduğu gibi, Eyyûbiler de Arap kültürünü Türk kültürüne tercih etmişlerdir.

Fakat **Selahaddin Eyyûbi**'nin zaferden zafere koşturduğu ordunun kahir bir ekseriyetini Türkler teşkil eder.

Selahaddin Eyyûbi'nin çağdaşı olan tarihçiler, Mısır, Yemen, Kuzey Afrika gibi merkeze uzak kıtaların ele geçirilmesini **Oğuz harekâtı** olarak görürler.

Sonuç olarak şunu ifade etmek isteriz ki, İslamın bu efsanevi kılıcı, kültür itibariyle olduğu kadar, soy itibariyle de Türktür. Devleti de Türk devletidir.

SADİ SOMUNCUOĞLU

1940 yılında Aksaray'da doğdu. 1962'de Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nden mezun oldu. 1957-58 yıllarından itibaren Türk Ocakları'nın faaliyetlerine katıldı ve fikri yetişmesi de bu yıllarda başladı. Çeşitli devlet memuriyetlerinde bulundu. 1965 yılında Bab-ı Âli'de *Sabah* gazetesinin çıkarılmasında görev aldı. Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nde Organizasyon ve Metot ile İdarecilik kurs ve eğitimi gördü. 1967 yılında aktif siyasete atıldı. MHP Gençlik Kolları Genel Başkanlığı yaptı. 1969 yılında MHP Genel İdare Kurulu'na seçildi ve 12 Mart 1971'e kadar gençliğin eğitim ve teşkilatlanması işlerini yürüttü. 12 Eylül 1980 ihtilaline kadar MHP Genel Başkan Yardımcılığı görevinde bulundu. *Devlet, Töre* ve *Bozkurt* dergilerinin yayınında görev aldı. Birçok yazı ve makalesi yayımlandı, yurtiçinde ve dışında çok sayıda konferans verdi.

1977 yılında Niğde Milletvekili olarak parlamentoya girdi. Demirel'in Başbakanlığındaki koalisyon hükümetinde Devlet Bakanı olarak görev yaptı. 1980 darbesiyle birlikte tutuklandı ve MHP davasında idamla yargılandıktan sonra beraat etti. 1980-1995 yılları arasında siyasetten ayrıldı. Türk Ocakları Genel Merkez Heyeti Üyeliği ve Türk Ocakları Genel Başkanlığı görevlerinde bulundu.

1995 seçimlerinde ANAP Aksaray Milletvekili oldu. 1,5 yıl sonra ANAP'tan ayrılarak, MHP'ye katıldı, Genel Başkan Yardımcılığı yaptı. 1999 seçimlerinde MHP'den Aksaray Milletvekili seçildi. Bu seçimden sonra kurulan 57. Hükümette Devlet Bakanlığı görevini üstlendi. Cumhurbaşkanlığına aday olduğu için Mayıs 2000'de Devlet Bakanlığı görevinden azledildi. Kitapları: *Avrupa Birliği Bitmeyen Yol* (2002), *Gümrük'te Kuşatma* (2002), *Kıbrıs'ta Sirtaki* (2002), *Sorularla Belgelerle Kıbrıs/Çözüm mü Çözülme mi* (2003), *Avrupa Birliği Uyum Paketlerinden Federasyon'a (Etnik/Irkçı Siyasallaşma Projesi)* (2003), *Annan Planı Gerçeği ve KKTC'nin Kurtuluşu* (2004), *İstanbul'da Yeni Roma İmparatorluğu* (2004). Evli ve üç çocukludur.

Ahval ve Şeraitimiz, "Aydınlar Cepheye" Diyor

Sadi Somuncuoğlu

Falih Rıfkı Atay'ın, *Zeytindağı*'nda, *"Osmanlı İmparatorluğu, Trakya'dan Erzurum'a doğru, koca gövdesini yan yatırmış, memelerini sömürge ve milliyetlerin ağzına teslim etmiş, artık sütü kanı ile karışık emilen bir sağmal idi"* diye bir tarifi vardır. **Prenses Seniha** da, daha 1911'de, *"Türkiye doğum yapan bir kadın gibiydi. Hürriyetini, medeniyetini, terakkisini doğuruyordu. İnliyor, acı çekiyor, kıvranıyordu. Etrafını çeviren aç gözlü ve düşman komşularının arasında kendisini müdafaadan acizdi"* benzetmesini yapmıştır. Bunlar acaba bugünlerimiz için ne ifade ediyor? Ya *Batış Yılları*'ndaki, *"Her değişiklik geçici bir ümit getirir. Bu da öyle idi. Nitekim bir müddet sonra yeni Sadrazam Mahmut Şevket Paşa büyük devletlere, Edirne'yi bırakabiliriz diyor... Çok geçmeden kahraman şehir dayanamayarak düştü. Günlerce yas tuttuk. Sanki bütün Rumeli o gün elimizden gitti. Biz Edirne yasında iken Arap meselesi çıktı. Onlar da ayrılma peşinde. Rusya'nın ağzında Doğu vilayetleri maskesi altında Ermeni meselesi... Devletler arasında Anadolu'daki nüfuz bölgeleri üzerine görüşmeler... Ve hiçbiri yetmiyormuş gibi Bab-ı Âli baskını ve Nâzım Paşa'nın öldürülmesi ile büsbütün azıtan iç nifak"* tablosu?..

Tarihin tekürrürü demek yeterli mi? Öyleyse yine **Atay**'ın nasıl battığımıza ilişkin şu tespitlerini nereye yerleştireceğiz?

"Daha dün sokaklarda resimlerini parçaladığımız Bulgaristan Prensi, Çar tacı ile İstanbul'a padişahı ziyarete gelir. Arkasından Sırbistan Kralını selamlarız. Her istenileni yahut alınanı sonradan verin... Verilmesini de

tabii buluruz. Ama bu yüzden güçlerimizi toplayıp, ufukta beliren vatan parçalanma tehlikesini önlemeye çalışmalıyız. Girit'i uzatıp, dururuz...

Devrin gazete koleksiyonlarını karıştırsanız Balkanlar arasında anlaşma denemelerinin ne kadar uzun sürdüğünü görürsünüz. Topraklarımızı pay etmek için aylarca tartışma ve çekişmeler, büyük devletleri kendi yanlarına almak için haftalarca gidip, gelmeler, Rusya ile Almanya, Fransa ve İngiltere arasında durmadan konuşmalar, hep şurdan burdan hepsi gazetelerimize sızmıştır. Ama biz kendi boğuşmamızda ve boğazlaşmamızda idik. Kendi bağırışlarımızla sağır olmuştuk. Yanımızda pazarlık etseler duymayacaktık."

Cepheden cepheye koşan, içten dıştan kuşatılan Osmanlı'nın batışı belki mukadderdi ama ne oldu da biz bugün aynı kaygının perçesinde kıvranıyoruz? **Atay**, *"Babalarımız için Niş, İstanbul'a o kadar yakındı. Biz eğer Vardar'ı, Trablus'u, Girit'i ve Medine'yi bırakırsak Türk milleti yaşayamaz sanıyorduk. Çocuklarımızın Avrupa'sı Marmara ve Meriç'te bitiyor"* diye özetlemiş bu çöküşü. Acaba *"Kıbrıs başımıza bela, Kürtlere haklarını verelim, Ermenistan'la sınırı açalım/soykırımı görüşelim, Fener Rum Patriği'nin ekümenliğini tanıyalım/Ruhban Okulunu açalım, Yunanistan'la Ege sorunlarını halledelim, azınlık kilise ve vakıflarına tüzel kişilik verelim, istedikleri kadar mal-mülk edinsinler"* talepleriyle hançeri böğrümüze dayayanlara karşı bizden kimler, *"Bunları yaparsak Türk Milleti yaşayamaz"* diyebiliyor, *"Bunlar olursa çocuklarımızın Türkiye'si nerede bitecek veya bir Türkiyeleri olacak mı?"* endişesini duyuyor?

Bin yılın özeti

İşte bugün, özellikle 45 yıllık AB rüyasından uyanmaya başladığımızda karşımızda bulduğumuz tablo tam da budur. Böylesine tarihi günlerden geçiyoruz ama çoğumuz seyredip, *"Dur bakalım ne olacak?"* ya da *"Bu memleketin sahipleri var, onlar harekete geçer"* diyor. Ancak Türkiye'nin başına örülen çorapların farkında olmayanlar o kadar çok ki, farkında olanlar ise bu tablonun adını koyarak, işe nereden başlayacağını bilemiyor. Oysa Türklüğün ve Türkiye'nin bundan sonraki kaderinin belirleneceği günlerin tam göbeğindeyiz. Onun için hem harekete geçmemiz gerektiğini bir kez daha kendimize hatırlatmak, hem de sonuçları belki asırlarca sürecek bu tarihi dönüm noktasını gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla bazı gerçekler ve gelişmelerin altının çok kalın çizgilerle çizil-

mesi gerekmektedir. Aslında bu dönem, Türkiye'nin başını kaldırıp kendisine bakamamasının, açıkçası baktırılmamasının da hikâyesidir.

Ama bugün Türkiye'nin başındaki dert ırkçı/sömürgeci güçlerin ülkemize ilişkin olarak tarihin hiçbir döneminde değişmeyen emelleri değil, ülkemizde yöneticisi ve aydınıyla, bu emellerin yok varsayılması, tarihimizin hatta bulunduğumuz coğrafya ile bu coğrafyanın bize çizdiği kaderin unutturulması için çalışan, *"Dünyada artık siyasetin ekonomiyi değil, ekonominin siyaseti belirlediği"* gerçeğinden hareket eden, *"dünyadaki dinamik süreç nedeniyle kırmızı çizgilerden bahsedilemeyeceğini"* savunan bir zihniyetin hâkim kılınmak istenmesidir. Dünyanın tüm ülkeleri böyle bir anlayışa sahip olsa da, çizgisiz, siyasetsiz bırakılamayacak tek ülke vardır, o da Türkiye'dir. Çünkü geride bin yıllık bir hesaplaşma vardır ve değil bitmek, tüm cephelerden bütün hızıyla üzerimize gelmektedir.

Fotoğrafın daha iyi görülebilmesi için ise öncelikle dünya ölçeğindeki bazı temel gelişmelerin hatırlanması gerekmektedir. Bugün kendi içlerindeki farklılıkları ne olursa olsun dünyamız iki kavramla tarif edilmektedir: Doğu ve Batı. İnsanlığın bilinen tarihinden beri var olan bu yapı, Doğu'da ilk medeniyet olarak görülen Sümerlerden başlayarak, günümüze kadar Batı-Doğu arasında el değiştirerek sürdürülmüş, gün gelmiş Doğu Batı'nın içine girmiş, gün gelmiş tersi yaşanmıştır. Bu yoğun ve köklü etkileşimlere rağmen Doğu-Batı gerçeği değişmemiştir. Genelde iki büyük insanlık kimliğini de tarif eden bu kavramların, terkipleri çok farklı olduğundan karışarak, tek bir türe dönüşmek mümkün olmamıştır. Nasıl ki zeytinyağı ile su kimyalarındaki farklılık sebebiyle birbirine karışmıyorsa, manayı önde tutan Doğu ve maddeyi önde tutan Batı da, kâh biri, kâh diğeri üstte ama daima ayrı kalmış, tam bir sentez gerçekleşmemiştir. Görünen o ki, farklılık daimidir, mukadderdir.

Doğu ile Batı'yı birbirinden ayıran bir diğer özellik, Batılıların kendileri dışında bir paylaşım veya sömürge alanı bulduklarında ve varlıklarına dışarıdan bir tehdit yöneldiğinde aralarında hangi çeşit çatışma olursa olsun birleşebilmeleridir. Adına **Haçlı seferi** de denilen bu ruh, asırlarca sürse bile sonuca ulaşıncaya kadar savaşmayı esas aldığından, süreklilik kazanmış, belli bir sisteme oturmuş ve bir kurum haline gelmiştir. Tüm bunların sonucunda da **'öteki'** diye nitelenen kendi dışındaki insanlara bakışı şekillenmiş ve bir ırkçı taassup genlerine kadar işlemiştir. Doğu için ise bu özelliklerin hiçbirinden bahsetmek mümkün değildir. Çünkü bu cephede **'öteki'** kavramı gelişmemiş, insan telakkisi coğrafya ve kökene göre değil, **'hak-haksızlık'**, **'adalet-zulüm'**, **'iyi-kötü'**, **'doğru-yanlış'** gibi kavramlar temelinde oluşmuştur. İşte aradaki

bu derin farklılık sebebiyle bugün hayranlıkla bahsedilen uzlaşma kültürüne farklı anlamlar yüklenmektedir. Batı için uzlaşma **'öteki'**ne karşı olmak ve tahakküm, onu istismar ve yutmak iken, bu kavramlar Doğu kültüründe gelişip, yerleşememiştir.

Batı'nın, tarih boyunca varlığını tehdit olarak gördüğü unsurlara gelince; üç unsurdan bahsetmek gerekmektedir. Bunların birincisi Türk-Türk/İslam, ikincisi Arap/Endülüs-İslam, üçüncüsü ise Rus'tur. Batı'nın aydınlanma ve rönesansına büyük çapta kaynaklık eden İberya yarımadasındaki parlak Endülüs medeniyeti 781 yıl süren bir mücadeleyle tamamen ortadan kaldırılmıştır. Batı için Rus tehdidi belirgin olarak 20. yüzyılda ortaya çıkmış, Berlin'e kadar gidebilmişse de, kurulan hâkimiyet ancak yarım asır sürebilmiştir. Rusya'nın bugününe baktığımızda Batı'nın (buna ABD dahildir), Kafkaslar'dan Ermenistan ve Gürcistan'la başlayan, Ukrayna, hatta Beyaz Rusya ile devam eden bir çevreleme uyguladığı ve Rusları Moskova'ya kıstırma hedefine yöneldiği görülmektedir. Batı'nın üçüncü tehdit saydığı Türklere gelince; ilk karşılaştıkları Hunlar olmuştur. Avrupa'nın büyük bir bölümünde bir asra yakın hâkimiyet kurarak, Roma'ya kadar ulaşan Hunlar, asırlar içerisinde Batı kültür kazanında eriyerek, asimilasyona uğramıştır. Osmanlı'nın öncülüğündeki Türk-İslam kültür ve medeniyeti ise Viyana'ya kadar gitmiş, asırlara yayılan bu hâkimiyetin sona erdirilmesi ise, 4 asır sürmüştür. İnsanlığın gördüğü iki dünya savaşı vardır, ikisi de Batılıların birbirleriyle ve Türk'e karşı, Osmanlı'nın paylaşımı ve Avrupa'dan atılması için yapılmıştır. Batı terminolojisinde "Şark Siyaseti" denilen politikanın hedefi, Türkleri Orta Asya'ya (Türkistan) sürmektir. Bu hedef Türkleri Avrupa'dan atmada başarılı olmuş, ama Türkün Anadolu'daki bin yıllık egemenliğine son verememiştir.

Bu büyük mücadele, tam da Fransız romancı **Claude Farrere**'nin, *"Büyük Türklerin karşısında titremiş olan Avrupa, 18. yüzyıldan itibaren intikamını almaya başladı ve Türkleri her fırsatta küçük düşürmekten geri durmadı. Küçük düşmek sivri bir bıçaktır ki milletlerin içine kadar işler"* diye özetlediği gibidir.

Aslında Batılı güçler **Sevr**'de Anadolu'yu da paylaşmak üzere uzlaşmışlarsa da, **Milli Mücadele**'de buna izin verilmemiş ve **Lozan Antlaşması** ile bugün 81 yaşına giren Türkiye Cumhuriyeti Devleti kurulmuştur. Batı, bu dönemin ilk yarısında iki savaşın yıkıntısından kurtulup toparlanmaya çalışırken, dış baskılardan belli ölçüde kurtulmuş olan yeni Türk Devleti, bu müsait ortamda bağımsızlığını kurumlaştırma ve kalkınmanın altyapısını inşa etmekle uğraşmıştır. Ancak dünya siyaset tari-

hinde entrikacılığıyla ün yapmış olan Batı, toparlanmaya çalışırken bile Türkiye'nin kuşatılması stratesijini sürdürmüştür. Bu strateji çerçevesinde Suriye'ye *"Hatay senindir"*, Irak'a *"Türkiye Musul Vilayetini* (bugünkü Kerkük, Erbil dahil) *almak istiyor"*, İran'a *"Nüfusunun yarısı Türk olduğu için, rejimin ve devletin Türkiye tehdidi altında"*, Ermenilere *"Büyük Ermenistan'ı kuracağız"*, Yunanistan'a *"Kıbrıs, Oniki Adalar, Ege, Patrikhane sana aittir"* diyerek, bu ülkelerle Türkiye'ye karşı uzun vadeli bir husumet ve paylaşım çemberi kurmuştur.

Genlerimizi çözüp, kendilerine benzeterek yenme süreci

Geçerliliğini zamanımızda da koruyan bu çemberin **Soğuk Savaş** döneminde görülen ilk işareti, 1980 darbesiyle durdurulan 1960-70'li yıllarda yaşanılan büyük boyutlu ve dış destekli anarşi olmuştur. İhtilal anarşiyi durdurmuştur ama siyasi partiler kapatılarak, dengelerin bozulması, kadrolar biçilerek halkın depolitize edilmesi yüzünden dışarıdan icazetli yöneticilik moda olmuş, bu da milli hassasiyet ve refleksleri alabildiğine zayıflatmıştır. Bunun yanı sıra, küreselleşmeye uyum adı altında sınırların kaldırılması, ülkeyi tümüyle açık pazara dönüştürmüş, neticede emperyalizme müsait bir zemin hazırlanmıştır. Tam bu dönemde, ihtilalin durdurduğu terör başka bir biçimde yine sahneye çıkarılmış, önce Ermeni örgütü ASALA'nın cinayetleri, ardından ülkenin bütünlüğünü hedef alan ve yıllar boyu sürecek kanlı PKK devreye sokulmuştur. Otuzbeş bin cana mal olmasının yanında, çok büyük kaynakların heba edilmesine yol açtığı için ülke bütünlüğü ve ekonomisi ağır bir darbe yemiştir. Bütün bu olup bitenlerin arkasında da *"medeniyet projesi ve kurtuluşumuzun hedefi"* yaptığımız Avrupa ülkeleri yokmuş gibi davranılmış, olup bitenler sorgulanmamış, hatta bundan anlaşılmaz bir şekilde kaçınılmıştır. Bunda da Batı'nın öncü gücü olan kültürü ve bunun en önemli dayanağı olan Hıristiyanlığın, adeta uyuşturucu gibi damarlarımıza akıtılmasının, yani kültür istilasına uğramamızın büyük etkisi olmuştur. Çünkü artık karşımızda sömürgeciler değil de sanki cennet vaadedenler vardı. **Tanzimat**'la başlayan bu sorgusuz sualsiz hayranlık akımının önü **Cumhuriyet**'in ilk döneminde kesilmişse de, sonra bütün hızıyla devam etmiş ve ne yazık ki bir kısım aydınımızın putu haline dönüşmüştür. İşte belli bir zaman diliminde ve çok ince bir strateji çerçevesinde hazırlanan bu uygun zemin, Avrupa'nın iştahını daha da kabartmış ve Türkiye'nin, **Milli Mücadele**'de rafa kaldırttığı projeler tedavüle sokulmuştur. Tedavüldeki bu projeleri, 1959'dan beri yürürlükte olan ve

halkın değil ama işbaşına gelen tüm yöneticilerin ve bir kısım aydınımızın **'kızılelma'sı** haline gelen Avrupa ailesine katılma projesi sayesinde işlerlik kazandırılmıştır.

Sömürgeci/ırkçı Batı'nın, Türk ve Türkiye projesini başarıya ulaştırmak için **'terör'** dışında yapması gereken başka çalışmalar da vardı. Hukukçuların hocası Prof. **Neumark**'ın, şu tespitindeki gibi:

"Sizler farkında değilsiniz ama onlar şu gerçeğin farkındadırlar; tarihten Türkler çıkarılırsa tarih kalmaz. Osmanlı arşivi tam olarak ortaya çıkarsa, bugünkü tarihlerin yeniden yazılması gerekir. En az 400 yıl Avrupa'da, sırtımızda ve ensemizde at koşturdunuz. Selçuklular Anadolu'yu, Osmanlılar ise Orta Avrupa ve Balkanları Haçlı Ordusu'na mezar ettiler. Sizi silah ile yenemeyenler sizleri kendilerine benzeterek hâkimiyet sağladılar. Sizler gerçek hüviyetinize döndüğünüz an Avrupa'nın refahı ve medeniyeti yıkılır."

İşte bu hedefe ulaşmak için de Türkün genlerinin çözülmesi gerekiyordu. Türklerin ancak sosyal-kültürel-inanç dokusunun tahrip edilmesi ile yenilebileceği şeklindeki tarihi tespiti sabırla uygulamaya koyanlar, bugün açıktan harekete geçmiştir. Değerlerimiz ve kutsallarımızın tümü saldırıya maruz kalmıştır. Onlara göre, Türk milleti ve Türkiye yoktu. Kimi 26-27, kimi 40'tan fazla etnik gruptan bahsediyordu. Buna göre de, bu devlet ve millet istedikleri gibi yeniden düzenlenmeliydi. İşte bu azgın iştah, günümüzün çağdaşlık, özgürlük, insan hakları ve demokratikleşme gibi kavramlarla ambalajlanarak evlerimizin içine kadar sokulmuştur. Donanımlı **'muhipleri'** de hazır kıta gibi cephedeydiler.

Birkaç yıla sığdırılıp adeta bombardıman halinde yaptırılan düzenlemelerle kelimenin tam anlamıyla kimyası bozulan bu koca ülke, dış müdahalelere açık ve boşlukta sallanır hale getirildi. Ve bunlar öylesine alelacele, yangından mal kaçırırcasına, ilgili devlet kurumlarından şeklen bile olsa görüş dahi alınmadan ya da görüşlerine itibar edilmeden yapıldı ki, ilk anda tablonun bütünü görülemedi. Meseleyi derinliğine bilmeyenler ve kamuoyunda, yapılanların Türkiye için gerekli düzenlemeler olduğu kanaati yerleştirildi. Hem de AB'nin kendi müktesebat ve uygulamalarına aykırı olarak, düşünce özgürlüğü ve demokratik yapılanma adına ülkenin en önemli kurumları işlevsizleştirildi, hâlâ terör tehdidi altında olduğumuza aldırış edilmeden terörle mücadeleyi engelleyici kararlar alındı. Öte yandan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin senedi olan **Lozan Antlaşması**'na aykırı taleplerde bulunularak, Batı'nın asla hazmedemediği bu anlaşma önce tartışmaya açıldı, sonra delinmesi için baskı kurulmaya başlandı. Sonuçta da Türkiye, **Sevr**'de ne istenip de yapılamamışsa, eksiği yok fazlası var önünde buluverdi.

AB-ABD arasındaki tek fark işbölümünde

Burada unutulan ya da dikkate alınmayan en temel hususlardan birisi AB ile ABD'nin konumlarıdır. Birtakım kesimler birbirinin alternatifi gibi göstermeye çalışsa ya da AB ve ABD arasındaki rekabetten faydalanma siyasetinin hayallerini kursa da, AB ve ABD, Türkiye söz konusu olunca ortak hareket etmekte, sadece konulara ve zamana göre rol değiştirmektedirler. Mesela, terörün siyasallaştırılıp, milletimizin bir kısmına ayrı bir halk statüsü, ülkemizin bir bölümüne otonomi yolunun açılması AB'nin görev alanına girmektedir. Kısaca Güneydoğu Anadolu bölgemizde AB'nin, sınırın hemen dışında Irak'ın kuzeyinde ABD'nin yapay devlet kurma çalışmaları bu görev dağılımının gereğinden başka bir şey değildir. Sıra **Kıbrıs, Yunanistan, Patrikhane** ve **Ermenistan** meselelerine gelince sergilenen tam ittifak ise bu işbirliğinin çuvala sığmayan mızrakları gibidir.

Bir diğer önemli mesele, AB'nin taleplerinin sorgusuz-sualsiz kabulünde kendini göstermektedir. Evet AB istiyor, evet AB'ye girmek hedefiniz anladık ama Kıbrıs'ın ya da Yunanistan'ın tarihi **Büyük Helen** rüyasında hep Türkiye'nin yer almasının, Ermeni soykırımı iftirasının, Türkiye'nin bir ve bütün olmuş insanlarının zorla ayrı bir halk yapılmak istenmesinin AB'ye girmekle ne alakası var diye neden sorulmamaktadır? Evet aday ülkeler AB ile müzakere masasına oturmuş, pazarlık yapmışlardır. Ama bu pazarlık ortak menfaatler, bir başka ifadeyle pastadan alınacak pay üzerinde olmaktadır. Sıra Türkiye'ye gelince ise masadaki pastanın yerine Türkiye konmakta ve adeta bir kurban, bir kadavraymış muamelesine tâbi tutulmaktadır. Bu aykırılık ve aldatma neden görülmek istenmemektedir? Evet AB'ye giren ülkeler egemenliklerinin bir bölümünü ortak kullanmak üzere devretmişlerdir. Ancak Türkiye'den, daha tam anlamıyla aday bile değilken, üyeliğe alınmayacağı da hemen hemen kesinleşmişken, egemenliğinin tamamını, peşinen devretmesinin istenmesini destekleyip, alkışlamak nasıl bir anlayışın ve amacın ürünüdür? Bu AB'nin insan hakları anlayışı ne menem bir şeydir ki, normal insanımızın uğradığı haksızlıklar, yoksulluk ve işsizlik gibi sorunlarla değil de, neden illa ve sadece en büyük insanlık suçunu işleyen terörist ve bölücünün, kısacası millet-devlet düşmanlarının sorunları(!) ile ilgilenmektedir sorusu yöneltilmemektedir?

Türkiye yöneticileri kimin yanında?

En acımasız yöntemlerin uygulandığı bir büyük güç ve paylaşım savaşının içindeyiz. Böylesi bir mücadelede devletlerin plan ve projelerinin olması, bunları gerçekleştirmek için tüm imkânlarını seferber etmesi, fırsatını bulduklarında da AB'nin yaptığı gibi sınırsız, ölçüsüz, hadsiz telepleri önümüze koymaları normaldir. Normal olmayan *"Türklere bırakılmayacak kadar değerli"* denilen bu ülkenin geçmişini unutup, geleceğini meçhule teslim etmesidir.

İşte en güncel konumuz olmasının yanı sıra, aydın sıfatını taşıyan, gerçekte birtakım güçlerin bazı temsilcileri ile mevcut yöneticilerimizin, Türkiye'den istenen diğer taleplerdeki yaklaşımlarına da dört dörtlük bir model olan **Kıbrıs meselesi**... Sadece 2002 seçimlerinden sonra 3 ay gibi kısa bir sürede 'inanılmaz' kelimesinin yetersiz kaldığı çok boyutlu, çok tehlikeli gelişmeler yaşandı. Kıbrıs'ın Türkün elinden alınması planının nasıl ve ne kadar kolay uygulamaya konulduğu görüldü. Hem de son derece şeytani ve kirli bir oyunun **'çözüm'** gibi masum ve barışçı bir görüntü altında sunumuyla. Çok değil daha 2 yıl önce, değil yavru vatanın gözden çıkarılması, bunun imasının bile yapılması mümkün değilken, yılların tecrübesiyle adeta 'imbik'ten geçirilerek oluşturulan Kıbrıs politikamız nasıl olmuş da kendi ellerimizle hançerlenerek, kurtlar sofrasına atılmıştır? Uluslararası boyuttaki haksızlık ve hukuksuzluklarla 40 yıldır yenilemeyen Kıbrıs bileğinin, içten çökertme ve kuşatmalarla bükülmesi halinde, sırada bekleyen Ege ile yıllardır dört koldan altyapısı hazırlanan, Güneydoğu başta olmak üzere en canlı alıcı noktalarımızdan öldürücü darbeler yiyeceğimiz açıkça görülmektedir.

Bütün bu olup bitenlere karşı ülkemiz yöneticileri, *"Artık başımız dik. Komşularımızla savaş değil, barış istiyoruz"* diyebilmektedir. Yine bunlar, Batılı güçler her defasında yeni bir düşman üretip, karşımıza dikerken, *"En önemli felsefemiz düşman üretmek değil, dost kazanmak"* sloganlarıyla peşinen Türkiye'yi mahkûm etmektedir. Türkiye'nin hiçbir komşusundan toprak talebi olmadığı, var olan düşmanlıkların ülkemizden toprak başta olmak üzere hayati derecede önemli isteklerde bulunanlardan kaynaklandığı bilindiği halde Türkiye yöneticileri ne yapmak istemektedirler? Kafaları fazlasıyla mı karıştırılmıştır, yoksa bilinmeyen birtakım bağlantıları mı vardır veya kimin yanında yer almaktadırlar? Şu yaşananların normal bir devlette görülmesi mümkün müdür?

- Yetkisiz kişilerce çoğu **'örtülü'** gerçekleştirilen, hiçbir devlet görevlisinin alınmadığı, tutanak tutulmadığı diplomatik temaslarda bulunması,
- Kapalı kapılar ardındaki görüşmelerden sonra Alman Başbakanı **Schröder**'in, *"Önce Simitis'e Kıbrıs'la ilgili verdiğiniz sözleri yerine getirin, bunun takipçisi olacağız"* demesi,
- Alman Hükümet Sözcüsü'nün ağzından, Türk tarafının, iki Başbakan arasındaki görüşmenin içeriğinin gizli kalmasını istediğinin duyurulması,
- **Annan Planı** gibi KKTC'nin ve Türkiye'nin dibine dinamit koyan bir planın kabulünü sağlamakla kalmayıp, bu sayede *"Türkiye'nin yayılmacı olmadığının gösterildiği"*nin açıklanması,
- Bizden en çok talebi olan Yunanistan'ın Başbakanına, *"Kıbrıs üzerimde yüktü, kurtuldum"* denmesi,
- Yunan Dışişleri Bakanı, TBMM'nin Ege ile ilgili kararlarının değiştirilmesini, Yunan Savunma Bakanı Ege'deki haklarımızdan vazgeçmemizi açıkça isterken, bunlara değil tepki göstermek, destek verilebilmesi,
- İkili sorunlarda Türkiye'nin hak ve menfaatlerine değil, iki tarafın da kazançlı çıkmasına çalışıldığının söylenmesi, bunun izahının da *"Dünya kamuoyunda bu işi çözümsüzlüğe iten taraf Türk tarafı oldu denmesin, bunu başaralım"* diye yapılması,
- Türkiye'nin Kıbrıs meselesi gibi yüzde yüz haklı olduğu Ermeni soykırımı iftirası konusunda bir kez dahi **'iftira'** veya **'sözde'** kelimesinin kullanılmaması, hatta bu ifadelerin *"çok şey fark ettirmediği"*nin beyan edilmesi,
- Rum Cumhuriyeti'nin tanınması, **Ruhban Okulu**'nun açılması gibi konularda, kendi insanına farklı açıklamalar yaparken, karşı tarafa *"sabredin, kamuoyumu veya TBMM'yi ikna için zamana ihtiyacım var"* diye haber gönderilmesi,
- Türk Milleti ve Türk Devleti gibi kavramların çok mecbur kalınmadıkça ağza alınmaması.

Burada, konuşması, haklarını koruması gereken Türkiye değil midir? Hem de söyleyeceği o kadar çok şey varken!.. Mesela:

- Yunanistan hâlâ Türkiye'yi birinci tehdit unsuru (en büyük düşman) sayıyor, bundan vazgeçin.
- **12 mil** talebiniz Ege'nin yüzde 75'ini Yunan denizi yapmak demektir. Bu haksız talebi geri çekin.

- **Lozan**'a rağmen Ege'deki adaları neden ve kime karşı silahlandırıyorsunuz? Bu düşmanca tutumu terk edin, **Lozan Antlaşması**'na saygılı olun.
- Bölücü başına Rum pasaportu verip Büyükelçiliğinizde sakladınız, terör örgütüne her yardımı yaptınız, işlediğiniz bu ağır insanlık suçundan dolayı öncelikle özür dileyin.
- Kıbrıs'ta soydaşlarımızın hür ve egemen olarak yaşama hakkına saygı gösterin.
- Batı Trakya Türklerinin **Lozan**'dan ve AB kriterlerinden gelen haklarını çiğnemekten vazgeçin.

Bunları söyleme hakkı varken, sükût ikrardan gelir misali davranıp, **Falih Rıfkı Atay**'ın aktardığı şekilde *"Bizden Belgrad'ı aldıkları zaman, düşman delegeleri Niş kasabasını da istemişlerdi. Osmanlı delegesi ayağa kalkarak: 'Ne hacet, İstanbul'u da size verelim' dedi"* gibi haddini bildiren kinayeli bir karşı çıkış bile göstermeyip, aksine sanki kabahatli olan Türkiye imiş gibi, bu meseleleri çözmek için onlardan zaman isterseniz, o azgınlar bu taleplerle yetinir, orada durur, İstanbul'u bile istemez mi?

Üç adımda kapana düştük

İşte yaşadığımız bu günlerde yönetimi, medyası, bazı aydınları ile milli davalarımızda verdiğimiz tam görüntü budur. Bunun neticesidir ki, ülkemiz öncelikle Gümrük Birliği ile ekonomik kıskaca alınmış, beraberinde Güneydoğu başta olmak üzere içişlerimize karışılmaya başlanmış, dış politikada Kıbrıs'a müdahil olmanın yolu açılmıştır. AB, 1999'da aday ülke ilan edilmemizle birlikte, Kıbrıs ve Ege meselelerinde doğrudan ve yetkili taraf haline geldiği gibi, **Kopenhag Kriterleri** adı altında, TBMM'den çıkarttığı yasalarla önce terörist başının kurtarılması olmak üzere, yıllardır hamiliğini yaptığı terörün siyasallaştırılması sürecini başlatmıştır. Bu dönemde demokratikleşme ve reform adı altında ülkemizin etnik-ırkçı bir federasyona götürülmesinin **'yol haritası'** çizilmiş, böylece Türkiye'nin üzerindeki kapan daha da daralmıştır. Şimdi üçüncü aşamaya gelinmiştir. Müzakere dönemi ve öncesi süreci Türkiye'yi çöküşe götürecek 100'e yakın şarta bağlanarak, AB'ye girmeden egemenliğin peşinen devredilmesi, Türkiye'nin küçültülüp, tümüyle kontrol altına alınması, açıkçası **'post-modern manda rejimi'**ne geçilmesinin önü açılmıştır. Nitekim 16-17 Aralıkta Brüksel'deki zirveden çıkan, Türkiye'nin tam üye olamayacağı, AB'ye demirle bağlı özel statüde tutulacağı,

dolaşım hakkı ve mali yardım verilmeyeceği şeklindeki kararla da bu niyet tam olarak ve açıkça ortaya konmuştur. AB muhipleri böylesi bir sonucu dahi, kelime oyunları hatta yalanlarla halka büyük başarı gibi sunsalar da, tartışmasız gerçek şudur; Türkiye'nin içten ve dıştan kuşatılması harekâtı tamamlanmış, sıra ülkeye tümüyle el konmasına gelmiştir. Bu gerçeğe ilave edilmesi gereken bir diğer önemli gelişme, ABD'nin BOP adını verdiği projedir. Bölgemizi odak seçip, yeniden tanzim etme iddiasındaki bu projenin merkezinde de Türkiye vardır. Irak işgalinde görüldüğü gibi, bundan sonra sırada olan Suriye ve İran, hatta bütün bölgeye yönelik müdahalelerin en yakıcı etkileri yine Türkiye'de yaşanacaktır.

Türkiye gibi büyük ve güçlü bir ülkenin, üstelik de çare veya kurtuluş olmayan böylesine tek bir yola, tek yönlü bir politikaya mahkûm edilmesi haksızlıktır, yanlıştır. Öncelikle bu yanlışın ortadan kaldırılması ve AB ile ilişkilerin yeniden dizayn edilmesi gerekmektedir. Aksi halde bu beraberlik, gelecek günlerde tümüyle düşman kamplara dönüşüp, daha tehlikeli gelişmelere zemin hazırlayacaktır. Bunun çözüm yolu ise '**imtiyazlı ortaklık**' veya '**özel statü**' adı altında Türkiye'yi yine kontrol altına sokacak bir plan değil, AB'nin, başta ABD olmak üzere, birçok ülkeyle yaptığı gibi '**Geliştirilmiş Tercihli Ticaret Anlaşması**'dır. Böyle bir formül, Türkiye'den vazgeçemeyen ama üye yapmak da istemeyen, bu yüzden sürekli özel formüller arayan ancak giderek yükselen tepkiler sebebiyle ileride Türkiye'yi tümüyle kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya bulunan AB için de bir çıkış yolu olacaktır. Türkiye sanıldığı ve sunulduğu gibi çaresiz değil, aksine AB'nin enerji ve su kaynaklarına ulaşma, Ortadoğu ve Kafkaslar'da etkili güç olma hedefleri karşısında böyle bir teklifi yapıp sonuç alacak güçtedir. Artık yöneticisi ve aydını ile AB'nin bizi tam üyeliğe almayacağı gerçeğini kabul etmesi, ancak Türkiye'nin gücünün de farkına vararak, AB ile mevcut ast-üst ilişkisinden çıkıp, eşit, egemen, hak, hukuk temelinde bir birliktelik için çalışması kaçınılmaz hale gelmiştir. AB ile sürdürülebilir bir ilişkinin temininden sonra iç ve dış ipoteklerden kurtulacağımız için Kafkaslar başta olmak üzere tüm komşularımızla ilişkilerimiz de normal mecrasına girecektir. Batı ve bölgemizdeki bu normalleşme stratejisine paralel gitmesi gereken bir diğer politika da Batı tarafından kuşatılmaya çalışılan Rusya ile bir anlamda kader birliği yapılmasıdır. Türkiye'nin yüzünü döneceği ana merkez ise Türk dünyasıdır. Bütün bunlar için de öncelikli ilişki alanlarımızın yeniden tanzim edilmesi, ara hedefleri olan ancak uzun vadeli amaçları kapsayan bir stratejinin hazırlanması, kısacası Türkiye'nin dış politikadaki yol haritasının kendisi tarafından çizilmesi şarttır.

Yöneticiler Türkiye'ye dönmeli, devlet ve aydınlar işbaşı yapmalı

Sözün özü, bıçak kemiğe dayanmıştır. Bu kapan, bu kuşatma mutlaka kırılmalıdır, kırılacaktır da. Büyük bir batışın ardından gelen ve emperyalizme karşı kazanılmış tek büyük kurtuluşun bu kadar kısa sürmesine izin vermemek, bu büyük millete yeniden batışın acısını yaşatmamak, artık ve kesinlikle devletin ve biz aydınların boynunun borcudur. O günün Türkiye'sinin ufukları ile bugünün güçlü Türkiye'sinin kendi toprak bütünlüğünü koruyabilme telaşına düşmüş olmasını kıyaslamak bile başlıbaşına büyük bir ıstıraptır. İşte bu ıstırabı içinde duyan herkes artık, *"Bağımsızlık benim karakterimdir"* diyen bir lider olmasa da, bu ruhla işbaşı yapmak zorundadır.

Öncelikle de ülke yöneticileri. Unutmamalıdırlar ki, devletlerarası ilişkiler asırlara dayanan geçmişe sahiptir. Bir günde veya birkaç ayda, bir siyasi kadronun zihniyetine göre belirlenip, çözülemeyecek kadar köklü ve girifttir. Bu ilişkiler, tarih, coğrafya, stratejik konumlar ve ekonomik menfaatler çerçevesinde, milletten alınan güçle, devletin kadroları ve aydınlarca oluşturulan temel esaslar üzerinden yürütülmek zorundadır. Bir siyasi kadronun çıkıp da, *"Ben bunları yanlış görüyorum veya tanımıyorum"* diyemeyeceği kadar ciddi ve geniş bir perspektiftir. Elbette yanlışlar, düzeltilmesi gereken hususlar veya beğenilmeyen uygulamalar vardır. Ancak bunları düzeltme ya da değiştirmenin yolu, dış güçlerden medet ummak, hatta onlarla ittifak yapmak, birtakım **'örtülü'** ve **'özel'** ilişkilerle günlük politikalar üretmeye yeltenmek değildir. Devlet olmanın tabiatına tamamen aykırı böyle bir anlayış yüzünden bugün ülke yeterince zarar görse de, zararın neresinden dönülse kârdır. Artık Batı'nın değil, Türkiye'nin **'kimyasını'** düşünmeleri gerekmektedir.

Çünkü tüm olumsuzluklara, engellemelere rağmen halkımız olan bitenin farkındadır ve bu çetin badireden çıkmak istemektedir. Kısacası un, şeker, yağ hazırdır ve milletimiz sadece ve sadece kendisine dayanıp, inanıp, güvenip, kendisiyle aynı dili konuşarak, örtülü/örtüsüz birtakım emellere değil, sadece ülkeye hizmet amacıyla önüne düşülmesini yani bu helvanın pişirilmesini beklemektedir. Garip, sahipsiz ama engin hoşgörüsü, sağlam seciyesi, sağduyusu ve evliya sabrı ile herkese taş çıkartan bu milletin, bunca zamandır yaptığı büyük fedakârlıklar karşısında, sağduyulu aydınlarımız da, vatanı, birlik ve bütünlüğünü koruyarak içteki-dıştaki barbarların elinden kurtarma göreviyle karşı karşıyadır. Bu kutsal görev de, dünya görüşleri ne olursa olsun bu kadroların **Türk Vatanı, Türk Milleti, Türk Bayrağı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti** ortak paydasında biraraya gelmelerini mecburi kılmaktadır. Çünkü fazla zamanımız kalmamıştır!..

A. ALTAY ÜNALTAY

1960 Konya doğumlu. İstanbul Alman Lisesi ve İstanbul Tıp Fakültesi'ni bitirdi. 1989'dan itibaren, *Kitap* dergisi (Birleşik Yayıncılık), *Ülke* dergisi (Dergâh Yayınları), *Yarın* dergisi, *Yeni Şafak* gazetesi gibi çeşitli dergi ve gazetelerde, tarih, toplum, siyaset ve küresel ilişkiler üzerine makale ve çevirileri yayımlandı.

1990'da *Doğu'da ve Batı'da Din ve Devlet İlişkileri* adlı kitabı (Endülüs Yay.), 1998'de *Bir Şark Masalı: Batılılaşma* adlı kitabı (Ülke Kitapları) çıktı. 1999'da edisyon kitap *Uygarlığın Yolu: Avrasya'da* (Kızılelma Yay.) ortak yazar olarak görev aldı. 1999'dan beri İstanbul Kültür A.Ş.'de araştırmacı olarak çalışan Ünaltay, bir yandan da *Yarın* dergisindeki yazılarını kitap olarak derlemektedir.

Avrasya Seçeneği: Bireycilik, Toplumculuk ve Uygarlık

A. Altay Ünaltay

Gerçek bir olaydan söz ederek başlayalım: Hollandalı bir adam Müslüman olmaya karar vermiş. Gitmiş, ülkesindeki Müslüman din adamlarıyla görüşmüş, kelime-i şehadet getirmiş, ve bu yeni dinin umdelerini öğrenmek istemiş: "Namaz kılacaksın; İslamda Allah'a ibadet namazladır" denmiş, "Hayhay" demiş; "Ramazan'da oruç tutacaksın" denmiş, "Olur" demiş; "Zekât vereceksin" denmiş, "O da nedir?" demiş. "Fakirlerin senin malındaki hakkıdır, onların bu hakkını vereceksin" denmiş, "Benim malımda kimsenin hakkı yoktur, ben her şeyimi alın terimle kazandım, kimsenin malını gaspetmedim, böyle şey mi olur?" demiş; Hollandalı bey Müslüman kalmakta kararlı olmuş mu, bilmiyoruz.

Bireycilik ve Batı

Kıta Avrupası'nda olan ama zihniyet havzası olarak Anglosakson dünyaya dahil Hollanda, Batı kültürünün nihai örneklerinden birini teşkil eder. ABD ve İngiltere ile birlikte Hollanda, Protestanlığın, liberal demokrasinin, serbest pazar ekonomisinin ve bireyciliğin kaleleridirler; ve öyle görülüyor ki, Batı'nın geri kalanı da, eğer Batı uygarlığının seyri içinde devam edeceklerse, onların bulunduğu yere geleceklerdir.

Bireycilik ve bireye verilen önem belki Batı uygarlığının insanlığa kazandırdığı en önemli nosyonlardandır. Doğu'da insan tekleri uzun çağlar boyu devlet, din, tarih, gelenek, toplum gibi **'aşkın bütünler'** tarafından kuşatılıyor ve sindirilerek zapturapt altına alınıyor iken, Batı'nın bireyci başkaldırısı, en azından son 300 yıl boyunca muazzam bir ilerlemeye temel teşkil etti; her şey temel değer olan insan tekine göre ve onun hizmetine amade olarak yeniden düzenlendi; devletler birey haklarını garantiye alan hukuk düzenlerinin koruyucusu oldular; din bireysel başarıyı ve azmi vurguladı; pazar ekonomisi bireysel yeteneklerin önünü sonuna dek açtı ve bunun sonucu oluşan muazzam iktisadi-sosyal-siyasal patlama Batı uygarlığına bugünkü lider konumunu kazandırdı.

'Kahrolsun Batı' mı?

Ama bir de madalyonun öbür yüzü var tabii ki. Bireyciliğin kalesi ABD'nin kapitalist düzeninin, hem de en müsait şartları yakaladığı, dünya üzerinde ABD'den başka bir süper güç kalmadığı çağda, içinde çırpındığı ve çıkamadığı bataklık galiba bir şeylerin habercisi. Batı'nın sonunu ilan eden kalabalık kâhinler grubuna katılmakta her zaman çekingen olmuş ve onlara her aman şüphe ile bakmışımdır. Zaten sorun, şu ya da bu uygarlık havasının sonunu ilan etmek ya da **'zengin akrabanın mirasyedileri gibi'** can çekişmesini yatağının başında sabırsızlıkla beklemek değildir. Sorun, Batı lokomotifinin tenderinde ne kadar yakıt, kazanında ne kadar buhar kaldığını kestirmek ve insanlığı bundan sonra ileri götürmek için bu lokomotifin hâlâ iyi bir seçenek olup olmadığını değerlendirmektedir. Bu değerlendirmeyi yeterince doğru yapan toplumlar, değişim döneminin çalkantılı denizinde uygun bir seyir rotası ile sakin sulara yol alırken, değerlendirmeyi yapamayıp **tsunami** dalgasına yakalananlar 300 yıl önce olduğu gibi yine alabora olacaklardır; sorun budur.

Amerika'nın parçalanan aileleri, yaygın suç ve cinsel şiddeti, milyonlarca evsiz ve fakirin durumu, Amerikan düzeninin yürütülmesi açısından pek bir sorun teşkil etmedi; çünkü **sistem** bu kategorilerde bir iyileştirme vaadetmiyordu ki zaten. Sorun başarılı bireylerin önünü açmak ve sisteme onların yaratıcı becerilerinden yeterince enerji devşirmekti; yoksa **'yeteneksizleri onların sırtına yük etmek'** değildi; örneğin zekat vererek olduğu gibi. Düzen bu açıdan **'adil'**dir; çünkü Protestan bakış açısından **'ilahi düzen'**i taklit etmektedir; **'beş parmağın beşi**

de eşit değildir', Tanrı insanları farklı yetenekte yaratmış, kiminin çok, kiminin az kazanması mukadder olmuştur. Yine aynı nedenlerle ABD ölüm cezasını, aynı işlevi görecek bir başkasını bulana dek kaldırmayacaktır; çünkü mükemmel bir **'sosyal Darwinist'** cezadır; başarısız olan yok olur! Dikkat edilirse **'suçlu olan'** değil, **'başarısız olan yok olur'** diyoruz. Çünkü düzeni ağır ihlal kadar, bununla suçlandığında iyi avukatlar bulamamak, kendini savunamamak, cahil olmak, yeteneksiz olmak da başarısızlıktır; **'giderilme'**yi gerektirir! **Sistem** yoluna devam eder.

Globalizm ve sömürgecilik

Batı uygarlığının bu **'hayrı'** ya da **'şerri'** sadece kendi toprakları içinde kalsa idi bizim için bu derece yakından ilgilenmek ve kafa yormak gerekmeyecekti belki; ama o bunu yaymak istiyor ve buna **'globalizasyon'** diyor. Ancak, tabii ki, Batı uygarlığının kendini yaymak istemesi yeni bir şey değildir. 19. yüzyılda da Batı, uygarlığını dünyanın en ücra köşelerine dek yaymış ve buna **'Kolonyal Çağ'** denmişti. Yine de, bugün ile kıyaslandığında Batı'nın o dönem yaptığının **'namuslu'** denebilecek bir tarafı vardı. Şöyle ki:

Meşhur iktisat tarihçisi **Karl Polanyi** *Büyük Dönüşüm* adlı kitabında 19. yüzyıl uluslararası banker-finans çevresine verdiği isimle **'yüksek maliye'**yi (haut finance) över. Yüksek maliye yıkılan kral-aristokrasi-kilise iktidarının yerine geçen yeni düzende evrensel aracı olan kilisenin yerini üstlenerek devletler arası çelişki ve çatışmaları çözmüş, yatırımların sorunsuz yürütülmesini sağlamış, sömürge ülkelerinde sanayi ve ticaretin ihtiyaç duyduğu demiryolu, liman ve diğer altyapı inşaatlarını finanse ederek dünyanın geniş bölgelerini ve uzak milletleri uluslararası pazara açmış, bir anlamda Avrupalı insanın dünyaya uygarlık getirmekle kendini yükümlü gördüğü **'mission civilisatrice'**i gerçekleştirmesinde gerçek bir öncü görevini başarı ile yerine getirmişti. 19. yüzyıl yüksek maliyesi fetihçiydi; insanları ve toprakları kapitalizmin evrensel pazar düzenine katıyor, bu yeni düzen içinde onlara iş ve aş sağlıyor, istihdam ediyordu. Örneğin bu dönemde Afrika'nın dünya ticareti içindeki payının % 8'e çıktığını görürüz; oysa bu rakam bugün % 3'tür. Sonuçta Batı'nın bu büyük macerasında yüksek maliye de sömürge askerleri ya da misyoner-hümanist Dr. **Albert Schweitzer** kadar gerekli ve faydalıydı. Ve macera sonuçta herkese istediğini veriyordu: Askerler için şan-şöh-

ret, yüksek maliye için kârlar ve biriken servet, Dr. **Albert Schweitzer** için iç huzuru ve sevap.

Bugünün 'yüksek maliyesine' gelirsek karşımıza uluslararası borsa simsarları, sıcak para efendileri, fahiş faizlerle çevre ülkeleri soyan tefeciler ve Allah bilir daha kimler ve hepsinin büyük efendileri IMF ve Dünya Bankası gibi kurumlar çıkar. Bu tefecilerden alınan borcun faizlerini normal bir üretimin sağladığı kâr ve büyüme ile geri ödemenin imkânı yoktur, dolayısıyla bu amaçla onlardan borç almanın da bir anlamı yoktur.

1980'lerin ortalarından beri **'dışa açılmak'** ekonomide sihirli bir kavram olmuştur; ancak pratiğe bakıldığında bundan anlaşılan, mal ve hizmet hareketlerinin ülkeler arasında serbest bırakılması değildir. Bunu, Avrupa ve Amerika'ya mal ihraç etmeye çalışırken karşılaştıkları kotalar, gümrükler, engeller ve giderek anlamından kopan ve yerine getirilmesi zorlaşan kalite şartları ile boğuşan ihracatçılar iyi bilirler.

Yine teoride serbest piyasanın öbür rüknü olan serbest işgücü dolaşımından ise hiç bahsetmiyorum. Serbest işgücü dolaşımı hakkından istifade edip Avrupa veya Almanya'ya giderek orada çalışabileceğini düşünen birilerinin kaldığını zannetmiyorum.

O halde dışa açılmadan son 20 senedir ne anlaşıldı? 1980'lerden başlayarak şimdi kimi batmış kimi de ciddi ekonomik sıkıntıdaki birçok ülkede açılan borsalar bunun cevabıdır. Borsalarla birlikte içeriye para giriş-çıkışı üzerindeki kontroller de kaldırıldı. Bu borsaları kumarhane olarak kullanan uluslararası sıcak para geldi ve bu ülke ekonomilerinden borsa oyunları ile muazzam miktarlarda serveti alıp götürdü. Her kumara ilk başlayanın başına geldiği gibi başlangıçta işler iyi gitti. Bu ülkeler tatlı paralar gördüler, ekonomileri birden canlandı; sonra da ellerindekini avuçlarındakini bu kumarda kaybettiler.

Evet bugünün uluslararası finans oligarşisi 19. yüzyılın yüksek maliyesinin öncü rolüne hiç yakışmayan bir görüntü çiziyor. Artık karşımızda bir kahraman değil, bir kumarbaz var ve o yeni alanlar fethedip yeni ülkeleri, yeni insanları pazara katmıyor; bugünün kapitalizmi tabiri caizse **'insan çöplüğü'** üretmekte: Üçüncü dünya ülkelerinde gitgide artan dış borçla birlikte topraksız köylüler, fakirler ve yayılan açlık, Batı ülkelerinde bir türlü atlatılamayan durgunlukla birlikte artan işsizler ve evsizler ordusu.

Kısacası, tüm yazılanları şöyle özetleyebiliriz: Artık Batı bireyciliği dünyayı daha güzel günlere götürmüyor.

Batı'nın amiral gemisi ABD'nin, geleceğin tarihçilerince çok anılacak ve çok tartışılacak devlet adamı **Henry Kissinger**'ın hayatı ile ilgi-

li şu çok ilginç ayrıntıdan da bu vesile ile söz edelim: Olay **Henry Kissinger**'ın Amerikan Ulusal Güvenlik Konseyi'nde çalıştığı 1974 yılından başlayarak gelişir:

10 Aralık 1974'te **Kissinger** ve Ulusal Güvenlik Konseyi kadrosu bir taslak hazırlarlar: "Ulusal Güvenlik Etüdleri Muhtırası 200: Dünya Nüfus Artışının ABD'nin Denizaşırı Çıkarları Açısından Etkileri" (National Security Study Memorandum 200: Implications of Worldwide Population Growth for US. Security Overseas Interests) (NSSM 200). Burada soykırımın ABD hükümetinin resmi milli güvenlik politikası olması önerilir.

Sonraları, çok gizli mührü kaldırılan NSSM 200, dünya nüfusunun en çok 8 milyarda tutulmasını ve 2075'te beklenen 22 milyardan kaçınılmasını önerir. Bu kadar nüfus artışının **'savaşlar ve devrimler'**e yol açacağını söyleyen NSSM 200 **'gıda kontrolü'**nün hızlı nüfus artışını durdurmak için kullanımını önerir ve modern ve yoğun tarım tekniklerinin başka bölgelerde yoğun nüfusu beslemesine rağmen **'çok fazla sermaye yatırımı'** gerektirdiğini iddia eder. NSSM 200'ün diğer bir iddiası, azgelişmiş ülkelerdeki nüfus artışının, sanayileşmiş dünyanın ihtiyaç duyduğu enerji ve hammadde kaynaklarını tüketeceğidir.

NSSM 200, 13 ülkeyi özel hedef seçer; bunların Çin dışındaki nüfus artışının % 47'sinden sorumlu olduğu varsayılır: Hindistan, Bangladeş, Pakistan, Nijerya, Meksika, Endonezya, Brezilya, Filipinler, Tayland, Mısır, Türkiye, Etopya ve Kolombiya.

Bugün bu projenin yürürlükten kaldırıldığına dair bir kanıt yoktur; bunu 2000'lerin süper Amerikan Başkanı **Bush**'un *"Artık nükleer silahları olmayan ülkelere karşı da atom bombası kullanabiliriz"* ifadesi ile birleştirirseniz, nükleer teknoloji kullanılarak geliştirilmiş bir **'insan çöplüğünün kontrol altına alınması'** projesinde uygulanması için çok sebep vardır.

Batı uygarlığının, havaya uçan bir cephaneliğin havai fişek gösterisine benzer bir manzara yaratmadan dünya sahnesinden çekileceği ya da en azından böyle bir 'gösteriden' sağ kurtulacağımız ümidini taşırsak, sorabiliriz: *"Sonra ne olacak?"*

Avrasya ve toplumculuğun yükselişi

Hâkim Batı kültürü, en başarılı ve güçlülerin egoizmi ve diğerlerinin üzerinde hükmetme hakkına dayanan 300 yıllık bireycilik yerine, artık

giderek gereği kendini dayatan bir diğerkâmlığı ve toplumculuğu içinden türetebilir ve uygarlık sahnesine çıkarabilir mi? Güneşin altında ne olup ne olmayacağı iyi-kötü bellidir ve Batı'nın uygarlık ocağında küllenmiş ama sönmemiş diğerkâmlık ve toplumculuk korlarının hâlâ içten içe yandığına ya da böyle olsa bile, bu zayıf korların güçlü bir uygarlık ateşi çıkarabileceğine dair elde yeterli kanıt yoktur; bir zamanlar Doğu'dan da bir bireycilik ateşi yakmasını kimse beklememişti, nitekim yanmadı da. O halde 'Batı'nın üzerinde uygarlık güneşi alçalıyor; ve belki de 'Doğu'da tan yeri belli belirsiz ağardı.

'Doğu' kelimesiyle bu yazıda kastedilen, İslam ve diğer Asya kültür havzalarının yanı sıra Ortodoks Hıristiyan kültür havzasıdır. Bir Doğu imparatorluğu olan Osmanlı'nın, Bizans terekesi Ortodoks Balkanlar'da neredeyse yıldırım hızıyla yayıldıktan sonra (Osmanlı'nın Boğazları geçip Trakya'ya ayak basışı ile şimdiki Hırvat-Boşnak sınırına varışı arasında yaklaşık 50 yıl vardır) yüzyıllarca bu sınırı pek ilerletememiş olması manidardır. Çünkü Ortodoks toplum ve siyaset tarzı ile Osmanlı'nınki anahtar ve kilit misali birbirine uyuyordu. Ama Hırvat sınırında Katolik dünya başlıyordu ki, burası başka bir kültürel iklimdi.

20. yüzyıl başlarında Rus Çarlığı'nı başkalarının değil ama Doğu'nun büyük hanlarının takipçisi ilan eden Rus Avrasyacıları ve onların takipçisi bugünküler de Rus kimliğini Batılıdan çok Doğulu görürler. Bu anlamda Ortodoks toplumsallığı **'Sobornost'** ve Avrasyacıların tarif ettiği toplum ile uyumlu **'senfonik kişilik'** ile İslamın **'cemaat'** ve **'insan-ı kâmil'** kavramları arasında büyük benzerlikler vardır. Avrasyacıların da tespit ettiği gibi Batı **'organik'** olan toplumu parçalar ve onu **'inorganik'** parçacıklara, yani bireylere indirger. Bu barbarlıktır. **'Senfonik kişilik'** sahibi birey ise bunun aksine toplumunun tüm özelliklerini bünyesinde barındırır ve ilişkileri bireysel rekabetten çok işbirliğine yöneliktir; bu uygarlıktır. Öte yandan toplumsallık uzun bir evrimle kazanılmış, **'organik bir süreç'**tir; dolayısı ile bunun korunması, içinde yeşerdiği çeşitli toplumsal kültürlerin korunması ve globalizmin saldırgan dönüştürücü-tektipleştirici süreçlerine karşı çıkmakla olur. Ve herhalde Türkiye'de bu hassasiyete çok kişi katılır.

Liberalizm, İslam, sol (a la Turca)

Bize gelince: Toplumsallığımızın temel direği olan İslam için Amerikanvari **'dog-eat-dog'** (köpek köpeği yer) rekabeti çok yabancıdır ve

toplumsal bünyemiz bunu asla ve tam olarak kabul edemedi. Sonuçta ortaya '80 sonrası Amerikanvariliğin **'kafanı kullan köşeyi dön'** karikatürü çıktı. **Mevlana**'nın *"Ol mailer derya içredir; deryayı bilmezler"* sözünün işaret ettiği gibi içinde yaşadığımızdan bu halin ne derece tirajikomik olduğunu göremiyoruz; belki bir içecek şirketinin bir dönem çok yayımlanan, Amerikalıları Türk âdetlerini benimsemiş gösteren televizyon reklamları, halimizi kavramak için tersinden iyi örnek olurdu.

Bu anlamda Türk toplumsallığının çöküşü, 250 yıl sürmüş Batılılaşma maceramıza rağmen yeni sayılabilir. Bizde sokaklarda yaşayanların, evsiz-kimsesizlerin ortaya çıkışı 20 yıllıktır.

Bundan önce bu kişiler sahipsiz kalmaz; yaşadığı mahallede bakılırlardı; ilk bakışta garip bir örnek gelebilir ama; yine bizde 'su' satmak da hoş olmayan bir şeydi; *"Allah'ın suyu satılır mı kardeş?"* hayretli nidasını hâlâ hatırlayanımız çoktur; su daha yeni 'Allah'ın olmaktan çıktı; piyasa metaı haline geldi. Örnekler uzatılabilir. Ancak bir şeye dikkat edilmelidir:

Türkiye'de kültürel kodumuzda yatan bu toplumsallığın siyasal ve iktisadi rasyonalite düzeyinde kendini devam ettirmesi, ne tuhaftır ki, bir **'gizli el'** tarafından durdurulmuştur. 1960'larda ve '70 başlarında Dr. **Hikmet Kıvılcımlı** gibi kişilerin araştırdığı İslamda sosyalist toplumsallığın temellerini arama ve bununla bağlantılı İslam-sosyalizm tartışmaları bir anda yerini bir tarafta bir din-Tanrı düşmanlığına, öte yanda ise çivisi çıkmış bir sağ-Müslüman-liberalliğine bıraktı. Eh! Serbest pazar **'dindarlık'** rükünlerinden olunca dinin de bezirgânların elinde alınıp satılmasına bir şey denemez. Bugün dindar bir kişinin liberal, globalist değerleri savunması garip karşılanmaz; tersi tanımsızdır; bir sosyalistin din ve Tanrı'dan övgüyle bahsetmesinin ise **'davaya ihanet'** olmadığını anlatmak için epeyi ter dökmesi gerekir. Ancak Türkiye bunları aşma potansiyeline sahiptir; tabii eğer uygarlık-kültür havzası olarak doğru tercihleri yaparsa.

Daha doğuya gidersek, Asya'nın Hindu ve Budist geleneklerinin topluma, aileye ve geleneğe değer veren kültür kodları hâlâ canlılığını korumaktadır. Dolayısı ile insanlığın artık yüzünü dönmesi gereken toplumsallık seçeneği Doğu'dan çıkacaktır.

Kimilerince **'uygarlıklar çatışması'** kimilerince **'kadim Doğu-Batı çelişkisi'** denen şey, büyük ihtimalle bir **'nükleer felaket'** ve **'soykırım'** sahnesi içinde Batı uyarlığının batışı şeklinde tezahür etmeyecektir. Batı kendi bireyci geleneğinin getirdiği sıkıntılar içinde boğuşarak durgunluğa girerken (ki bunun işaretlerini bugün görüyoruz), Doğu toplumsal alternatiflerini kendi kültürel kodlarından süzerek, ekonomi-politik

rasyonalite düzeyine çıkaracak ve hızlı bir siyasi-toplumsal-iktisadi gelişim sürecine girecektir (bunun da kimi işaretlerini bugün görüyoruz. 10 yıllık bir çökertme operasyonundan sonra hâlâ ayakta duran Doğu Asya ekonomileri gibi). O zaman bu gidiş, tıpkı 300 yıl önce olduğu gibi bir süre sonunda Doğu'nun üstünlüğü ele geçirmesi ile sonuçlanır.

Tarihin bu dönüm noktasına yaklaşırken, eğer korktuğumuz gibi Batı'dan delice girişimler çıkmazsa, yine de ümitvar olmalıyız. 300 yıl önce yükselmeye başlayan bireyci Batı uygarlığı, Doğu'yu artık durgunluğa sorkmuş kadim toplumsallığı Doğu'da törpüleyerek bireye bir özgürlük alanı açtı ve bu doğrusu fena da olmadı; sonuçta biz de bundan bir hayli istifade ettik. Belki şimdi Doğu'nun karşılık verme zamanıdır; hayırda yarışarak ve barış içinde.

Türkiye ise, ya yükselen Doğu'ya karşı Batı'nın hiç sevmediği ve kolay elden çıkartılır ileri üssü olmaya karar vererek kaybedecek; ya da kendi kültürel köklerini ve nereye ait olduğunu hatırlayıp, uygarlık sancağı altındaki yerini alacak ve kazanacaktır.

KAYNAKLAR

Yarın dergisi sayıları.

Karl Polanyi, *Büyük Dönüşüm/Çağımızın Sosyal ve Ekonomik Kökenleri*, İletişim Yayınları, 2000.

...Batı ittifakı ve NATO üyeliğinden bu tarafa, 'sistem', ekonomiden kültüre, savunmadan eğitim ve öğretime, bütün 'ulusal' kalelerimizi düşürmek peşindedir; 'dil'ini ve 'din'ini, açık açık, göstere göstere, dayatmaya başlamıştır...

O halde, hangi kesimden olursak olalım, 'teslim olmamak' için, biraraya gelmek, ortak bir direnişe yönelmek, millet olarak uyanmak zorundayız.

BU DİZİ, BİZİ UYKUMUZDAN UYANDIRMAK AMACIYLA HAZIRLANMIŞTIR.

"...ve 'dip dalgası'nın öncüleri,
'millet kürsüsü'nde söz aldılar..."

Önsöz: Attilâ İLHAN

Cüneyt AKALIN
Sina AKŞİN
Necla ARAT
Ataol BEHRAMOĞLU
Arslan BULUT
Tevfik ÇAVDAR
Barış DOSTER
Alpaslan IŞIKLI
Halit KAKINÇ
Yıldırım KOÇ
Erol MANİSALI
Mehmet B. PERİNÇEK
Vural SAVAŞ
Necdet SEVİNÇ
Sadi SOMUNCUOĞLU
A. Altay ÜNALTAY

parola: vatan

işareti: namus

Bilgi
ISBN 975-22-0126-1
2005.06.Y.0105.2553